

MIKKELI

Mikkelin kaupunki

Talousarvio 2026 ja taloussuunnitelma 2026–2029

Sisältö

1	Kaupunginjohtajan katsaus.....	1
2	Talousarvion rakenne, toiminnan ja talouden sitovuudet.....	2
2.1	Talousarvion rakenne.....	2
2.2	Toiminnan ja talouden sitovuus.....	3
2.3	Määrärahojen käyttö ja vastuut.....	5
2.4	Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta.....	6
3	Talousarvion yleisperustelut.....	7
3.1	Kuntien muuttuva toimintakenttä.....	7
3.2	Taloudelliset lähtökohdat.....	7
3.3	Mikkelin kaupungin toimintaympäristö.....	9
4	Talousarvion ja taloussuunnittelun perusteet.....	18
4.1	Mikkelin kaupungin strategia.....	18
4.2	Laskentaperuste.....	19
4.3	Kaupungin talouden kehitysnäkymät.....	21
4.4	Riskienhallinta.....	24
4.5	Henkilöstö.....	26
5	Mikkelin kaupunkikonsernin rakenne ja ohjaus.....	28
5.1	Konserniin kuuluvat yhteisöt.....	28
5.2	Omistajapolitiikka ja konserniohjaus.....	29
6	Tytäryhteisöjen valtuustoon nähden sitovat tavoitteet.....	32
6.1	Etelä-Savon Energia -konserni.....	32
6.2	Etelä-Savon Koulutus Oy (Esedu).....	36
6.3	Kiinteistökehitys Naistinki Oy.....	38
6.4	Metsäsairila Oy.....	40
6.5	Mikalo Oy.....	42
6.6	Mikkelin Asumisoikeus Oy.....	44
6.8	Mikkelin kehitysytio Miksei Oy.....	45
6.9	Mikkelin Ravirata Oy.....	48
7	Talousarvio 2026 – Mikkelin kaupunki yhteensä.....	52
8	Toimielinten palvelusuunnitelmat, vaikuttavuustoimenpiteet sekä sitovat määrärahat.....	53
8.1	Keskusvaalilautakunta.....	53
8.2	Tarkastuslautakunta.....	53
8.3	Kaupunginvaltuusto.....	53
8.4	Hallinto- ja elinvoimapaalvelut.....	53
8.5	Mikkelin seudun työllisyyslautakunta.....	56
8.6	Mikkelin seudun ympäristölahtakunta.....	58
8.7	Sivistyslautakunta.....	63
8.8	Hyvinvointilautakunta.....	67
8.9	Kaupunkikehityslautakunta.....	71

9	Liikelayosten sitovat tavoitteet, tunnusluvut, tuloslaskelma, rahoituslaskelma, investoinnit	77
9.1	Mikkelin Vesiliikelaitos	77
9.2	Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia	80
10	Tuloslaskelma.....	86
11	Rahoituslaskelma	91
12	Talousarviovuoden 2026 ja suunnitelmavuosien 2027–2029 investoinnit	96
	Liite 1: Merkittävimpien konserniyhteisöjen konsernivastuuhenkilöt ja yhteyshenkilöt.....	104

1 Kaupunginjohtajan katsaus

Arvioitaessa lähtökohtia tulevalle vuodelle 2026 voidaan Mikkelin kaupungin tulevaisuudennäkymiä pitää varovaisen positiivisina. Meillä on takanamme kaksi erittäin tulostavaa tilinpäätöstä. Taloudellisilta lähtökohdiltaan hyvin haasteelliseksi ja alijäämäiseksi tunnistetun vuoden 2025 tuloksen ennakoidaan muodostuvan selvästi alkuperäisiä odotuksia paremmaksi.

Kuten myös syksyllä 2025 on laajasti uutisoitu, ovat kunnat ja kaupungit suurien taloudellisten haasteiden edessä tulevaisuudessa, kun esimerkiksi väestörakenteen muuttuessa nykyinen tulorahoitus ei riitä palveluiden tuottamiseen. Mikkelissä ei ole tässä poikkeus, mutta olemme jo useiden vuosien ajan toteuttaneet niitä kovia ratkaisuja, joita monilla muilla kaupungeilla on vielä edessään.

Kansainväliset poliittiset ja sotilaalliset jännitteet sekä arvaamaton kauppapolitiikka aiheuttavat epävakaa näkymän tulevaisuuteen myös maailmanlaajuisesti, eikä orastava kasvu pääse kunnolla vauhtiin. Suomessa ja myös Mikkeliässä tämä näkyy investointien lykkääntymisenä sekä työllisyystilanteen heikkenemisenä. Nämä puolestaan vaikuttavat Mikkelin talouden verotulokertymää koskevien ennusteiden laskuna ja työllisyystilanteeseen kytkeytyvien kustannusten nousuna.

Vuoden 2026 talousarvio on laadittu 23 tuhatta euroa ylijäämäiseksi. Vuosi sitten ennakoitiin, että vuodesta 2026 alkaen Mikkeliällä on mahdollisuus ylittää tuloksen osalta nollatason tuntumaan. Verotuloennusteiden heikkeneminen ja elinvoimaa kohdentavien investointien lykkääntyminen ovat osaltaan vaikeuttanut tämän näkymän toteutumista, mutta tilannetta tasoittaa määrätietoinen kustannustenhallinta sekä energiaomaisuusjärjestelystä tuloutuneiden varojen kohdentaminen käyttötaloutta vahvistaviin ratkaisuihin.

Pidemmän aikavälin näkymässä merkittävimmät odotukset kohdistuvat valtionosuusjärjestelmän uudistamiseen. Valtionosuusjärjestelmän tasapuolistaminen kuntien ja kaupunkien kesken olisi oikeudenmukaista, ja vaikuttaisi positiivisesti Mikkelin taloustilanteeseen. Alun perin vuodelle 2026 kaavailtua uudistusta on tämän hetken tiedon mukaisesti lykätty vuoden 2027 alkuun, mutta aikatauluun sekä uudistuksen lopputulokseen liittyy riskejä. Mikkelin kaupungin edunvalvonnassa vuonna 2026 tämä on erittäin tärkeä asia.

Vuonna 2026 valmistuu uusi valtuustostrategia, joka määrittää kaupungin suunnan tuleville vuosille. Edellisellä valtuustokaudella toteutettu välttämätön talouden oikaiseminen leimasi koko kauden toimintaa. Nyt olemme tilanteessa, jossa on tehtävä selkeä valinta: jatkammeko tiukan taloudenpidon linjalla vai siirrymmekö kehittämispainotteiseen suuntaan, jossa kohdennetuilla toimenpiteillä vahvistetaan elinvoimaa, houkutellaan uusia yrityksiä ja työpaikkoja sekä kasvatetaan verotuloja. On pohdittava, miten tasapainottaa älykäs sopeutuminen ja jatkuva kasvu, erityisesti tilanteessa, jossa resurssit ovat rajalliset. Tämä valinta vaikuttaa kaikkiin tuleviin päätöksiin ja linjauksiin.

Strategiatyössä käsitellään laajasti kaupungin tulevaisuuden kannalta keskeisiä teemoja. Kansainvälisyyden ja kansainvälisten palveluiden kehittäminen on tärkeää alueen vetovoiman ja osaamisen vahvistamiseksi. Kokonaisturvallisuus – mukaan lukien NATO-jäsenyyden vaikutukset – sekä kansalaisyhteiskunnan kriisinkestävyys ovat nousseet ajankohtaisiksi kysymyksiksi, joihin kaupungin on varauduttava laajassa yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

Korkeakoulutoimintojen tulevaisuus on yksi strategiatyön kulmakivistä. Haasteellisesta tilanteesta huolimatta tavoitteena on vahvistaa korkeakoulu-yhteistyötä, tukea alueen osaamispohjaa ja innovaatiotoimintaa sekä varmistaa, että nuoret löytävät paikkansa Mikkeliässä. Työelämän muutokset edellyttävät konsernitaseista tilastrategiaa: miten kaupungin omistamat tilat palvelevat tehokkaasti ja taloudellisesti palvelutuotantoa, henkilöstön työhyvinvointia ja kuntalaisten palvelutarpeita. Tulevaisuuteen katsovassa strategiatyössä huomioidaan myös lasten ja nuorten hyvinvointi, mielenterveys, työllisyyden edistäminen sekä henkilöstön jaksaminen – kaupungin oma henkilöstö on keskeinen voimavara.

Positiivinen viestintä, avoimuus ja selkeä suunta ovat avainasemassa, kun rakennamme Mikkelin tulevaisuutta - vastuullisesti, rohkeasti ja yhdessä.

Janne Kinnunen
kaupunginjohtaja

2 Talousarvion rakenne, toiminnan ja talouden sitovuudet

2.1 Talousarvion rakenne

Talousarviossa ja taloussuunnitelmassa hyväksytään kunnan ja koko kuntakonsernin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvollisuudet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se toteuttaa kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseksi turvataan.

Kuntalain 110 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee katata enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha tai tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä.

Talousarvio koostuu (1) käyttötalousosasta, (2) tuloslaskelmaosasta sekä (3) investointi- ja rahoitusosasta.¹

Yleisperustelut

Yleisperusteluissa esitetään katsaus kansan- ja kunnallistalouden kehityksestä, jotka luovat taloudelliset lähtökohdat tulevien vuosien suunnittelulle. Yleisperusteluihin sisältyy lisäksi mm. toimintaympäristön ja siinä tapahtuneiden muutosten kuvaus, riskien arviointi, henkilöstölinjaukset sekä vähintään kerran valtuustokaudessa tarkistettava kaupunkistrategia ja kehittämisohjelmien keskeisimmät toimenpiteet.

Käyttötalousosa

Käyttötalousosassa esitetään lautakuntien palvelusuunnitelmat ja toimenpiteet, tavoitteet ja mittarit, joilla toteutetaan kaupunkistrategiaa. Sivistyslautakunnan, hyvinvointilautakunnan sekä kaupunkikehityslautakunnan osalta on esitetty toiminnalliset tunnuslukutaulukot. Liikelaitosten tavoitteet, tulos- ja rahoituslaskelmat sekä investoinnit taloussuunnitelmavuosiin esitetään erikseen lautakuntien käyttötalousosan jälkeen.

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosassa on esitetty tuloslaskelma analysoituna sekä liikelaitosten osalta eriteltyinä.

Investointi- ja rahoitusosa

Investointi- ja rahoitusosassa investoinneista esitetään menot ja tulot, jotka tarvittaessa eritellään hankekohtaisesti. Kaupungin investointiohjelma on koottu kokonaisuudessaan investointiosaan ja sisältää myös liikelaitosten investoinnit. Rahoituksen osalta esitetään meno- ja tuloarvioina pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, niiden lyhennykset, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman. Sen tiedot kerätään tuloslaskelmaosan lisäksi investointiosasta ja rahoitusosan taulukoista.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

¹ Kuntalaissa (110 §) todetaan talousarvion jakaantuminen käyttötalousosaan, tuloslaskelmaosaan sekä investointi- ja rahoitusosaan. Talousarviosta ja taloussuunnitelmasta ovat antaneet laadinnan ja sisällön osalta suosituksia lisäksi Suomen Kuntaliitto ja kirjanpitolausautakunnan kuntajaosto.

2.2 Toiminnan ja talouden sitovuus

Käyttötalousoasa

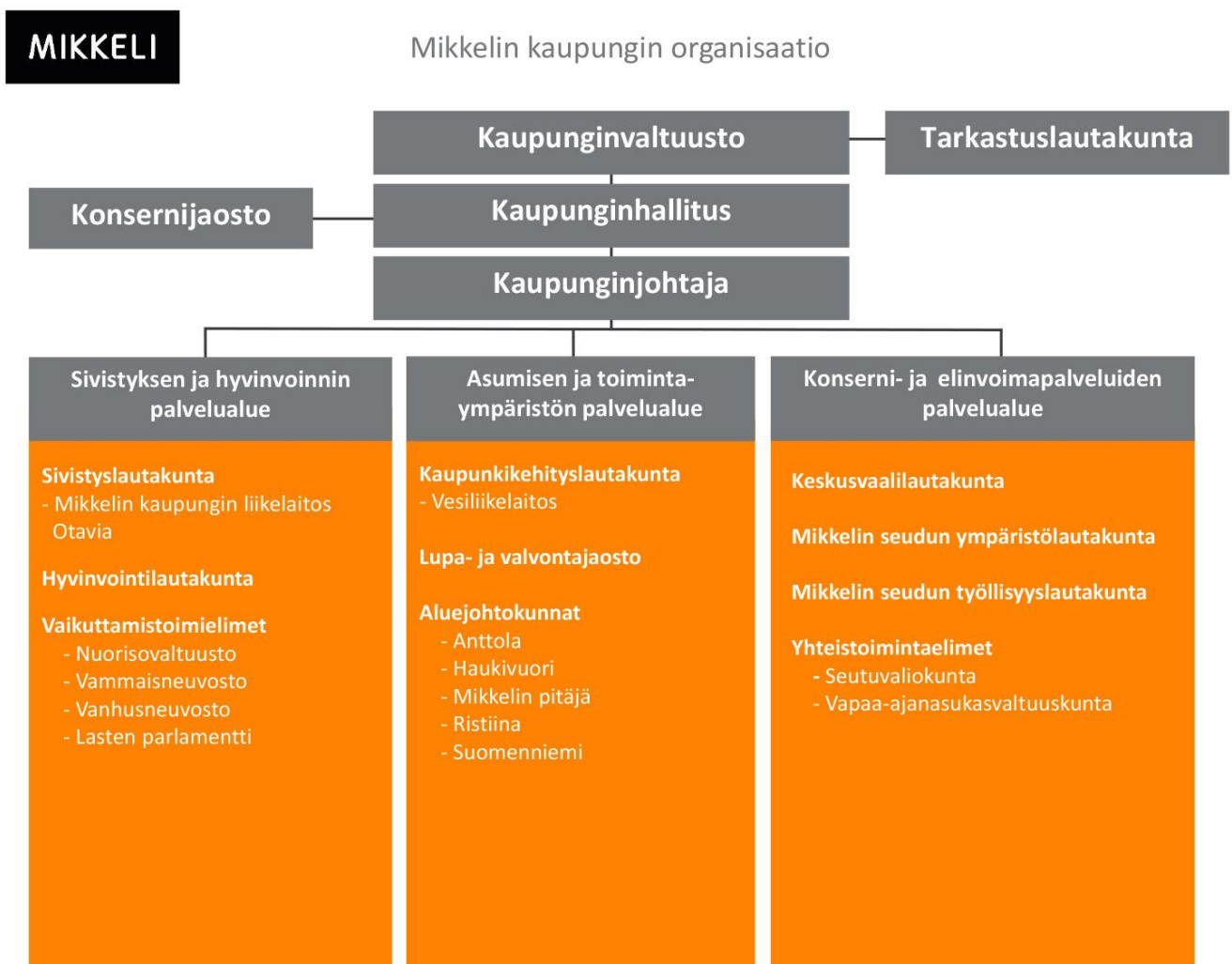
Kaupunginvaltuusto päättää, miten talousarvio ja sen perustelut sitovat kaupunginhallitusta ja kaupungin tilivelvollisia viranhaltijoita. Kaupunginvaltuusto hyväksyy talousarviossa kaupungin toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tavoitteiden lisäksi valtuustoon nähden sitoviksi voidaan määritellä määräraha, tuloarvio tai toimintakate.

Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa talousarvioon brutto- tai nettomääräisenä. Bruttomääräisinä budjetoidut yksiköt ovat budjettirahoitteisia ja nettomääräisenä budjetoidut yksiköt kohderahoitteisia. Ruoka- ja puhtauspalvelut on nettobudjetoitu. Edellä mainittua yksikköä sitoo nettobudjetoituna toimintakate eli toimintatulojen ja toimintamenojen erotus. Muut kaupungin toimintayksiköt ovat bruttomääräisesti budjetoituja budjettirahoitteisia yksiköitä, joita sitovat kaupunginvaltuustoon nähden sekä tulojen että menojen määrärahat.

Mikkelin Vesiliikelaitoksella on toiminnallisten tavoitteiden lisäksi sitovaa korvaus peruspääomasta ja molemmilla liikelaitoksilla liikelaitosten liikeylijäämä. Liikelaitoksien tuloslaskelmat, rahoituslaskelmat ja investointisuunnitelmat ovat ohjeellisia, mutta niiden oleellisista poikkeamista on tiedotettava valtuustolle.

Poikkeaminen talousarvion sitovista tavoitteista edellyttää valtuuston hyväksyntää. Budjettirahoitteisten yksiköiden määrärahojen perustana olevat suoritukset ovat ohjeellisia ja poikkeamat suoritetasossa alaspäin tarkoittavat sitä, että valtuuston myöntämiä määrärahoja tulisi jättää käyttämättä. Nettomääräinen toimintakate on samalla tavalla sitova kuin määrarahakin. Olennaiset vajaukset tuloissa on kuitenkin käsiteltävä menonylitysten tapaan valtuustossa lisämäärärahan tavoin tai erillisenä asiana.

Talousarvio on laadittu Mikkelin kaupungin organisaatorakenteen mukaisesti.

Vuodesta 2018 alkaen on laadittu useita talouden tasapainottamiseen tähtääviä selvityksiä ja ohjelmia. Näitä on toteutettu onnistuneesti, ja niiden viitoittamalla tiellä tulee jatkaa myös vuonna 2026. Aikaisempia tasapainotusohjelmia ovat olleet kaupunkirakenneselvitys (KV 18.6.2018 § 71), palvelusuunnitelma (KV 18.3.2019 § 35), Talous- ja tulevaisuusohjelma TATU (KH 22.6.2020 § 231), Palvelut ja tulevaisuusohjelma PATU (KV 28.3.2022 § 44) sekä Talouden tasapainotusohjelma 2024-2026 (KV 11.12.2023 § 137). Hallinnollisten tukipalveluiden toiminnan kehittäminen on jatkuvaa. Toiminnan tuottavuutta on saatava lisättyä läpi koko kaupunkiorganisaation siten, että suoritteet saadaan toteutettua pienemmällä määrärahalla. Etätyökäytänteet ovat vakiintuneet, ja se luo edellytykset toimintojen käytön tehostamiselle.

Tuloslaskelmaosan, investointi- ja rahoitusosan sitovat määrärahat

Talousarviovuoden tuloslaskelman sitovuus valtuustoon nähden on velvoite toimia valtuuston hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Taloussuunnitelman muihin vuosiin kohdistuvat menoarviot eivät oikeuta vielä varojen käyttöön, vaan talousarvio hyväksytään vuosittain. Toimielinten ja viranhaltijoiden pitää kuitenkin toimia suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Tuloslaskelman rahoitustuotoissa ja -kuluissa kaupunginvaltuustoon nähden sitovia eriä ovat Mikkelin Vesiliikelaitoksen korvaus pääomasta sekä rahoitustuottojen ja -kulujen nettosumma.

Rahoituslaskelma, lainanottovaltuudet, antolainausvaltuudet ja osakkeiden osto-oikeudet vuonna 2026

Rahoituslaskelman sitova erä on kaupungin lainamäärä. Kaupungin kokonaislainamäärä on talousarvion mukaisesti enintään 230,3 miljoonaa euroa (4 438 e/asukas) vuoden 2026 lopussa. Kaupunginjohtajan tekemät päätökset talousarviolainoista, joukkovelkakirjalainoista, korkosuojauksista ja osakehankinnoista viedään kaupunginhallitukselle tiedoksi.

Kaupungin lainanottovaltuudet ovat seuraavat vuonna 2026:

1. Kaupunginjohtajalla on oikeus ottaa enintään 28 miljoonaa euroa pitkäaikaista talousarviolainaa tai joukkovelkakirjalainaa vuonna 2026. Kaupunginjohtaja ja talousjohtaja voivat tehdä nostettaviin lainoihin ja olemassa oleviin lainoihin viitekoronvaihtosopimuksia pääomaltaan kunkin lainamäärän suuruisesti.
2. Kaupunginjohtajalla on oikeus suojata lainoja kiintein korkoin tai tehdä erillisiä pitkäaikaisia korkojen suojauksia sekä nykyiseen että tulevaan lainakantaan. Suojauksia tehdään talousarvion rahoitusosassa määriteltujen suojaustasojen ja -rajoitusten puitteissa. Korkosuojauksien nimellismäärien on oltava rahoitusmarkkinatilanteeseen nähden perusteltuja. Kaupunginjohtajalla ja talousjohtajalla on oikeudet tehdä edellä mainitut suojaukset puhelimitse tai sähköpostitse, minkä pohjalta kaupunginjohtaja tekee asiasta viranhaltijapäätöksen.
3. Kaupunginhallituksella on oikeus myöntää antolainoja konsernille ja liikelaitoksille 10 miljoonaa euroa.
4. Kaupunginjohtajalla on oikeus tehdä investointiohjelman mukaisesti hankintapäätöksiä osakesijoituksista 300 000 eurolla.

Investoinnit

Investointimäärärahat ovat sitovia bruttomäärältään. Yksittäisen hankkeen investointimenot voivat kuitenkin ylittyä enintään 5 %, jos hanke saadaan saman talousarviovuoden aikana rahoitettua muusta hankkeesta säästyneillä vastaavaan pysyvien vastaavien ryhmään (tietokoneohjelmistot, muut pitkävaikutteiset menot, maa- ja vesialueet, rakennukset, kiinteät rakenteet ja laitteet jne.) kuuluvilla, ko. vuoden talousarvioon varatuilla investointimenomäärärahoilla. Mikäli yksittäinen hanke ylittää talousarvion yli 5 %, mutta euromääräisesti ylitys on alle 20 000 euroa, voidaan ylitys kattaa edellä esitetyllä tavalla muiden hankkeiden säästyneistä varoista ilman erillistä lisämäärärahan hakemista.

Kunnallistekniikan määrärahojen hankekohtaisesta käytöstä päättää kaupunkikehityslautakunta. Vuotuista kokonaismäärää ei saa ylittää ilman kaupunginvaltuuston lupaa.

Kaupunginvaltuusto päättää investointikohteiden käyttötarkoituksen muutoksesta.

2.3 Määrärahojen käyttö ja vastuut

Yleiset vastuut määrärahoista

Mikkelin kaupungin tilivelvollisia viranhaltijoita ovat kaupunginjohtaja, konserni- ja elinvoimapalveluissa tulosaluejohtajat ja tulosityksiköiden johtajat, sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualueella sekä asumisen ja toimintaympäristön palvelualueella palvelualuejohtajat, tulosaluejohtajat sekä tulosalueiden päälliköt. Liikelaitoksissa tilivelvollisia ovat liikelaitosten johtajat.

Tilivelvollisia Mikkelin kaupungin viranhaltijoita ovat:

- Kaupunginjohtaja
- Konserni- ja elinvoimapalveluiden palvelualue: kaupunginjohtaja
 - Hallinto- ja elinvoimapalvelut: kaupunginjohtaja/hallintojohtaja
 - Hallintopalvelut: hallintojohtaja
 - Henkilöstöpalvelut: henkilöstöjohtaja
 - Ruoka- ja puhtauspalvelut: palvelujohtaja
 - Talouspalvelut: talousjohtaja
 - Mikkelin seudun ympäristöpalvelut: terveysvalvonnan johtaja
 - Mikkelin seudun työllisyyspalvelut: työllisyysjohtaja
- Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue: sivistysjohtaja
 - Varhaiskasvatus: varhaiskasvatusjohtaja
 - Perusopetus: opetusjohtaja
 - Lukiokoulutus: johtava rehtori
 - Kansalaisopisto ja osallisuus: rehtori
 - Kaupunginorkesteri: intendentti
 - Kirjastopalvelut: kirjastopäällikkö
 - Museopalvelut: museojohtaja
 - Liikuntapalvelut: liikuntapäällikkö
 - Nuorisopalvelut: nuorisopäällikkö
 - Yleiset kulttuuripalvelut: kulttuuripäällikkö
 - Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia: johtaja-rehtori
- Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue: kaupunkikehitysjohtaja
 - Kaupunkikehitys: maankäyttöjohtaja
 - Kaupunkiympäristö: kaupungininsinööri
 - Rakennusvalvonta: johtava rakennustarkastaja
 - Maaseututoimi: maaseutujohtaja
 - Mikkelin Vesiliikelaitos: vesilaitoksen johtaja

Tilivelvollisuus merkitsee, että viranhaltijan toiminta tulee valtuuston arvioitavaksi, viranhaltijaan voidaan kohdistaa tilintarkastuskertomuksessa muistutus ja viranhaltijalle voidaan myöntää vastuuvapaus.

Lauta- ja johtokuntien sekä tulosalueiden esimiesten on valvottava, että valtuuston hyväksymää talousarviota noudatetaan. Laskut tulee kohdentaa aiheuttamisperusteen mukaan sille menokohdalle, jonne ne kuuluvat. Määrärahojen käyttöön liittyy velvoite toimialarajat ylittävään yhteistyöhön, jonka avulla haetaan koko kaupungin kannalta edullisempia ja tehokkaampia tapoja palvella asukkaita ja alueen yrityksiä. Yhteistyötä tiivistetään myös koko konsernin tasolla. Palvelujen tuottamista koko kaupunkikonsernissa ohjaa kaupungin strategia.

Vain pakottavassa tapauksessa anotaan lisämäärärahaa kaupunginvaltuustolta, ennen määrärahan ylittymistä. Lisämääräraha-anomukseen on aina sisällytettävä esitys lisämäärärahatarpeen rahoittamisesta ja lisämääräraha on etsittävä ensisijaisesti asianomaiselta toimialalta.

Valvontavastuu

Toiminnassa on noudatettava kaupunginhallituksen 21.6.2021 § 276 hyväksymää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjetta. Jokaisella tilivelvollisella on henkilökohtainen vastuu sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä ja jatkuvasta ylläpidosta johtamansa toiminnan osalta. Kuntalain 124 §:n mukaan tilintarkastuskertomukseen on sisällytettävä lausunto sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä esitys vastuuvapauden myöntämisestä ja mahdollisesta muistutuksesta, joka voidaan kohdistaa vain tilivelvollisiin. Kuntalain tarkoittamia tilivelvollisia ovat mm. kaupunginhallituksen, lautakuntien, johtokuntien ja

toimikuntien jäsenet, kaupunginjohtaja ja palvelualueiden ja yksiköiden johtavat viranhaltijat; Mikkelin kaupungin tilivelvolliset viranhaltijat on lueteltu edellä.

Taloushallinnon pysyväisohjeet

Kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto ovat antaneet mm. seuraavaa taloushallintoon liittyvää ohjeistusta:

- Mikkelin kaupungin sijoitustoiminnan perusteet KV 11.12.2023 § 131
- Mikkelin kaupungin varainhankintapolitiikka KV 11.12.2023 § 133
- Mikkelin kaupungin hallintosääntö KV 11.11.2024 § 107
- Konserni- ja elinvoimapalveluiden toimintasääntö KH 2.10.2023 § 307
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet KV 11.12.2017 § 95
- Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje KH 21.6.2021 § 276
- Sisäisen tarkastuksen toimintaohje KH 10.2.2020 § 52
- Konsernirahoitus- ja takausperiaatteet KV 17.6.2019 § 78
- Mikkelin kaupunkikonsernin hankintasääntö KH 31.3.2025 § 134
- Kassanhoito- ja alitilitysohje KH 18.10.2021 § 422
- Konserniohje KV 9.12.2024 § 120
- Mikkelin kaupungin hankeohje KH 26.10.2020 § 328

Avustukset

Kaupunginhallitus ja asianomaiset lautakunnat päättävät talousarvion tultua hyväksytyksi myönnettävät avustukset määrärahojensa puitteissa. Tulosityksikkö, jonka määrärahoihin yleishyödyllisten tai muiden yhteisöjen avustus sisältyy, voi maksaa avustuksen vuodelle 2026 vasta sen jälkeen, kun yhteisön tilinpäätöstiedot, toimintakertomus sekä tilintarkastuskertomus vuodelta 2025 on saatu. Mikäli avustus on myönnetty jotakin määrättyä tarkoitusta varten, on avustuksen myöntäneen tulosityksikön pyydettävä yksilöity tiliselvitys avustuksen käytöstä. Kaupunginhallitus on päättänyt avustusperiaatteista päätöksellään 25.9.2017 § 83. Avustusperiaatteiden mukaan palvelualueet päättävät omista avustusohjeistaan ja niiden päätöksentekotasosta kaupunginhallituksen vahvistamien avustusperiaatteiden pohjalta.

2.4 Taloudellisen ja toiminnallisen tuloksen seuranta

Lautakuntien, johtokuntien ja kaupunginhallituksen alaisten tulosalueiden tulee laatia ja vahvistaa valtuuston hyväksymän talousarvion mukaiset käyttötaloussuunnitelmat talousarviovuoden tammikuun loppuun mennessä ja niiden tulee olla tallennettuina kaupungin yhteiselle verkkosivustolle. Käyttösuunnitelman eurotietojen tulee vastata valtuuston hyväksymää talousarviota. Käyttösuunnitelmassa toiminnoilla ottaa kantaa viranhaltijoiden toimivaltaan ja laskujen hyväksymiseen. Henkilöstöpäätöksiä tekevien tulee olla kaupungin viranhaltijoita ja myös laskujen hyväksyjien tulee olla ensisijaisesti viranhaltijoita.

Vuonna 2026 hallintokuntien toimintaa ja taloutta seurataan valtuustotasolla vähintään kolme kertaa vuodessa. Seurannan ajantasaisuus, oikeellisuus ja sen ohjausvaikutukset ovat keskeisiä tekijöitä valtuustolle annettavissa seurantaraporteissa. Kaupunginhallitukselle raportoidaan talouden kehityksestä tarvittaessa useammin.

Maaliskuun lopun toteutuman perusteella tehtävässä seurannassa raportoidaan henkilöstön määrän kehitys sekä talouden toteutuminen ja toiminnalliset muutokset, jotka ovat tiedossa raportointi hetkellä. Kesäkuun lopun toteutuman mukainen seurantaraportti on lähtökohtana seuraavan vuoden talousarvion valmistelussa. Kesäkuun seurannassa raportoidaan talouden toteutuminen ja henkilöstön määrän kehityksen lisäksi myös strategiakortteihin määriteltujen toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen, sekä konserniyhtiöiden seuranta. Kesäkuun seurantaraporttiin sisältyy myös tasapainotusohjelmaseuranta, joka kuvaa talouden tasapainottamiseksi asetettujen toimenpiteiden ja tavoitteiden etenemistä. Syyskuun toteutuman mukaan raportoidaan henkilöstön määrän kehitys sekä talouden seuranta. Lauta- ja johtokunnat hakevat mahdolliset käyttötalouden lisämäärärahat viimeistään joulukuun kaupunginvaltuuston kokouksessa. Menoihin osoitettua määrärahaa ei tule käyttää kokonaisuudessaan, jos talousarviovuoden aikana näyttää siltä, että määrärahaa jää käyttämättä.

Valtuustotason strategian ja strategisten tavoitteiden seuranta toteutetaan tilinpäätöskäsittelyn yhteydessä. Kaupunginhallitus käsittelee strategian seurannan huhti-toukokuussa ja kaupunginvaltuusto tilinpäätöksen hyväksymisen yhteydessä omana erillisenä pykälänä.

3 Talousarvion yleisperustelut

3.1 Kuntien muuttuva toimintakenttä

Kuntien toimintaympäristö on monin tavoin muuttuva ja haastaa kuntia eri tavoin. Sote-uudistus ja työllisyyspalveluiden uudistus on toteutettu, mutta nämä eivät ainakaan alkuvaiheessa ja laajasti arvioiden tuoneet helpotusta kuntien toimintaan. Valtion edellyttämät raportointivelvoitteet lisääntyvät jatkuvasti ja kasvattavat kuntien työkuormaa. Hankintalakiin esitettävillä lainsäädännön muutoksilla olisi merkittäviä ongelmallisia vaikutuksia kuntien toimintaympäristöön, mutta kuntien näkemykset eivät näytä vaikuttavan muutosten etenemiseen. Kuntien tehtäviä lisätään tyypillisesti siten, että uusiin tai laajentuneisiin tehtäviin ei todellisuudessa osoiteta täysimääräistä rahoitusta.

Rakenteellisen muutosten ja muuttuvien säädösten lisäksi pitkään jatkunut kuntien väestöllinen eriytymiskehitys aiheuttaa erilaisia muutospaineita kuntien toiminnalle ja taloudelle. Suurissa ja kasvavissa kunnissa investointipaineet ovat korkeat, kun taas pienemmissä kunnissa palvelutarve vähenee ja paine palveluverkon sopeuttamiselle aiheuttaa päänvaivaa. Jo pitkään jatkuneet syntyvyyden aleneminen ja väestön muuttoliike kääntävät kuntien vastuulle jääneiden varhaiskasvatus- ja koulutuspalveluiden tarpeen laskuun monissa kunnissa. Myös Ukrainassa käytävän sodan kiihdyttämä maahanmuutto sekä muu kansainvälistyminen, työvoiman saatavuuden haasteet, kaupungistuminen ja syntyvyyden lasku edellyttävät uusia tapoja järjestää palveluita sekä paikallisesti että valtakunnallisesti.

Sote-uudistus näkyy tulevanakin vuonna edelleen voimakkaasti kuntia eriarvoistavana tekijänä, kun valtionosuusjärjestelmän uudistaminen lykkääntyi alkuperäisestä aikataulusta. Valtiovarainministeriö on käynnistänyt kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän uudistamistyön, jonka piti tulla voimaan vuoden 2026 alusta, mutta tämänhetkisen tiedon mukaan uudistus on lykätty vuoden 2027 alkuun. On olemassa riski uudistuksen viivästyisestä pidemmällekin. Sote-uudistukseen liittyvä ajankohtainen asia vuodesta 2026 alkaen on sote-palvelutuotannossa olevien kiinteistöjen yhtiöittämisvelvoite. Sote-kiinteistöt eivät voi enää pääsääntöisesti olla kuntien suorassa omistuksessa, jolloin kuntakonserneihin syntyy paljon uusia yhtiöitä. Samaa asiaan liittyy myös riski suurten kiinteistömassojen jäämisestä tyhjilleen, kun hyvinvointialueet tekevät tilaratkaisuja säästääkseen tilavuokratukustannuksissa. Tyhjäksi ja käyttämättömäksi jäävät kiinteistöt tulevat aiheuttamaan tuntuvia alaskirjauksia kunnille ja kaupungeille.

Vuoden 2025 alussa työllisyyspalvelut siirtyivät valtiolta kuntien vastuulle. Uudistuksen tavoitteena oli edistää työnhakijoiden nopeaa työllistymistä hyödyntämällä kuntien palvelutarjonnan kaikkia mahdollisuuksia. Muutoksen alkuvuosina työmarkkinasuhteet näyttävät heikolta, jolloin uudistus aiheuttanee kunnille enemmän kustannuspaineita kuin uudenmuotoiseen palvelujen järjestämiseen liittyviä hyötyjä. Heikko työllisyyskehitys myös heikentää kuntien verotuloennusteita tuleville vuosille, minkä lisäksi laskeva tulorahoituksen taso aiheuttaa lisäpaineita kustannusten leikkaamiselle eli palveluiden karsimiselle.

3.2 Taloudelliset lähtökohdat ²

Yleinen taloudellinen tilanne

Yhdysvaltojen aiheuttamat kaupan jännitteet vaikuttavat monella tavalla maailmantalouden näkymiin. Vaikka epävarmuus tulleista on osin vähentynyt saavutettujen sopimusten myötä, se ei ole kokonaan hävinnyt. Yhdysvaltojen asettamat tullit haittaavat maailman tavarakauppaa ja aiheuttavat kustannusten nousua yrityksille ja hintojen nousua kuluttajille. Samaa aikaan geopolittiset jännitteet aiheuttavat levottomuutta, joskin niiden markkinavaikutukset ovat viime kuukausina olleet vaimeita. Maailmantalous kasvaa 2,9 prosenttia 2025, ja nousee noin kolmeen prosenttiin vuonna 2026 pitkälti Euroopan vetämänä. Samaa aikaan kun euroalueen kasvu on varovaisen positiivista, Kiinassa talouskasvu pysyy vakaana elvyttävän politiikan tukemana ja Intia jatkaa vahvalla kasvu-uralla yksityisen kulutuksen vauhdittamana.

Yhdysvalloissa pitkään potentiaalin yläpuolella ollut talouskasvu hidastuu 1,8 prosenttiin 2025 ja edelleen 1,6 prosenttiin 2026 yksityisen kulutuksen heiketessä. Investointien ja yksityisen kulutuksen näkymiä varjostaa epävarmuus talouspolitiikan suunnasta ja tullien vaikutukset. Tullit ovat keskimäärin korkeimmalla tasolla sitten 1930-luvun.

Suomessa viennin näkymät ovat vaisut ja palveluvienti supistuu, kun taas tuonti kasvaa suurten investointien seurauksena. Nettoviennin heikkous painaa kasvua, ja vaihtotaseen odotetaan kääntyvän jälleen alijäämäiseksi. Inflaatio hidastuu poikkeuksellisen matalalle tasolle vuonna 2025, mutta kiihtyy lähemmäs kahden prosentin tavoitetta vuosina 2026–2027. Palkankorotukset tukevat reaalityulojen kasvua, mutta kotitalouksien ostovoima paranee selvästi vasta vuodesta 2026 eteenpäin.

Suomen BKT supistui hieman vuonna 2024, mutta kääntyy vuonna 2025 kasvuun, jota tukevat erityisesti teollisuuden ja viennin elpymisen sekä palvelualojen vahvistuminen. Rakentamisen jyrkkä alamäki pysähtyy, mutta ala pysyy vielä vaisuna. Vuonna 2025 BKT:n kasvuvauhdiksi arvioidaan 0,8 prosenttia, ja kasvu on laajapohjaista eri toimialoilla. Vuonna 2026 rakentaminen nousee keskeiseksi kasvun veturiksi, kun korkotason lasku ja koheneva luottamus lisäävät kysyntää, ja palvelut kasvavat edelleen reaaliansoitoiden nousun tukemina. Sekä 2026 että 2027 kokonaistuotannon kasvun ennustetaan olevan noin 1,5 prosenttia, mikä vastaa 2000-luvun keskimääräistä vauhtia, vaikka pitkän aikavälin haasteena on yhä tuottavuuden vaimea kehitys.

² Kappaleen 3.2 lähteet: Taloudellinen katsaus. Kesä 2025 & Syksy 2025. Valtiovarainministeriön julkaisuja 2025:30 & 2025:49.

Työllisyys

Työmarkkinat näyttävät vähitellen tasaantumisen merkkejä, vaikka työttömyys pysyy lähivuosina korkeana. Vuonna 2025 työllisten määrä säilyy keskimäärin vuoden 2024 tasolla, mutta työvoiman kysyntä on edelleen heikkoa ja kohenee vasta loppuvuotta kohti. Avoimien työpaikkojen määrä on supistunut etenkin palvelualoilla ja rakentamisessa, vaikka teollisuudessa tilauskannan kasvu lisää työvoiman tarvetta. Työllisyyskehitystä hidastaa osa-aikaisten työsuhteiden yleistyminen, mikä vähentää tehtyjen työtuntien määrää. Työttömyysaste nousee 2025 keskimäärin lähes 9,5 prosenttiin, ja erityisesti julkisen sektorin säästöt vaikeuttavat työllisyyden paranemista.

Vuosina 2026–2027 talouden piristyminen kääntää työllisyyden kasvuun noin prosentin vuosivauhtia. Työllisten määrän lisäystä tukevat sekä hallituksen työvoiman tarjontaa vahvistavat toimet että työikäisen väestön kasvu maahanmuuton ansiosta. Työllisyysaste nousee vuoteen 2027 mennessä noin 73 prosenttiin, mutta jää yhä vuoden 2022 huippulukemaa matalammaksi. Työttömyys vähenee vähitellen, mutta pysyy yli kahdeksassa prosentissa, mikä on selvästi korkeampi kuin Suomen rakenteellisen työttömyyden arvioitu taso. Tämä kertoo, että osaamisvaatimusten ja työvoiman tarjonnan kohtaanto-ongelmat hidastavat työllisyyden vahvistumista.

Ansiotason kehitys ja inflaatio

Inflaatio on hidastunut alimpiin lukemiin sitten koronapandemian. Inflaatio myös pysyy lähivuosina maltillisena, mutta kansainvälisen ympäristön muutoksiin (mm. Yhdysvaltojen tullipolitiikka ja puolustusinvestoinnit) liittyy riskejä.

Omistusasumisen hinta on selvässä laskussa korkojen laskun ajamana, mikä painaa kansallista kuluttajahintaindeksiä. Myös energian hintojen lasku on jatkunut etenkin öljyn hinnan laskun vuoksi. Elintarvikkeiden hintojen uusi nousu selittyy paljolti yksittäisten tuotteiden hintojen nousulla. Veronkorotukset ovat nostaneet hintoja, mutta korotukset eivät ole täysin välittyneet hintoihin. Palveluiden hintojen nousussa korostuu nyt terveyspalveluiden hintojen kehitys, joka johtuu pitkälti hyvinvointialueiden palvelumaksujen korotuksista.

Nimellispalkat nousevat vuosina 2025–2027 koko taloudessa, ja ansiotason arvioidaan kasvavan keskimäärin 3,0 % vuonna 2025, 3,6 % vuonna 2026 ja 3,0 % vuonna 2027. Julkisen sektorin palkat, erityisesti hyvinvointialueilla ja paikallishallinnossa, nousevat muuta taloutta nopeammin, mikä johtuu sekä sopimuspalkoista että palkkausjärjestelmien kehittämiseristä. Hyvinvointialueilla palkat kohoavat jopa 5,7 % vuonna 2025 ja 4,5 % vuonna 2026, mikä kasvattaa nimellisansioden keskiarvoa koko sektorilla.

Reaalipalkat kehittyvät hitaammin, sillä vuosina 2021–2023 ne laskivat yhteensä 6,6 %. Ennusteiden mukaan reaalipalkat eivät saavuta vuoden 2021 tasoa vielä vuosina 2025–2026, mutta inflaation hidastuessa ja ansiotason noustessa ne paranevat selvästi vuonna 2027. Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitulo kasvaa vain 0,6 % vuonna 2025 heikon työllisyystilanteen, sosiaalietuuksien leikkausten ja verojen nousun vuoksi. Vuonna 2026 ostovoiman ennakoidaan kuitenkin vahvistuvan merkittävästi palkankorotusten ja ansiotuloverotuksen keventymisen myötä.

Palkkasumma kasvaa maltillisesti vuonna 2025, noin 3 %, sillä työllisyyden heikko kehitys rajoittaa nimellisansioden nousun vaikutusta. Vuonna 2026 sekä palkkojen nousu että työllisyyden parantuminen nostavat palkkasummaa lähes 4,5 %, ja vuonna 2027 palkkasumma kasvaa edelleen myös noin 4,5 %, vaikka palkkojen nousuvauhti hidastuu hieman. Kokonaisuutena voidaan todeta, että palkat ja palkkasumma kohoavat ennustejaksolla tasaisesti, ja ostovoima vahvistuu erityisesti työllisyyden paranemisen myötä.

Julkisen talouden alijäämä ja velka

Suomen julkisyhteisöjen rahoitusasema oli heikko vuonna 2024. Alijäämä syveni 4,5 prosenttiin ja velkasuhde nousi 82 prosenttiin BKT:stä. Tänä vuonna tilanne paranee hieman sopeutustoimien ja suhdanteen elpymisen myötä, mutta suuret puolustushankinnat kasvattavat julkisia menoja. Lähivuosina alijäämä supistuu, mutta ei alene alle EU:n 3 prosentin rajan: vuonna 2026 se kohenee 3,6 prosenttiin ja vuonna 2028 noin 3,1 prosenttiin. Sopeutustoimet ja talouden toipuminen tukevat rahoitusasemaa, mutta hallituksen päätös nostaa puolustusmenot kolmeen prosenttiin BKT:stä vuoteen 2029 mennessä lisää menoja ja kasvattaa alijäämää vuosikymmenen lopulla. Velkasuhde harppaa tänä vuonna lähelle 87 prosenttia, vakiintuu vaalikauden taitteessa noin 88 prosenttiin ja kääntyy sen jälkeen maltilliseen kasvuun, ylittäen 90 prosentin rajan vuonna 2029. Näkymää hallitsevat siis edelleen korkea velka, hidas sopeutuminen sekä puolustushankintojen raskas kustannuspaine.

Kuntatalous

Vuonna 2025 kuntatalouden alijäämä syvenee edellisvuodesta ja nousee 0,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Vuonna 2026 kuntatalouden alijäämän ennustetaan olevan 0,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Alijäämää kasvattavaa kustannusten nousua vauhdittavat kunta-alan palkkaratkaisut ja investointitarpeet. Lisäksi valtionosuuksiin kohdistuvat leikkaukset lisäävät rahoitusvajetta, vaikka samaan aikaan TE-palvelu-uudistus tuo kunnille uusia tulonsiirtoja valtiolta. Verotulojen kasvu jää vuonna 2025 vaatimattomaksi. Verotulojen kasvua jarruttaa yhteisöverotulojen supistuminen, ja kuntien verotulojen kasvun arvioidaan jäävän noin 1,4 prosenttiin. Kun suhdanetilanne kohenee, verotulojen kasvu piristyy arviolta 6 prosenttiin vuonna 2026 ja pysyy keskimäärin hieman alle 4 prosentissa vuosina 2027–2029.

Kuntien palvelutarve kohdistuu yhä vahvasti koulutus- ja sivistyssektoriin, mutta pitkään jatkunut syntyvyyden lasku vähentää kokonaiskysyntää. Silti kustannussäästöt jäävät rajallisiksi muun muassa erityisen tuen tarpeen kasvun ja varhaiskasvatukseen osallistumisen lisääntymisen vuoksi. Työvoimakustannusten arvioidaan nousevan merkittävästi lähivuosina, mikä pitää kulutusmenojen kasvun nopeana. Lisäksi kuntien tuloja rasittaa sote-kiinteistöjen vuokrasopimusten päättymisen ja niiden uudelleenneuvotteluista aiheutuva vuokratulojen väheneminen.

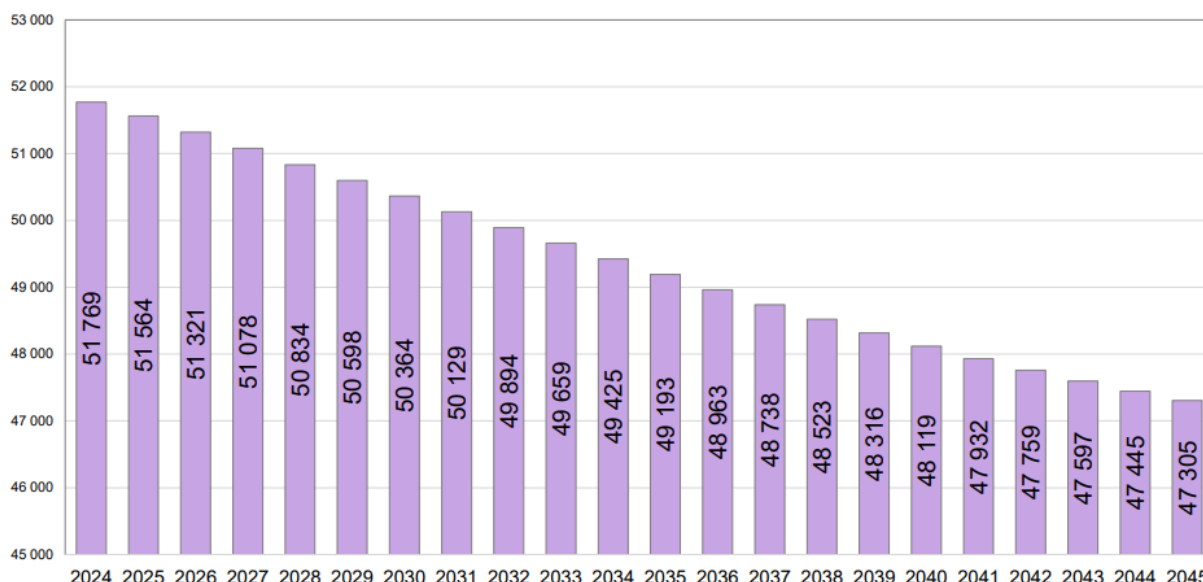
3.3 Mikkelin kaupungin toimintaympäristö

Väestökehitys

Tilastokeskuksen mukaan Mikkelin väkiluku oli vuoden 2024 lopulla 51 890 henkilöä. Ennakkotietojen 31.8.2025 mukaan Mikkelin väkiluku oli 51 611 henkilöä, kuluneena vuonna väestö on siis vähentynyt 279 henkilöllä. Kuntien välinen muuttoliike on ennakkotietojen mukaan kuluvana vuonna ollut -281 ja nettosiirtolaisuus +264 henkilöä, kuluvan vuoden kokonaisnettomuutto elokuun lopussa oli siis -17.

Lasten (alle 14-vuotiaat) osuus väestöstä oli vuoden 2024 lopulla 13 %, työikäisten (15-64 -vuotiaiden) osuus 58 % ja 65 vuotta täyttäneiden 29 %. Tilastokeskuksen vuoden 2024 väestöennusteen mukaan Mikkelin väkiluku on laskeva vuoteen 2045 mennessä.

Mikkelin väestöennuste vuoteen 2045

Lähde: ETELÄ-SAVON MAAKUNTALIITTO / Tilastokeskus, Statfin/Väestö/Väestöennuste 2024

Työpaikat, työllisyys ja elinkeinoelämä

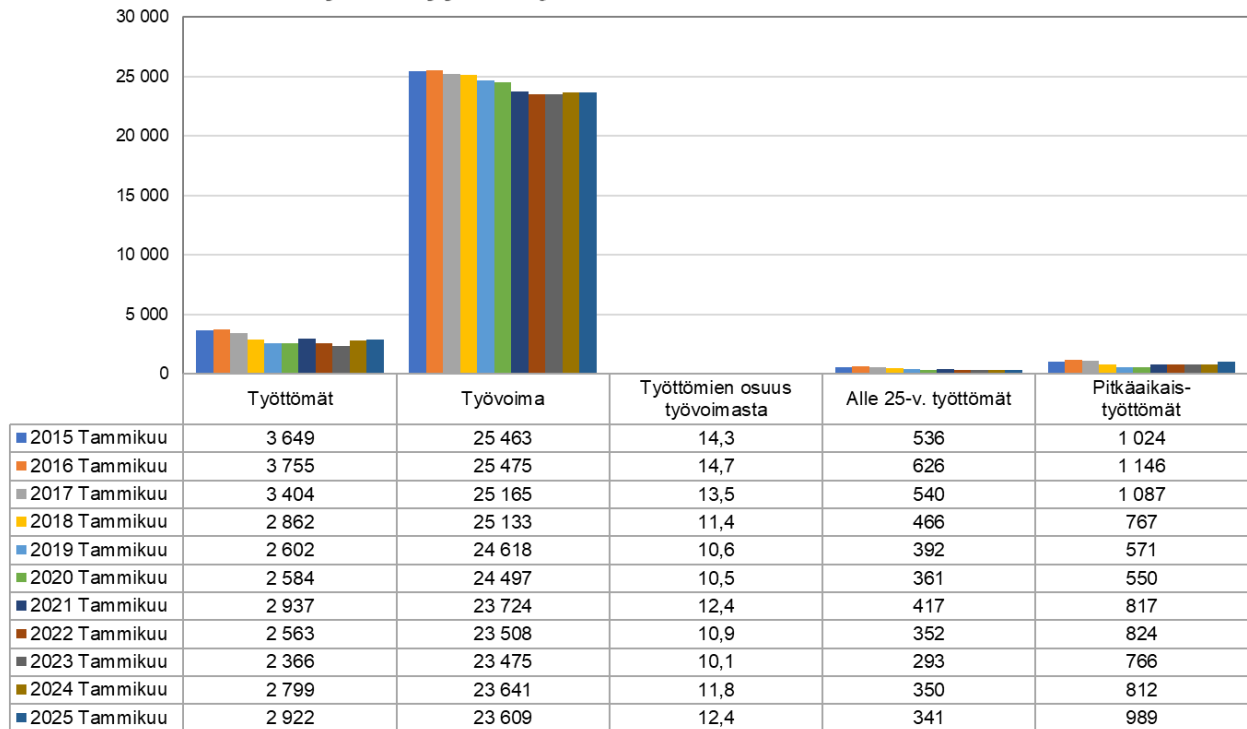
Viimeisimmän Tilastokeskuksen raportoinnin mukaan Mikkelin kaupungissa oli 21 399 työpaikkaa (alueella työssäkäyvät) vuonna 2023, mikä oli 567 työpaikkaa vähemmän kuin edellisellä vuonna. Työpaikkojen määrässä on 2010-luvun alun selkeän laskusuhtanteen jälkeen ollut vuosittaista vaihtelua nousu- ja laskusuuntaan.

Eniten vuonna 2023 vähenivät edellisvuodesta terveys- ja sosiaalipalveluiden työpaikat (-217), teollisuuden työpaikat (-128) sekä rakennusalan (-111) ja kaupan alan (-109) työpaikat. Kasvua työpaikkojen määrässä aiempaan nähden oli muilla palvelualoilla (+34), koulutuksessa (+34) sekä informaatio- ja viestintäalalla (+30). Eniten työpaikkoja Mikkeliissä on sosiaali- ja terveyspalveluissa (5 497/ 26 %), teollisuudessa (2 532/ 12 %) ja kaupan alalla (2 280/ 10 %). Paikasta riippumattoman työnannon yleistymisen näyttäytyy Mikkelille tulevaisuuden mahdollisuutena.

Hieman yli Mikkelin työpaikoista, 51 %, oli yksityisellä sektorilla. Yrittäjiä oli 2 003 henkilöä työssäkäyvistä. Kuntatyöpaikkojen osuus on noin 32 %, yrittäjien 9 % ja valtion 8 % työpaikoista.

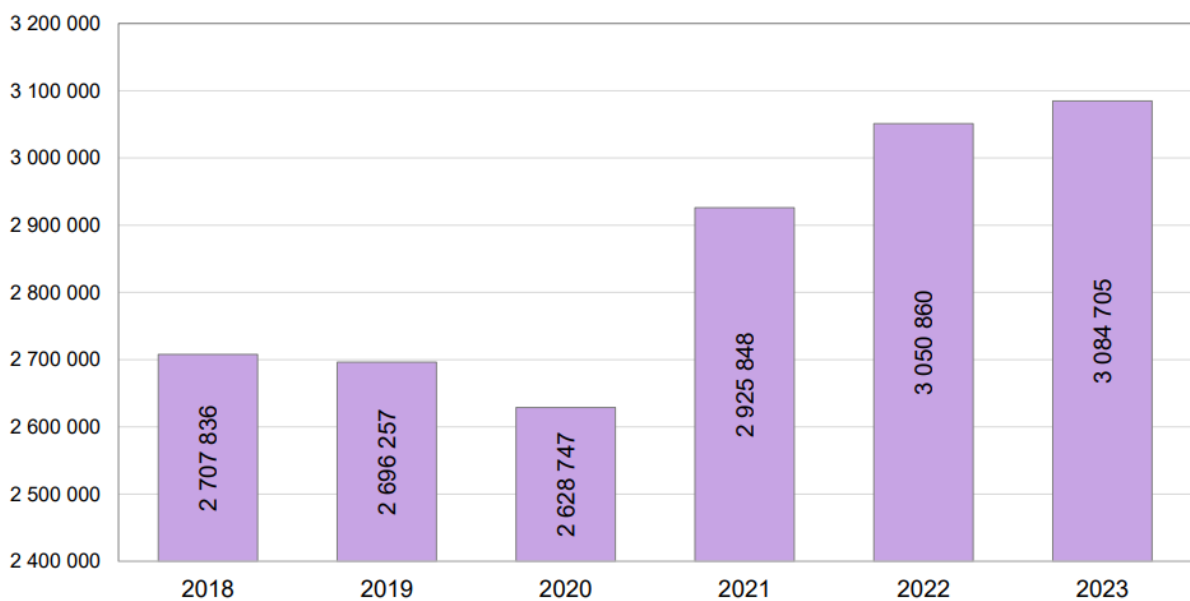
Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta tammikuussa 2025 oli 12,4 prosenttia. Työttömien määrä on laskusuhdanteessa kasvanut edellisiin vuosiin nähden ja myös pitkäaikaistyöttömien määrä on lisääntynyt.

TEM / Työttömyystietoja Mikkelissä 01/2015 - 01/2025

Tuottavuus mikkeliiläisissä yrityksissä on kuitenkin kasvanut. Yksityisen sektorin liikevaihto oli 3 miljardia euroa vuonna 2023, viimeiset mittausvuodet suunta on ollut kasvava. Yrityksillä oli vuonna 2023 5 812 toimipaikkaa Mikkelissä, ja niissä työskenteli kaikkiaan 11 247 henkilöä.

Yritysten liikevaihto Mikkelissä 2018 - 2023, 1000 €

Lähde: ETELÄ-SAVON MAAKUNTALIITTO / Tilastokeskus, alueellinen yritystoimintatilasto

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2026–2029

Väestön ikärakenteen kehitys heikentää yritysten jo nyt vaikeaa tilannetta osaavan työvoiman löytämiseksi. Keinoja ja toimia työurien pidentämiseksi ja toisaalta työperäisen maahanmuuton lisäämiseksi Etelä-Savossa kehitetään yhteistyössä kaupungin ja muiden toimijoiden kanssa. Työurien pidentäminen, työperäinen maahanmuutto ja kansainvälisten opiskelijoiden sitouttaminen ovat välttämättömiä ratkaisuja. Yritykset tarvitsevat tukea työyhteisöjen kansainvälistämisessä ja monikulttuurisuuden hallinnassa. XAMKin rooli osajien houkuttelijana, kouluttajana ja TKI-toiminnan moottorina on keskeinen, ja oppilaitosten ja yritysten välinen yhteistyö syvenee osajakoordinoinnissa sekä startup-ekosysteemin rakentamisessa. Työllisyyspalvelujen siirryttyä kunnille mahdollisuudet palvelujen tehostamiseen ja uusiin avauksiin yhtäältä ihmisten työllistymisen ja toisaalta yritysten rekrytoinnin kehittämiseksi ovat avoimia. Itäisen Suomen veto- ja pitovoiman kehittämiseksi tarvitaan enemmän ylimaakunnallista yhteistyötä, jolla varmistettaisiin kaikkien käytettävissä olevien resurssien ja keinojen löytäminen ja hyödyntäminen. Kaiken kaikkiaan yhteistyön tärkeys eri toimijoiden ja sidosryhmien välillä korostuu elinvoimatyössä entisestään.

Mikkelissä meneillään oleva energiantensiivisen teollisuuden investointiselvitysten buumi jatkuu vahvana ja tulee todennäköisesti tuottamaan huomattavia investointeja sekä mahdollisesti satoja työpaikkoja Mikkeliin. Buumi tulee kestämaan arviolta 3-5 vuotta, joten se on pystyttävä hyödyntämään nyt. Merkittävimmät projektien etenemisen hidasteet ja riskit ovat tällä hetkellä paikallisten jakeluverkkojen alhainen kapasiteetti ja jakeluverkko-yhtiöiden haluttomuus tai kyvyttömyys tarvittaviin verkkoinfrastruktuurin investointeihin. Samoin hallituksen kaavailemat sähköveromuutokset jarruttavat investointien etenemistä.

Mikkeli profiloituu entistä vahvemmin *”puhtaan veden pääkaupunkina”* ja kiertotalouden edelläkävijänä. Blue Economy Mikkeli -konaisuus ja Biosairila tarjoavat ratkaisuja jäteveden käsittelyyn, jätehuoltoon ja cleantechiin. Nämä ekosysteemit houkuttelevat EU-rahoitusta ja mahdollistavat vientikelpoisten referenssien syntymisen. Samalla ne vahvistavat kaupungin asemaa kansallisessa ja kansainvälisessä kumppanuuskentässä, mikä lisää elinkeinoelämän resilienssiä ja houkuttelee uusia toimijoita.

Työn alla olevien kaupungin uusien teollisuuden ja kaupan tonttien kaavat tulevat todennäköisesti lainvoimaisiksi 2026. Tällä hetkellä kaikki kaavassa olevat kaupungin teollisuustontit ovat varattuina, joten kaavatöiden eteneminen aikataulussa on hyvin tärkeää. Teollisuudelle sopivan tonttimassan hankintaan olisi tärkeää panostaa jatkossa.

Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteet tulevat ohjaamaan yhä voimakkaammin yritysten ja yhteisöjen toimintaa. Kehitysyhtiö pyrkii hanketoiminnan kautta tukemaan paikallisia toimijoita vastuullisuuteen liittyvien toimien jalkauttamisessa.

Tekoäly tulee vaikuttamaan toimintaympäristöön jaksolla entistä voimakkaammin, ja tekoälyn kanssa toimimiseen sekä sen hyödyntämiseen tullaan allokoimaan enemmän resursseja.

Turvallisuus-teema korostuu – Kokonaisturvallisuuteen ja turvallisuuden palveluihin ja tuotteisiin keskittyvien yritysten verkostoituminen ja kehittäminen sekä niiden kansainvälisille markkinoille pääsyn tukeminen on yksi keskeisistä Itä-Suomen elinvoiman kehittämisen painopistealueista. SavoDefence-yritysyhteisö on lähtenyt voimallisesti liikkeelle ja tukee vahvasti kaksikäyttötuotteiden pääsemistä koti- ja kumppanimaiden puolustuslaitosten markkinoille. Kokonaisturvallisuuden Päämajakaupunki-ohjelmalla edistetään Mikkelin profiloitumista kansalaisyhteiskunnan resilienssin osaamiskeskittymänä.

Matkailun toimintaympäristö on edelleen hyvin epävarma ja vaikeasti ennakoitavissa Euroopassa käynnissä olevan sodan ja talouden epävarmuuden vuoksi. Vuonna 2025 kotimaisten matkailijoiden rahankäyttö on ollut pienempää kuin aikaisemmin ja kansainvälinen matkailu ei ole vielä palautunut vuoden 2019 tasolle. Jos toimintaympäristössä tapahtuu positiivinen käänne niin matkailun kasvun kasvu käynnistyy vuonna 2026 ja pitkäjänteiset panostukset kansainvälisen matkailuun alkavat tuottamaan tulosta ja uudet investoinnit käynnistyvät vuoteen 2028 mennessä.

Hyvinvointialueen sopeutustoimet voivat heikentää kaupungin vetovoimaa, mikäli palvelujen saatavuus heikkenee. Kiertotaloustoimijoiden ympärillä käytävä keskustelu kilpailuneutraliteetista voi luoda epävarmuutta alan kehitykseen. Työvoiman saatavuus säilyy kriittisenä kysymyksenä, sillä väestön ennuste jatkaa laskuaan.

Mikkeliläisten hyvinvoinnin tila

Hyvinvoinnin tilan kuvaus perustuu vuoden 2024 hyvinvointiraportointiin, jossa on kuvaus hyvinvoinnin tilasta indikaattoreiden ja kokemustiedon perusteella. Indikaattoritiedot ovat muun muassa vuoden 2023 kouluterveyskyselyn ja Terve Suomi- tutkimusten tuloksiin perustuvia.

Hyvää kehitystä:

- 4.–5. luokkalaiset kokevat terveytensä melko hyväksi.
- Lapsilla ja nuorilla harrastaminen on hyvällä tasolla.
- Elämänlaatusa hyväksi kokeneiden määrä on lisääntynyt, erityisesti työikäisillä ja yli 65-vuotiailla.
- Psykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus on vähentynyt aikuisväestöllä.
- Yksinäisyyden kokemus on vähentynyt ammattiin opiskelevilla ja aikuisväestössä.

- Raittiiden osuus on lisääntynyt eri ikäryhmissä.
- Niiden osuus, jotka arvioivat, etteivät jaksaa työelämässä vanhuuseläkeikään saakka, on pienentynyt merkittävästi.
- Terveytensä huonoksi kokevien osuus on vähentynyt, erityisesti vertailukaupunkeihin nähden.
- Kaatumisten ja putoamisten vuoksi sairaaloissa hoidettavien hoitojaksot ovat vähentyneet.

Huolestuttavaa kehitystä

- Koululaisten aamupalan ja kouluruuan jättäminen väliin on yleistä.
- Liikkuminen on vähäistä ja passiivisuus yleistä kaikilla ikäryhmillä.
- Ylipainoisten lasten ja nuorten määrä on huolestuttavan suuri.
- Lasten ja nuorten toimintakyky on heikentynyt.
- Koululaisten kokemus terveydestään on huonontunut.
- Koulukiusaaminen on lisääntynyt useilla ikäryhmillä.
- Lasten ja nuorten kokema väkivalta on yleistä.
- Keskusteluvaikkeudet vanhempien kanssa ovat lisääntyneet.
- Koulu-uupumus on lisääntynyt, erityisesti tytöillä.
- Positiivisen mielenterveyden kokemus on huolestuttavan vähäistä, erityisesti tytöillä.
- Ahdistuneisuus on yleistä, erityisesti tyttöjen keskuudessa.
- Mielenterveyden häiriöiden hoitoon tarvittava hoito on lisääntynyt.
- Nuorten syrjäytymisriski on korkea.
- Huumeiden saatavuus ja käyttö ovat yleisiä nuorten keskuudessa.
- Alueen huumekuolleisuus on maan korkeinta (ennenaikaisesti menetetyt elinvuodet huumeiden vuoksi).
- Tupakointi, sähkötupakan ja nikotiinipussien käyttö ovat lisääntyneet nuorten keskuudessa.
- Nuorten alkoholin käyttö on lisääntynyt.
- Alkoholin kulutus on runsasta aikuisväestön keskuudessa.
- Päihteiden vuoksi sairaalahoitojaksoja on enemmän kuin vertailukaupungeissa.
- Omaishoitajuuden haasteet ovat kasvavia.

Hyvinvoinnin tila ikäryhmittäin

Lapset ja nuoret

Mikkelissä lasten ja nuorten harrastaminen on viime vuosina lisääntynyt, ja lähes jokainen lapsi ja nuori osallistuu johonkin itselleen merkitykselliseen vapaa-ajan toimintaan. Myös nuorten raittius on yleistynyt, ja humalahakuinen juominen on vähentynyt. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen on panostettu pitkäjänteisesti, mikä on tukenut nuorten sosiaalisten taitojen vahvistumista ja kiusaamisen ehkäisyä.

Haasteita kuitenkin riittää: monen lapsen ja nuoren arjessa liikkuminen jää vähäiseksi, toimintakyky on heikentynyt ja ylipaino on yleistynyt. Syrjäytymisriski nuorten keskuudessa on edelleen korkea. Mielen hyvinvoinnin ongelmat, yksinäisyys, kiusaaminen ja väkivallan kokemukset ovat lisääntyneet, ja päihteiden käyttö – erityisesti sähkötupakan ja nikotiinipussien muodossa – on yleistynyt. Sosiaalisen median kautta tapahtuva kiusaaminen ja häirintä ovat vaikeasti tunnistettavia ja niihin puuttuminen on haastavaa. Lisäksi vanhempien kanssa keskusteleminen on monelle nuorelle vaikeutunut, erityisesti tytöillä, joiden hyvinvointiin liittyvät huolet ovat selvästi yleisempiä kuin pojilla.

Aikuisväestö

Aikuisten keskuudessa osallisuuden kokemus on vahvistunut ja yksinäisyyden tunne on vähentynyt, mikä näkyy myös aktiivisena osallistumisena järjestötoimintaan ja yhteisöllisiin tapahtumiin. Monet aikuiset kokevat terveytensä ja elämänlaatuunsa parantuneen, ja erityisen tyytyväisiä elämänlaatuunsa ovat yli 65-vuotiaat.

Toisaalta toimeentulon haasteet ovat lisääntyneet kaikenikäisillä aikuisilla. Liikkumattomuus ja ylipaino muodostavat merkittäviä hyvinvointihaasteita, ja päihteisiin sekä mielen hyvinvointiin liittyvät ongelmat ovat Mikkelissä yleisempiä kuin monissa vertailukaupungeissa.

Ikääntyneet

Ikääntyneiden hyvinvoinnissa on nähtävissä myönteistä kehitystä: elinikä pitenee ja yhä useampi ikääntynyt säilyttää toimintakykynsä pidempään. Yhteisöllisyys ja naapuriapu ovat Mikkelissä vahvoja, mutta samalla omaishoitajuuteen liittyy kasvavia huolia – omaishoitajien määrä vähenee ja hoivatilanteet kuormittavat yhä enemmän.

Yksinäisyyden ja turvattomuuden kokemukset ovat lisääntyneet, erityisesti kun puoliso menehtyy tai asutaan yksin. Joukkoliikenteen mahdollisuudet ovat heikentyneet, mikä vaikeuttaa asioiden hoitamista erityisesti haja-asutusalueilla. Lisäksi moni toivoo, että digitaalisten palveluiden rinnalla olisi tarjolla myös perinteisempiä asiointitapoja, jotta kaikki ikääntyneet voisivat hoitaa asiansa sujuvasti.

Ympäristön hyvinvoinnin tila

Mikkelin pohjavesien tila

Mikkelin pohjavesialueiden rajausten ja luokitusten tarkistaminen on tehty kattavasti vuonna 2018. Pohjavesialueiden määrällisen ja laadullisen tilan riskiluokituksia tarkastellaan jatkuvasti. Mikkelin kaupunkialueen kannalta tärkeimmät pohjavesialueet ovat Pursiala, Hanhikangas ja Porrassalmi. Vuonna 2022 Pursialan vedenottamon osuus talousveden tuotannossa oli 63 %, Hanhikankaan 31 % ja Porrassalmen 6 %. Sekä Hanhikankaan että Pursialan pohjavesialueet on määritelty riskialueiksi. Hanhikankaan pohjavesialue on määritelty kemiallisen tilan osalta hyväksi ja määrällisen tilan osalta huonoksi. Pursialan pohjavesialue on määritelty kemiallisen tilan osalta huonoksi ja määrällisen tilan osalta hyväksi. Porrassalmi ei ole riskialue.

Tärkeitä työkaluja pohjavesien suojelussa ovat pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat, joissa kartoitetaan pohjavesimuodostumaa uhkaavat riskitekijät ja laaditaan toimenpideohjelma riskien pienentämiseksi. Mikkelin seudun ympäristöpalvelut on päivittänyt Hanhikankaan, Pursialan ja Porrassalmen pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat vuosina 2021-2025. Hanhikankaan pohjavesialueen suojelusuunnitelmaa on hyväksytty Mikkelin kaupunginvaltuustossa 28.8.2023, Pursialan pohjavesialueen suojelusuunnitelma 10.6.2024 ja Porrassalmen pohjavesialueen suojelusuunnitelma 8.9.2025. Pohjavesialueisiin vaikuttavia toimenpiteitä ja suojelusuunnitelmien toteuttamista seurataan Mikkelin pohjavesien suojelun yhteistyöryhmässä. Mikkelin pohjavesien suojelun yhteistyöryhmä on kokoontunut viimeksi keväällä 2025.

Etelä-Savon ELY-keskus tiedotti syyskuussa 2024 Pursialan pohjavesialueen liuotinainepitoisuuksien kasvusta. Etelä-Savon ELY-keskus, Mikkelin vesilaitos ja Mikkelin kaupunki ovat selvittäneet liuotinaineiden esiintymistä Urpolan alueen pohjavedessä. Liuotinaineita esiintyy alueen pohjavedessä viitearvot ylittävänä pitoisuuksina ja pitoisuuksissa on viime vuosien aikana todettu kasvua. Liuotinaineita on todettu myös muualla Pursialan pohjavesialueella pienempinä pitoisuuksina. Riski pohjaveden laadulle ja vedenhankinnalle on tunnistettu mutta nykytilanteessa haittaa vedenotolle ei arvioida olevan. Pohjavedessä Urpolan alueella havaittu liuotin, tetrakloorieteeni, on ollut yleisesti käytetty aine kemiallisissa pesuloissa, mutta sitä on käytetty liuottimena myös muissa tarkoituksissa, kuten metalliosien rasvan poistossa. Urpolan alueella on toiminut useita mahdollisia päästölähteitä. Merkkejä liuotinaineista on todettu myös Urpolanlammen vedessä, mutta pitoisuudet lammessa ovat hyvin pieniä. Mikkelin kaupunki on laatinut rahoitushakemuksen ELY-keskukselle liuotinaineiden levinneisyyden ja päästölähteen selvittämistä varten.

Pursialan pohjavesialueella on tehty monia pohjavesien tilaan liittyviä tutkimuksia. Vuosina 2023 ja 2024 alueella on yhteistyössä Mikkelin kaupungin, Mikkelin vesilaitoksen ja Etelä-Savon ELY-keskuksen kanssa tehty laaja tutkimus, jossa selvitettiin Pursialan pohjavesialueen rakennetta ja kalliopinnan tasoa sekä pohjaveden virtaussuuntia. Vuoden 2025 aikana valmistuu virtaus- ja kulkeutumismalli, jonka avulla myös liuotinaineista muodostuvaa riskiä voidaan arvioida tarkemmin.

Mikkelin pintavesien tila

Mikkelin alueella suurempien reittivesien selkävedet ovat ekologiselta tilaltaan pääosin hyvässä tai erinomaisessa tilassa. Vesienhoidon 2. ohjelmakaudella noin 10 % Mikkelin alueen vesimuodostumista oli hyvää huonommassa tilassa. Vesienhoidon 3. ohjelmakauden vuosille 2023-2027 vahvistetuissa luokituksissa hyvää huonommassa ekologisessa tilassa olevien vesimuodostumien osuus oli vähentynyt ja on alle 10 %. Kehityksessä on kuitenkin ollut kyse ennen kaikkea tilannekuvan tarkentumisesta. Viimeisintä ohjelmakautta varten tehdyssä muutoksessa vesimuodostumien rajoja muutettiin ja luokitusta varten koottiin aiempaa kattavammin biologisia aineistoja. Tällä hetkellä kaikki Mikkelin virkistyskäytön kannalta merkittävät vesimuodostumat on luokiteltu ekologisen havaintoaineiston pohjalta. EU:n vesipuitteidirektiivin mukainen vesistöjen ekologisen tilan luokitus tehdään kuuden vuoden välein. Luokitus ei koske pienempiä vesistöjä. Muutokset vesistöjen tilassa näkyvät hitaasti, useiden vuosien kuluessa. Seuraavalla vesienhoidon luokituskierroksella tarkennetaan vesimuodostumien tyypittelyä kokevaa laskentamallia niin, että ihmistoiminnan vaikutus vesistöjen tummumiseen otetaan aiempaa paremmin huomioon toimenpiteiden tarvetta arvioitaessa. Tummuminen vaikuttaa vesistössä mm. valaistus- ja lämpötilaoloihin.

Vesistöjen tilaa heikentävä ihmistoiminnan vaikutus näkyy pääosin valuma-alueiden latvoilla olevissa pienissä vesistöissä ja suurten vesistöjen suojaisilla lahtialueilla. Vaikutukset aiheutuvat pääosin hajakuormituksesta (maa- ja metsätalous, haja-asutus), ja ovat selkeimmin havaittavissa maaperältään turvevaltaisilla valuma-alueilla. Mikkelin osalta vesienhoidon toimenpiteet ovat kohdistuneet pääosin Mikkelin alapuolisen Saimaan, Otavan Kotalahden ja Kyyveden keskusaltaan lähivaluma-alueille, joilla suurin osa ekologiselta tilaltaan hyvää huonommassa kunnossa olevista vesimuodostumista sijaitsee. Yksittäisistä vesistöjen tilaan vaikuttavista toimenpiteistä toistaiseksi vaikuttavin on ollut näille alueille totutettu viemäriverkostojen rakentaminen. Toinen vesienhoidon edellytyksiä parantava hanke on ollut ko. alueilla toteutettu ja edelleen meneillään oleva vesialueiden yhdistäminen. Mikkelin osalta vesienhoidon painopistealueet kohdistuvat suhteellisen hyvin virkistyskäyttöön ja siihen tukeutuvan elinkeinotoiminnan kannalta tärkeimmille alueille.

Haastetta tuleville kuormitusta vähentäville toimille aiheuttaa ilmastonmuutos, jonka ennustetaan lisäävän vesistöihin kulkeutuvan kuormituksen määrää ja vesistöjen tummumiskehitystä. Tehtävässä onnistuminen edellyttää menestyksestä hajakuormituksen hillintää varsinkin ojitetuilla turvemaidella. Mikkelillä on meneillään tähän liittyvä JTF-rahastosta rahoitettu tuotannosta poistuvien turvetuotantoalueiden jälkikäyttöön liittyvä hanke Kovalansuon alueella. Viimeisellä toistaiseksi ohjelmoidulla suunnittelukaudella (2004-

2028) vesienhoidon ja rahoituksen painopiste tulee siirtymään laajemmin vesistöjen valuma-alueilla tehtäviin valuma-aluekunnostuksiin. Näihin on auennut tai aukeamassa rahoitusohjelmia muun muassa metsäkeskuksen ja maaseuturahaston alaisista ohjelmista (metka, JÄSMY). Mikkelin alueella on vuonna 2025 käynnistymässä näihin rahoituslähteisiin tukeutuvia hankkeita kuten Mikkelin alapuolisen Saimaan kunnostushanke ja Vesiviisas maaseutu -hanke, jotka kummatkin tukeutuvat menetelmällisesti valuma-alueen kunnostukseen. Kovalansuon hanke on kosteikon rakentamisvaiheessa ja Kyyveden osakaskunnan vetämä uomaeroosion hillitsemiseen ja kosteikkorakentamiseen tähtäävä hanke on käynnistymässä Kyyveden Tervalhti-Oininki -alueilla.

Mikkelin vetämät hulevesien hallintaan liittyvät MIKO (-yhteishanke Mäntyharjun kanssa) ja HAITTA -hankkeet valmistuivat kesällä 2025. Jatkossa taajama-alueiden alueidenkäyttöön liittyviä hulevesien hallintahankkeita tulisi pyrkiä kytkemään yhteen toiminnallisesti samalla valuma-alueella toteutettaviin vesienhoitoon liittyviin maaseudun vesienhallintahankkeisiin. Tilaa tarvitsevat teollisuusalueet sijoittuvat tyypillisesti yhdyskuntien ja maaseudun vaihtumismäntyhykkeille liikennereittien varrelle. Tällöin aluekohtaisella vesienhallinnan ennakkolisella suunnittelulla on saavutettavissa merkittävää yhteishyötyä molempien alueiden vesienhallinnan kannalta. Vapaaehtoisella ekologisella kompensatiolla ja ennallistamisasetuksen mukaisilla toimilla on mahdollista turvata samalla kertaa sekä vesien suojelun että luontopohjaisten ekosysteemipalvelujen vaatimia tilatarpeita muuttuvassa ympäristössä.

Talousveden laatu

Vuonna 2025 talousveden laatuvaatimukset ovat täyttyneet kaikissa vesilaitosten viranomaisvalvonnan tutkimuksissa. Jos laatutavoitteissa on ollut lyhytaikaisia poikkeamia, niiden syyt on selvitetty ja poistettu.

Sinilevätilanne / uimarannat

Vuonna 2025 yleisten uimarantojen uimavesinäytteiden tulokset täyttivät laatuvaatimukset. Joitakin havaintoja tehtiin sinileväkukinnasta muutamalla uimarannalla. Tilannetta seurattiin tiheennetyllä valvonnalla ja rannoilla tiedotettiin tarpeen mukaan asiasta. Leväkukinnat eivät runsastuneet ja haitat uimareille jäivät melko vähäisiksi.

Ilmanlaatu

Ilmanlaadun seurantaa on tehty Mikkeliissä yhteistyössä maakunnan muiden kaupunkien ja alueella toimivien energiantuotantolaitosten kanssa. Viimeisin jatkuvatoiminen mittausjakso Mikkeliissä käsitti vuodet 2020 ja 2021. Vuonna 2020 mitattiin sekä hengitettävää pölyä että typenoksideja, vuonna 2021 mitattiin vain hengitettävää pölyä. Mikkeliissä ilmanlaatuun vaikuttavista päästöistä suurin osa muodostuu liikenteestä. Ympäristölavan varaisista laitoksista merkittävin on Etelä-Savon Energia Oy:n Pursialan voimalaitos. Hengitettävän pölyn pitoisuudet ovat suurimmillaan keväällä maaliskuuhuhtikuussa, kun hiekoitushiekkaa poistetaan kaduilta. Ilmanlaatuindeksillä arvioituna ilmanlaatu Mikkeliissä on ollut yli 90 % ajasta hyvää. Tarkkailua on tarkoitus jatkaa Mikkelin ja Savonlinnan yhteistarkkailuna. Mittauslaitteisto on vuosina 2024 ja 2025 Savonlinnassa ja Mikkeliissä ilmanlaatua mitataan vuosina 2026–2027.

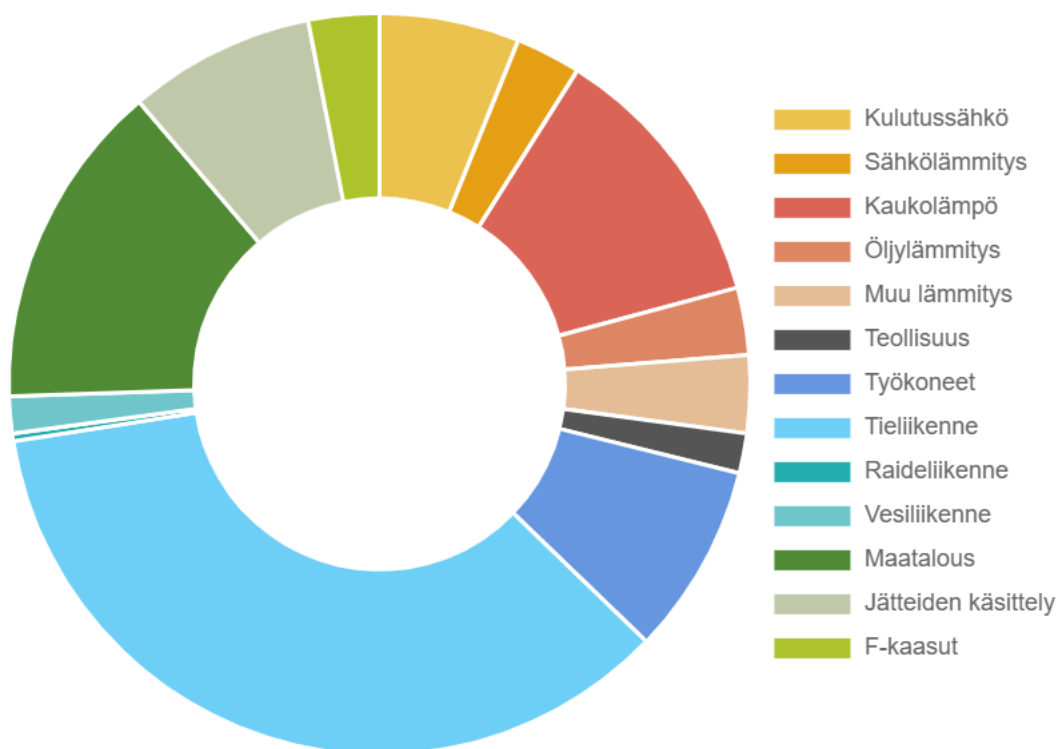
Kasvihuonekaasupäästöt

Suomen ympäristökeskuksen päästölaskennan viimeisimmät kuntakohtaiset tulokset ovat valmistuneet toukokuussa 2025 ja kattavat vuodet 2005–2023. Kaikkien kuntien yhteenlasketut kasvihuonekaasupäästöt ovat edelleen laskussa. Päästöt ovat laskeneet noin yhdeksän prosenttia vuoteen 2022 verrattuna. Myönteinen kehitys johtuu pääosin energiasektorin eli sähkön- ja kaukolämmöntuotannon puhdistumisesta. Suurimmat päästöt aiheutuvat tieliikenteestä (28,8 %) ja maataloudesta (22,3 %). Myös Mikkeliissä tieliikenne on edelleen suurin kasvihuonekaasupäästöjen aiheuttaja, ja tieliikenteen osuus päästöistä on entisestään korostunut. Mikkeliissä tieliikenteen aiheuttamien päästöjen osuus vuonna 2023 oli 35,3 %, maatalouden 14,3 % ja kaukolämmön 11,9 %. Asukaskohtaiset päästöt vuonna 2023 olivat 4,7 tCO₂e, mikä on alhaisempi kuin koko maan keskiarvo (4,9 tCO₂e) (Suomen ympäristökeskus).

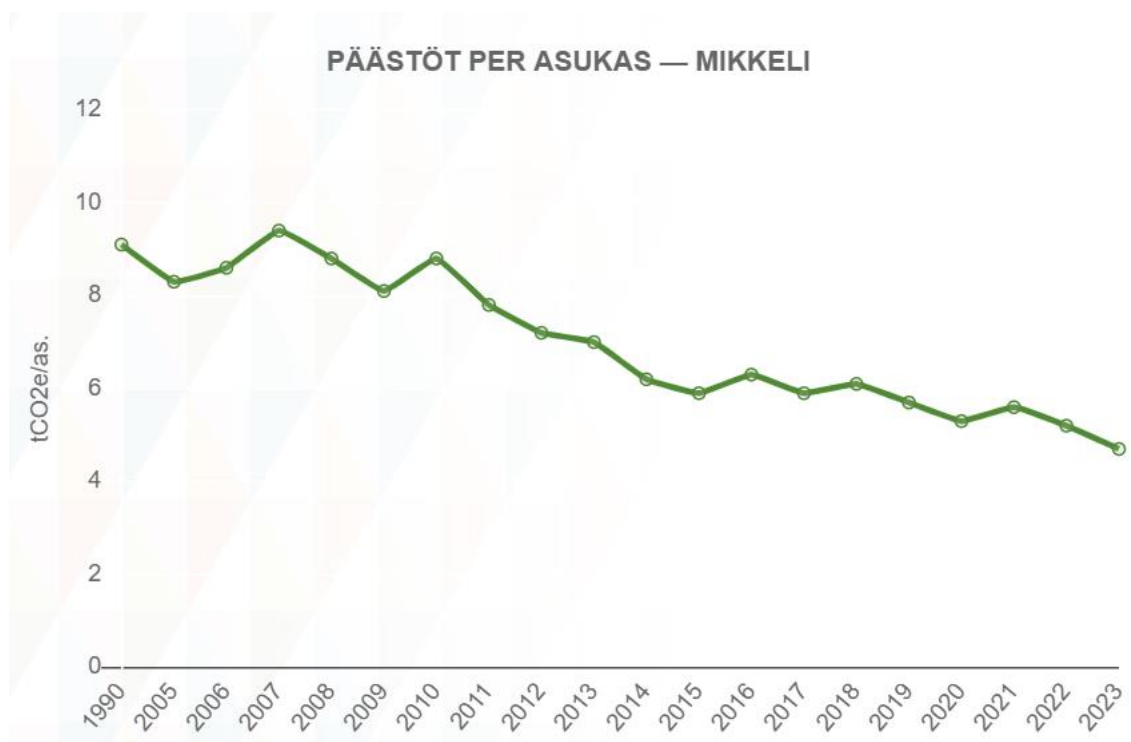
Mikkeliissä kokonaispäästöt ovat laskeneet vuodesta 2005 vuoteen 2023 yhteensä 47 prosenttia ja asukaskohtaiset päästöt 44 prosenttia. Asukaskohtaisten päästöjen osalta päästökehitys on ollut heikompaa verrattuna kaupunkimaisten kuntien keskiarvoon (-50 %). Alueiden välillä eroja päästöjen kehittämisessä ja jakautumisessa eri sektoreille selittää elinkeinorakenne, erityisesti maatalousvaltaisuus, etäisyydet ja yhdyskuntarakenne ja sääolosuhteiden ja kaukolämmön polttoainekäytön erot (Suomen ympäristökeskus).

Laskennan tuloksia voi tarkastella osoitteessa: <https://paastot.hiilineutraalisuomi.fi/>.

PÄÄSTÖJEN JAKAUMA 2023 — MIKKELI

Päästöjen jakautuminen sektoreittain Mikkeliissä vuonna 2023 (Suomen ympäristökeskus 2025).

Asukaskohtaisten päästöjen kehitys Mikkeliissä vuosina 2005-2023 (Suomen ympäristökeskus 2025).

Mikkelin kaupunki on asettanut vuonna 2021 hyväksytyssä ilmasto-ohjelmassa tavoitteeksi saavuttaa hiilineutraalisuus vuoteen 2035 mennessä. Tavoite on kansallisen tavoitteen mukainen ja vertailuvuotena käytetään vuotta 1990. Hiilineutraalisuus syntyy siitä, että kasvihuonekaasupäästöjä vähennetään 70 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2035 mennessä ja loput 30 % päästöistä sidotaan maankäyttösektorin hiilinieluihin.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut tilasi Sitowise Oy:ltä laskelman Mikkelin hiilitaseesta ja arvion hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamisesta vuoteen 2035 mennessä. Laskelma valmistui keväällä 2025. Laskelman mukaan Mikkelin on saavuttanut niukasti hiilineutraalisuuden vuonna 2025 sillä Mikkelin metsät ja muut kasvipeitteiset alueet pystyvät sitomaan kaikki Mikkelin kasvihuonekaasupäästöt. Mikkelillä on hyvät mahdollisuudet olla hiilineutraali myös vuonna 2035. Vaikka metsien ja muun maankäyttösektorin hiilitunnusten kehittyminen vaikuttaa tällä hetkellä suotuisalta, tulevaisuuden kehitykseen liittyy epävarmuustekijöitä. Hiilitunnusten kehittyminen on voimakkaasti yhteydessä metsien puuston tilavuuden kehitykseen. Valtakunnan tasolla puuston tilavuus on kääntynyt kasvuun vuonna 2017 ja lähtenyt taas laskuun vuonna 2024. Hiilineutraalisuus edellyttää, että puuston tilavuus pidetään hyvällä tasolla ja päästöt pystytään edelleen vähentämään.

Mikkeli on hiilineutraali vuonna 2035 sillä olettamalla, että Mikkelin kaupungin omistamia metsiä hoidetaan Mikkelin uuden, vuonna 2025 hyväksytyn metsäsuunnitelman linjausten mukaisesti ja hakkuukertymä on metsäsuunnitelman mukainen. Muiden kuin Mikkelin kaupungin omistamien metsien osalta laskelmissa on otettu lähtökohdaksi, että metsiä hoidetaan ja hakkuukertymät ovat Tapion hyvän metsänhoidon suositusten mukaiset. Laskelmissa hiilitunnusten kehittymistä tarkasteltiin myös kahdella vaihtoehtoisella skenaariolla, joista toisessa hakkuukertymä oli pienempi ja toisessa suurempi kuin ns. perusskenaariossa. Lisäksi toisessa skenaariossa suojelualueiden pinta-alaa nostettiin siten, että kaikki metsäsuunnitelmaa varten tehdyssä inventoinnissa metsien monimuotoisuusohjelma Metsoon soveltuva luokitellut kohteet oli merkitty suojelualueiksi eikä niille esitetty mitään toimenpiteitä. Laskentatulosten mukaan suojelualueiden lisääminen em. tavalla ei vaikuttaisi merkittävästi nykyisen hakkuumäärän ylläpitämisen edellytyksiin.

Melu

Pahin melun aiheuttaja Mikkelissä on tieliikenne. Meluhaitta-alueet Mikkelissä ovat valtateiden varsilla. Viime vuosina VT 5 ja VT 13/15 varsille on saatu melusuojuuksia, jotka ovat vähentäneet tieliikenteestä aiheutuvaa meluhaittaa.

Kaupunkikehitys

Mikkeli

Vuoden 2025 alkupuolella Mikkelin väkiluku oli hieman alle 52 000 asukasta. Kantakaupungin asukasluku on noin 39 000. Tilanne on tyypillinen ns. liitoskuntien osalta: väestö lisääntyy kantakaupungissa, vaikka kunnan väkiluku pienenee. Kaupungin sisäinen muutto-liike on noin 3 500 asukasta.

Aluekeskuksia pyritään sopeuttavasti kehittämään asuin- ja toimintaympäristöinä, samalla kun keskustaajama tiivistyy. Vahvuutena on monipaikkaisuus ja etätyömahdollisuudet. Ne mahdollistavat vahvistaa kaupungin elinvoimaa ja väkeä voi muuttaa myös aluekeskuksiin kantakaupungin lisäksi. Tavoitteena tulisi olla, että vuonna 2040 Mikkelissä on asukkaita saman verran kuin 2020-luvun alkuvuosina. Tähän pyritään edistämällä etätyömahdollisuuksia ja helpottamalla lupakäytäntöjä ns. kakkosasumisen muuttamiseksi vakituksiksi asunnoiksi – voimassa olevan lainsäädännön sekä järkevä infrarakentamisen rajoissa.

Yleiskaava

Maankäyttöä ohjataan yleiskaavoilla. Kaupungissa on useita, eriaikaisia osayleiskaavoja. Kantakaupungin osayleiskaava on vuodelta 2019. Se on tuore ja toimiva, kaavan tavoitevuosi on 2040. Kantakaupungin yleiskaava yhdessä maapoliittisen ohjelman kanssa linjaa maankäytön tavoitteita. Aluekeskusten kehittämissuunnitelmat sekä uudemmat osayleiskaavat antavat niiden maankäytölle hyvät lähtökohdat kehittää aluekeskuksia niiden omaleimaisen identiteetin pohjalta.

Edelleen olisi ajankohtaista laatia koko kunnan alueelle ns. strategista yleiskaavaa. Sillä ei olisi oikeusvaikutteista roolia rakentamiseen, mutta se ohjaisi paremmin alemman tason ranta- ja rantaosayleiskaavoja sekä maaseutumaisten alueiden maankäytön potentiaalia. Tällaisessa strategisessa yleiskaavassa määriteltäisiin esim. pysyvän asumisen edullisuusvyöhykkeet ja näin kunnan eri osa-alueita kohdeltaisiin tasavertaisesti. Samoin strategisessa yleiskaavassa voisi osoittaa paremmin vihreän siirtymän hankkeiden alueita (aurinkovoimailat, sähkölinjojen yhteystarpeet, tekoälytehtaat, energiavarastoalueet jne.)

Asuminen

Asuminen keskittyy kaupungin keskustaan (ns. sisäkaupunkialue) ja sen reuna-alueille. Kerrostaloasumista toteutetaan ydinkeskustan sisäkaupungin alueille, kävely- ja pyöräilyetäisyyksien päähän Hallitustorilta. Saimaan ranta-alueet ja rauhallisemmat sijainnit kiinnostavat omakotitalorakentajia. Vuonna 2026 avataan Ranta-Launialan pientaloalue omakotitalorakentajille.

Satamalahden kehittäminen jatkuu asemakaavoituksella. Alueen rakentamismahdollisuuksia on edellisvuonna selvitetty ideasuunnitelmalla. Satamalahden Docklands-alueen kaavoitus jakaantuu kolmeen osaan, joiden asemakaavoitus on alkamassa. Tavoitteena on,

että varsinaisen Sataman alueella voitaisiin kaavoittaa asumista 3 500–4 000 asukkaalle. Satamalahden kehittämisen ohjausryhmä johdtaa työtä tehokkaasti.

Ydinkeskustan alue (nk. CBD-alue) on maankäytön vyöhykemallissa tiivis ja myös muut hintavyöhykkeiden (vyöhykkeet I–VI) rajaukset ovat tarkoituksenmukaiset kantakaupungin alueella. Kaupunki kasvaa keskustassa tiivistymällä. Se on kaavataloudellisesti ja ekologisesti resurssiviisasta. Toisaalta Mikkelin kaupungin aluekeskukset ja laajat maaseutumaiset alueet mahdollistavat asumisen myös luonnonläheisessä maaseutuympäristössä. Myös niille on kysyntää.

Vapaa-ajan asujien määrä ja viipymien kesto Mikkeliissä ovat edelleen korkealla tasolla. Vapaa-ajan asukkaiden ostovoima näyttäytyy merkittävänä mahdollisuutena Mikkelin kaupungin elinvoimalle – tämä korostuu erityisesti kesäaikana ja vaatii myös tarkastelua alueellisesti merkittävien kaupallisten alueiden kehittämisessä.

Liike-elämä ja työpaikat

Liikepaikkarakentamiselle on osoitettu useita kohdealueita sujuvien liikenneyhteyksien äärellä. Vuonna 2026 saadaan Veturitalien asemakaavoitus päätökseen ja alue myydään esisopimuksen mukaisesti hankekehittäjälle. Laadittujen selvitysten mukaan vuoteen 2026 mennessä kaupungissa on tarve noin 250 000 kerrosneliömetrin lisärakentamiselle liiketonttien osalta. Tarkastelussa korostuu keskustan alue, jossa erityisesti Veturitalit, Satamalahden Docklands sekä Puhistamo, mahdollistavat uuden matkailua, viihdettä ja viihtymistä promovoivan sijainnin uusille toimijoille. Toisaalta myös Kirjalan alueella on nähtävissä kiinnostusta liikepaikkarakentamiselle.

Teolliselle toiminnalle erilliskohteena Visulahden teollisuuden korttelialueet ovat kaikki luovutettu joko vuokraamalla tai myynnillä. Näiden lisäksi EcoSairilan teollisuustontit Metsä-Sairilan kaupunginosassa kiinnostaa yrityksiä. Kaupunki on aloittanut merkittävien ja laajojen teollisuusalueiden maankäytön suunnittelun. Uutena haasteena on laajojen, noin 50–200 hehtaarin, tilaa vievän teollisuusalueiden kaavoituksen aloittaminen. Näitä alueita on kartoitettu kaupungin pohjois- ja eteläpuolilta. Uusien teollisuusalueiden perustamisen haasteena on alueellisten sähköjakeluyhtiöiden hidas reagointi yritysten ja kaupungin tarpeisiin.

Aluekeskusten kehittämissuunnitelmien lisäksi katse on kääntynyt ydinkeskustan (CBD:n) elinvoiman varmistamiseen. Tämä edellyttää joustavaa kaavoitus- ja suunnitteluasennetta – uuden lainsäädännön sallimissa rajoissa – sekä uudenlaista ajattelua asumisen, palveluiden ja esimerkiksi kaupan toimintojen sijoittamisesta rakentuville korttelialueille. Jo pari vuotta sitten on aloitettu keskusta-alueella hanke muutamien vanhentuneiden asemakaavojen muuttamiseksi ja työtä jatketaan edelleen. Keskusta-alueen kaava- ja rakentamishankkeita on edistettävä siten, että alueen asumisen kirjo monipuolistuu – asuntoja tulee olla seniorikansalaisten lisäksi lapsiperheille, nuorille aikuisille sekä opiskelijoille. Eräänä haasteena tässä on paikallisen ELY-keskuksen varovainen asenne eräiden keskustakorttelien uudistamiseen asemakaavamuutoksilla.

Pysäköinti

Kantakaupungin alueella pysäköintiä tullaan ohjaamaan uuden Mikkelin kaupungin pysäköintipolitiikka -asiakirjan avulla. On nähtävissä, että pysäköintimitoitusta on mahdollista pienentää (siis vähemmän autopaikkoja per asuin- tai työpaikkaneliö) vaikka ajoneuvoliikenne lisääntyy. Pysäköinnin ratkaisuihin on kiinnitettävä erityisesti huomiota Docklands-alueella sekä muilla ydinkeskustan uusilla alueilla. (Kantakaupungin yleiskaavan määrittämä pysäköintinormi helpottaa tilannetta väljentämällä autopaikkanoormeja keskustassa.)

Liikenne

Liikenneympäristöjä suunnitellaan ja toteutetaan turvallisiksi käpy- (eli kävely- ja pyöräily-) liikennettä suosivaksi. Käpy-liikenteen yhteyksiä lisätään sisäkaupungin alueilla ja keskustassa asemakaavan niin mahdollistaessa. Saimaan rantoja noudattelevan reitin suunnittelu ja toteutus jatkuu.

Mikkelin saavutettavuuden kannalta maantieverkon kunnossapito ja toimiva raideliikenne ovat elinehto. Molempien toteutuminen elinkeinoelämän kannalta riittävällä tasolla vaatii määritietoista edunvalvontaa.

Osaaminen

Nuorisoikäluokka pienenee Suomessa. Etelä-Savossa ja Mikkeliissä tämä tapahtuu keskimääräistä nopeammin. Etelä-Savossa oman lisähaasteen tuo työllisten ikärakenteen painottuminen useilla toimialoilla yli 50-vuotiaisiin, minkä vuoksi eläköitymisten synnyttämä työvoimatarve elinkeinoelämässä tulee olemaan suuri. Ikärakenteen muutos lisää tarvetta pitää osatyökykyiset mukana työelämässä. Koulutuksen avulla voidaan myös edistää osatyökykyisten kuntoutusta ja osallisuutta.

Myös elinkeinot ovat murroksessa. Uudet teknologiat ja työskentelytavat muuttavat elinkeinoelämän osaamistarpeita ja koulutuksen järjestäjien on pystyttävä ennakoimaan paitsi eri toimialojen seuraavien vuosien työvoiman tarvetta, myös näiden työntekijöiden tarvitsemia osaamista. Työura voi koostua myös useista erilaisista tehtävistä, joille on eri osaamistarpeet. Tämä korostaa moniosaajien tarvetta työelämässä. Koulutuksen osalta tämä vaatii erilaisia opiskelu- ja oppimismahdollisuuksia sekä räätälöidympiä koulutuskokonaisuuksia.

Mikkelissä on kuitenkin monipuolisesti oppilaitoksia kaikissa koulutusasteissa. Osa koulutustoimijoista toimii eri rajapinnoilla. Esimerkiksi liikelaitos Otaviassa toimii valtakunnallinen Nettilukio ja Otavan Opisto, joka on tarjonnut monipuolista koulutusta yli 130 vuoden ajan. Liikelaitos tekee myös tulevaisuuden tutkimusta ja kouluttaa sekä hyödyntää tekoälyä opetuksessa.

Etelä-Savon ammattiopisto tarjoaa koko maakunnan alueella monipuolista koulutusta sekä peruskoulun päättäneille että aikuisille. Tutkinnonosakoulutuksen merkitys yritysten henkilöstökoulutuksissa tulee nousemaan. Opiskelijavuosimäärä vuoden 2026 valtion-osuuksien perusteena tulee olemaan 2395, eli 431 opiskelijavuotta vähemmän kuin vuoden 2024 toteutuma. Kansainvälisten opiskelijoiden osuus on noin 10 %. Mikkelissä toimii myös toisen asteen ammatillista koulusta antava Suomen Nuoriso-opisto ja Mikkelin keisäyliopisto, jonka tehtävänä on järjestää eteläsavolaisille monipuolisesti avoimia yliopisto-opintoja ja korkeakoulutasoista täydennyskoulutusta. Tutkimus- ja kehittämistyön osalta Mikkelissä nousevat esille erityisesti Mikkelin yliopistokeskuksen toimijat ja ammattikorkeakoulu.

Mikkelin yliopistokeskus (MUC) koostuu Aalto-yliopiston, Helsingin yliopiston ja LUT-yliopiston Mikkelissä toimivista yksiköistä. MUC toiminta painottuu T&K-toimintaan, jossa yliopistoilla on Mikkelissä valtakunnallisesti erikoistuneita ja samalla Mikkelin painopistealoja tukevia osaamisaloja. Vakinaista henkilökuntaa yliopistoilla on noin 120 ja vierailijoita vuosittain noin 80. Tutkinto-opiskelijoita on noin 300. Yliopistojen toiminnan pääpaino on T&K-toiminnassa ja rahoitus pohja on kokonaisuudessaan varsin monipuolinen. Tiedekasvatuksen Tiedepolku etenee laajan yhteistyöverkoston pohjalta. Aalto-yliopiston ratkaisu siirtää International Business -kandidaattiohjelma Otaniemeen vie Mikkelistä noin 250 opiskelijaa lukuvuoden 2025-26 päätteeksi. Aallon päätöksen jälkeisen yliopistokeskuksen tulevaisuuden suuntaa rakennetaan vuoden 2026 aikana.

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu (Xamk) tukee osaltaan maakunnan koulutustason nostamista tarjoamalla lähes 50 amk-koulutusta ja yli 30 YAMK-koulutusta kahdeksalla koulutusalueella. Uusia tutkinto-ohjelmia käynnistetään alueen tarpeiden mukaisesti. Xamk toteuttaa Suomen ammattikorkeakouluista vahvimmin aluekehitystä hyödyntämällä TKI-toiminnassaan alueellisia, kansallisia ja kansainvälisiä rahoituslähteitä. Viime vuosina Xamk on saanut myös kansainvälisesti ja kansallisesti kilpailtua tutkimusrahoitusta.

Oppilaitosten osaaminen tulisi entistä paremmin yhdistää myös koulutustarpeiden ennakointiin sekä tulevaisuuden työelämän sekä toimintaympäristöjen muutoksiin. Sen tulisi vastata työpaikkojen uudistavan osaamisen kysyntään ja siten edistää työvoiman valmiutta ja kykyä vastata nopeasti muuttuvan työelämän haasteisiin.

4 Talousarvion ja taloussuunnittelun perusteet

4.1 Mikkelin kaupungin strategia

Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta. (kuntalaki § 37)

Mikkelin kaupunkistrategia 2022–2025 visionaan ”Mahdollisuuksien Mikkelä – Puhtaan veden pääkaupunki” on hyväksytty valtuustossa 13.12.2021. Samalla hyväksyttiin Mikkelin kaupungin arvoiksi Reilu, Rohkea ja Rakentava. Vuosina 2022–2023 voimassa olleet strategiset toimenpideohjelmat 2022–2023 on elinvoimaohjelman osalta korvattu valtuustossa 11.12.2023 § 134 hyväksytyllä Mikkelin kasvuohjelmalla ja Hyvän elämän päivitetty ohjelma on kaupunginvaltuuston käsiteltävänä loppuvuodesta 2024. Vuoden 2027 talousarvioon vaikuttava uusi strategia vuosille 2026 – 2029 valmistellaan vuoden 2026 alkupuolella.

Strategian visiota, painopisteitä, Mikkelin arvoja ja Mikkelin kasvuohjelman ja Hyvän elämän ohjelman toimenpiteitä kuvataan talousarviossa ja toimintasuunnitelmissa. Hyvän elämän ohjelma on samalla kaupungin lakisääteinen hyvinvointikertomus. Mikkelin kasvuohjelman ja Hyvän elämän ohjelman seuranta ja raportointi valtuustolle toteutetaan valtuuston hyväksymien seurantamittareiden avulla erillisenä raportointina. Valtuustotason seurantamittareiden tavoitetaso on asetettu valtuustokaudeksi.

Palvelualueille lautakuntatasolle on laadittu strategian tavoitteenasettelua ja seurantaa varten strategiakortit, joihin on kirjattu strategiaan perustuvat talousarvion 2026 konkreettiset tavoitteet ja toimenpiteet. Lautakuntatason toimenpiteiden seuranta toteutetaan lautakunnissa. Toimenpiteiden toteutumista seurataan talousseurannan yhteydessä hyödyntäen valtuustotason mittareita sekä täydentäen mittareita tarvittaessa laadullisella arvioinnilla toimenpiteiden etenemisestä.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelma

Henkilöstö- ja koulutussuunnittelun avulla määritellään kaupungin strategian mukainen ja palvelutuotannon vaatima määrällinen ja laadullinen henkilöstötarve. Tämän suunnittelun tavoitteena on luoda strateginen henkilöstö- ja koulutussuunnitelma varmistamaan, että Mikkelin kaupungin palveluja tuottaa oikea määrä osaavaa henkilöstöä. Suunnittelu kytkeytyy kiinteästi kaupungin palvelutoiminnan suunnitteluun ja ennakoi muuttuvia henkilöstön osaamistarpeita, henkilöstön määrää ja rakennetta sekä henkilöstön sijoittumista ja kohdentumista palveluprosesseihin ja yksiköihin.

Vuonna 2026 osaamisen kehittämisessä osaamisen kehittämisessä korostetaan tekoälyn tehokkaampaa ja tarkoituksenmukaisempaa hyödyntämistä, työyhteisötaitoja, oman työn organisointia ja johtamista, varautumista sekä monimuotosuutta ja kansainvälisyyttä työyhteisössä.

Henkilöstö- ja koulutussuunnitelmasta laaditaan erillinen asiakirja, joka tuodaan valtuuston hyväksyttäväksi.

4.2 Laskentaperuste

Verotulot

Kuntalain 111 §:n mukaan valtuuston on viimeistään talousarvion hyväksymisen yhteydessä päätettävä kunnan tuloveroprosentista, kiinteistöveroprosenteista sekä muiden verojen perusteista. Verotusmenettelylain 91 a §:n mukaan kunnan tulee ilmoittaa Verohallinnolle tuloveroprosenttinsa suuruus viimeistään verovuotta edeltävän vuoden marraskuun 17. päivänä. Kiinteistöverolain 11 §:n mukaan kunnanvaltuusto määrää kiinteistöveroprosenttien suuruuden vuosittain etukäteen samalla, kun se vahvistaa varainhoitovuoden tuloveroprosentin. Myös kiinteistöveroprosentit tulee ilmoittaa viimeistään edeltävän vuoden marraskuun 17. päivänä.

Sote-uudistuksen jälkeen vuonna 2023 Mikkelin tuloveroprosentti oli 9,36 %. Tällöin kaikilta kunnilta leikattiin veroprosenttia 12,64 prosenttiyksiköllä. Vuodelle 2024 tuloveroprosentit tuli määrittää 0,1 prosenttiyksikön tarkkuudella, jolloin Mikkelin tulovero pyöristettiin 9,4 prosenttiin. Vuoden 2025 tuloveroprosentti säilyi 9,4 prosentissa.

Vuonna 2026 talousnäkymä on monessa kunnassa tukala, ja se asettaa ainakin laskennallisia paineita veroprosentin korotukselle. Vaikka korotuspaineita kohdistuu yleisen taloussuhdanteen myötä niukan verotulojen kasvun myötä myös Mikkeliin, on Mikkelin veroprosentti jo tällä hetkellä valtakunnallisissa vertailussa varsin korkea. Tämän johdosta **kunnallisveroprosentti esitetään pidettäväksi ennallaan 9,4 prosentissa myös vuonna 2026.**

Myös kiinteistöverot esitetään pidettäväksi nykyisellä tasollaan talousarviovuonna 2026. Kiinteistöveron tuoton perusteena on talousarvion laadinnassa käytetty seuraavia kiinteistöveroprosentteja, jotka ovat käyttötarkoituksen mukaan ryhmiteltyinä:

	2026	2025
Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,37 %	1,37 %
Maapohjan kiinteistöveroprosentti	1,37 %	1,37 %
Vakituisen asuinrakennuksen kiinteistöveroprosentti	0,62 %	0,62 %
Muiden asuinrakennusten kiinteistöveroprosentti	1,50 %	1,50 %
Rakentamaton rakennuspaikka	4,00 %	4,00 %
Yleishyödyllisten yhteisöjen veroprosentti	0,00 %	0,00 %
Voimalaitoksen kiinteistöveroprosentti	3,10 %	3,10 %

Mikkelin kaupungin osalta verotuloennuste on seuraavan taulukon mukainen. Verotulojen budjetoinnissa on hyödynnetty Kuntaliiton syyskuussa 2025 päivittämää veroennustekehikkoa, joka perustuu syksyn kuntatalousohjelmassa esitettyihin arvioihin verotulojen kehityksestä. Kiinteistöverotulot ovat talousarviovuonna 2026 Kuntaliiton ennusteen mukaiset, suunnitelmavuosille 2027–2029 niihin on arvioitu maltillinen kasvu. Veroprosenttien on arvioitu pysyvän vuoden 2025 mukaisella tasolla myös suunnitelmavuosina. Kasvuohjelmalla tavoitellaan vielä nämäkin luvut ylittävää kasvua kaupungin verotuloihin. Varovaisuuden periaatteen noudattamisen vuoksi näitä tavoitteita ei kuitenkaan vielä tässä vaiheessa ole sisällytetty tuloarvioihin.

	TP2024	Enn. 2025	TA2026	TS2027	TS2028	TS2029
Kunnallisvero	103 400	104 063	110 056	112 472	116 323	119 231
<i>Muutos %</i>	-5,8	0,6	5,8	2,2	3,4	2,5
Yhteisövero	13 202	12 405	13 128	13 897	14 588	14 953
<i>Muutos %</i>	-9,4	-6,0	5,8	5,9	5,0	2,5
Kiinteistövero	23 278	23 569	23 433	23 550	23 668	24 023
<i>Muutos %</i>	6,3	1,2	-0,6	0,5	0,5	1,5
Yhteensä	139 880	140 036	146 617	149 919	154 579	158 207
<i>Muutos %</i>	-4,3	0,1	4,7	2,3	3,1	2,3

Valtionosuudet

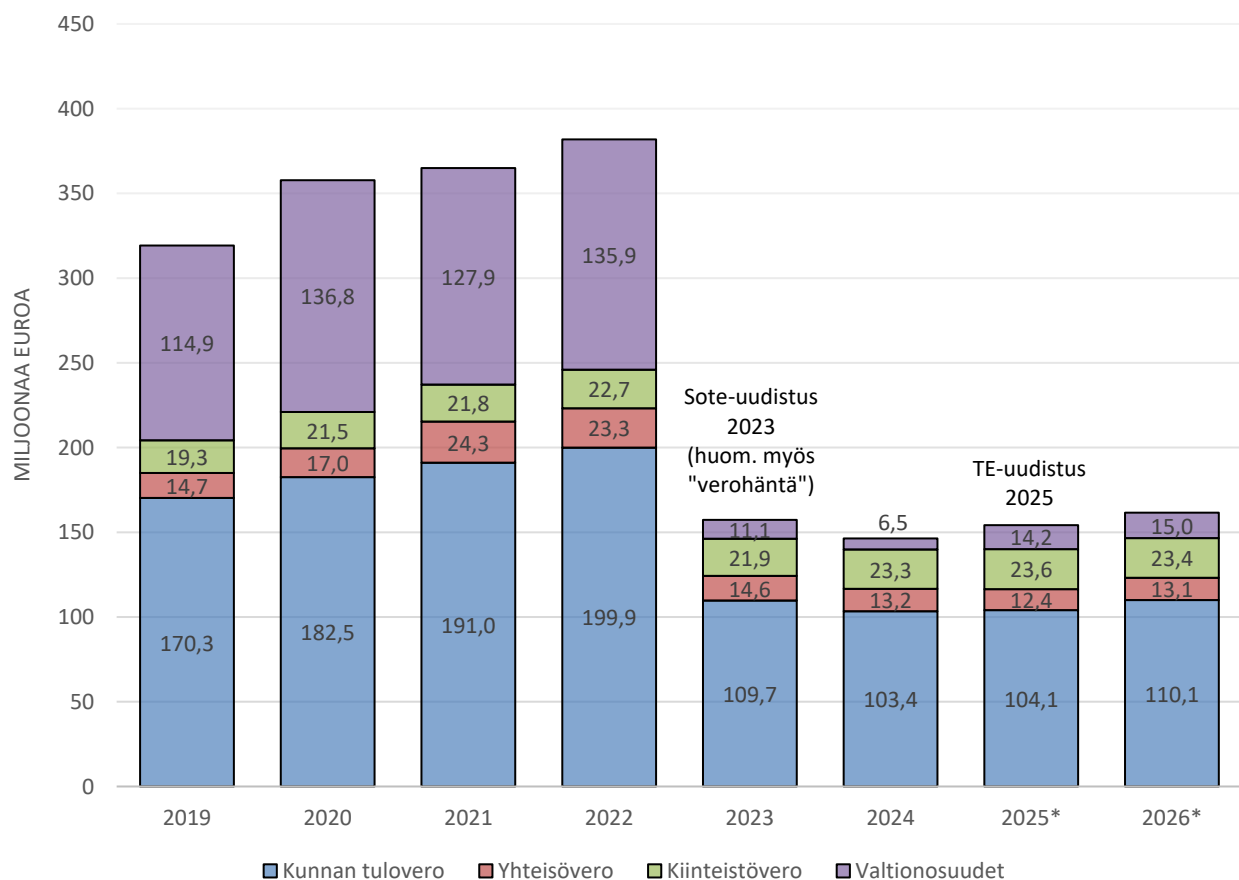
Kuntien valtionosuudet koostuvat hallinnollisesti kahdesta eri osasta, joiden myöntäjinä toimivat valtiovarainministeriö sekä opetus- ja kulttuuriministeriö. Valtionosuudet ovat kunnalle kokonaisuutena ns. yleiskatteista tuloa, mikä tarkoittaa sitä, että kunta saa vapaasti käyttää sille myönnetty valtionosuudet peruspalvelujensa rahoittamiseen parhaaksi katsomallaan tavalla. Valtionosuuksien käytöstä ei raportoida erikseen. Kunnan valtionosuus koostuu peruspalvelujen valtionosuudesta, verotuloihin perustuvasta valtionosuuden ta-
sausesta sekä opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksesta.

Sote-uudistuksen myötä kuntien valtionosuusjärjestelmään on jäänyt erä, jotka eivät perustu kunnan tehtäviin, vaan menneisyyden sote-kustannuksiin. Vaikka siis sote-palveluiden tuottamisesta aiheutuneet kustannukset ja ns. sote-sidonnaiset valtionosuudet ovat poistuneet kuntien taloudesta vuodesta 2023 alkaen, vaikuttavat menneet sote-kustannukset kuntien valtionosuuksiin myös vuosina 2024 ja 2025. Valtiovarainministeriö valmistelee kuntien valtionosuusuudistusta, joka tulisi mahdollisesti voimaan vuodesta 2027 alkaen. Mikkelin kaupungin kannalta olisi erittäin tärkeää, että aiempiin sote-kustannuksiin liittyvät merkittävät negatiiviset erät poistuisivat valtionosuuslaskennasta. Asian eteen tehdään aktiivista edunvalvontatyötä ja tuodaan kaupungin näkökulmaa esille myös lausunnoissa, jotka tullaan antamaan aiheeseen liittyviin lakiluonnoksiin. Tämän tekstin kirjoitushetkellä lakiluonnoksia odotetaan julkaistavaksi lausuntokierrokselle marras-joulukuussa 2025.

Valtionosuuksien nousu vuodelle 2025 johtuu TE-uudistuksen seurauksena siirretystä rahoituksesta.

1 000 euroa	TP2024	TA2025	Ennuste 2025	TA 2026
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus ilman tasausta	-14 956	-5 825	-5 797	-4 071
<i>josta sote-erien vaikutus yhteensä</i>	<i>-20 056</i>	<i>-20 782</i>	<i>-20 782</i>	<i>-20 103</i>
Verotuloihin perustuva vos-tasaus	10 991	11 861	11 805	10 832
Verotulomenetyksen korvaus	8 891	5 037	4 893	4 869
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	1 603	1 762	3 321	3 321
Yhteensä	6 529	12 835	14 222	14 950

VEROTULOT JA VALTIONOSUUDET YHTEENSÄ

Käyttötalouden menoperusteet

Kaupunginhallitus vahvisti talousarvioraamin päätöksellään 9.6.2025 § 226 ja valtuutti talouspalvelut antamaan lautakunnille ja johtokunnille talousarvion valmisteluohjeen. Esittelytekstissä todettiin, että sisäisiä eriä tarkennetaan talousarviovalmistelun edetessä, mutta ne eivät luonteensa vuoksi aiheuta muutoksia koko kaupungin tason toimintakatteeseen. Talousarvioraamissa toimintakate oli -145 miljoonaa euroa ja sen perusteella alustavasti laskettu arvio tilikauden lopputulemasta noin 0,35 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Talousarvioesitys on 23 tuhatta euroa ylijäämäinen. Talousarvioesityksen toimintakate on hieman talousarvioraamissa päätettyä parempi, -144,6 miljoonaa euroa. Tulos on raamivaiheen arviota heikompi heikentyneiden valtionosuus- ja verotuloennusteiden takia. Asetetun tavoitteen mukaisesti talousarvioesitys saatiin kuitenkin säilytettävä ylijäämäisenä.

Sisäiset erät

Kustannusten jakoperusteissa on mukailtu Valtionvarainministeriön ylläpitämän Kunta-AURA-talousraportoinnin käsikirjan suosituksia. Jakoperusteista ulkoisista toimintakuluista on käytetty palvelualueiden vuoden 2025 talousarvioon varatun mukaisia kustannuksia. Henkilöstömäärän osalta on käytetty puolestaan tilinpäätöksessä 2024 esitettyjä henkilöstömääriä. Vuonna 2025 aloittaneen seudullisen Työllisyyslautakunnan osalta on käytetty maaliskuun 2025 henkilöstömäärää.

Palvelualueilta veloitettavista sisäisistä eristä talous- ja hankintapalveluiden veloitukset on laskettu yksiköiden ulkoisten toimintakulujen perusteella. Jakoperuste on määritetty palvelualueiden kustannusten suhteessa.

Mahdollisimman suuri osa tietohallintoon liittyvistä palvelutuottajien laskuista kohdistetaan suoraan yksiköille aiheutumisperiaatteen mukaisesti. Ne yhteiset tietohallintopalveluiden kulut, jotka eivät ole suoraan kohdistettavissa aiheutumisperusteen mukaisesti, kirjataan keskitetysti tietohallinnon kuluksi ja vyörytetään ulkoisena kuluna palvelualueille keskimääraisten käyttäjämäärien suhteessa. Tietohallinnon palvelutuotannon kustannukset on jaettu palvelualueille sisäisinä veloituksina henkilöstömäärän suhteessa.

Henkilöstöpalveluiden veloitus on jaettu palvelualueille henkilöstömäärän suhteessa. Jyvitettävä kulu pitää sisällään mm. työnantaja-palvelut, työsuojelun ja ulkoisen palvelutuottajan palvelumaksut palkanlaskennan osalta.

Ruoka- ja puhtauspalveluiden hinnoittelu perustuu toiminnan kustannuksiin ilman katetta. Ruoka- ja puhtauspalveluiden hintaan vaikuttavat suoraan asiakkaan tarvitseman palvelun laatu, määrä ja tuottamisajankohta.

Vahtimestaripalvelut veloitetaan sisäisesti toteutuneiden palkkamenojen ja muiden menojen perusteella ilman katetta. Kustannukset kohdistetaan yksiköille sen mukaisesti, missä kohteissa vahtimestaripalveluita käytetään.

Sisäiset vuokrat lasketaan Haahtela-tilahallintaohjelmalla. Laskutus perustuu tehtyihin vuokrasopimuksiin. Sisäinen vuokra koostuu ylläpitovuokrasta sekä pääomavuokrasta. Sisäisiä vuokria ei koroteta vuodelle 2026.

Sisäiset veloitukset tehdään talousarviovuoden aikana pääsääntöisesti talousarvioon varattujen summien mukaisesti. Veloitukset tarkistetaan viimeistään tilinpäätösvaiheessa vastaamaan toteumia siten, että perusteetonta katetta ei syntyisi. Osa sisäisistä eristä on luonteeltaan palvelualueiden keskinäisiin sopimuksiin perustuvia myyntejä ja ostoja.

4.3 Kaupungin talouden kehitysnäkymät

Ensimmäinen sote-uudistuksen voimaantulon jälkeinen vuosi 2023 oli koko kuntataloudessa sitä seuranneita vuosia vahvempi. Vuodesta 2024 eteenpäin kuntatalouden tila näyttää heikommalta, kun kuntien verotuloista on poistunut sote-uudistukseen liittynyt verojen tilittämisyhtymään liittynyt verohäntä, ja myös valtionosuudet laskevat. Mikkelin kaupungin taloustilanne on ollut vaikea jo useamman vuoden ajan. Etelä-Savon Energia Oy:n vähemmistöosuuden myynnillä on ollut merkittävä positiivinen vaikutus kaupungin taloustilanteeseen; kertyneet kumulatiiviset alijäämät on saatu katettua, ja tulotuneiden varojen käyttö kaupungin lainasalkun keventämiseen ja sijoitustoimintaan tuo helpotusta talouteen vähentyneiden korkokustannusten ja sijoitustuottojen kautta. Energiaomaisuusjärjestely ei kuitenkaan yksinään ratkaise kaikkia kaupungin talouden haasteita. Työtä käyttötalouden menojen ja tulojen tasapainon saavuttamiseksi ja säilyttämiseksi tarvitaan edelleen.

Mahdollisuudet taloustilanteen pysyväksi oikaisemiseksi ovat pitkälti riippuvaisia valtiovarainministeriön valmistelemasta valtionosuusuudistuksesta, joka on jo kertaalleen lykkääntynyt. Tätä tekstiä kirjoittaessa alustava tieto on, että uudistusta koskevat lakiluonnokset olisivat lausuntokierroksella marras-joulukuussa 2025, ja uudistuksen odotetaan tulevan voimaan vuoden 2027 alusta lukien. Tällä hetkellä negatiiviset sote-erät pienentävät Mikkelin valtionosuuksia edelleen yli 20 miljoonalla eurolla vuodessa, kuten edeltävästä tekstikappaleesta ilmenee. Mikkelin tuleekin tehdä aktiivista edunvalvontatyötä oikeudenmukaisemman valtionrahoituksen puolesta, jotta talous saavuttaa kestävänsä tasapainotilan ja antaa edellytykset kehittää kaupungin palveluita ja elinvoimaa.

Toimintaympäristön kansainvälistyminen on tunnistettu yhdeksi lähitulevaisuuden merkittävistä muuttujista ja mahdollisuuksista, jolla on myös taloudellinen aspekti. Kaupunkiin aikaisemmin saapuneet sekä tulevaisuudessa saapuvat vieraskieliset ihmiset on ensiarvoisen tärkeää kotouttaa suomalaiseen yhteiskuntaan sekä Mikkelin kaupunkiin, riippumatta heidän kansallisuudestaan taikka Mikkeliin saapumisen syistä. Mikkelin kansainvälinen tunnettuus, houkuttelevuus ja pitovoima ovat edellytyksiä kansallisessa ja kansainvälisessä kilpailussa menestymiselle ja muun muassa eri alojen työvoimapulan ratkaisemiselle. Ukrainasta sotaa paenneiden henkilöiden saavut-

tua kaupungin väkiluvun lasku on pysähtynyt. Myös Naton maavoimien alaesikunnan sijoittaminen Mikkeliin tukee kansainvälistymiskehitystä tulevaisuudessa. Monikulttuurinen arki tarkoittaa, että myös vieraskieliset löytävät palveluiden piiriin ja integroituvat mahdollisimman kiinteästi kaupunkiimme. Kansainväliset palvelut edistävät vieraskielisten työllistymistä ja alueen yritysten kansainvälistymistä. Uuden valtuuston kanssa käynnistetyssä strategiatyössä käsitellään laajasti kaupungin tulevaisuuden kannalta keskeisiä teemoja.

Kaupungin omalta toiminnalta edellytetään luonnollisesti jatkossakin tiukkaa kulukuria. Tulevaisuuden kannalta erittäin tärkeässä roolissa on myös kaupungin kasvuohjelman toimenpiteiden määrätietoinen toteuttaminen alueen elinvoiman edistämiseksi. Keskeistä on tunnistaa kaupungin tulevaisuuden kannalta keskeisimmät mahdollisuudet ja kohdistaa niihin panostuksia harkitusti ja keskitetysti.

Merkittävimmän haasteen kaupungin palvelurakenteen ja -verkon, ja siten myös talouden kannalta aiheuttaa alueen laskeva väestökehitys. Mikkelin on kyettävä sopeutumaan ennakoiden käynnissä olevaan väestömuutokseen ja sen myötä väistämättä seuraaviin muutoksiin palvelutarpeessa. Esimerkiksi lasten määrän varsin jyrkästi ennustetulla vähenemisellä on merkittävä ja suora vaikutus mm. varhaiskasvatukseen ja perusopetukseen, kun ko. palveluiden piirissä olevien lasten määrä väistämättä vähentyy.

Vuoden 2026 talousarvio on saatu valmisteltua niukasti ylijäämäiseksi, käytännössä nollatulokseen (+ 22 500 e). Suunnitelmavuosina 2027–2029 tuloslaskelma on 0,6–1,0 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Käyttötalous on siten taloussuunnitelmakaudella tavoitellusti tasapainossa, mutta liikkumavara on toiminnan volyymi huomioiden kapeahko. Verotuloennusteiden heikkeneminen talousarviovalmistelun edetessä on tehnyt valmistelutyöstä erityisen haastavaa. Tulevaisuudenkuvaan sisältyy epävarmuustekijöitä, ja pienikin muutos heikompaan suuntaan voi kääntää vuositasen näkymän alijäämäiseksi. Suhdanneherkkien verotulojen ohella myös valmisteilla oleva valtionosuus uudistus lisää tällä hetkellä tulevaisuusnäkömän epävarmuutta, mutta toisaalta se voisi Mikkelin kannalta edullisella tavalla toteutuessaan tuoda parhaimmillaan useamman miljoonan euron helpotuksen vuosittaiseen käyttötalouteen.

Talouden tasapainotustoimenpiteet

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt lukuisia eri talouden tasapainotusohjelmia vuosina 2018–2023. Ennen viimeisintä vuonna 2023 laadittua ohjelmaa (KV 11.12.2023 § 137) hyväksyttyjä säästöohjelmia ovat kaupunkirakenneselvitys (KV 18.6.2018 § 71), palvelusuunnitelma (KV 18.3.2019 § 35), talous- ja tulevaisuusohjelma (KH linjapäätös, 22.6.2020 § 231) sekä 28.3.2022 § 44 hyväksytty Palvelut ja tulevaisuus -ohjelma. Lisäksi vuoden 2022 talousarvion yhteydessä vahvistettiin useita eri säästötoimia.

Mikkelin kaupunki on toteuttanut vuosien 2018–2024 aikana erilaisia talouden tasapainotustoimenpiteitä yhteensä 36,9 miljoonan euron edestä. Yksityiskohtaiset toimenpiteet eurotietoineen ovat luettavissa vuosien 2023 ja 2024 tilinpäätöksistä kappaleesta 1.7.2, jossa sopeutustoimien toteutumista on raportoitu. Vuoden 2025 talousarvio sisältää säästötoimia noin 1,1 miljoonalla eurolla, joista viimeisimmän seurantaraportoinnin (KV 6.10.2025 § 125) näkymän perusteella on toteutumassa noin 0,7 miljoonaa euroa. Vuoden 2026 talousarvioon on puolestaan sisällytetty valtuuston joulukuussa 2023 hyväksymän tasapainotusohjelman mukaisesti lähes 1,6 miljoonan euron sopeutustoimenpiteet, jotka on yksilöity seuraavassa taulukossa. Toimenpiteiden toteutuessa suunnitellusti kohoaa kokonaissäästösumma vuosien 2018–2026 aikana 39,6 miljoonaan euroon, mikä osoittaa kaupungin tehneen pitkäjänteistä työtä taloutensa tasapainoon saamiseksi.

KV 11.12.2023 § 137 toimenpide	Vaikutus 2026	Huomioita
Sihyn lautakuntien yhdistäminen	30 000	<i>Ei toteutunut, säästö muualta lautakunnan toiminnasta.</i>
Suomenniemen pk:n lakkauttaminen	90 000	
Erityisvarhaiskasvatuksen tuen kerrointen tarkastelu	30 000	
Oppilasmäärän pienenemisen huomiointi	160 000	
Perusopetuksen uudet toimintamallit & kustannusrakenteen tarkastelu	535 000	
Lukion kurssitarjottimen tarkastelu	10 000	
Kansalaisopiston kurssitarjottimen tarkastelu	50 000	
Yleisten kulttuuripalvelujen ostoista leikkaaminen	3 000	
Kulttuuripolun supistaminen 1 sisältö/vuosiluokka	7 000	
Nuorisopalvelujen kesätoiminta- ja tapahtumatarjonnan supistaminen	6 000	
Ulkoisten palvelukilpailutusten säästövaikutus: infra, kiinteistöt	200 000	
Joukkoliikenteen kilpailutuksen säästövaikutus	50 000	
Lentoasema	350 000	<i>Lentokenttä jatkaa, kompensoiva säästö lautakunnan muista toiminnoista.</i>
KH:n kehittämismäärärahan tarkastelu	50 000	
Ympäristöpalveluiden ostopalveluiden leikkaus	3 300	
Yhteensä	1 574 300	

Vuoden 2026 toimenpiteisiin sisältynyt ”kaupunginorkesterin ja Mikaeli Oy:n toimintojen yhdistäminen”, tavoitesumma 20 000 euroa 2026, ei sisälly talousarvioesitykseen. Esitys Mikaeli Oy:n osakkeiden ostamisesta on käsitelty konsernijaostossa 15.10.2025, josta se

jatkaa edelleen kaupunginhallituksen ja lopulta valtuuston hyväksyttäväksi. Uusi toimintamalli ei ainakaan alkuvaiheessa tuota säästö- tai lisävaikutusta, jota tasapainotusohjelmaa valmistellessa suunniteltiin, mutta toisaalta se ei myöskään lisää kaupungin menoja.

Vuoden 2026 talousarvio sisältää myös kevätlukukauden osuuden eli loppuosan säästöstä, joka saatiin yhdistämällä Rouhialan koulun opetus Päämajakouluun 1.8.2025 lukien. Vuoden 2026 talousarvioon sisältyvä osa Rouhialan koulun Päämajakouluun yhdistämisestä on 63 379 euroa (ulkoiset kulut). Siten talousarvion sisältämien tasapainotustoimenpiteiden kokonaissumma nousee noin 1,64 miljoonaan euroon.

Taloussuunnitelman tausta

Kaupungin realitalous oli 4–5 miljoonaa euroa alijäämäinen vuosina 2013–2015, kun taas vuosina 2016–2017 kaupungin taloudellinen tilanne oli tasapainossa. Vuoden 2018 tilinpäätös oli 13,3 miljoonaa alijäämäinen ja taseeseen muodostui 8,5 miljoonaa euroa kumulatiivista alijäämää. Vuoden 2019 tilinpäätöksessä Mikkelin kaupungin kumulatiivinen alijäämä oli 42,2 miljoonaa euroa. Vuonna 2020 käyttötalous oli lähes 9,5 miljoonaa ylijäämäinen pääasiassa koronatukien ja harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen eli poikkeuksellisten erien vaikutuksesta. Kumulatiivisen alijäämän määrä pieneni positiivisen tuloksen ansiosta noin 32,7 miljoonaan euroon. Vuoden 2021 tilinpäätös oli lopulta ennusteita parempi, 3,8 miljoonaa euroa alijäämäinen. Tuolloin kumulatiivisen alijäämän määräksi taseessa muodostui siten 33,55 miljoonaa euroa. Vuoden 2022 tilinpäätöksessä kumulatiivinen alijäämä kasvoi 40,8 miljoonaan euroon. Vuonna 2023 kumulatiivinen alijäämä pieneni 21,1 miljoonaan, kun mm. sote-uudistuksen verohännät nostivat kaupungin tuloksen 19,7 miljoonaa euroa ylijäämäiseksi.

Pääasiallinen syy vuotta 2023 edeltäneiden vuosien alijäämäisille tuloksille oli sote-palvelut tuottaneen Essote-kuntayhtymän erittäin voimakas sote-kustannusten kasvu. Ensimmäisestä toimintavuodesta 2017 kuudenteen ja viimeiseen toimintavuoteen 2022 Essoten vuosikustannusten taso nousi 179 miljoonasta eurosta 251 miljoonaan euroon, eli peräti 72 miljoonaa euroa. Mikkeli toteutti useita säästöohjelmia, mutta ne eivät riittäneet sote-menojen kattamiseen. Mikkelin kaupunki täytti teknisesti kriisikunnan kriteerit vuoden 2023 tilinpäätöksessään, kun vuodesta 2018 alkaen kertynyttä alijäämää ei saatu kuntalain edellyttämässä määrääjassa katetuksi. Tilanne korjaantui 2024 tilinpäätöksessä, kun energiaomaisuusjärjestely saatiin toteutetuksi alkuvuoden 2024 puolella. Kriisikuntakriteerien täyttyminen ei johtanut Mikkelin osalta valtiovarainministeriön ohjaaman arviointimenettelyn käynnistymiseen.

Vuoden 2024 tilinpäätös oli historiallisen vahva Etelä-Savon Energia Oy:n vähemmistöosuuden myymisen johdosta. Tilinpäätös oli 131,6 miljoonaa euroa ylijäämäinen vielä 27 miljoonan euron investointivarausten jälkeen. Taseessa vuodesta 2018 olleet kumulatiiviset alijäämät saatiin viimein katettua ja käännettyä 110 miljoonan euron ylijäämäpuskuriksi. Omistusjärjestelystä tuloutuneilla varoilla kaupunki pienensi lainakantaansa 100 miljoonalla eurolla, loput kassaan tuloutuneista noin 191 miljoonasta eurosta kohdistettiin sijoituksiin, joiden markkina-arvo on ensimmäisen reilun vuoden aikana kasvanut varsin lupaavasti. Kumulatiivisten alijäämien kattaminen ei olisi ollut mahdollista ilman toteutettua energiaomaisuusjärjestelyä, varsinkaan kun tiedossa oli myös seuraavien vuosien haastava näkymä. Ratkaisun myötä kaupungin korkokulut ovat aiempaa pienemmät keventyneen lainasalkun ansiosta, ja sijoitusomaisuudesta on mahdollista saada tuloja palvelutuotannon rahoittamiseen. Taloussuunnitelmakaudella minkään vuoden tulos ei olisi positiivinen ilman energiaomaisuusjärjestelyn positiivisia tulosvaikutuksia.

Taloussuunnitelmakauden 2025–2028 investointien rahoitus

Tuloslaskelmassa vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainanlyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku tulo-rahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Investointien rahoitus tulo-rahoituksella ilman lainamäärän kasvattamista edellyttäisi, että vuosikate olisi vähintään vuotuisten nettoinvestointien suuruinen. Nettoinvestoinnit ovat talousarviovuonna 2026 noin 21 miljoonaa euroa, joka vastaa vuosikatteen tasoa (21,06 milj. euroa). Nettoinvestoinnit ovat määrältään hieman 21,2 miljoonan euron suunnitelman mukaisia poistoja pienemät.

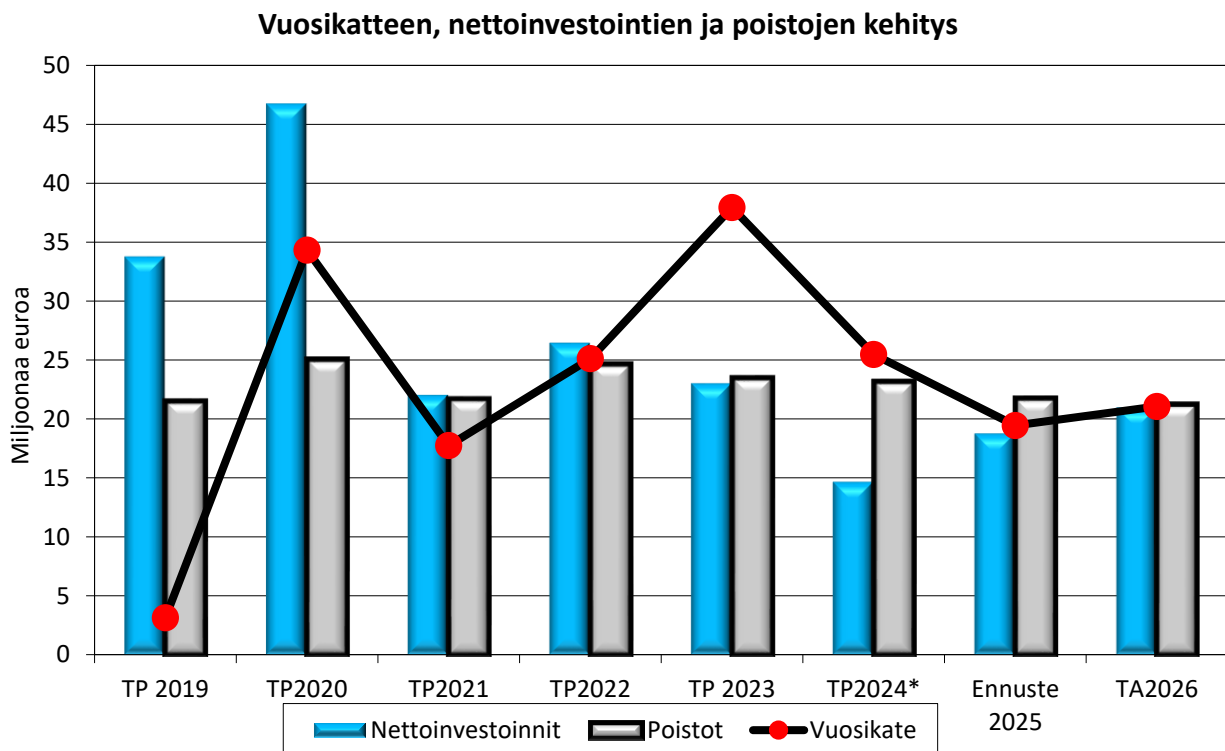
Investointien rahoitus on keskeinen osa talouden pitkän tähtäimen hallintaa. Aiempien vuosien korkea investointitaso on kasvattanut kaupungin lainamäärää, johon toki myös konsernpankkitoiminta ja alijäämäinen käyttötalous ovat myös osaltaan vaikuttaneet. Lainamäärää kohtuullisti vuonna 2024 toteutettu 100 miljoonan euron suuruinen ylimääräinen lainojen takaisinmaksu, joka mahdollistui energiaomaisuusjärjestelystä tuloutuneilla varoilla. Paine lainamäärän nousulle kuitenkin muodostaa edelleen koko suunnitelmakaudelle haasteen; vuosien 2026–2029 keskimääräinen vuosikatetaso asettuu noin 21–22 miljoonaan euroon, kun investointiohjelman keskimääräinen nettoinvestointitaso on lähes 28 miljoonaa euroa vuodessa. Nettoinvestointien määrän nostaa laskelmissa korkeaksi investointiohjelmassa suunnitelmavuosille 2028 ja 2029 kaavailut itäisen alueen päiväkotij- ja kouluverkon rakentamishankkeet. Ilman em. itäisen alueen yhteensä 27 miljoonan euron kokonaisinvestointisummaa jäisi taloussuunnitelmakauden nettoinvestointien keskiarvo noin 21,2 miljoonaan euroon vuodessa. On selvää, että investointilistaa on suunnitelmavuosien osalta vielä priorisoitava ja karsittava, jotta nettoinvestointien mitoitus on taloudellisesti kestävällä tasolla.

Investointisuunnitelmassa tulee huomioida käyttötalousvaikutusten lisäksi myös kaupungille kertynyt korjausvelka riskienhallintaa painottaen. Vuosikatteen saamiseksi kestäväälle tasolle investointien rahoituksen turvaamiseksi tulee koko suunnitelmakaudella sitoutua aktiiviseen käyttötaloudenmenojen hillintään ja kasvua tukevien toimenpiteiden edistämiseen. Samaan aikaan myös nettoinvestointien määrä on kyettävä suhteuttamaan realistisesti kaupungin taloudellisiin resursseihin.

Kaupungin velkamäärän arvioidaan olevan vuoden 2026 lopussa noin 230,3 miljoonaa euroa eli noin 4 438 euroa asukasta kohden. Vuoden 2026 aikana tapahtuvaksi arvioitu noin 9 miljoonan euron velkamäärän kasvu selittyy konsernilainoihin varatulla 10 miljoonan

antolainauksen lisäyksellä; nettoinvestoinnit saadaan rahoitettua tulorahoituksella. Kaupunki saa konsernilainoille sen omaa rahoituskustannusta hieman suurempaa korkotuottoa. Vuoden 2024 tilinpäätöksessä kaupungin lainamäärä oli 217 miljoonaa euroa, vuoden 2025 lopun arvioitu lainamäärä on 221,4 miljoonaa. Vielä vuoden 2023 tilinpäätöksessä lainakannan suuruus oli 315 miljoonaa euroa eli 6 068 euroa asukasta kohden.

Lainakannan kasvun suhteen on syytä huomata, että konsernirahoitus- ja takausperiaatteiden (KV 17.6.2019 § 78) mukaisesti toteutettava konsernipankkitoiminta nostaa kaupungin tarvitseman lainarahoituksen määrää, ja myös lainakanta on konsernipankkitoiminnan takia korkeampi. Luvut eivät siten ole suoraan vertailukelpoisia muiden kuntien tietoihin. Konsernipankkitoiminnalla tavoitellaan kaupunkikonsernille kokonaistaloudellisesti edullisempaa rahoitusta. Kaupunki saa lähtökohtaisesti edullisemmin rahoitusta markkinoilta kuin konserniyhtiöt, ja kaupungin edelleen rahoittaessa konserniyhtiöitä saadaan säästöä konsernin ulkopuolelle maksettavissa ko- roissa.

* 2024 nettoinvestoinneista on eliminoitu ESE Oy:n osakkeiden myyntitulon vaikutus vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi.

4.4 Riskienhallinta

Kuntalaissa säädetään kunnan ja kuntakonsernin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Kuntalain 39 §:n mukaan kaupunginhallituksen on huolehdittava kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä. Kaupunginhallituksella on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistamisesta ja asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Kaupunginhallituksen alaiset toimielimet vastaavat omien tehtäväalueidensa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta, tuloksellisuudesta sekä niistä raportoisesta hyväksyttyjen ohjeiden mukaisesti.

Kaupunginhallitus päättää sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevista ohjeista sekä vastaa tilinpäätöksen toimintakertomuksessa annettavasta sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan järjestämisen selonteosta. Mikkelin kaupungin viranhaltijoista koostuvan konserniohjausryhmän tehtävänä on koordinoita ja kehittää kaupunkikonsernin sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa. Johtavien viranhaltijoiden, erityisesti tilivelvollisten, tehtävänä on toimeenpanna sisäinen valvonta ja riskienhallinta vastualueellaan ja raportoida niistä hyväksyttyjen ohjeiden mukaisesti. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa toteuttavat myös kaikki työntekijät kaikilla organisaatiotasolla osana toimintarutiineja. Kaikkien tulosalueiden ja tulosyksiköiden on toimintaa suunnitellessaan otettava huomioon sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asettamat vastuut ja veloitteet sekä varattava niille tarvittavat resurssit.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt joulukuussa 2017 kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet. Niillä luodaan hyvän hallinto- ja johtamistavan mukaiset puitteet kaupunkikonsernin ohjaus- ja johtamisjärjestelmän järjestämiseen ja yhdenmukaistamiseen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan näkökulmasta.

Mikkelin kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen (KH 21.6.2021 § 276) tarkoituksena on varmistaa ja edistää sisäisen valvonnan käytännön toteutusta Mikkelin kaupunkikonsernissa sekä tiedottaa sisäisen valvonnan merkityksestä, velvoitteista ja vastuista koko henkilöstölle. Mikkelin kaupungin konserniohjeen mukaisesti kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeita tulee noudattaa myös konserniyhtiöissä. Ohjeessa määritetään sisäisen valvonnan vastuita sekä tehtäviä toimenpiteitä ja toimintaan liittyviä raportointivelvoitteita. Konserniohjeen päivittämisen ja omistajastrategian laadinnan jälkeen vuoden 2026 aikana arvioidaan tarve myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen päivittämiseksi.

Mikkelin kaupunkikonsernissa riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuessa kaupunkikonserni tai sen osa ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee huomattavia menetyksiä. Kaupunkikonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sekä sisäisiä että ulkoisia riskejä.

Riskienhallintaprosessi perustuu:

- riskin tunnistamiseen ja kuvaamiseen
- riskin toteutumisen vaikutusarviointiin (merkittävyyteen) ja riskin toteutumisen todennäköisyyteen
- mahdollisuuteen hallita riskiä eri menetelmillä (valvonta)
- riskeistä raportointiin ja riskien seurantaan

Aiemmilta vuosilta valitettavan tuttuun tapaan myös vuodelle 2026 Mikkelin kaupungin talouteen ja toimintaan vaikuttavat riskitekijät liittyvät merkittävästi globaaliin rauhattomuuteen, geopolittisiin epävarmuustekijöihin sekä poukkoilevaan kauppapolitiikkaan. Maailmanlaajuisien heilahtelujen seurannaisvaikutukset voivat synnyttää tulevaisuudessakin merkittäviä ja laaja-alaisia heijastuksia myös kuntien ja kaupunkien toimintaan ja talouteen. Talouden näkymiä toisaalta kohentaa edelleen matalalla oleva korkotaso sekä inflaatiotaso. Orastavista kasvuodotuksista huolimatta työllisyyskehitys on heikkoa, ja sillä on suorat taloudelliset vaikutukset myös Mikkelin kaupunkiin.

Mikkelin kaupungin sijoitusvarallisuus ja sijoitustoiminta antavat mahdollisuuksia kaupungin käyttötalouden vahvistamiseen sekä kaupungin sijoitusomaisuuden kartuttamiseen. Sijoituksiin liittyy aina globaaleihin markkinoihin kytkeytyviä mahdollisuuksia sekä riskejä. Mikkelin kaupungin sijoitusvarallisuuden markkina-arvo on talousarviota valmisteltaessa noin 97,5 miljoonaa euroa. Sijoitusten arvo on noussut ensimmäisen reilun vuoden aikana noin 6,5 miljoonaa euroa, eli noin 7,1 %. Kehitys on ollut ennakoitua mukaista ja sijoitustoimintaa on toteutettu sijoitussuunnitelmaa sekä siinä määriteltyjä riskienhallinnan periaatteita noudattaen. Markkinariskejä hallitaan sijoitussuunnitelmaa noudattavalla sijoitustoiminnan toteuttamisella ja sen mukaisella kattavalla hajautuksella sekä pitkän aikavälin sijoitushorisontilla.

Vuoden 2025 talousarviota laadittaessa odotuksissa oli, että valtionosuusmalli uudistuu vuoden 2026 alussa. Vuoden 2025 kuluessa valtiovarainministeriö ilmoitti uudistuksen lykkääntymisestä vuodelle 2027. Rahoitusuudistus olisi Mikkelille tärkeä, sillä sen odotetaan aikaansaavan nykyistä tasapuolisemman rahoitusmallin eri kuntien ja kaupunkien välille. Siten uudistus kohentaisi Mikkelin valtionrahoituksen tasoa ja antaisi paremmat edellytykset nykyisten ja tulevien velvoitteiden hoitamiseksi. Riskinä on, että uudistus ei tapahdu vielä vuonna 2027, tai että se ei korjaa riittävästi nykyisen järjestelmän epäkohtia. Edunvalvontatyötä asian puolesta tulee jatkaa.

Hankintalakiin valmisteltavat uudistukset muuttavat tulkintaa sidosyksiköistä. Laki on mahdollisesti tulossa voimaan vuoden 2026 alussa, ja jatkossa sidosyksikköohjeistuksiin edellytettäisiin vähintään 10 prosentin omistusosuutta sidosyksiköistä. Laki sallii 1,5 vuoden siirtymäajan, jonka kuluessa palvelut tulee järjestää lakimuutoksen edellyttämällä tavalla. Muutos tulee valtakunnallisesti kunnille kalliiksi sekä heikentää palveluiden tasoa etenkin pienemmissä kunnissa ja kaupungeissa. Mikkelin valmistautuu muutokseen omien sidosyksiköidensä kanssa ja etsii kustannustehokkaita ja tarkoituksenmukaisia ratkaisuja uudistuksen voimaantulon varalle.

Sote-palvelutuotannon käytössä olevien toimitilojen vuokrauksen jatkaminen hyvinvointialueelle edellyttää vuokraustoiminnan yhtiöittämistä 1.1.2026 alkaen. Etelä-Savon hyvinvointialue Eloisa on irtisanonut Mikkelin kaupungin vuokrasopimukset vuoden 2025 loppuun. Mikkelin on käynyt neuvotteluja hyvinvointialueen kanssa jatkosta. Talousarvion valmisteluvaiheessa Mikkelin on esittänyt vaihtoehdoksi sote-kiinteistöjen myymistä hyvinvointialueelle kiinteistöjen tasearvoa vastaavalla hinnalla. Mikäli kiinteistöjä ei saada myytyä, liittyy niiden tulevaan käyttöön ja hallintaan liikelatua lisääviä riskejä. Neuvottelut ovat talousarviota valmistellessa vielä kesken.

Kaupunki valmistelee parhaillaan työ- ja elinkeinoministeriön pyytämää selvitystä Biosairila Oy:n rahoituksesta EU-komissiolle tehtyyn valtiontukikanteluun liittyen. Biosairila Oy:n omistavat kaupungin tytäryhtiöt Metsäsairila ja ESE. Prosessin yksityiskohdat ovat ministeriön ohjeistuksen mukaan salassa pidettäviä. Kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnassa onkin syytä huomioida huolellisesti EU:n valtiontukisääntelyä jo erilaisten tukitoimien valmisteluvaiheessa. Valtiontukien sääntelyn kannalta ei ole merkitystä, onko kysymyksessä yksityinen vai julkisomisteinen yritys. Valtiontukisääntöä sovelletaan myös kuntien ja kuntayhtymien omistamiin yrityksiin. Koska valtiontuet ovat lähtökohtaisesti kiellettyjä, on annettavalle tuelle löydettävä aina tukisääntelyn näkökulmasta hyväksyttävä peruste.

Talouden tasapainottamisesta selostetaan tarkemmin talousarviokirjan kohdassa 4.4

Strategisissa riskeissä suurin haaste on väestörakenteen muutoksen ja huoltosuhteen heikkenemisen aiheuttama muutospainelakeurakenteisiin ja palveluiden saatavuuteen. Operatiivisissa riskeissä keskeistä on henkilöstöresurssien hallinta. Henkilöstökulujen kas-

vun hillitsemisellä on tärkeä rooli talouden tasapainottamisen onnistumisessa, ja tämän osalta tasapainottamista on tehty määrätietoisesti jo edeltävinä vuosina. Henkilöstökulujen kasvun hillitsemisestä kerrotaan tarkemmin talousarviokirjan kohdassa 4.6. Jatkuvan talouden tasapainottamisen rinnalla on ensiarvoisen tärkeää kiinnittää huomiota henkilöstön työssä viihtymiseen, työkuorman hallintaan ja sairauslomien ennaltaehkäisyyn. Mikäli Mikkelin kaupungin julkisuuskuvaa työnantajana näyttäytyy negatiivisena, aiheuttaa se merkittävän riskin rekrytointien onnistumiselle. Työvoimapula vaivaa useita aloja ja kilpailu osaajista on kovaa. Myös kaupungin toiminnassa resurssi- ja osaamisvaje näyttäytyvät riskinä.

Vahinkoriskeiltä suojaudutaan muun muassa vakuuttamalla ja irtaimistohallinnalla. Kaupungilla on käytössään kilpailutettu vakuutusmeklari, jonka kanssa vakuutusmäärät ja vakuutusten kattavuus tarkistetaan vuosittain.

Kaupungin taloudenhoidon kannalta merkittävä riski on myös kiinteistöjen ja kunnallistekniikan korjausvelka. Korjausvelan määrä muodostuu rakennusten teknisen arvon vähenemisestä rakennusten kulumisen vuoksi. Laskennallisen korjausvelan määrää vähenee tehtyjen peruskorjausinvestointien vaikutuksesta. Rakennukseen kohdistuva korjausvelka poistuu myös silloin, kun rakennus puretaan tai myydään.

Korjausvelkalaskelma on kiinteistöjen osalta päivitetty vuoden 2025 alussa. Viime vuosina on myyty ja purettu kaupungin rakennuksia kohtalaisen runsaasti, mutta tämä ei ole riittänyt pysäyttämään korjausvelan kasvua mm. rakennuskustannusindeksin voimakkaan kasvun takia. Kiinteistöjen korjausvelka on vuoden 2024 tasossa yhteensä noin 110 miljoonan euron suuruinen. Ilman realisoitavien rakennusten (ns. C-salkku) osuutta korjausvelan määrä noin 75,6 miljoonaa euroa.

MIKKELIN KAUPUNGIN KIINTEISTÖJEN KORJAUSVELAN KEHITYMINEN		
VOOSI	euroa	euroa, ilman C- salkkua eli realisoitavia rakennuksia
2012	60 milj. euroa	28 milj. euroa
2013	61 milj. euroa	30 milj. euroa
2014	66 milj. euroa	32,5 milj. euroa
2015	70,5 milj. euroa	35,3 milj. euroa
2016	73,9 milj. euroa	38,5 milj. euroa
2017	83,1 milj. euroa	45,4 milj. euroa
2018	90,6 milj. euroa	51,9 milj. euroa
2019	96,2 milj. euroa	50,4 milj. euroa
2020	98,4 milj. euroa	53,5 milj. euroa
2021	102,0 milj. euroa	59,7 milj. euroa
2022	111,8 milj. euroa	67,3 milj. euroa
2023	106,5 milj. euroa	72,8 milj. euroa
2024	109,9 milj. euroa	75,6 milj. euroa

Rakennusten osalta vuosina 2021–2024 rakennuskannan kulumisen on ollut noin 40 M€. Samalla aikavälillä investoitiin 9,4 M€ peruskorjauksiin ja 37 M€ uudisrakentamiseen. Korjausvelkaa onnistuttiin vähentämään noin 30 M€ muun muassa kiinteistöjen purkujen ja myyntien kautta. Korjausvelkaa hallitaan jatkossa suunnitelmallisesti realisoimalla tarpeettomia kiinteistöjä, kohdentamalla investoinnit palvelukäytössä olevaan rakennuskantaan, sekä yhdistämällä investointisuunnittelu kiinteistöstrategiaan.

Katujen korjausvelka vuonna 2025 on 12,6 M€. Vuoden 2026 lisämäärärahaatarve nykyisen tason säilyttämiseksi on 2,3 M€. Vuonna 2018 korjausvelka oli 7,6 M€. KoVe-laskurin mukaan 26 % väylistä on alle tavoitetason. Tavoitetasot vaihtelevat väylätyypin mukaan (50–90 % kunnossa). Velkaa hallitaan priorisoimalla korjaukset kuntotiedon perusteella, nostamalla investointitasoa, sekä seuraamalla toimenpiteiden vaikuttavuutta (esim. päällystysvaikutus korjausvelkaan on 27 %)

Vesihuoltoverkoston saneerauksen yleissuunnitelma on valmistelussa. Projektin valmistelua on viivästyttänyt tietojen siirto-ongelma, mutta työ jatkuu. Vuonna 2020 arvioitu saneerausvelka oli 67 M€, nyt noin 70 M€. Lisäksi velkaa on vedenotto- ja pumppaamoilla ja pienpuhdistamoilla, joiden tarkempi arvio puuttuu. VEETI-järjestelmän mukaan vesijohtoverkoston uudistumiskierto nykyisellä investointitasolla on yli 600 vuotta. Velkaa pyritään vähentämään yleissuunnitelman pohjalta toteutettavilla saneerauksilla, nostamalla investointitasoa kriittisten kohteiden osalta, sekä tehostamalla kunnossapitotiedon hyödyntämistä.

4.5 Henkilöstö

Henkilöstömenot

Vuoden 2026 talousarviossa palkat ja palkkiot ovat 82,6 miljoonaa euroa (TA2025 81,2 milj. euroa, TP2024 76,0 milj. euroa). Talouden tasapainottaminen edellyttää edelleen palkkamenojen kasvun hillitsemistä. Henkilöstösuunnittelun tulee olla strategiasidonnaista siten, että kaupungilla on optimaaliset henkilöstörakenteet ja -mitoitukset. Myös työtehtävien ja työaikojen hyvällä suunnittelulla ja työaikajärjestelmien tehokkaalla käytöllä pyritään palvelujen tehokkaampaan ja tarkoituksenmukaisempaan järjestämiseen.

Kunta-alan sopimusratkaisu syntyi keväällä 2025 ja on kolmivuotinen ajalle 1.5.2025–29.2.2028. Vuodelle 2026 v, edelliseen vuoteen verrattuna, kustannusten on arvioitu nousevan keskimäärin 2,61 %. Vuodelle 2027 korotus on keskimäärin 2,18 % ja vuodelle 2028 on arvioitu nykyisen ja seuraavan työmarkkinaratkaisun tuovan noin 2,82% ja vuodelle 2029 2,5%.

Henkilösivukulut vuoden 2026 taloussuunnittelussa:

palkkaperusteinen eläkevakuutusmaksu (KuEL)	17,30 % (sis. työkyvyttömyyseläkemaksu 0,83 %)
opettajien eläkemaksu, (VaEL)	17,82 % (sis. työkyvyttömyyseläkemaksu 0,76 %)
kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksu	1,33 %
työttömyysvakuutusmaksu	1,59%
tapaturmavakuutusmaksu	0,60 %
maatalouslomittajilla	2,00 %
taloudellinen tuki (ryhmähenkivakuutus)	0,03 %

Tasausmaksun ennakoitu määrä vuonna 2026 on 2 459 428,68 euroa (v. 2025 vahvistettu tasausmaksu 2 423 421,84 euroa). Tasausmaksulla katetaan niitä pitkän aikavälin eläkemenoja, joihin palkkaperusteinen eläkemaksu ei riitä. Tasausmaksu jaetaan hyvinvointialueiden ja kuntien kesken siinä suhteessa, joka on hyvinvointialueiden ja kuntien osuus niiden julkisten alojen eläkelain 85 ja 86 §:ssä tarkoitetuista työansioista lain voimaantullessa. Tasausmaksu ei perustu henkilöihin eikä palkkakuluihin ja tasausmaksua maksetaan kuukausittain.

Henkilöstö- ja koulutussuunnittelu

Henkilöstö- ja koulutussuunnittelun avulla määritellään kaupungin strategian mukainen ja palvelutuotannon vaatima määrällinen ja laadullinen henkilöstötarve. Tämän suunnittelun tavoitteena on luoda strateginen henkilöstö- ja koulutussuunnitelma varmistamaan, että Mikkelin kaupungin palveluja tuottaa oikea määrä osaavaa henkilöstöä. Suunnittelu kytkeytyy kiinteästi kaupungin palvelutoiminnan suunnitteluun ja ennakoi muuttuvia henkilöstön osaamistarpeita, henkilöstön määrää ja rakennetta sekä henkilöstön sijoittumista ja kohdentumista palveluprosesseihin ja yksiköihin.

Optimaalisen henkilöstöresurssin lisäksi myös henkilöstömenojen ennakointi on tärkeässä roolissa. Henkilötyövuosien ja henkilöstökulujen kehitystä seurataan kuukausittain ja mahdollisiin poikkeamiin reagoidaan. Henkilöstömenojen kurissa pitäminen vaatii kriittistä tarkastelua sen suhteen, täytetäänkö avautuvia tehtäviä vai voidaanko tehtävien uudelleenjärjestelyn tai sisäisen täyttämisen kautta saavuttaa säästöjä. Eläköitymisen ja mahdollisen muun poistuman myötä tarkastellaan erityisesti hallinnon ja tukipalvelutehtävien täyttötarpeet. Täyttölupaa haettaessa on päivitettävä rohkeasti tehtävänkuvia vastaamaan paremmin tulevaisuuden haasteita. Täytöluvan saaminen edellyttää aina ajantasaisen tehtävänkuvauksen olemassaoloa, talousarvioon varattujen määrärahojen riittävyyttä sekä perustelua esimerkiksi tuottavuuden, tehokkuuden, mitoituksen tai vaikuttavuuden näkökulmista.

Henkilöstölisäyksiä suunnitellaan pääsääntöisesti vain sellaisiin tehtäviin, joihin tulee ulkopuolinen rahoitus, esimerkkinä hankkeet tai palvelut, jotka kunta tuottaa, mutta valtio rahoittaa pääosin kokonaisuudessaan.

Sairauspoissaolokustannuksia ja työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuvia maksuja pyritään aktiivisesti vähentämään muun muassa varhaisen välittämisen mallin aktiivisella käytöllä, poissaolojen hälytysjärjestelmän käytöllä, korvaavan työn mallin hyödyntämisellä, tehokkailla uudelleensijoitustoimilla sekä tukemalla työntekijän työhön paluuta työkykyä tukevia toimia hyödyntämällä. Työtä keventämällä tai työtehtäviä muokkaamalla työkykyä voidaan ylläpitää, ja työntekijä voi jatkaa työssä pidempään.

Osana järjestelmällisemmin toteutettuja kehityskeskusteluja henkilöstön osaamistarpeet kartoitetaan ja niitä kehitetään ennakoivasti, huomioiden kaupungin järjestämien palveluiden vaatiman osaamisen tulevaisuuden tarpeet. Myös osaamisen täysimääräinen hyödyntäminen ja laaja-alaisuus ovat tärkeässä asemassa henkilöstöresurssien käytön tehostamiseksi. Osaamisen kehittämisessä pitemmän ajan tavoitteena on asiakaslähtöisen osaamisen kehittäminen tulevaisuuden kunnan muuttuvien palvelutarpeiden mukaisesti. Kehityskeskustelut ja osaamisen johtaminen tapahtuvat digitaalisen OSS-järjestelmän sovellutusten avulla.

Johtamisen ja esimiestyön kehittämisessä painotetaan osallistavaa valmentamista ja henkilöstön vaikuttamismahdollisuuksien lisäämistä. Uusien esihenkilöiden tueksi luodaan mentorointijärjestelmä. Sen koulutus tapahtuu syksyllä 2025 ja käyttöönotto vuonna 2026. Avoin ja vuorovaikutteinen keskustelukulttuuri mahdollistaa toimintamallien ja prosessien kehittämisen yhdessä henkilöstön kanssa. Erikseen tehtävässä henkilöstö- ja koulutussuunnitelmassa esitellään muun muassa tarkemmin henkilöstömäärää ja -rakennetta sekä toimenpiteitä työkyvyn ylläpitämiseksi ja ammatillisen osaamisen vaatimuksissa tapahtuvia muutoksia.

5 Mikkelin kaupunkikonsernin rakenne ja ohjaus

5.1 Konserniin kuuluvat yhteisöt

Kaupunkikonsernilla tarkoitetaan kuntalain 6 §:n mukaan kaupungin sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellista kokonaisuutta, jossa kaupungilla eli emoyhteisöllä on yksin tai yhdessä muiden konserniin kuuluvien yksiköiden kanssa on kirjanpitolain 1 luvun 5 §:n tarkoittama määräamisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä, joita kutsutaan tytäryhteisöiksi. Mikkelin kaupunki ja sen liikelaitokset yhdessä kaupungin tytäryhteisöjen kanssa muodostavat kaupunkikonsernin. Määräysvalta merkitsee kaupungin mahdollisuutta ohjata tytäryhteisöjen toimintaa niin, että konsernin tavoitteet ja edut tulevat otetuksi huomioon.

Kuntalain 114 §:ssä on säädetty konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta ja sisällöstä sekä niihin liittyvistä poikkeuksista. Kuntakonsernin tulee laatia täydellinen konsernitilinpäätös, joka sisältää konsernitaseen, konsernituloslaskelman ja konsernin rahoituslaskelman sekä liitetiedot. Mikkelin kaupunkikonsernin lainakanta vuoden 2024 tilinpäätöksessä oli noin 493 miljoonaa euroa (515 milj. euroa vuonna 2023).

Kaupunginvaltuusto päättää kuntalain 14 §:n mukaan kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Valtuusto antaa tytäryhteisöjen ohjausta ja valvontaa koskevia periaatteita kunnan konserniohjolle, ja valtuuston asettamat tavoitteet ohjaavat kunnan edustajien toimia tytäryhteisöjen toimielimissä. Kyseiset tavoitteet eivät kuitenkaan sido oikeudellisesti tytäryhteisöjä; tavoitteiden asettaminen on luonteeltaan välillistä ja pääomistajan tahdon esille tuomista.

Talousarviossa asetetaan tytäryhteisökohtaiset vuoden 2026 toiminnalliset tavoitteet merkittävillä tytäryhteisöille. Strategiakorteissa esitetyt tavoitteet on johdettu Mikkelin kaupunkistrategian tavoitteista, minkä lisäksi on määritetty myös muita tytäryhteisöjen toiminnan kannalta keskeisiä tavoitteita. Kaupungin edustajien tulee toimia tytäryhteisöjen päätöksentekoelementeissä kaupunginvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa konserniohjeita.

Merkittävien tytäryhteisöjen toiminnasta raportoidaan kaupungin kesäkuun talouden seurantaraportin yhteydessä ja tilinpäätöksessä. Niiden tytäryhtiöiden, joille on talousarviokirjassa asetettu tavoitteita, tulee vierailla vähintään kerran vuodessa konsernijaoston kokouksessa.

Konserniin kuuluvat tytäryhtiöt ja muut yhteisöt

Mikkelin kaupunki ja sen määräysvallassa olevat yhteisöt muodostavat kuntakonsernin, jossa on 1.1.2026 alkaen yhteensä 8 merkittävää osakeyhtiötä ja 14 asunto- tai kiinteistöyhtiötä, joiden katsotaan omistussuhteeltaan tai määräysvallan kautta kuuluvan konsernin tytäryhtiöksi tai -yhteisöksi. Lisäksi kaupungilla on suoraa omistusta 12 osakkuusyhteisössä. Kaupunki on osallisena myös kahdessa kuntayhtymässä sekä neljässä säätiössä, joista kahdessa kaupungilla on määräysvalta.

Kaupunkikonsernissa on tapahtunut vuoden 2025 aikana Mikkelin opiskelija-asunnot Oy:n sulautuminen Mikalo Oy:hyn. Metsäsairila Oy:n sekä BioSairila Oy:n tulevaisuutta koskevia ratkaisuja on käsitelty vuoden 2025 alkupuoliskolla, mutta konsernirakenteeseen vaikuttavia muutoksia ei ole talousarvion laadintahetkellä tiedossa. Vuoden 2025 lopussa tulee ratkaistavaksi sote-palvelutuotannon käytössä olevien kiinteistöjen tulevaisuus. Vuoden 2026 alussa hyvinvointialueelle vuokrattujen sote-kiinteistöjen tulee olla yhtiötetty, ellei kyseisiä kiinteistöjä myydä loppuvuoden 2025 aikana. Asiaa koskevia ratkaisuja ei ole talousarvion laadintahetkellä päätetty.

Konsernirakenne 31.12.2025	kaupunki	konserni
Tytäryhteisöt		
Etelä-Savon Energia Oy (konserni)	51,00 %	
- ESE-Energia Oy		51,00 %
- ESE-Tekniikka Oy		51,00 %
- ESE-Verkko Oy		51,00 %
- Haukivuoren Lämpö Oy		51,00 %
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	100,00 %	
Metsäsairila Oy	100,00 %	
- Biosairila Oy		80,75 % (Metsäsairilan ja ESE-Energian omistus)
Mikalo Oy	100,00 %	
Mikkelin Asumisoikeus Oy	100,00 %	
Mikkelin kehitysytio Miksei Oy	80,65 %	
Etelä-Savon Koulutus Oy (konserni)	71,40 %	
- KasvuEsedu Oy		71,40 %
Mikkelin Ravirata Oy	75,47 %	
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	100,00 %	
Mikkelin Jäähalli Oy	74,88 %	89,10 %
Mikkelin Matkailu Oy	100,00 %	

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt

As. Oy Pirttitie III	100,00 %	
Kiint. Oy Jääkärinkatu 31 (Naistinki Oy:n tytär)		100,00 %
Kiint. Oy Kyyhkylä (Naistinki Oy:n tytär)		100,00 %
Kiint. Oy Koppelonpesä (ESEN tytär)		100,00 %
As. Oy Tuppura	97,00 %	
As. Oy Hirvipari	95,69 %	
Kiint.Oy TeknoGraani (Naistinki Oy:n tytär)		75,64 %
Kiint. Oy Ristiinan Suopursu	70,00 %	
Kiint.Oy Kenkäveronniemi	66,70 %	
Kiint.Oy Mikkelin Takojankatu 1	58,63 %	
Mikkelin Arkistotalo Oy	56,00 %	
Kiint.Oy Mikkelin Tietotaitokortteli	51,56 %	

Kuntayhtymäosuudet

Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä	72,30 %
Etelä-Savon Maakuntaliitto	33,02 %

Osakkuus-/omistusyhteisyyshyönteisöt

	kaupunki	konserni
Kyyhkylän Asuntolat Oy*	49,20 %	
Kiint. Oy Otavan Ketola**	47,26 %	
Kiint. Oy M:lin mlk:n Kuuselan kulma	41,02 %	
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	36,20 %	
Saimaa Stadiumi Oy	35,42 %	
Mikkelin Mikaeli Oy***	33,33 %	
Kiint.Oy Kattilansillan kauppakeskus	32,11 %	
As. Oy Orijärven Kyläpuisto	26,64 %	
Kiint. Oy Laaninkulma	25,27 %	
Kiint. Oy Mikkelin Musiikkiopistotalo	21,24 %	
Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy	20,00 %	
Kiint. Oy Mikkelin Torikioski	17,70 %	44,30 %
Koskienergia Oy (ESEN osakkuusyhtiö)		22,95 %

*yhtiön toiminta lakannut. Purkuprosessi käynnissä.

** osakkeet myytävänä talousarvion laadintahetkellä

*** Mahdollisesti 1.1.2026 alkaen kaupungin omistus yhtiöstä on 100 %. Prosessi on käynnissä talousarviota laadittaessa.

Säätiöt, joissa kaupunki on mukana

Haukivuoren Vanhustentalosäätiö
Kyyhkylä-säätiö
Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiö
Suomen elinkeinoelämän keskusarkiston säätiö

Omistusyhteisyyshyönteisöä pidetään osakkuusyhteisönä, kun kunnalla on vähintään viidesosa ja enintään puolet omistusyhteisyyshyönteisön osakkeiden tai osuuksien tuottamasta äänimäärästä. Kaupungilla voi olla huomattava vaikutusvalta ja mahdollisuus vaikuttaa yhteisön taloudellisten ja operatiivisten päätösten tekemiseen, mutta sillä ei ole konsernisuhteelle ominaista määräysvaltaa.

5.2 Omistajapolitiikka ja konserniohjaus

Omistajapolitiikka koostuu erityisesti omistajastrategian valinnasta ja sen onnistuneisuuden arvioinnista sekä omistajaohjauksesta. Vuonna 2025 valmisteltu omistajastrategia korvaa vuonna 2017 laaditun Mikkelin kaupungin omistajapolitiittiset linjaukset -asiakirjan. Omistajastrategian tarkoitus on määritellä omistamisen periaatteet ja linjata omistajaohjauksen pitkän tähtäimen tavoitteet, sekä siten vahvistaa poliittista ohjausta sekä konsernijohtoon työtä. Lisäksi sen tarkoitus on tukea tytäryhteisöjen toimintaa selkeyttämällä yhtiökohtaisesti omistajan strateginen tahto. Omistajastrategiaa päivitetään tarvittaessa, mutta lähtökohtaisesti sen on tarkoitus kestää yli valtuustokausien. Tytäryhtiöiden toiminnan on mukailtava omistajastrategiassa sekä kulloinkin voimassa olevassa valtuustostrategiassa määriteltyjä linjauksia.

Tehokkaalla omistajapolitiikalla kaupunki tavoittelee tehokkuutta pääoman ja omaisuuden hyödyntämiseen; pääomia vapauttamalla ja uudelleen kohdistamalla kaupunki pyrkii lisäämään kunnan pääomien tuottavuutta ja kehittämään kaupunkia sekä luomaan kestävä kunnatalouden. Merkittävimmille tytäryhtiöille on kaupungin talousarviossa määritelty yhteisökohtaiset tuotto- ja muut toiminnalliset tavoitteet.

Talousarvioon kirjataan myös konkreettisia omistajapoliittisia toimenpiteitä talousarviovuodelle. Toimenpiteissä esitetään myös ennakotietona sellaisia tehtäviä tai suunnitelmia, jotka tulevat vaatimaan kaupungin osalta ratkaisuja. Kirjatut omistajapoliittiset toimenpiteet jalostuvat talousarviovuoden aikana ja niiden toteutumista arvioidaan tilinpäätösraportoinnin yhteydessä.

Konserniohjaus

Konserniohjauksella tarkoitetaan omistajaohjausta ja tytäryhteisöjen valvontaa koskevien ohjeiden antamista. Omistajaohjaus on kunnan edustajien päätösvalan käyttöä, käytön ohjaamista yhtiökokouksissa tai vastaavissa elimissä sekä muita toimenpiteitä, joilla kunta osakkeenomistajana myötävaikuttaa yhtiön hallintoon ja toimintaperiaatteisiin. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus.

Konsernivalvonta tarkoittaa tytäryhteisöjen tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia sekä riskienhallintajärjestelmien toimivuuden arvioimista. Eri yhtiöiden seuranta- ja ohjausvastuu on nimetty kaupunginjohtajan päätöksellä johtaville viranhaltijoille, jotka näin ollen toimivat vastuuyhtiöidensä *konsernivastuuhenkilöinä*.

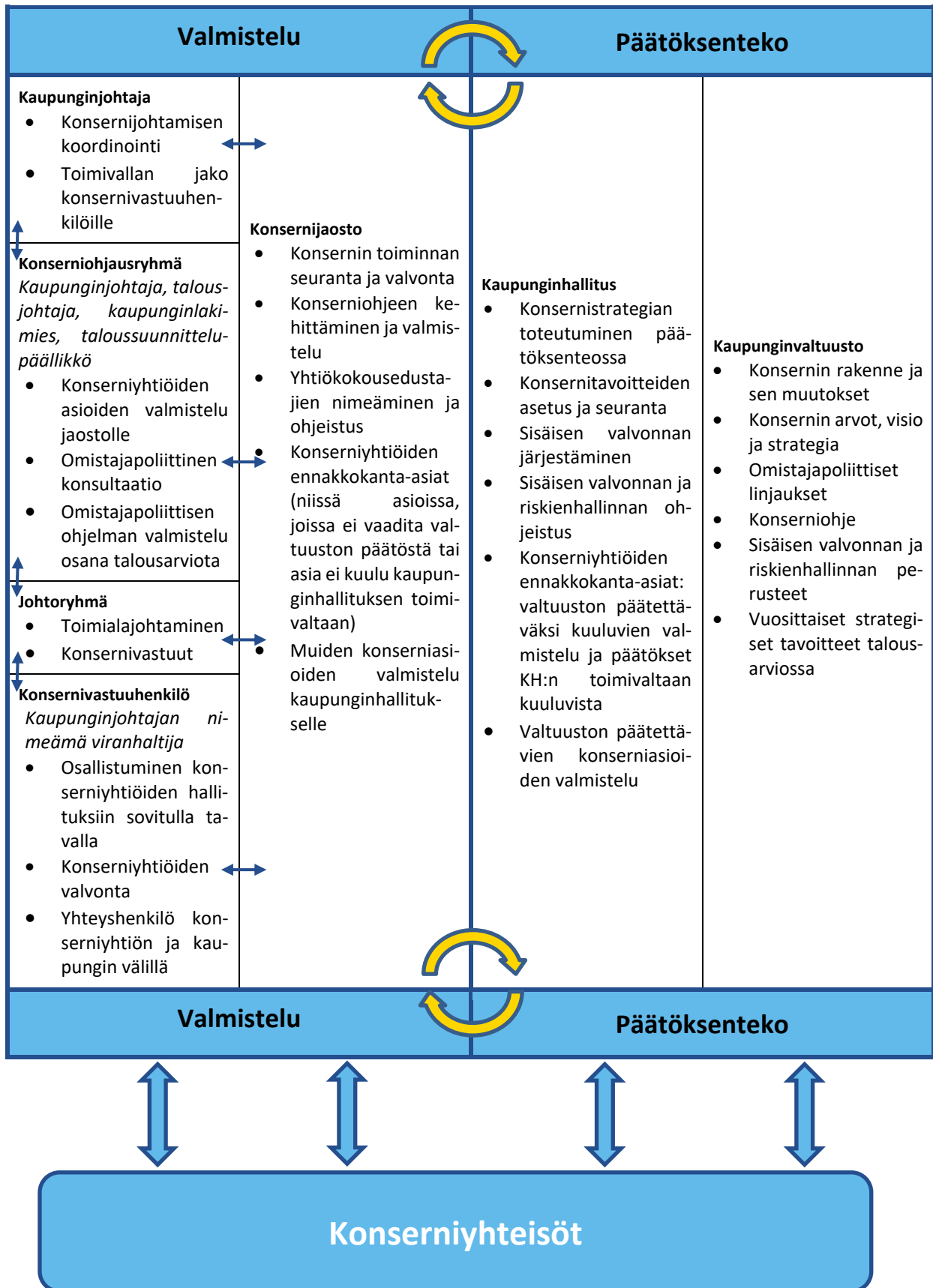
Konserniohje on kuntalain edellyttämä omistajaohjauksen keskeisin ohjaava asiakirja. Konserniohje on päivitetty kaupunginvaltuustossa viimeksi 9.12.2024.

Konserniohjausprosessi

Mikkelin kaupungin tytäryhteisöjen tavoitteet määritellään vuosittain kaupungin talousarviossa. Yhteisöjen tavoitteet valmistellaan yhteistyössä tytäryhtiön ja yhteisölle nimetyn konsernivastuuhenkilön kesken. Konsernijaosto on antanut lähetekeskustelutyyppisen evästyksen konsernivastuuhenkilöille ennen tavoitteiden asetantaa. Näin omistajan tahtotilan ilmaus ulottuu myös yhtiöille asetettavien talousarvion tavoitteiden valmisteluun. Konsernitavoitteiden toteutumisesta raportoidaan vuosittain siten, että kaupungin seuraavan vuoden talousarvion tavoitteiden määrittelyssä voidaan huomioida kuluvan vuoden tavoitteiden toteutuminen. Kaupunginhallitus antaa konsernitalinpäätöksen yhteydessä tiedot kaupunginvaltuustolle konsernin toiminnasta ja taloudesta. Valtuusto arvioi konsernin tavoitteiden toteutumista vuosittain tilinpäätöksessä.

Konserniyhtiöiden arviointi perustuu toiminnasta ja taloudesta saatuihin tietoihin. Konserniyhtiöiden seuranta ja raportointia on täsmennetty ja yhteydenpitoa sekä omistajaohjausta on kehitetty aktiivisemmaksi edeltävinä vuosina, muun muassa konserniohjeen merkitystä korostamalla ja FCG:n vetämän *toimintakykyiset kuntakonsernit* -verkostohankkeen kautta. Kaupunginvaltuuston 6.10.2025 § 127 hyväksymän omistajastrategian tavoitteena on kirkastaa merkittävimpien tytäryhtiöiden tarkoitusta sekä omistajan pitkän tähtäimen tahtotilaa.

Tytäryhtiöt vierailevat konsernijaostossa esimerkiksi konsernikuulemisen tai konserniohjeen edellyttämien ennakkokantakäsittelyjen myötä vähintään kerran vuodessa. Kokousvierailujen lisäksi konserniyhtiöiden ja konsernijaoston kesken järjestetään keväisin konsernipäivä, jossa merkittävimmät tytäryhtiöt esittelevät edellisen vuoden tavoitteiden saavuttamista konsernijaostolle tilinpäätösten valmistuttua. Tämän lisäksi syksyisin pyritään järjestämään toinen konsernipäivä, jossa käydään läpi omistajaohjauksen ajankohtaisia asioita.

6 Tytär-yhteisöjen valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Kaupunki määrittelee 8 merkittävälle tytäryhtiölle valtuustoon nähden sitovat tavoitteet. Näiden yhtiöiden tehtävänä on palvelutuotannon hoitaminen tai kaupungin kehittämistoimintaan keskeisesti osallistuminen. Konsernivastuuhenkilöiden tulee toimia kaupungin valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti sekä noudattaa konserniohjetta.

6.1 Etelä-Savon Energia -konserni

Omistus	51 %
Toimiala	Sähkön- ja lämmöntuotanto, sähkönsiirto
Toimitusjohtaja	Janne Saarela

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2026–2029

Sähkön hintojen laskun odotetaan jatkuvan lähivuosina eikä ole todennäköistä, että ne nousisivat lähivuosina vuosikymmenen alun tasolle. Sähkön pörssihinnoissa odotetaan olevan jatkossakin suurta vaihtelua, ja siihen vaikuttaa erityisesti tuulivoiman tuotanto. ESEn tavoitteena on hyödyntää aikaisempaa enemmän sähkön hinnanvaihteluista mm. osallistumalla sähkön reservimarkkinoille.

Yhteiskunnan sähköistyminen jatkuu ja ESEn toiminta-alueella on monia esim. datakeskusprojekteja, joista muutaman odotetaan toteutuvan vuoteen 2028 mennessä. Tällaiset ratkaisut voivat kasvattaa ESE-Verkon sähkönsiirtovolyymia ja tuoda mukanaan myös hukkalämmön hyödyntämismahdollisuuksia ESEn kaukolämpöverkossa.

Puupolttoaineiden hinnan voimakas nousu on ainakin toistaiseksi taittunut. ESE pyrkii minimoimaan turpeen käyttöä ja tätä kautta pienentää kaukolämmön tuotantoon kohdistuvia hiilidioksidipäästöjä. ESE päivittää kaukolämmön tuotantostrategiansa vuosille 2026-2040 pyrkien hiilineutraaliin ja kilpailukykyiseen kaukolämmön tuotantoon.

Sähkön siirrossa uusi valvontakausi alkoi 2024 ja päättyi 2027. ESE-Verkon sähkönsiirtoverkkoon vaaditaan huomattavia investointeja 2026-2031, joiden ansiosta sähköverkon tuottotaso voitaneen pitää nykyisellä tasolla tai hieman nostaa.

Tulostavoitteet vuonna 2026

Tavoite
Käyttökate 19 milj. euroa
Päivitetyn konsernistrategian toimeenpano
Päivitetyn tuotantostrategian toimeenpano

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkeli

Ennakoidaan ja reagoidaan väestöön, elinkeinorakenteeseen, kansainvälisyyteen, digitalisaatioon ja kestävään kehitykseen liittyviin toimintaympäristön muutoksiin.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kaukolämmön asiakkuuksien ja palveluiden kehittäminen	Kaukolämmön asiakkuuksien hoitomallin kehittäminen ja lisäpalveluiden lisääminen	1-2 lisäpalvelua asiakkaille vuoden 2026 aikana
Kaukolämmön palveluiden kehittäminen	Ajantasainen kaukolämmön kulutusdata asiakkaille	Tuntiluenta kaikilla asiakkailla vuoden 2027 loppuun mennessä

Huomioidaan Mikkelin hiilineutraalisuustavoite kestävässä rakentamis-, maankäyttö-, liikenne- ja energiaratkaisuissa.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kaukolämmön päivitetyn tuotantostrategian toimeenpano	Tuotantostrategian mukaisen 1. investoinnin suunnittelun aloitus	Tehty vuonna 2026
Tuotantolaitosten ja kaukolämpöverkon käytön optimointi	Polttoainekäytön ja verkostohäviöiden minimointi	Uusi optimointijärjestelmä käytössä 1.5.2026 alkaen
Turpeen käytön minimointi	Pyritään minimoimaan turpeen käyttö	Kaukolämmön päästökerroin < 40 kgCo2/Mwh

Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli

Edistetään alueen yrittäjyyttä, työllisyyttä, olemassa olevien työpaikkojen säilyttämistä sekä uusien työpaikkojen syntymistä.

Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Osallistutaan kaupungin elinvoimanyrkin toimintaan ja tehdään yhteistyötä kehitysytio Miksein kanssa	Pyritään saamaan energiantensiivistä teollisuutta ESEn toiminta-alueelle	Osallistuminen kokouksiin

Panostetaan osaavan työvoiman saamiseen ja osaajien houkutteluun.

Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Henkilöstön työtyytyväisyydestä ja työpaikan hyvästä imagosta huolehtiminen	Great Place to Work sertifikaatin pitäminen/konserni. Sertifikaatti saatu ensimmäisen kerran v. 2024 ja uusittu v. 2025	Sertifikaatti saadaan v. 2026. Tulos kyselyssä: 73 % vastaajista antaa arvosanan vähintään 4 ja vastaajia on vähintään 65 % henkilöstöstä

Vahvistetaan yritysten, oppilaitosten ja korkeakoulutoimijoiden välistä ja niiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Yhteistyö LUT Mikkelin kanssa sekä yhteistyöprojektit XAMK:n ja EsEdun kanssa	Kehitetään omaa toimintaa yhteistyössä koulutustoimijoiden kanssa/ Voimaliiketoiminta, Energialiiketoiminta	Osallistutaan sopiviin hankkeisiin soveltuvien osin.

Tuetaan opiskelijoiden alueelle ja alueen yrityksiin kiinnittymistä.

Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Osallistuminen Mikkelin kaupungin kasvuohjelman yritysalamäädä ja oppilaitosyhteistyötä vahvistaviin toimenpiteisiin	Saamme opiskelijoita tutustumaan yhtiön toimintaan ja teemme energia-alaa tunnetuksi, minkä avulla turvataan tulevaisuuden työntekijöiden saantia/ konserni	Vähintään viisi kesätyöntekijää vuodessa

Mahdollistavat elinympäristöt ja hyvinvointia edistävä toiminta ja palvelut

Tuetaan tapahtumakaupunki Mikkelin kehittämistä.

Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
ESE on mukana tukijan roolissa Mikkelissä järjestettävissä tapahtumissa	ESE tukee sopivia kaupungin järjestämiä tapahtumia/ Hallinto	Tuki kumppanuussopimusten puitteissa

Tunnusluvut (1000 eur)

	TP 2024	TA 2025	Toteumaennuste 2025	TS 2026
Liikevaihto	61 414	65 000	63 500	66 500
Käyttökate	15 500	-	17 000	19 000
Tilikauden voitto/tappio	-10 968	-2000	500	700
Osinko	1 479	-	1530	1530
Investoinnit	11 426	13 500	13 300	12 000
Ulkoinen velka	144 000	149 000	150 000	154 000
Omaparaisuusaste				
Etelä-Savon Energia Oy	72,8 %	-	72 %	72 %
ESE-Energia Oy	60,2 %		62 %	62 %
ESE-Verkko Oy	43,5 %		43 %	43 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	87	89	90	89
vakituinen, kpl	84	89	88	87
määräaikainen, kpl	3	0	2	2

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

• Strategiset riskit

ESEn strategiset riskit liittyvät Pursialan voimalaitoksen tuotannon ja kaukolämmön myynnin kannattavuuteen. Lämpiminä vuosina Pursialan voimalaitoksen tuotantomäärät ovat vähäisiä, ja ns. minimikuormalla ajaminen heikentää tuotannon hyötysuhdetta. Mikäli tällöin sähkönhinta on alhaalla, tuotetaan lämpöä kuitenkin sähkökattilalla, mikä taas parantaa hyötysuhdetta. Pursialan voimalaitos pystyisi tuottamaan enemmän lämpöä kuin mitä tällä hetkellä on olemassa lämpökuormaa. Voimalaitoksen toiminnan kannattavuuteen kytkeytyy myös poliittisia riskejä, kuten muutokset polttoaineiden verotuksessa ja käyttökielloissa sekä tuissa. On tärkeää, että voimalaitokselle saapuvien polttoaineiden energiamäärät saadaan mitattua oikein, sillä se vaikuttaa suoraan tuotannon kannattavuuteen.

Tukkusähkömarkkinoilla hinnat ovat heiluneet voimakkaasti. Sähkön hintariskeihin varaudutaan ESEn hallituksen hyväksymällä riskipolitiikalla. Riskipolitiikka määrittelee, miten tulee varautua markkinahintariskiin, määräriskiin, vastapuoliriskiin, likviditeettiriskiin ja aluehintariskiin. Lisäksi riskipolitiikka määrittelee rajat, joissa riskien tulee pysyä. Riskipolitiikan toteutumista seurataan kuukausittain.

Kaukolämmössä haasteena on kiinteistöjen energiankulutuksen väheneminen sekä maalämpöratkaisujen imagoetu markkinoinnissa. Myös ilmaston lämpeneminen on riski, koska se vaikuttaa lämmön myyntimääriin.

• Operatiiviset riskit

Operatiivisista riskeistä huomattavimmat ovat polttoaineiden saannin turvaaminen Pursialan voimalaitoksella, lämmöntuotantokapasiteetin riittävyys ja toimivuus sekä sähkönjakelun varmistaminen.

Polttoaineiden saantia on pyritty turvaamaan riittäväillä polttoainesopimuksilla, omilla polttoaineiden varmuusvarastoilla sekä keskitämällä puupolttoaineiden terminaalitoiminnot Mikkelin Metsä-Sairilaan. Pitkän aikavälin epävarmuustekijät liittyvät turpeen verotukseen ja mahdollisiin käyttökieltoihin. ESE on strategiassaan päättänyt luopua turpeen käytöstä vuoteen 2035 mennessä, mutta todennäköisesti turpeen poltosta pystytään luopumaan merkittävästi aikaisemmin.

Polttoainekäyttö on äärevöitynyt aiemmasta. Tämä tarkoittaa sitä, että voimalaitos käyttää hyvin lyhyinä pakkasjaksoina paljon polttoainetta, kun muina aikoina polttoaineen käyttö on huomattavasti pienempää. Polttoainetoimittajilta vaadittaisiin näin ollen entistä enemmän terminaalivarastointia, jolla tuetaan haketusta kylminä kuukausina. Se vaatii kuitenkin investointeja. Venäläisen puupolttoaineen tuonnin loppuminen vuonna 2022 on aiheuttanut niukkuutta puupolttoainemarkkinoilla ja nostanut merkittävästi puupolttoaineiden hintoja Suomessa.

Lämmöntuotantokapasiteetin riittävyys häiriötilanteissa ja suurissa kuormitus tilanteissa on varmistettu vara- ja huippulämpökeskuksilla. Pursialan lämmöntuotantokapasiteetti on noin 160 MW ja vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetti hieman alle 100 MW. Vara- ja huippulämpökeskusten kapasiteetin tulee vastata kaukolämmön myyntimäärien kehitystä.

Verkkotoiminnan riskeinä ovat sähkönjakelun häiriöt ja sallitun tuoton laskentaan vaikuttavat viranomaispäätökset. Sähköverkon pitkän aikavälin kehittämiseksi on laadittu suunnitelma. Se ohjaa verkkoon tehtäviä investointeja, joilla pyritään turvaamaan sähköverkon toimintavarmuus ja kehittämään verkkoa. Sähkönjakelun häiriöitä pyritään lisäksi ehkäisemään siten, että verkon toimintakunnosta huolehditaan mm. huoltotoimenpiteillä ja verkonraivauksella. ESE-Verkko Oy jatkaa verkkonsa maakaapelointiasteen nostamista.

Muita riskejä ovat päästöoikeuksien riittävyys, muutokset sähkön markkinahinnassa sekä henkilöriskit. Yhtiö joutui ensimmäisen keran ostamaan päästöoikeuksia vuonna 2022, ja niitä ostetaan myös lähivuosina. Pursialan kattilateknikka mahdollistaa puunkäytön aina 85 %:iin saakka, mutta haasteet puupolttoaineiden saannissa ja kattilatekniikassa voivat pakottaa käyttämään turvetta. Sähkön hintariskeihin on varauduttu riskipolitiikalla.

Hallituksella tulee aina olla suunnitelma toimitusjohtajan mahdollisesta korvaamisesta. Lisäksi henkilöriskeihin on varauduttu sijaisuusjärjestelyin ja dokumentoimalla tietoa siten, että tieto on myös muiden saatavilla. Sijainen tekee sijaistettavan työn ja tulee samalla perehdytetyksi toisen työhön käytännön kautta.

• Rahoitusriskit

Konsernin rahoitusriskeihin on varauduttu suojaamalla noin 95 % lainakannasta joko kiinteäkorkoisilla lainoilla tai korkoputkilla. ESE-konsernilla on käytössään mahdollisuus lyhytaikaisen rahoituksen (Revolvery Loan) hankkimiseen, joka auttaa maksuvalmiudessa.

• Vahinkoriskit

Konsernissa on tunnistettu seuraavat vahinkoriskit: omaisuusvahinkoriskit, vastuuvahingot, tuotannon keskeytysriskit, ympäristövahingot, kyberriskit, rikosvahingot ja tapaturmat. Vakuutusmäärät ja vakuutusten kattavuus tarkistetaan vuosittain. Konsernilla on käytössään vakuutusmeklari, joka avustaa mm. vakuutusten kattavuuden määrittelyssä sekä korvaushakemuksissa.

Omaisuuksivahinkoriskeihin on varauduttu omaisuusvakuutuksilla, joita ovat mm. laitosten ja irtaimiston vakuutukset sekä ajoneuvovakuutukset. Sähkö- ja kaukolämpöverkoja ei ole vakuutettu.

Toiminnan vahinkojen varalta yhtiöllä on vastuuvakuutus, joka sisältää liiketoiminnan lisäksi toimitusjohtajan, hallituksen ja johtoryhmän vastuuvakuutukset. Yrityksellä on myös rikosvakuutus. Porsilalan voimalaitoksen ja Tikkalan lämpökeskuksen tuotantojen mahdollisen keskeytyksen varalta on keskeytysvakuutus.

Ympäristövahinkoihin on varauduttu mm. ympäristövahinkovakuutuksiin sekä valitsemalla vähäpäästöisiä polttoaineita, parantamalla tulipalotilanteiden toimintavalmiuksia ja vaihtamalla sähköverkkoon ympäristöystävällisiä muuntajia.

Kyberriskien toteutumisen varalta on kyberriskivakuutus, joka auttaa palautumaan mahdollisen vahingon sattuessa.

Työtapaturmia pyritään ehkäisemään järjestämällä työturvallisuuskoulutusta koko henkilöstölle ja lisäämällä näin tietoisuutta turvallisista työtavoista. Työturvallisuuden kehittymistä seurataan yhtiön mittareista laaditun työturvallisuusindeksin avulla. Lisäksi yhtiössä järjestetään säännöllisesti ensiapukoulutusta ja turvavartteja sekä ylläpidetään työturvallisuuskortteja.

Työtapaturmien varalta henkilöstöllä on lakisääteinen tapaturmavakuutus ja matkavakuutus työmatkoille. Henkilöstölle on otettu myös vapaaehtoinen sairauskuluvakuutus, joka kattaa kaikki sairaus- ja tapaturmakustannukset 10 000 euroon asti. Vakuutuksen avulla pyritään pitämään huolta henkilöstön työkyvystä ja nopeasta töihin paluusta tapaturma- tai sairaustilanteiden jälkeen.

- **Sääntöjen ja päätösten noudattaminen**

Tilintarkastajien suorittamassa valvonnassa ei ole todettu, että sääntöjä tai päätöksiä olisi jätetty noudattamatta eikä ole havaittu, että noudattamatta jättäminen olisi aiheuttanut haittaa yhtiölle.

ESE:ssä otettiin käyttöön Whistleblowing -kanava väärinkäytösepäilyjen ilmoittamista varten vuonna 2023.

- **Tavoitteiden toteutuminen ja varojen käytön valvonta**

Hallitus määrittelee konsernille strategian, vision, arvot ja palvelulupaukset. Strategian päivitystyö tehtiin vuonna 2024. Konsernille määritellään toiminnalliset tavoitteet vuosisuunnittelun yhteydessä. Tavoitteet perustuvat pitkälti hallituksen vahvistamaan strategiaan. Tavoitteiden toteutumista seurataan johtoryhmätasolla kaksi kertaa vuodessa pidettävissä johdon katselmuksissa. Yksiköiden vuositavoitteet perustuvat sekä strategian mukaisiin tavoitteisiin että kehityskeskusteluissa asetettuihin tavoitteisiin. Yksikötason tavoitteiden toteutumista seurataan yksiköiden osastopalaverissa vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Konsernille laaditaan vuosittain budjetti sekä investointisuunnitelma, jotka hallitus vahvistaa. Näiden suunnitelmien pohjalta laaditaan konsernin kassabudjetti, johon esimerkiksi rahoitustarve perustuu. Tulobudjetti seurataan kuukausittain ja kassabudjettia viikoittain. Toteutuneet investoinnit tarkastetaan vuosittain.

Jokaiseen maksuun tarvitaan asiataarkastaja ja hyväksyjä, joiden tulee olla eri henkilöt. Mikäli poikkeustilanteessa maksumääräys annetaan sähköpostilla ilman tarkastaja-hyväksyjä -menettelyä, tulee maksun oikeellisuus varmentaa puhelinsoitolla maksumääräyksen antaneille henkilölle. Kirjanpidossa tehdään täsmäytykset ja erot tarkastetaan eli siinä toimii omaehtoinen valvonta.

- **Omaisuuksien hankinta, luovutus ja hoito**

Hankintoihin liittyvät menettelyt ja oikeudet on määritelty ESE-konsernin Hyvä hallintotapa -asiakirjassa. Siinä on määritelty myös lähipiiriliiketoiminnan valvonta, sopimusten laadinta, omaisuuden hallinnointi, kirjanpidon ja maksuliikenteen järjestäminen sekä sisäinen valvonta ja tarkastus. Jokainen työntekijä on velvollinen käsittelemään työnantajan omaisuutta vastuullisesti, kuten heidän tulee myös kunnioittaa asiakkaan omaisuutta. Nämä on määritelty ESElisen pelisäännöissä, joka on osa ESEn toimintajärjestelmää. Omaisuuteen kohdistuvat riskit arvioidaan vuosittain vakuutusyhtiön kanssa ja riskit pyritään poistamaan omaisuusvakuutuksin. ESE-konserni noudattaa hankinnoissaan Erityisalojen hankintalakia ”Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista”. Hankintojen tulee aina olla tarkoituksenmukaisia. Näiden hankintarajojen alle jäävät hankinnat tehdään ESEn hallituksen hyväksymän pienhankintaohjeen mukaisesti.

Hankintoja valvotaan siten, että ostoireskontramaksuissa tulee olla laskun tarkastajan ja hyväksyjän kuittaus. Lasku ei mene maksuun ilman tarkastus- ja hyväksyntävaiheiden suorittamista, joista jää joko sähköinen merkintä. Laskulla ei saa olla sama henkilö hyväksyjänä, joka on laskun tarkastanut. Tarkastajana toimii hankinnasta tietävä henkilö. Reskontran ohi suoritetuissa maksuissa tulee myös olla tarkastajan ja hyväksyjän varmennus (maksumääräys tai lasku). Yksiköt vastaavat siitä, että heidän hankintoihin liittyvissä laskuissa on riittävät merkinnät siitä, että laskusta käy selvästi ilmi, miten kustannus liittyy liiketoimeen. Mikäli näin ei ole, tulee laskun tarkastajan tai hyväksyjän täydentää laskun tietoja.

Investoinneista käydään erikseen talousosaston toimesta läpi, että investoinneiksi kirjatut kulut ovat investointeja ja varmistetaan, että laskuilla löytyvät riittävät tiedot, joilla voidaan varmistaa kulun olevan investointi. Yksiköt vastaavat siitä, että investointikirjaukset ovat oikein ja että laskuilla löytyvät riittävät tiedot. Konsernissa on erillinen ohje investointien määrittelyyn. Hankintoja omalta lähipiiriltä

(perheenjäsenet, joiksi katsotaan mm. avio- tai avopuoliso sekä henkilön omat tai puolison lapset ja muut huollettavat) voi tehdä ainoastaan esimiehen kirjallisella luvalla ja siten, että tarjoukset toimitetaan muulle kuin hankinnan tekeväälle henkilölle. Hankintoja suorittava ei saa saada hankinnoista itselleen henkilökohtaista hyötyä. Sopimusten laadinnassa tulee ottaa huomioon seuraavat asiat:

- sopimuksissa on ESE:ä suojaavat ja kohtuulliset pykälät
- sopimuksilla on omistaja, joka seuraa sopimusten noudattamista, voimassaoloa sekä maksujen aiheellisuutta ja oikeellisuutta
- mahdolliset sakkopykälät (viivästyskorko, myöhästymissakko)
- sopimuksen vakuudet ja takuut
- sopimuksen allekirjoittajalla on asianmukaiset allekirjoitusoikeudet (asemavaltuus, prokura tai nimenkirjoitusoikeus)
- sopimukset eivät pääse raukeamaan, kun niille on vielä tarvetta
- sopimukset sanotaan irti, kun ne eivät ole enää tarpeen
- sopimuksen irtisanomis-, purku- ja siirtomahdollisuudet (exit-pykälä)
- sopimus arkistoidaan ESE:n sopimusarkistoon ESE:lle on laadittu sopimuspolitiikka vuonna 2020, jossa on määritelty periaatteet sopimusehdoille, sopimusprosessille, sopimusvaltuuksille sekä sopimusten hallinnalle ja elinkaarelle.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2026

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2026	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Kaukolämmön hinta osakassopimuksessa sovitulla tasolla	jatkuvaa		ESE	
Käyttökate yli 19 milj. euroa	31.12.2026		ESE	
Osinko 1,53 milj. euroa	30.6.2027		ESE	
Konsernin tuotantostrategian toimeenpano	Vuonna 2026		ESE	

6.2 Etelä-Savon Koulutus Oy (Esedu)

Omistus	71,4 %
Toimiala	Yhtiön toimialana on ylläpitää kulloinkin voimassa olevassa lainsäädännössä tarkoitettua ammatillista koulutusta sekä lukiokoulutusta (vaihtoehtoisesti toisen asteen koulutusta) sille toimiluvassa/järjestämisluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisesti. Yhtiö voi harjoittaa myös toimialansa puitteissa muuta koulutustoimintaa. Lisäksi yhtiö järjestää toisen asteen koulutuksen tasoista aikuiskoulutusta sekä koulutustaan tukevaa palvelu-, majoitus-, ravintola-, tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita osakkeita, osuuksia ja kiinteistöjä sekä käydä niillä kauppaa ja vuokrata niitä sekä vastaanottaa avustuksia ja lahjoituksia
Toimitusjohtaja	Arja Flinkman

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2026–2029

Kaikenlaiset häiriö- ja kriisitilanteet yleistyvät ja yhteistyössä kaupunkikonsernin kanssa rakennetaan kansalaisyhteiskunnan kriisinkeskeytyssmalli. Yhteistyö Itä-Suomen koulutuksen järjestäjien kanssa tiivistyy edelleen. Valtionosuusrahoitus pienenee ennakoidusti (noin 2395 opiskelijavuotta). Valtionosuusrahoitus suuntautuu entistä vahvemmin peruskoulun päättäneisiin sekä vailla toisen asteen tutkintoa oleviin kokonaisten tutkintojen osalta. Tutkinnonosa-tarjonnan merkitys lisääntyy alueen elinvoiman ja kilpailukyvyn ylläpitämiseksi. Koko Esedu-konsernin osaamisen kehittämisen resurssi tarvitaan alueelle vihreän siirtymän ja digitalisaation edistämiseksi.

Tulostavoitteet vuonna 2026

Tavoite	
Toiminnan sopeuttaminen ammatillisen koulutuksen muutoksiin jatkuu, painotus tutkintojen osalta nuorten koulutukseen ja aikuiskoulutuksen toimintamallin muuttaminen.	Sopeutus onnistuu.

STRATEGIAKORTIT

Osaavan ja hyvinvoivan henkilöstön avulla kaupungin toiminta uudistetaan kaupungin taloudellisen kantokyvyn mukaiseksi.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tiimien osallistaminen fyysisen ja psyykkisen hyvinvoinnin edistämiseen	Henkilöstömäärän vakiintuminen ja moniosaajuuden vahvistaminen	Henkilöstömäärä noin 260 TOB (työhyvinvointi-kysely) tulos Pulssimittari käytössä Kehityskeskustelut

Ennakoidaan ja reagoidaan väestöön, elinkeinorakenteeseen, kansainvälisyyteen, digitalisaatioon ja kestäväan kehitykseen liittyviin toimintaympäristön muutoksiin.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kestävän tulevaisuuden osaamisen lisääminen	Kestävä tulevaisuus huomioitu Esedun toiminnassa, koulutustarjonnassa ja toimintaprosesseissa	Toteutettu sertifiointiprosessi

Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli

Edistetään alueen yrittäjyyttä, työllisyyttä, olemassa olevien työpaikkojen säilyttämistä sekä uusien työpaikkojen syntymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Lisätään työllistymistä osaamista kehittämällä	Jokaiselle oma urapolku, Esedu	Työllistyminen Esedun opintojen jälkeen 70 % (Tilastokeskus)
Yrittäjyyspolut opiskelijoille	Yrittäjyyden verkko-opinnot ja NY-toiminta, Esedu	Suoritettujen yrittäjyysopintojen määrä 12 % kaikista suoritetuista osaamispisteistä (osp)

Panostetaan osaavan työvoiman saamiseen ja osaajien houkutteluun.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kansainvälinen rekrytointi	Osaajia aloille ulkomailta, Esedu + rekry-yritykset + työnantajat, Esedu	10 uutta työntekijää

Tuetaan opiskelijoiden alueelle ja alueen yrityksiin kiinnittymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Työelämässä oppiminen	40 % opiskelijavuosista syntyy koulutus- ja oppisopimuksilla työelämässä	TEO (työelämässä oppiminen)

Tunnusluvut (1000 eur)

	TP 2024	TA 2025	Toteumaennuste 2025	TS 2026
Liikevaihto	33 390	30 500	30 580	29 699
Tilikauden voitto/tappio	1 274	0	826	-314
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	1 871	1 000	1 254	1 500
Ulkoinen velka	4 343	5 800	5 800	5 800
Sisäinen velka	0	0	0	0
Konsernitilin limiitti	3 000	3 000	3 000	3 000
Omavaraisuusaste	71 %	64 %	64%	64%
Henkilöstö yhteensä, kpl	296	280	261	259
vakituinen, kpl	280	272	245	243
määräaikainen, kpl	16	8	16	16

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Rahoitus, sähkökatkot, kyberhyökkäykset. Varautumisena valmiussuunnitelman edelleen terävöittäminen.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2026

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2026	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Esedu toimii alueen elinvoiman edistäjänä	Opiskelijäläpivirtaama 7000 vuonna 2026	Jatkuvan oppimisen mallin edelleen kehittäminen	Esedu	Omistajat Miksei Työllisyysalueet Hyvinvointialue Alueen muut oppilaitokset Vuokranantajat

6.3 Kiinteistökehitys Naistinki Oy

Omistus	100 %
Toimiala	Kiinteistöjen hallinta, vuokraaminen, ylläpito ja investoinnit.
Toimitusjohtaja	Kyösti Ylijoki

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2026–2029

Toimintaympäristön tilanne taloudellisesti ja yleisesti ottaen on ollut jo muutaman vuoden epävarma. Se tuo haasteita asiakaskunnan liiketoimintaan ja välittyy siten myös Naistingille esimerkiksi asiakkaiden maksuhäiriöinä ja konkurssina. Nähtävissä ei ole sellaisia ulkoisia asioita, jotka tulisivat lähivuosina helpottamaan Naistingin asiakkaiden liiketoiminnan menestymisedellytyksiä, joten asiakkuuksiin liittyy myös riskejä.

Tulostavoitteet vuonna 2026

Tavoite	
Mölnlycken 2040-ohjelman mukaiset investointitarpeet on kartoitettu ja Naistingin mahdollisuudet osallistua niihin suunniteltu	Investointisuunnitelma minimissään seuraavalle 5-vuodelle
Kansalliskirjaston hanke käynnistyy	Suunnitelmat, rahoitus ja vuokrasopimus valmiina ja rakennuttamisvalmius saavutettu 2027 kevättä varten
Insinöörinkatu 7 jatkovuokraus saatu alulle	Tiloista vähintään 30 % vuokrattua
Rahtitie 9 kiinteistölle on saatu ratkaisu	Kiinteistö on myyty
Korjaamonkatu 3 prosessi päätökseen	Kaava valmistunut ja kaikki velvoitteet hoidettu

STRATEGIAKORTIT

Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli

Edistetään alueen yrittäjyyttä, työllisyyttä, olemassa olevien työpaikkojen säilyttämistä sekä uusien työpaikkojen syntymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Mölnlycken investoinnit	Selvittää Mölnlycke 2040 investointiohjelman investointimahdollisuudet yhdessä kaupungin ja Mölnlycken kanssa	Suunnitelma investointiohjelmasta. kyllä/ei
Koko Naistinki kiinteistökanta	Pitää toimitilat asiakkaille tarkoituksenmukaisina ja turvallisina kannattavasti, Naistingin henkilöstö	Asiakkaat ovat tyytyväisiä saamaansa palveluun ja kaikille toimitilaa tarvitseville kyetään järjestämään toimitila joko Naistingin hoitamista kiinteistöistä tai ulkopuoliselta tarjoajalta. kyllä/ei
Uusien yritysten vastaanottaminen	Mikkeliin siirtyvät/perustettavat yritykset saavat tarvittaessa käyttöönsä tarkoituksenmukaiset toimitilat, Naistingin toimitusjohtaja	Tilatarve kyetään osaltamme toteuttamaan. kyllä/ei

Kansalliskirjaston investointi	Suunnittelu valmis ja vuokraussopimus tehty. Naistingin työntekijät	Rakentaminen käynnissä Kirjalassa. kyllä/ei
--------------------------------	---	---

Vahvistetaan yritysten, oppilaitosten ja korkeakoulutoimijoiden välistä ja niiden kanssa tehtävää yhteistyötä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
KOy Tietotaitokorttelin osalle suunniteltujen toiminnan supistamismuutosten vaikutukset kyetään minimoimaan.	Tiloissa jatkuu korkeakoulutoiminta ja vapautuviin tiloihin löydetään ratkaisuja, Naistingin isännöitsijä ja Naistingin/TTKn toimitusjohtaja	Tilakäytön väheneminen saadaan minimoitua. kyllä/ei
Kansalliskirjaston uudishanke	Uudishanke on suunniteltu, rahoitus varmistettu ja sopimus tehty. Toimintaan saadaan mukaan XAMKin digitaaliset palvelut, Naistingin rakennuttajapäällikkö ja toimitusjohtaja	Valmius käynnistää rakennuttaminen 2027 keväällä. kyllä/ei

Tunnusluvut (1000 eur)

	TP 2024	TA 2025	Toteumaennuste 2025	TS 2026
Liikevaihto	8 064	9 000	8 700	8 700
Tilikauden voitto/tappio	407	650	150	250
Osinko	204	-	200	200
Investoinnit	9 000	3 000	1 500	5 000
Ulkoinen velka	17 800	16 000	15 000	14 000
Sisäinen velka	17 330	21 000	19 000	23 000
Konsernitilini limiitti	2 000	2 000	2 000	2 000
Omavaraisuusaste	18 %	22 %	22 %	21 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	7	7	7	7
vakituihin, kpl	7	7	7	7
määräaikainen, kpl	0	0	0	0

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Markkinahäiriöihin on syytä varautua pitkäaikaisilla hankintasitoumuksilla ja vuokrasopimuksilla. Tämä tarkoittaa hankintojen osalta sekä energiahankintaa, että rahoitusta. Energiahinnan osalta yhtiö on tehnyt futuuri-kiinnityksiä jo vuonna 2024 vuosille 2025 ja 2026. Vuoden 2025 aikana on lisäksi jo kiinnitetty 2027 ja 2028 vuosien energiahankintoja noin 30 %. Rahoituksen osalta tehdään suojauksia kiinteään korkoon, mikäli korkotaso laskee riittävästi.

Asiakasriskiä on hajautettu eri toimialoihin ja erityyppisiin asiakkaisiin. Suurimpia asiakkuuksia sitoutetaan pitkällä vuokrasopimuksilla mahdollisuuksien mukaan. Mm. Mölnlycken suuret tasesitoumukset on sidottu 10 vuoden sopimuksilla. Tytäryhtiöistä Kiint. Oy Kyyhkylän osalta tulee varautua lainojen anteeksiantoon ja harkita yhtiömallin muuttamista keskinäiseksi lisävelkaantumisen välttämiseksi. Kohteen myynti on noussut prioriteetissa ykköseksi tulevien riskien hallitsemiseksi.

Vahinkoriskiä varten on vakuutukset huolellisen ja ajanmukaisen toiminnan tukena.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2026

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2026	Arvioitu valmistuminen (ajan-kohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Mölnlycke 2040-ohjelman periaatepäätökset investoinneista tehty	Qtr3/2026		Naistinki	Mölnlycke, kaupunki
Kansalliskirjaston rahoitus ja investointi päätetty	Qtr2-Qtr3/2026		Naistinki	Kansalliskirjasto ja kaupunki

6.4 Metsäsairila Oy

Omistus	100 %
Toimiala	Jätehuolto ja jätteiden hyötykäytön edistäminen
Toimitusjohtaja	Ville Kakkonen

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2026–2029

Jäte- ja hankintalakien muutokset tulevat vaikuttamaan alan kehitykseen kuntayhtiöissä. Jätelainsäädäntöön on tulossa muutoksia sekä EU-tasolla, että kansallisesti. Tulevat muutokset ohjaavat voimakkaasti tulevien vuosien liiketoimintaa.

Tällä hallituskaudella on suunniteltu kansalliseen jätelakiin kolme eri muutospakettia:

1. paketti ”Kunnan vastuuta rajataan”
2. paketti ”Kilpailuneutraliteetti”
3. paketti ”Jätelaista kiertotalouslakiin”

Hankintalain muutokset, erityisesti mahdollinen 10 % vähimmäisomistusvaatimus tulisi muuttamaan toimintaympäristöä merkittävästi. Mikkelin kaupunki omistaa kaikki Metsäsairila Oy:n osakkeet, joten vähimmäisomistusvaatimus ei suoraan vaikuttaisi yhtiöön, mutta välillisiä vaikutuksia voi tulla mm. yhteishankintasopimusten ja Riikinvoima Oy:n omistuksen kautta.

Muita mahdollisia muutoksia toimintaympäristössä ovat mm. tuottajavastuun laajentuminen, uudet sekoitevelvoitteet pakkauksissa ja tuotteissa sekä jätteenpolton päästökauppa.

Digitalisaation merkitys tulee korostumaan kierto- ja biotalouden kehityksessä lähivuosina. Digitalisaatio mahdollista uusien asiakaslähtöisesti suunniteltujen tuotteiden ja palvelujen toteuttamisen.

Huoltovarmuuden prioriteetti on noussut. Jätehuolto on yhteiskunnan kannalta kriittinen toimiala.

Tulostavoitteet vuonna 2026

Tavoite
Eduskunnan lainsäädäntösuunnitelman mukaan jätelaki muuttuu vuonna 2026. Yhtiön tulee huomioida muutokset ja huolehtia, että yhtiön toiminta on lainsäädännön mukaista.
Talousseurannan ja -raportoinnin kehittäminen niin, että yhtiöllä on valmius tehdä konsernitilinpäätös.

STRATEGIAKORTIT

Huomioidaan Mikkelin hiilineutraalisuustavoite kestävässä rakentamis-, maankäyttö-, liikenne- ja energiaratkaisuissa.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Liikennepäästöjen vähentäminen	Jätekuljetuksissa ja jätehuoltopalveluiden tuottamisessa pyritään lisäämään biokaasu- ja sähkökäyttöisen kaluston osuutta.	Biokaasua tai sähköä käyttävän kaluston osuus kasvaa kuljetuksissa.
Materiaalin hyötykäyttö liikennepolttoaineeksi	Orgaanisten jätteiden hyödyntäminen biokaasuna.	Biojäte 100 % biokaasun tuotantoon.

Edistetään kaupungin kehittämisalustojen vaikuttavuutta ja yrittäjyyden kasvua alustoilla.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Digitaalisten palvelujen tarjoaminen EcoSairilassa toimiville yrityksille	Uuden kiertotaloudenkadun varressa sijaitsevan vaa'an ja siihen liittyvän vaakajärjestelmän käyttömahdollisuuden tarjoaminen alueen yrityksille.	Uusille alueen yrityksille on tarjottu mahdollisuus käyttää vaakaa ja siihen liittyvää järjestelmää.

Alueen hyvinvointi perustuu asukkaiden, yhteisöjen, yritysten, hyvinvointialueen ja kaupungin yhteistyölle sekä vahvaan paikallisuuteen.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kehitetään paikallista kiertotaloutta mahdollistamalla kierrätyskelpoisen tavarahan vastaanotto Kiepissä.	Kierrätyskelpoisen tavarahan vastaanoton mahdollistaminen. Luodaan uusia mahdollisuuksia kumppanuuksien kautta liiketoiminnan ja sosiaalisen työtoiminnan harjoittamiseen.	Toiminta on käynnissä/ei käynnissä Kierrätyskelpoisen tavarahan määrän/lajikkeiden kasvu

Tunnusluvut (1000 eur)

	TP 2024	TA 2025	Toteumaennuste 2025	TS 2026*
Liikevaihto	7 319	7815	8800	12 500
Tilikauden voitto/tappio	-10 140	76	1500	216
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	810	500	500	500
Ulkoinen velka	5013	5 710	5500	6421
Sisäinen velka	1500	1 500	1500	1500
Konsernitilin limiitti	2000	2000	2000	3000
Omavaraisuusaste	-2 %	52 %	15 %	12 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	21	21	26	31
vakituisen, kpl	19	19	24	28
määräaikainen, kpl	2	2	2	3

*Vuodelle 2026 tehdään konsernitilinpäätös, jonka vuoksi edellisten vuosien luvut eivät ole vertailukelpoisia.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Jätehuolto on määritelty kokonaisuudessaan yhteiskunnan kannalta kriittiseksi toimialaksi. Poikkeustilanteissa kunnat ovat velvollisia hoitamaan jätehuollon alueellaan. Poikkeustilanteita varten on tehty varautumissuunnitelma.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2026

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2026	Arvioitu valmistumisen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu- vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Konsernitilinpäätöksen laatiminen Metsäsairila Oy:n ja BioSairila Oy:n muodostamasta konsernista.	huhtikuu 2026	Vuoteen 2025 Metsäsairila Oy:n tunnusluvut ovat olleet vain emoyhtiön.	toimitusjohtaja	Mikkelin kaupungin tilintarkastusyhteisö

6.5 Mikalo Oy

Omistus	100 %
Toimiala	Asuntojen vuokraus. Yhtiö on perustettu sosiaalista vuokraustoimintaa harjoittavaksi, joka vuokraa asuntoja arava- ja korkotukilakien edellyttämien käyttö- ja luovutusrajoitusten mukaisesti. Yhtiö hoitaa omalta osaltaan kunnan asunto- ja aluepoliittisen velvoitteen, jossa kunnan on luotava alueelleen yleiset edellytykset asunto-olojen kehittymiselle sekä järjestää kohtuulliset asu-misolot.
Toimitusjohtaja	Tommi Kuvaja

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2026–2029

Alueen väestökehityksen muutos jatkuu; väestö sekä ikääntyy että vähenee. Yhden henkilön ruokakuntien määrä lisääntyy, jolloin isoja asuntoja tarvitaan aikaisempaa vähemmän. Ihmiset muuttavat keskustaajamiin ja niiden läheisyyteen. Asuntojen kysyntä kohdistuu alueille, joissa palvelut ovat toimivia tai niitä on tarjolla. Väestö ei vähene muuttotappioalueilla pelkästään syrjäseuduilta vaan se koettelee myös pienempiä kaupunkiseutuja. Tulevaisuudessa alueen ikääntyvän väestön määrä kasvaa. Väestökadon vuoksi erityisesti laajojen kerrostaloalueiden kysyntä vuokra-asunnoista vähenee. Nykyinen asuntokanta on sijainnillisesti hajallaan eikä ole määrällisesti suhteessa kysyntään. Yhtiön talouden tasapainon saavuttamiseen ja säilyttämiseen vaikuttaa merkittävästi hallittu kiinteistökannan sopeuttaminen yhtiön tarvetta vastaavaksi.

Opiskelija-asuntojen osalta Aalto yliopiston vetäytyminen Mikkelistä sekä opiskelijan asumistuen muuttuminen luovat paineita asuntojen tyhjäkäynnin lisääntymiseen ja sitä kautta yhtiön talouteen.

Yhteisöllisen asumisen kokonaisuus valmistuu maaliskuussa 2026.

Yhtiön tärkeimmät tavoitteet pidemmällä aikavälillä ovat kilpailukykyinen vuokrataso, paremmin kysyntää vastaava asuntokanta, asukastytytyväisyys, talouden tasapaino sekä maksuvalmiuden säilyminen.

Suunnittelukaudella korkotukilainoitus vähenee/poistuu, minkä johdosta jatkossa hankkeet on toteutettavissa vain markkinaehtoisella lainoituksella.

Tulostavoitteet vuonna 2026

Tavoite
Mannerheimintie 10a käyttöaste 100 %
Asuntokannan pienentäminen noin 100 asunnolla (brt)
Talouden tasapainottaminen jatkuu, maksuvalmiuden säilyttäminen
Kohtuuhintaisen vuokratason säilyttäminen (alle markkinahinnan)
Käyttöaste 94 %

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkeli

Ennakoidaan ja reagoidaan väestöön, elinkeinorakenteeseen, kansainvälisyyteen, digitalisaatioon ja kestäväan kehitykseen liittyviin toimintaympäristön muutoksiin.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kiinteistökannan sopeuttaminen kysyntää vastaavaksi	Kiinteistötoimenpideohjelma. Käyttöastetavoite 94 %	Käyttöaste
Kortteli 8 (Mannerheimintie 10)	Valmistuu 03/2026	Valmistumisaika

Mahdollistavat elinympäristöt ja hyvinvointia edistävä toiminta ja palvelut

Kehitetään kestävästi monimuotoista, virikkeellistä luonto- ja lähiympäristöä ja hyödynnetään niiden sekä maaseutualueiden hyvinvointivaikutukset.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Vuokra-asumisen mahdollisuus yhtiön talouden raameissa	Asuntojen tarjonta kysyntää vastaavasti	Kustannuspaikkakohtainen käyttöaste

Yhteisöllisyys ja osallisuus

Tunnistetaan ja hyödynnetään väestön moninaisuus rikkautena, voimavarana ja elinvoiman lähteenä, osana mikkeliäisyyttä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kotouttamisen tukeminen	Yhteistyö määriteltyjen tahojen kanssa	Vuokratut asunnot

Edistetään ryhmiin ja yhteisöihin kiinnittymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Asukasdemokratian edistäminen	Asukastoimikuntien aktivointi. Tavoite 30 toimikuntaa	Toimikuntien lukumäärä

Edistetään yhteisöllistä asumista.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kortteli 8 (Mannerheimintie 10) valmistuminen	Asuntojen 100 % vuokraus	Käyttöaste

Tunnusluvut (1000 eur)

	TP 2024*	TA 2025	Toteumaennuste 2025	TS 2026
Liikevaihto	26 499	28 022	26 900	27 887
Tilikauden voitto/tappio	-10	0	0	0
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	5 272	10 000	10 000	3 000
Ulkoinen velka	56 149	60 400	59 740	57 498
Sisäinen velka	3 408	2 623	2 623	1 921
Konsernitilin limiitti	1 500	1 000	1 500	1 500
Omavaraisuusaste	Mikalo 44 %, MOAS 10 %	33 %	35 %	35 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	84	79	78	77
vakituinen, kpl	81	79	75	77
määräaikainen, kpl	3	0	3	0

* TP24-luvuissa on vertailukelpoisuuden vuoksi yhdistetty Mikalo Oy:n ja Mikkelin opiskelija-asunnot Oy:n luvut. Yhtiöt sulautuivat 1.1.2025.

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Riskienhallinnan ohjeessa on kuvattu riskien hallintatoimenpiteet ja seuranta. Lisäksi on riskienhallinnan sisäisen valvonnan ohje. Rahoitukseen ja rahoituksen riskeihin liittyen laaditaan ohje varainhallinnassa ja korkoriskipolitiikasta. Liikevaihtoa supistaa kohtaamaton asuntojen kysyntä ja tarjonta opiskelija- ja vuokra-asumisessa.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2026

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2026	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Omistajastrategia			tj ja hallitus	omistaja
Kaupunginvaltuuston hyväksymässä strategiassa on määritelty asuntopoliittiset toimenpiteet, joita Asumisen yhtiöt toteuttaa.			tj ja hallitus	

6.6 Mikkelin Asumisoikeus Oy

Omistus	100 %
Toimiala	Asuminen
Toimitusjohtaja	Tommi Kuvaja

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2026–2029

Asuntojen kysyntä keskittyy keskusta-alueelle palvelujen ääreen. Nykyisen kiinteistökannan ikääntyessä myös ylläpidon kustannukset kohoavat, kun taas toisaalta taloudelliset resurssit määrittävät toteuttamisen rajat. Suunnittelukaudella uutta asumisoikeusrakentamista ei julkisella rahoituksella tueta.

Tulostavoitteet vuonna 2026

Tavoite	
Kilpailukykyinen vastiketaso	Vastiketaso säilyy alle yleisen vuokratason.

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkeli

Ennakoidaan ja reagoidaan väestöön, elinkeinorakenteeseen, kansainvälisyyteen, digitalisaatioon ja kestäväan kehitykseen liittyviin toimintaympäristön muutoksiin.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Asumisoikeuden vetovoimaisuuden kasvattaminen	Asumisoikeuden houkuttelevuuden lisääminen, käyttöastetavoite 96 %	Käyttöaste

Yhteisöllisyys ja osallisuus

Edistetään ryhmiin ja yhteisöihin kiinnittymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Asukasdemokratian edistäminen	Asukastoimikuntien aktivointi Tavoite: asukastoimikunta/yhteyshenkilö toimii jokaisessa kohteessa (15 kpl)	Toimikuntien lukumäärä

Tunnusluvut (1000 eur)

	TP 2024	TA 2025	Toteumaennuste 2025	TS 2026
Liikevaihto	2 046	2 130	2 110	2 130
Tilikauden voitto/tappio	0	0	0	0
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	9	0	0	0
Ulkoinen velka	6 111	5 488	5 488	5 094

Sisäinen velka	0	0	0	0
Konsernitilin limiitti	0	0	0	0
Omavaraisuusaste	44 %	40 %	45 %	45 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	0	0	0	0
vakituinen, kpl	0	0	0	0
määräaikainen, kpl	0	0	0	0

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Riskienhallinnan ohjeessa on kuvattu riskien hallintatoimenpiteet ja seuranta. Lisäksi on riskienhallinnan sisäisen valvonnan ohje. Nykyisellä yhtiön taloudellinen tilanne on vakaa. Liikkumavara on kuitenkin niukka johtuen yhtiön koosta.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2026

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2026	Arvioitu valmistuminen (ajankohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Kaupunginvaltuuston hyväksymässä strategiassa on määritelty asuntopoliittiset toimenpiteet, joita Asumisen yhtiöt toteuttaa.			tj ja hallitus	

6.8 Mikkelin kehitysyritys Miksei Oy

Omistus	80,65 %
Toimiala	Yrityspalvelut, yritysten toimintaympäristön sekä matkailun ja vapaa-ajan asumisen kehitys
Toimitusjohtaja	Timo Paakki

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2026–2029

Väestön ikärakenteen kehitys pahentaa yritysten jo nyt vaikeaa tilannetta osaavan työvoiman löytämiseksi. Keinoja ja toimia työurien pidentämiseksi ja toisaalta työperäisen maahanmuuton lisäämiseksi Etelä-Savossa kehitetään yhteistyössä kaupungin ja muiden toimijoiden kanssa. Työurien pidentäminen, työperäinen maahanmuutto ja kansainvälisten opiskelijoiden sitouttaminen ovat välttämättömiä ratkaisuja. Yritykset tarvitsevat tukea työyhteisöjen kansainvälistämisessä ja monikulttuurisuuden hallinnassa. XAMKin rooli osajien houkuttelijana, kouluttajana ja TKI-toiminnan moottorina on keskeinen, ja oppilaitosten ja yritysten välinen yhteistyö syvenee osajakoordinoinnissa sekä startup-ekosysteemin rakentamisessa. Työllisyyspalvelujen siirryttyä kunnille mahdollisuudet palvelujen tehostamiseen ja uusiin avauksiin yhtäältä ihmisten työllistymisen ja toisaalta yritysten rekrytoinnin kehittämiseksi ovat avoinna. Itäisen Suomen veto- ja pitovoiman kehittämiseksi tarvitaan enemmän ylimaakunnallista yhteistyötä, jolla varmistettaisiin kaikkien käytävissä olevien resurssien ja keinojen löytäminen ja hyödyntäminen. Kaiken kaikkiaan yhteistyön tärkeys eri toimijoiden ja sidosryhmien välillä korostuu elinvoimatyössä entisestään.

Mikkelissä meneillään oleva energiantensiivisen teollisuuden investointiselvitysten buumi jatkuu vahvana ja tulee todennäköisesti tuottamaan huomattavia investointeja sekä mahdollisesti satoja työpaikkoja Mikkeliin. Buumi tulee kestämään arviolta 3-5 vuotta, joten se on pystyttävä hyödyntämään nyt. Merkittävimmät projektien etenemisen hidasteet ja riskit ovat tällä hetkellä paikallisten jakeluverkkojen alhainen kapasiteetti ja jakeluverkkoyhtiöiden haluttomuus tai kyvyttömyys tarvittaviin verkkoinfrastruktuurin investointeihin. Samoin hallituksen kaavailemat sähköveromuutokset jarruttavat investointien etenemistä.

Mikkeli profiloituu entistä vahvemmin ”puhtaan veden pääkaupunkina” ja kiertotalouden edelläkävijänä. Blue Economy Mikkeli -kokonaisuus ja Biosairila tarjoavat ratkaisuja jäteveden käsittelyyn, jätehuoltoon ja cleantechiin. Nämä ekosysteemit houkuttelevat EU-rahoitusta ja mahdollistavat vientikelpoisten referenssien syntymisen. Samalla ne vahvistavat kaupungin asemaa kansallisessa ja kansainvälisessä kumppanuuskentässä, mikä lisää elinkeinoelämän resilienssiä ja houkuttelee uusia toimijoita.

Työn alla olevien kaupungin uusien teollisuuden ja kaupan tonttien kaavat tulevat todennäköisesti lainvoimaisiksi 2026. Tällä hetkellä kaikki kaavassa olevat kaupungin teollisuustontit ovat varattuina, joten kaavatöiden eteneminen aikataulussa on hyvin tärkeää. Teollisuudelle sopivan tonttimassan hankintaan olisi tärkeää panostaa jatkossa.

Kestävän kehityksen ja vastuullisuuden tavoitteet tulevat ohjaamaan yhä voimakkaammin yritysten ja yhteisöjen toimintaa. Kehitysyritys pyrki hanketoiminnan kautta tukemaan paikallisia toimijoita vastuullisuuteen liittyvien toimien jalkauttamisessa.

Tekoäly tulee vaikuttamaan toimintaympäristöön jaksolla entistä voimakkaammin, ja tekoälyn kanssa toimimiseen sekä sen hyödyntämiseen tullaan allokoimaan enemmän resursseja.

Turvallisuus-teema korostuu – Kokonaisturvallisuuteen ja turvallisuuden palveluihin ja tuotteisiin keskittyvien yritysten verkostoituminen ja kehittäminen sekä niiden kansainvälisille markkinoille pääsyn tukeminen on yksi keskeisistä Itä-Suomen elinvoiman kehittämisen painopistealueista. SavoDefence-yritysyhteisö on lähtenyt voimallisesti liikkeelle ja tukee vahvasti kaksikäyttötuotteiden pääsemistä koti- ja kumppanimaiden puolustuslaitosten markkinoille. Kokonaisturvallisuuden Päämajakaupunki-ohjelmalla edistetään Mikkelin profiloitumista kansalaisyhteiskunnan resilienssin osaamiskeskittymänä.

Matkailun toimintaympäristö on edelleen hyvin epävarma ja vaikeasti ennakoitavissa Euroopassa käynnissä olevan sodan ja talouden epävarmuuden vuoksi. Vuonna 2025 kotimaisten matkailijoiden rahankäyttö on ollut pienempää kuin aikaisemmin ja kansainvälinen matkailu ei ole vielä palautunut vuoden 2019 tasolle. Jos toimintaympäristössä tapahtuu positiivinen käänne, matkailun kasvu käynnistyy vuonna 2026 ja pitkäjänteiset panostukset kansainvälisen matkailuun alkavat tuottamaan tulosta ja uudet investoinnit käynnistyvät vuoteen 2028 mennessä.

Hyvinvointialueen sopeutustoimet voivat heikentää kaupungin vetovoimaa, mikäli palvelujen saatavuus heikkenee. Kiertotaloustoimijoiden ympärillä käytävä keskustelu kilpailuneutraliteetista voi luoda epävarmuutta alan kehitykseen. Työvoiman saatavuus säilyy kriittisenä kysymyksenä, sillä väestön ennuste jatkaa laskuaan.

Tulostavoitteet vuonna 2026

Tavoite	
Asiakasmäärä (kpl)	1300
Tapahtumat ja niihin osallistuneiden määrä (kpl)	40 / 1040
Sijoittuneet yritykset (kpl)	14
Sijoittuvien yritysten avulla syntyneet työpaikat (kpl)	70
Yritysten kehittämishankkeet (Yhtiön tuella toteutetut) (kpl)	60
Yritysten kehittämishankkeiden arvo (Yhtiön tuella toteutetut) (eur)	15 000 000
Yhtiön hankkima hankerahoitus (eur)	8 300 000
Asiakastyytyväisyys	4/5
Työtyytyväisyys	4/5
Matkailutulon kasvu (%)	5
Rekisteröityneiden yöpymisten määrän kasvu (%)	10

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkeli

Ennakoidaan ja reagoidaan väestöön, elinkeinorakenteeseen, kansainvälisyyteen, digitalisaatioon ja kestäväan kehitykseen liittyviin toimintaympäristön muutoksiin.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Edistetään kiertotalouden käyttöönottoa Mikkeliissä	Järjestetään Mikkelin kiertotalouspäivät	On/ei

Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli

Edistetään alueen yrittäjyyttä, työllisyyttä, olemassa olevien työpaikkojen säilyttämistä sekä uusien työpaikkojen syntymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tuetaan erityisesti vienti- ja kasvuyritysten kehitystä	Uusia kansainvälisiä liidejä yritysten käyttöön	30kpl
Edistetään energiantensiivisen teollisuuden investointeja	Investointiselvitysten määrä	20 kpl

Vahvistetaan yritysten, oppilaitosten ja korkeakoulutoimijoiden välistä ja niiden kanssa tehtävää yhteistyötä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Parannetaan yritysten ja opiskelijoiden kohtaantoa	Aktiivinen osallistuminen Mikkeli United -yhteisön toimintaan	On/ei

Tuetaan opiskelijoiden alueelle ja alueen yrityksiin kiinnittymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tuetaan yritysten ja opiskelijoiden kohtaamista järjestämällä tätä tukevia tapahtumia	- Järjestetään Rekry-on tapahtuma - Ollaan mukana järjestämässä Mikkelin Yritysappro-tapahtumaa	On/ei On/ei

Mahdollistavat elinympäristöt ja hyvinvointia edistävä toiminta ja palvelut

Tunnistetaan ja huomioidaan alueen merkittävä vapaa-ajanasuminen ja monipaikkaisuus.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Vapaa-ajan kestävä kehittäminen	Viipymän pidentäminen	15 %

Tunnusluvut (1000 eur)

	TP 2024	TA 2025	Toteumaennuste 2025	TS 2026
Liikevaihto	4 140	4 400	4600	5500
Tilikauden voitto/tappio	-5	0	0	0
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	0	0	0	0
Ulkoisen velka	1 815	1 000	1000	1000
Sisäinen velka	232	700	500	500
Konsernitilin limiitti	1 500	1 500	1500	1500
Omavaraisuusaste	26 %	25 %	15 %	15 %
Henkilöstö yhteensä, kpl	35	35	41	42
vakituinen, kpl	17	19	19	19
määräaikainen, kpl	18	16	22	23

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Kaupungin elinvoiman ja investointien edistämisen kannalta keskeisin riski on Invest-in -hankkeen päätyminen 30.6.2026. Investointien houkuttelua on tehty useita vuosia hankerahoituksella, jota ei rahoittajan mukaan ole todennäköisesti tämän muotoiseen toimintaan tarjolla enää jatkossa. Tällä hetkellä menossa on useita energiaintensiiviseen teollisuuteen (datakeskukset, aurinkovoimalat, akkuvarastot) sekä muuhun teollisuuteen liittyviä investointi- ja sijoituspaikkaselvityksiä, joissa MikseiMikkelin Invest-in -hanke on keskeisessä ja kriittisessä roolissa. Investointiselvitysten yhteenlaskettu arvo lähentelee 10 mrd euroa. Ilman rahoitusta toiminta on vaarassa loppua ja investointien toteutumisen todennäköisyys tulee merkittävästi heikkenemään.

Omistajapoliittiset toimenpiteet vuonna 2026

Omistajapoliittinen toimenpide talousarviovuodelle 2026	Arvioitu valmistumisen (ajan-kohta)	Huomioitavaa	Valmistelu-vastuullinen	Muut osallistuvat tahot
Kokonaisturvallisuuden Päämaja-kaupunki -ohjelma	Jatkuva		Miksei	Kaupunki, hyvinvointialue, MUC
Tiivis oppilaitosyhteistyö Esedun, XAMKin ja yliopistokeskuksen kanssa.	Jatkuva		Miksei	Esedu, XAMK, MUC, Kaupunki
Uusien rahoituskanavien ja suorien EU-rahoitusinstrumenttien löytäminen ja haltuunotto.	Jatkuva	Tavoitteena päästä mukaan suoria EU-rahoituksia hakeviin ja saaviin konsortioihin, sekä eri rahoituskanavien kattava karttoitus ja hyödyntäminen. Edellyttää riittäviä henkilöresursseja	Miksei	Kaupunki, Maakuntaliitto, XAMK
Hankevalmistelun tehostaminen.		Valmisteluprosessin kehittäminen edellyttää päätoimisen hankevalmistelijan palkkaamista.	Miksei	

6.9 Mikkelin Ravirata Oy

Omistus	75,47 %
Toimiala	ravirata
Toimitusjohtaja	Kari Tiainen

Toimintaympäristössä ennakoitavat muutokset vuosina 2026–2029

Kilpailevien hevosten ja hevosten kilpailuaktiivisuuden määrän pieni lasku jatkuu vielä vuonna 2026, mikä omalta osaltaan vaikuttaa ravikilpailujen määrään. Vuonna 2026 maakuntaraviradoilla ravataan 380 kilpailupäivää (401). Maa jaetaan viiteen kilpailualueeseen ja jokaisella alueella on päärata, joka vastaa kilpailutarjonnasta ympärivuotisesti. Mikkelin ravirata kuuluu alueeseen 2, jonka alueen päärata on Lahti.

Tulevien vuosien ravitalouden tuotot valtion budjettivaroista (vuonna 2025 n. 35 M€) ovat säästöleikkausten kohteena. Arvioitu valtion tuki ravitaloudelle vuodelle 2026 on n. 30 M€.

Suomen Hippos ry on perustanut peliyhtiön yhdessä ruotsalaisen ATG:n kanssa ja uusi yhtiö (Hippos ATG Oy) on aloittanut jo toimintansa. Pelimyynnin uusi yhtiö voinee aloittaa 1.1.2027.

Perusteilla on myös raviratojen yhteisesti omistama myynti- ja markkinointiyhtiö, jonka pääliiketoiminta-alue on liveluvan tuottaminen raveista ja sen myyminen peliyhtiöille. Myös ravitalouden kansainväliset ja valtakunnalliset yhteistyösopimukset ovat osa yhtiön tulevaisuuden liiketoimintaa.

Vuonna 2026 Mikkeliissä ravataan 15 kertaa (17). Mikkelin raviradan osuus kilpailupäivistä kasvanee jatkossa.

Mikkelin ravirata pyrkii tiivistämään yhteistyötä kaakkoissuomalaisten raviratojen (Kouvola ja Lappeenranta) kanssa. Selvityksessä on operatiivista kilpailutoimintaa pyörittävä yhteisyritys.

Tulostavoitteet vuonna 2026

Tavoite
Mikkelin Ravirata Oy järjestää 15 ravit (-2) ja hyvän, entistä enemmän houkuttelevamman kolmipäiväisen St Michel -tapahtuman 17.-19.7.2026. Pienentyvästä, MMM:n kautta tulevasta toimintatuesta ja olosuhdeinvestoinnin kasvattamista poistoista huolimatta pyritään kohtuulliseen taloudelliseen tulokseen (budjetoidaan nollatulos) turvaamalla muu varainhankinnan tuotto ja syventämällä yhteistyötä kaakkoissuomalaisten raviratojen kanssa.
St Michel -viikonvaihteen palvelutarjontaa pyritään edelleen laajentamaan ja parantamaan yleisötoiveiden mukaisesti yhteistyössä muiden eteläsavolaisten toimijoiden kanssa.
Raviradan muuta käyttöä, mm. ratsastukseen, selvitetään aktiivisesti. Ravirata on snowcrossin uusi järjestämispaikka Etelä-Savossa. Tavoitteena on näiden lisäksi toteuttaa mm. uusi ratsastuskenttä raviradan keskialueelle. Ravintola-liiketoiminnan liikevaihdon kasvutavoite vuodelle 2026 on +10%.
Mikkelin raviradan strategiset mittarit vuosille 2025-2028 ovat: - St Michel -viikonvaihteen pääsylipputuottojen määrän kasvu. Vuodelle 2026 se on +5%. Kävijämäärätavoite 18 000. - Kuluja vähennetään ja tavoitteena nollatulos vuonna 2026 - Some-seuraajien määrän kasvattaminen. - Mikkelin raviradan kilpailusuoritteiden määrää/ravit kasvu. - St Michel -viikonvaihteessa ennätystään parantavien hevosten määrän kasvu, joka tehdään luomalla hyvät olosuhteet. - Vuosi sitten aloitettu ravikoulutoiminta sai hyvän suosion ja ravikoulun suorittajien määrää kasvatetaan myös vuonna 2026. - Niiden hevosten, joiden kotiratana on Mikkeli, suhteellista määrää pyritään lisäämään.

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkeli

Edistetään kaupungin kehittämisalustojen vaikuttavuutta ja yrittäjyyden kasvua alustoilla.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Ollaan aktiivinen toimija Kalevankankaan alueella: ollaan aktiivinen uusien tapahtumien järjestäjä ja toimija, ollaan aktiivisesti kehittämässä alueen myyntiä ja tarjotaan raviradan reservitiloja toimijoiden muokattaviksi omiin käyttötarkoituksiinsa	uusia tapahtumia Kalevankankaalle: ratsastuskilpailut, valjakkoajot, työmasteruuskilpailut, konsertit/ravirata, Kalevankankaan toimijat, hevosjalostusliitto uusia yrityksiä ja toimijoita Kalevankankaalle: ravivalmentajat, hevospedagogit, ravikouluyrittäjät, hevosvarustemyyjät	alueella toimivien yritysten määrän kehitys, alueen automäärien kehitys (laskuri), raviradan tilojen vuokratuottojen kehitys, raviradan ravintolatoiminnan liikevaihdon kehitys
Luodaan puitteet kansainvälisten ratsastustapahtumien järjestämiseksi Kalevankankaalla	Jatketaan yhteistyössä arviointia ja suunnittelua ratsastuskentän rakentamiseksi tulevaisuudessa.	kyllä/ei

Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli

Edistetään alueen yrittäjyyttä, työllisyyttä, olemassa olevien työpaikkojen säilyttämistä sekä uusien työpaikkojen syntymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Katso kohta 1: Edistetään kaupungin kehittämisalustojen vaikuttavuutta ja yrittäjyyden kasvua alustoilla.		
Aktiivisella toiminnalla ja hyvillä, uusillakin tapahtumilla lisätään yrittäjyyttä	Ravikoulutoiminnan laajentaminen (Susanna Purojärvi, Mikkelin Ravirata Oy), klinikkatilan ympärivuotinen vuokraustoiminta (Laukaan Eläinklinikka)	Uuden yritystoiminnan ja uusien yritysten syntyminen alueelle, yritysten lukumäärän kehitys

Vahvistetaan yritysten, oppilaitosten ja korkeakoulutoimijoiden välistä ja niiden kanssa tehtävää yhteistyötä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Annetaan toimeksiantoja mm. XAMK:lle tapahtumien kehittämisessä ja palvelumuotoilussa	Yksi yhteistyöprojekti/vuosi	Toteutuu/ei toteudu
Jatketaan yhteistyötä Esedun kanssa	Tarjotaan työ- ja harjoittelukohteita raviradalla	Toteutuu/ei toteudu

Tuetaan opiskelijoiden alueelle ja alueen yrityksiin kiinnittymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Yhteistyö Xamkin ja Esedun kanssa	Yksi yhteistyöprojekti/vuosi	Toteutuu/ei toteudu

Mahdollistavat elinympäristöt ja hyvinvointia edistävä toiminta ja palvelut

Alueen hyvinvointi perustuu asukkaiden, yhteisöjen, yritysten, hyvinvointialueen ja kaupungin yhteistyölle sekä vahvaan paikallisuuteen.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Ollaan aktiivinen toimija mm. paikallisten yritysten ja yhdistysten suuntaan tapahtumien järjestämisessä.	Paikallisissa voimin järjestettävät tapahtumat	Paikallisilta yhdistyksiltä tehtävien ostojen kehitys (€)

Tunnistetaan ja huomioidaan alueen merkittävä vapaa-ajanasuminen ja monipaikkaisuus.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tarjotaan palveluita aktiivisesti monipaikka-asujille.	Kävijämäärältään suuremmat tapahtumat	Yleisömääräkehitys St Michel/muut tapahtumat

Yhteisöllisyys ja osallisuus

Tunnistetaan ja hyödynnetään väestön moninaisuus rikkautena, voimavarana ja elinvoiman lähteenä, osana mikkeliäisyyttä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kohdennetaan tapahtumien markkinointia eri kohderyhmille, mm. opiskelijat, eläkeläiset...	Kävijämäärältään suuremmat tapahtumat	Yleisömääräkehitys St Michel/ muut tapahtumat

Mahdollistetaan vapaaehtois- ja asukasaktiivitoiminta, vertaistuki, omaehtoinen toiminta sekä kokemusasiantuntijuus yhteistyössä kolmannen ja neljännen sektorin kanssa.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tarjotaan ansaintamahdollisuuksia vapaaehtoistoimijoille, urheiluseuroille, etc.	Lisää paikallisia toimijoita tapahtumajärjestämisessä.	Paikallisilta yhdistyksiltä tehtävien ostojen kehitys (€)

Tuetaan tapahtumakaupunki Mikkelin kehittämistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Ollaan aktiivinen toimija tällä sektorilla. Ollaan luomassa puitteita ja organisaatiota mahdollisimman helpoksi järjestää tapahtuma Mikkeliissä, Kalevankankaalla ja raviradalla. Ollaan aktiivinen toimija Kalevankankaan yhteisen myyntiorganisaation perustamisessa.	Lisää tapahtumia Mikkeliissä, Kalevankankaalla ja raviradalla: ravit 15 kpl, harjoitusravit 25 kpl, ravikoulupäiviä 50 kpl, Laukaan Hevosklinikin vastaanottopäiviä 150 kpl, muita tapahtumia 10 kpl	Tapahtumien määrä Mikkeliissä, Kalevankankaalla ja raviradalla Kalevankankaan yhteisen myyntiorganisaation synnyttäminen kyllä/ei

Tunnusluvut (1000 eur)

	TP 2024	TA 2025	Toteumaennuste 2025	TS 2026
Liikevaihto	686	850	800	900
Tilikauden voitto/tappio	-252	0	-100	0
Osinko	0	0	0	0
Investoinnit	17	0	20	20
Ulkoinen velka	728	240	630	530
Sisäinen velka	0	0	0	0
Konsernitilin limiitti	500	500	500	1000
Omavaraisuusaste	55%	58%	54%	55%
Henkilöstö yhteensä, kpl	6		6	
vakituinen, kpl	6		6	
määräaikainen, kpl	0		0	

Toimintaan liittyvät riskit ja niihin varautuminen

Yhtiön liikevaihto kasvaa jo vuonna 2025 noin 800.000 euroon ja vuonna 2026 edelleen, koska yhtiö on toiminut 1.5.2024 alkaen itse ravintolaoperaattorina. Kasvavaan liiketoimintaan liittyy aina omat taloudelliset riskinsä.

Valtion säästötoimet kahdentuvat edelleen myös ravitaloudelle tuleviin toiminta- ja palkintotukiin, vaikka ravitalous tuottaa valtion budjettiin pelituottoina tukia suuremman summan. Säästöt vaikuttavat yhtiön liiketoiminnan muihin tuottoihin ja sitä kautta yhtiön tulokseen. Lisätuottojen vuoksi yhtiö suunnittelee ja toteuttaa uusia liiketoimia (mm. ravintola- ja tapahtumatuotanto).

Tapahtumien järjestämiseen liittyy aina sääriski. St Michel -tapahtuman osuus yhtiön liikevaihdosta on merkittävä ja siksi St Michelin tapahtumasää on yhtiön taloudelle varautumisesta (hyvät sisätilat, ennakkolipunmyynti, yhteistyökumppanituotot, jne.) huolimatta riski.

Käyttötalousosa

- Talousarvio 2026
- Toimielinten palvelusuunnitelmat, strategiakortit toimenpiteineen sekä sitovat määrärahat

7 Talousarvio 2026 – Mikkelin kaupunki yhteensä

1 000 euroina	TP2024				Alkup. TA2025				Muutettu TA2025				RAAMI 2026 *				TA 2026			
	Tulot	v.o.k.	Menot	Tkate	Tulot	v.o.k.	Menot	Tkate	Tulot	v.o.k.	Menot	Tkate	Tulot	v.o.k.	Menot	Tkate	Tulot	v.o.k.	Menot	Tkate
Keskusvaalilautakunta	301		318	-17	58		194	-136	58		194	-136							4	-4
Tarkastuslautakunta			63	-63			80	-80			80	-80			83	-83			90	-90
Kaupunginvaltuusto			205	-205			250	-250			250	-250			271	-271			278	-278
Konserni- ja elinvoimapa-	17 198	215	34 316	-16 903	16 499	56	41 574	-25 020	16 499	56	41 811	-25 256	15 923	29	42 357	-26 405	16 862		43 124	-26 262
mapalvelut																				
josta hallinto- ja																				
elinvoimapa-	8 200	215	25 372	-16 958	7 151	56	32 229	-25 022	7 151	56	32 465	-25 259	6 231	29	32 683	-26 423	7 349		33 639	-26 290
palvelut																				
josta ruoka- ja																				
puhtauspalvelut	8 998		8 944	54	9 348		9 345	2	9 348		9 345	2	9 692		9 674	18	9 513		9 485	28
Ympäristölautakunta	1 219		2 379	-1 160	1 175		2 576	-1 401	1 175		2 576	-1 401	1 185		2 636	-1 451	1 185		2 618	-1 433
Sivistyksen ja hyvin-	7 120		118 625	-111 505	7 098		123 120	-116 022	7 098		123 120	-116 022	6 649		124 726	-118 077	6 512		124 428	-117 916
voinnin palvelualue																				
Sivistyslautakunta	4 254		99 308	-95 054	3 676		102 524	-98 847	3 676		102 524	-98 847	3 486		103 851	-100 366	3 348		103 588	-100 239
Hyvinvointilauta-																				
kunta	2 867		19 317	-16 450	3 422		20 596	-17 174	3 422		20 596	-17 174	3 164		20 875	-17 711	3 164		20 840	-17 677
Kaupunkikehitys-	50 449	254	49 418	1 285	51 345	321	56 557	-4 890	51 345	321	54 020	-2 354	48 261	321	52 851	-4 269	47 734	280	52 201	-4 188
lautakunta																				
Peruskaupunki yht.	76 287	469	205 323	-128 567	76 175	377	224 351	-147 799	76 175	377	222 051	-145 499	72 019	350	222 924	-150 555	72 292	280	222 743	-150 170
Liikelaitos Otavia	7 032		6 534	498	7 091		6 938	153	7 091		6 938	153	7 650		7 250	401	7 662		7 261	401
Vesiliikelaitos	14 602	10	8 971	5 642	14 040	18	9 238	4 819	14 040	18	9 238	4 819	14 509	15	9 347	5 177	14 416	15	9 265	5 167
Työllisyyslautakunta																				
(taseyks.)					10 453		10 453		10 453		10 453	0	10 453		10 453	0	10 392		10 392	0
Liikelaitokset ja																				
taseyksikkö yht.	21 634	10	15 505	6 139	31 584	18	26 629	4 972	31 584	18	26 629	4 972	32 612	15	27 049	5 577	32 470	15	26 918	5 567
Mikkelin kaupunki	97 921	479	220 829	-122 428	107 759	395	250 980	-142 826	107 759	395	248 680	-140 526	104 630	365	249 973	-144 978	104 762	295	249 660	-144 603
yht.																				

Kaupunginvaltuustoon nähden sitovat erät

* Raamipäätös KH 9.6.2025 § 226, jonka jälkeen on osana talousarviovalmistelua tarkennettu sisäisten erien kohdistuksia esittelytekstissä kuvatulla tavalla.

8 Toimielinten palvelusuunnitelmat, vaikuttavuustoimenpiteet sekä sitovat määrärahat

8.1 Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on hoitaa kunnalle kuuluvia tehtäviä vaalilain mukaisesti. Vuonna 2026 ei järjestetä vaaleja.

	TP 2024	TA 2025	Ltk esitys 2026	TA 2026
Toimintatulot	301 356	58 000		
Toimintamenot	-318 008	-193 800	-4 200	-4 200
Toimintakate (netto)	-16 652	-135 800	-4 200	-4 200

8.2 Tarkastuslautakunta

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

	TP 2024	TA 2025	Ltk esitys 2026	TA 2026
Toimintamenot	-62 877	-80 200	-89 900	-89 900
Toimintakate (netto)	-62 877	-80 200	-89 900	-89 900

8.3 Kaupunginvaltuusto

	TP 2024	TA 2025	Ltk esitys 2026	TA 2026
Toimintamenot	-204 714	-250 000	-277 500	-277 500
Toimintakate (netto)	-204 714	-250 000	-277 500	-277 500

8.4 Hallinto- ja elinvoimapalvelut

Hallinto- ja elinvoimapalveluiden tehtävänä on tukea palvelualueiden, liikelaitoksien ja taseyksikön tuloksellista toimintaa ja seurata asetettujen tavoitteiden toteutumista. Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottavat johtamista, kehittämistä ja päätöksentekoa varten ajantasaista tietoa kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnasta ja toimintaympäristön muutoksista. Hallinto- ja elinvoimapalvelut tuottavat palvelualueille keskitetyt tukipalvelut. Hallinto- ja elinvoimapalvelut sisältää hallintopalvelut, henkilöstöpalvelut, ruoka- ja puhtauspalvelut, talouspalvelut sekä viestintä- ja markkinointipalvelut.

Palvelusuunnitelma

Hallinto- ja elinvoimapaalvelut tuottaa hallinnon tukipalveluita, koordinoi kaupunkistrategian toteuttamiseen ja kehittämiseen liittyviä toimenpiteitä sekä vastaa seutuhallinnon valmistelu- ja toimeenpanotehtävistä. *Talouspalvelut* tuottaa talous- ja tietohallinnon sekä julkisten hankintojen sisäisiä tukipalveluita ja tukee sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä omistajaohjauksen valmistelua ja toimeenpanoa. *Henkilöstöpalvelut* tukee johdon, esimiesten ja koko henkilöstön työtä sekä tavoitteiden saavuttamista läpi kaupungin organisaation. *Ruoka- ja puhtauspalvelut* toteuttaa palvelusopimuksien mukaista toimintaa. *Viestintä- ja markkinointipalvelut* vastaa kaupungin viestinnästä ja markkinoinnista.

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkeli

Osaavan ja hyvinvoivan henkilöstön avulla kaupungin toiminta uudistetaan kaupungin taloudellisen kantokyvyn mukaiseksi		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Perehdytys- ja työnopastusprosessin ja materiaalin päivittäminen ja digitalisointi.	Henkilöstön osaamisen vahvistaminen ja lisääminen. Aloittavan työntekijän positiivinen mielikuva työnantajasta	Perehdytyskyselyn vastausten analysointi. Intron kautta toteutuneet perehdytykset vakituisille (kpl/v)
Talouspalvelut-yksikön järjestämät sisäiset koulutukset/tietoiskut (talous, ICT, hankinnat) joko kohdistetusti yksiköille, tulosalueille tai koko organisaatiolle	Edistää laaja-alaisesti organisaation osaamista em. osa-alueilla. Vähintään 4 tilaisuutta 2026. (talous, tietohallinto, hankinnat)	Toteutuneiden tilaisuuksien lukumäärä
Työhyvinvoinnista huolehtiminen ja sen huomioiminen johtamisessa	Työhyvinvoinnin lisääntyminen organisaatiossa. Sen huomioiminen esihenkilöiden kaikessa toiminnassa	Työhyvinvointikyselyn tulokset, varhaisen tuen toimenpiteiden lkm (sovellus), terveysperusteiset tunnusluvut
Kehityskeskustelujen määrän ja laadun kehittäminen sisältäen osaamistarvekartoitukset	Aktiivisen ja vuorovaikutteisen henkilöstöjohtamisen ja osaamisen johtamisen kehittäminen	OSS-sovelluksessa käytyjen kehityskeskustelujen lkm

Ennakoidaan ja reagoidaan väestöön, elinkeinorakenteeseen, kansainvälisyyteen, digitalisaatioon ja kestäväan kehitykseen liittyviin toimintaympäristön muutoksiin		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tietoturvan ja dokumentoinnin edistäminen digitalisoituvassa toimintaympäristössä	Edistää Mikkelin kaupungin kokonaisarkkitehtuurin kuvantamista sekä tietoturvallisuuden valvontaa ja jatkuvaa kehitystä. (tietohallinto)	Toteutettu / ei toteutettu: Tietoturvakoulu henkilöstölle, ohjeistuksien uusiminen, ja kokonaisarkkitehtuurin jatkuva digitaalinen kuvantaminen.

Taataan puhdas vesi ja lähiruoka sekä luonnon monimuotoisuus ja perinnebiotooppien säilymistä edistetään		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Elintarvikekilpailutuksissa huomioidaan alueellinen saatavuus ja mahdollistetaan paikallisten yrittäjien tarjousten teko	Lähialueen elintarvikkeiden käyttömäärän säilyttäminen vähintään nykyisellä tasolla (palvelujohtaja, ruokalistasuunnittelija)	Lähiruoan ostomäärä eur/v, % elintarvikehankinnoista, luomuruoan osuus elintarvikeostoista €/v, %

Parannetaan yrittäjämysteisyyttä sujuvilla yrityspalveluilla sekä joustavilla maankäytön ratkaisuilla		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kaupunki järjestää hankintailtoja ja muita yritystapaamisia elinkeinoelämälle yhteistyössä Mikseissä kanssa.	Tapaamisia vähintään 2 / vuosi (hankintapalvelut)	Tapahtumien lukumäärä

Panostetaan osaavan työvoiman saamiseen ja osaajien houkutteluun		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Asukasmarkkinointia tehostetaan	Kehitetään ja tehostetaan olemassa olevaa markkinointisuunnitelmaa. Tiivistetään yhteistyötä kaupungin eri yksiköiden ja sidosryhmien kanssa.	NPS-kyselyn tai vastaavan kyselyn tulokset. Seurataan muuttajaliikenteen tilastoinnin lukuja.

Vahvistetaan yritysten, oppilaitosten ja korkeakoulutoimijoiden välistä ja niiden kanssa tehtävää yhteistyötä		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Osallistutaan opiskelijoiden tapahtumiin kumppanina	Kerätään tapahtumissa tietoa mitä opiskelijat toivovat Mikkeliä ja lisätään heidän tietoisuutta sekä positiivista mielikuvaa Mikkelistä	Opiskelijatapahtumat, joissa kaupunki on kumppanina kpl/v. Tavoitetaso 6 tapahtumaa/vuosi

Tuetaan opiskelijoiden alueelle ja alueen yrityksiin kiinnittymistä		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tarjotaan työharjoittelupaikkoja ja opinnäytetyön aiheita	Uusien työntekijöiden saaminen pidemmällä aikavälillä. Hyöty sekä opiskelijalle että kaupungille	Harjoittelijat ja opinnäytetyöt kpl / vuosi

Yhteisöllisyys ja osallisuus

Tunnistetaan ja hyödynnetään väestön moninaisuus rikkautena, voimavarana ja elinvoiman lähteenä, osana mikkeliäisyyttä		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Huomioidaan organisaation monimuotoisuus Mikkelin kaupungin avoimien tehtävien rekrytointivaiheessa sekä otetaan perehdytyksessä ja henkilöstöjohtamisessa huomioon työntekijän henkilökohtaiset edellytykset kuten kielitaito ja ikä sekä mahdolliset rajoitteet.	Suhtaudutaan avoimesti ja positiivisesti organisaation monimuotoisuuteen. Tavoitteena on lisätä monimuotoisuutta, parantaa eri kulttuuri- ja kielitaustaisten henkilöiden kotoutumista ja osallisuutta Mikkelin kaupungissa, mahdollistaa työntekijöiden toimintarajoitteisille henkilöille kohtuullisin mukautuksin ja turvata työvoiman saatavuus ja riittävyys alueella	Toteutetut anonyymit, monikieliset rekrytoinnit ja niistä saadut palautteet. Toteutetut kieli-kulttuuritaustan-ymms. huomioivat perehdytykset ja niistä saadut palautteet. Kohtuullisten mukautusten määrä. Kehityskeskusteluista ja työhyvinvointikyselyistä nousseet tulokset ja niihin liittyvät toimenpiteet (moninaisuuden huomioiminen)

Edistetään ryhmiin ja yhteisöihin kiinnittymistä		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kesätyöpaikat	Edistetään nuorten mahdollisuutta tutustua työelämään ja Mikkelin kaupunkiin työnantajana	Tarjotut kesätyöpaikat ja kesätyöasetelit lkm

TALOUS

Hallinto- ja elinvoimapaalvelut

	TP 2024	TA 2025	Ltk esitys 2026	TA 2026
Toimintatulot	17 198 173	16 498 500	16 861 600	16 861 600
Valmistus omaan käyttöön	214 858	55 800		
Toimintamenot	-34 316 246	-41 574 300	-43 123 840	-43 123 800
Toimintakate (netto)	-16 903 215	-25 020 000	-26 262 240	-26 262 200

Hallinto- ja elinvoimapalvelut (ilman Ruoka- ja puhtauspalveluja)

	TP 2024	TA 2025	Ltk esitys 2026	TA 2026
Toimintatulot	8 200 034	7 151 000	7 349 100	7 349 100
Valmistus omaan käyttöön	214 858	55 800		
Toimintamenot	-25 372 498	-32 229 000	-33 638 840	-33 638 800
Toimintakate (netto)	-16 957 606	-25 022 200	-26 289 740	-26 289 700

TA2026 toimintamenot sisältävät kaupungin maksuosuuden Mikkelin seudun työllisyyslautakunnalle (7,4 milj. euroa) sekä TMT-maksun (5,2 milj. euroa).

**Kohderahoitteinen
Ruoka- ja puhtauspalvelut**

	TP 2024	TA 2025	Ltk esitys 2026	TA 2026
Myyntitulot	8 959 880	9 315 800	9 476 800	9 476 800
Tuet ja avustukset	32 588	26 200	29 700	29 700
Muut toimintatulot	5 671	5 500	6 000	6 000
Toimintatulot	8 998 139	9 347 500	9 512 500	9 512 500
Henkilöstömenot	-4 871 449	-5 234 500	-5 315 300	-5 315 300
Palkat ja palkkiot	-4 038 245	-4 164 200	-4 284 000	-4 284 000
Henkilösivukulut	-833 204	-1 070 300	-1 031 300	-1 031 300
Materiaalit ja palvelut	-3 699 176	-3 836 600	-3 877 100	-3 877 100
Palvelujen ostot	-1 460 127	-2 354 200	-1 548 100	-1 548 100
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 239 049	-1 482 400	-2 329 000	-2 329 000
Muut menot	-373 123	-274 200	-292 600	-292 600
Toimintamenot	-8 943 748	-9 345 300	-9 485 000	-9 485 000
Toimintakate (netto)	54 392	2 200	27 500	27 500

8.5 Mikkelin seudun työllisyyslautakunta

Perustehtävä

Mikkelin seudun työllisyyslautakunta ja sen alaisuudessa toimiva Mikkelin seudun työllisyyspalvelut -tulosalue vastaa vuoden 2025 alusta valtiolta kunnille siirtyneistä julkisista työvoimapalveluista Mikkkelissä, Hirvensalmella, Juvalla, Kangasniemellä, Mäntyharjussa ja Puumalassa. Palveluiden päätoimipaikkana on Mikkelin kaupungin virastotalo. Lisäksi Juvalla, Kangasniemellä ja Mäntyharjussa on toimipaikat lähityöpisteineen ja Hirvensalmelle ja Puumalaan tarjotaan asiakastarpeen mukainen lähipalvelu.

Palvelusuunnitelma

Palveluja tuotetaan ensisijaisesti työvoimapalvelujen toimintaa säätelevien lakien ja asetusten mukaisesti. Lisäksi seudullisilla työllisyyspalveluilla on merkittävä rooli elinvoimatyössä, jota tehdään yhdessä muiden alueen toimijoiden kanssa. Tavoitteena on tarjota palvelut samantasoisina koko toiminta-alueella perustuen vuonna 2023 hyväksyttyyn järjestämissopimukseen.

Julkiset työvoimapalvelut voidaan jakaa henkilöasiakkaalle suunnattuihin työnvälityspalveluihin, monialaisiin, tuetun työllistymisen palveluihin ja työnantaja-asiakkaalle suunnattuihin palveluihin.

Henkilöasiakaspalvelut

Henkilöasiakkaille suunnattu ydinpalvelu on työnvälitys. Siihen kuuluu laissa säädetty palveluprosessi ja sen mukaiset ohjaustilanteet. Lisäksi palvelun kuuluvat asiantuntija-arvioinnit, lain mukaiset kokeilut, työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu sekä työnantajalle ja henkilöasiakkaalle myönnettävät tuet ja korvaukset. Työnvälitystä ja avoimia

työpaikkoja tarjotaan verkkovälitteisesti Työmarkkinatori.fi -alustalla. Alusta sopii hyvin omatoimiseen työnhakuun. Henkilöasiakaspalvelu sisältää myös monialaiset palvelut, joiden tehtävänä on tukea työnvälityksen onnistumista monialaisen ja organisaatorajat ylittävän yhteistyön kautta. Merkittävimpinä palveluina monialaisissa palveluissa ovat ohjaamo- ja TYM-palvelut.

Työnantajapalvelut

Työnantajapalvelujen osalta Mikkelin seudun työvoimapalveluissa tuotetaan lakisääteiset työnvälityksen viranomaistehtävät. Myös alkavan yrityksen neuvonta ja starttirahan myöntäminen luetaan työnantajapalveluihin. Yhteiset rajapinnat ja sopimuksellinen integrointi kuntien omiin elinkeinopalveluihin mahdollistaa työnantajapalvelujen toteuttamisen seudullisesti ja auttaa kuntakohtaisessa elinkeinopalvelujen kehittämistyössä. Yhteishankintakoulutusten tuottaminen yritysten työvoiman rekrytoinnin ja osaamisen kehittämisen tarpeisiin on tärkeä työkalu työmarkkinoiden toimivuuteen ja kohtaanto-ongelmiin vastaamisessa. Muu yrityksen tieto- neuvonta- ja ohjauspalvelu tuotetaan valtakunnallisena palveluna KEHA-keskuksesta.

Palvelukokonaisuudet eivät ole erillisiä toisistaan vaan sekä työnantaja- että henkilöasiakkaiden palvelussa erityistä huomiota kiinnitetään tehokkaaseen ja vaikuttavaan työnvälitykseen, ennakointitiedon keräämiseen ja työmarkkinoiden kohtaannon parantamiseen. Lakisääteisten viranomaispalveluiden lisäksi järjestettäviä muita laissa säädeltyjä palveluita sekä muita työllistymistä edistäviä palveluita voidaan myös tuottaa ostopalveluina. Tavoitteena on palvelurakenne, joka edistää parhaalla mahdollisella tavalla työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisää työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta.

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkeli

Osaavan ja hyvinvoivan henkilöstön avulla kaupungin toiminta uudistetaan kaupungin taloudellisen kantokyvyn mukaiseksi.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Varmistetaan TE24 uudistuksen läpivienti	Siirtyvien työntekijöiden perehdytys ja osaminen	Koulutustilaisuudet, intron käyttö (100 %) ja kehityskeskustelut (100 %)
Työhyvinvoinnista huolehtiminen ja sen huomioiminen johtamisessa	Työntekijöiden jaksaminen muutoksessa	Työhyvinvointikyselyn tulokset, Pulssi-kyselyt

Ennakoidaan ja reagoidaan väestöön, elinkeinorakenteeseen, kansainvälisyyteen, digitalisaatioon ja kestäväan kehitykseen liittyviin toimintaympäristön muutoksiin.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Ennakointitiedon hyödyntäminen palveluiden suunnittelussa	Jatkuvasti päivittyvä tilannekuva	KEHA-keskuksen ja ELY-keskuksen data-aineiston hyödyntäminen

Hyödynnetään digitaalisuuden mahdollisuudet täysimääräisenä kaupungin palvelujen kehittämisessä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Suomi.fi-viestit -palvelun käyttäminen asiakasviestinnässä	Asiakkailla paperilla lähetettävien eKirjeiden vähentäminen	Kyllä/ei
Sähköinen palvelukokemuksen laadullisen palautteen kerääminen	Sekä työnhakija- että työnantaja-asiakkailla suunnattu palvelukokemuskysely palvelun laadun kehittämiseksi vuoden 2026 aikana.	Kyllä/ei

Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli

Edistetään alueen yrittäjyyttä, työllisyyttä, olemassa olevien työpaikkojen säilyttämistä sekä uusien työpaikkojen syntymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Hyödynnetään kaupunkikonsernin koulutus-, elinkeino- ja työvoimapalveluiden yhteistyö ja edistetään alueellista yhteistyötä.	Kohdennetut työllisyyspalvelut	Starttirahalausuntojen määrän kasvu 10 % Otavian kanssa valmisteltavan uuden moduulipohjaisen pilotin testaus 30 asiakkaalla. Miksein ja muiden elinkeinotoimijoiden kanssa toteutettavat yhteiskäynnit yrityksissä 10 kpl

Parannetaan yrittäjämysteisyyttä sujuvilla yrityspalveluilla sekä joustavilla maankäytön ratkaisulla.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tuetaan elinkeinotoimijoita työnvälityksen asiantuntijoilla	sujuvat asiakasprosessit	Työvoimavarojen hyödyntäminen ja yritys-kontaktien määrän kasvu 10 %

Panostetaan osaavan työvoiman saamiseen ja osaajien houkutteluun.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tehdään uudet työllisyyspalvelut tunnetuksi työnhakijoille ja yrityksille	Säännöllinen yhteydenpito alueen toimijoihin ja panostetaan viestintään	Yhteisilmoitukset 5 kpl, ”Työ ja Myö Median käytön kasvu 10 %

Vahvistetaan yritysten, oppilaitosten ja korkeakoulutoimijoiden välistä ja niiden kanssa tehtävää yhteistyötä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Luodaan yhtenäiset palveluprosessit yhteis-työkumppanien kanssa	Asiakkaan näkökulmasta ”yhden luukun” pe-riaate	Kyllä/ei
Osallistetaan opiskelijoille ja yrityksille suun-nattuihin tapahtumiin	Neljä tilaisuutta	Tilaisuuksien lukumäärä
Hyödynnetään Ohjaamo-palvelun sijaintia koulutukseen/ koulutuksesta ohjaamisessa.	Koulutukseen ohjaamisen sujuvoittaminen ja valmistuneiden työllistymisen vahvistaminen ohjaamo-verkoston yhteistyöllä.	Ohjaamo asiakkuuksien määrän kasvu 10 %

TALOUS

Työllisyyslautakunta

TA 2025	Ltk esitys 2026	TA 2026
---------	--------------------	------------

Toimintatuotot	10 452 700	10 391 500	10 391 500
Toimintamenot	-10 452 700	-10 391 500	-10 391 500
Toimintakate (netto)	0	0	0

8.6 Mikkelin seudun ympäristölautakunta

Perustehtävä

Mikkelin seudun ympäristölautakunta ja sen alaisuudessa toimiva Mikkelin seudun ympäristöpalvelut -yksikkö vastaa kuntatason ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun tehtävistä Mikkeliässä, Hirvensalmella, Kangasniemellä ja Mäntyharjussa. Palveluja tuotetaan ensisijaisesti ympäristöpalvelujen toimintaa säätelevien lakien ja asetusten mukaisesti. Lisäksi resurssien puitteissa toteutetaan erilaisia selvityksiä vuorotellen toimialueen eri kuntien alueella. Tavoitteena on antaa palvelut samantasoisina koko toiminta-alueella ympäristöpalvelusopimuksen mukaisesti.

Yksityiskohtaiset ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun toiminnan tavoitteet vuodelle 2026 kirjataan valvontasuunnitelmiin, jotka seudullinen lautakunta hyväksyy joulukuussa pidettävässä seudullisessa ympäristölautakunnassa. Valvontasuunnitelmissa huomioidaan valtakunnalliset valvontaohjelmat ja valvonnan vuosittaiset painopistealueet.

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuolto vastaa terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon palveluiden järjestämisestä.

Ympäristöterveydenhuolto ei näillä näkymin siirry hyvinvointialueille tai nykyistä suurempiin maakunnallisiin yksiköihin ainakaan vielä vuonna 2026. Nykyisessä hallitusohjelmassa on linjattu, ettei tällä hallituskaudella siirretä hyvinvointialueille kunnilta uusia tehtäviä.

Terveysvalvonta

Terveysvalvonta vastaa kunnan viranomaisille osoitettujen lakisäästeiden, elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakka- ja lääkelain mukaisten, valvonta-, ohjaus-, ilmoitus- ja lupatehtävien hoitamisesta yksikön toimialueen kuntien alueella. Terveysvalvonnan tavoitteena on turvata turvalliset elintarvikkeet, puhdas talous- ja uimavesi sekä terveellinen, turvallinen ja viihtyisä elinympäristö. Keskeinen vastuualue on elintarvike- ja vesivälitteisten epidemioiden ennaltaehkäisy- ja selvitystyö sekä varautuminen oman toimialueensa osalta.

Vuosittain tehdään valvontasuunnitelmat, jotka hyväksytään lautakunnassa ja elintarvikevalvonnan ja eläinlääkintähuollon osalta lähetetään aluehallintovirastoon. Toteumat raportoidaan myös valtakunnallisella tasolla. Suunnitelmallisen valvonnan tavoitteet tulevat Ruokavirastosta ja Valvirasta.

Elintarvikevalvonnan tehtäväkokonaisuuksia ovat elintarviketurvallisuuden turvaaminen ohjaus- ja valvontatyöllä erilaisissa elintarvikelain mukaisissa valvontakohteissa, kuten elintarvikkeiden teollinen valmistus, kaupat, ravintolat ja ruokalaitokset, grilli- ja pikaruokapaikat, kahvilat, pubit, elintarvikkeiden kuljetus- ja varastointi, elintarvikekontaktimateriaalien valvonta, alkutuotanto, vienti- ja tuontiyritykset, leipomot sekä kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistuspaikat.

Terveysturvallisuus vastaa talous- ja uimaveden valvonnasta, asuin- ja majoitustilojen, koulujen, päiväkotien, jatkuvaa hoitoa antavien sosiaalihuollon toimintayksikköjen ja yleisölle avointen liikuntatilojen sekä kauneushoitoloitten terveydellisten olosuhteiden valvonnasta sekä antaa neuvontaa tuho- ja haittaeläinten torjumiseksi.

Terveysvalvonta valvoo myös *tupakkatuotteiden*, sähkösavukkeiden ja nikotiininesteiden myyntiä, sekä tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista. Myös tupakointivälineet, tupakan vastikkeet ja tupakkajäljitelmiä kuuluvat valvonnan piiriin. Lisäksi valvotaan lääkelain mukaisten nikotiinivalmisteiden myyntiä. Ympäristöterveydenhuolto valvoo lisäksi tupakointikieltopäätösten noudattamista.

Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset ovat alle puolet kaikkien tarkastusten määrästä. Merkittävä osa tarkastuksista on ennalta suunnittelemtomia, yhteydenottojen perusteella tehtäviä tarkastuksia kuten esim. asunnotarkastuksia, sisäilmataarkastuksia, haittaeläinongelmia, sinilevätarkastuksia sekä asiakasvalituksia ravintoloista ja majoitusliikkeistä ym. valvontakohteista. Lisäksi toimijoille annetaan neuvontaa ja ohjausta toiminnan kehittämiseen ja parantamiseen.

Eläinlääkintähuolto

Eläinlääkintähuollon vastuulle kuuluvat eläinlääkintähuoltolain mukaiset tehtävät, kuten koko toimialueella peruseläinlääkäripalvelut, ympärivuorokautinen kiireellinen eläinlääkäriapu sekä eläinsuojelu-, eläintauti- ja eläinten rekisteröinnin-, eläinkuljetusten- ja sivutuotevalvonta. Lisäksi vastuuseen kuuluu Kangasniemellä toimivan pienteurastamon lihan tarkastus sekä laitosten valvonta.

Vuoden 1.1.2026 alusta tulee voimaan uusi eläinlääkintähuoltolaki, joka tuo merkittäviä muutoksia eläinlääkintähuollon järjestämiseen.

Kaupungineläinlääkäreiden vastaanotot sijaitsevat Mikkeliissä, Mäntyharjulla ja Kangasniemellä. Kaikilla vastaanottoilla on samankaltainen varustus, mutta vain Mikkeliissä ja Mäntyharjulla on vastaanottoavustaja. Kaikki vastaanotot ovat yhteisvastaanottoja. Mikkeliissä työskentelee kolme ja Mäntyharjussa ja Kangasniemellä kaksi kaupungin praktikkoeläinlääkäriä.

Mikkelin seudun ympäristöpalvelut järjestää 1.1.2026 alkaen eläinlääkäripäivystyksen sekä suur- että pieneläimille. koko toiminta-alueella (Mikkeli, Hirvensalmi, Kangasniemi ja Mäntyharju) omin voimin, ilman ostopalveluita. Pääasiassa päivystyksen hoitaa Mikkelin kaupungineläinlääkärit tai heidän sijaisensa. sekä suur- että pieneläimille. Jonkin verran päivystyksiä hoitaa ulkopuoliset eläinlääkärit, jotka on päivystyksen ajaksi nimetty viransijaisiksi.

Tähän asti Kangasniemen alue on kuulunut osaksi Keski-Suomen maakunnallista eläinlääkäripäivystystä. Vuoden 2026 alusta Kangasniemen alue liittyy osaksi Mikkelin seudun eläinlääkäripäivystystä, kun Mikkelin seudun ympäristöpalvelut eroaa Keski-Suomen maakunnallisesta päivystyssopimuksesta. Tämän jälkeen kaikilla Mikkelin kaupungin eläinlääkäreillä on yhteinen päivystysalue ja kaikki päivystävät sekäpäivystystä, jossa on vastuulla sekä tuotanto- että harraste-eläimet, ja kaikkien päivystävien eläinlääkäreiden toimialue laajenee käsittämään myös Kangasniemen kunnan alueen.

Valvontaeläinlääkäreiden toimipiste on Mikkeliissä. Valvontaeläinlääkärit vastaavat pääasiassa eläinlääkintähuollon virkatehtävistä, kuten eläinsuojelusta, eläinkuljetusten eläinten rekisteröinnin valvonnasta, sivutuote- ja vierasainevalvonnasta sekä maidontuotantotilojen hygieniatarkastuksista. Kaupungineläinlääkärit avustavat heitä tarvittaessa praktiikan ohella.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki tulee muuttamaan kunnallisten eläinlääkäripalveluiden lakisääteistä järjestämistä. Uusi laki tulee voimaan 1.1.2026. Uuden lain myötä kuntien veloitteet eläinlääkäripalveluiden järjestämisessä täsmentyvät. Laki turvaa yleisen edun kannalta tärkeiden perustasoisten eläinlääkäripalvelujen maanlaajuksen saatavuuden sekä selkeyttää kuntien järjestämisvastuuseen kuuluvien palvelujen ja kuntien kilpailullisen toiminnan välisiä eroja.

Kuntien järjestämisvastuuseen jää edelleen 24/7 kiireellisen eläinlääkäriavun järjestäminen sekä tuotanto- että harraste-eläimille sekä järjestämisvastuuseen kuuluvien peruspalveluiden järjestäminen virka-aikana. Kunnat voivat myös tuottaa järjestämisvastuun ulkopuolisia eläinlääkäripalveluita, kun niiden tuottaminen on perusteltua järjestämisvastuuseen kuuluvien palveluiden tuottamisen turvaamisen kannalta ja niiden tuottamista ei tueta julkisin varoin.

Lainmukaisten tehtävien hoitamista varten järjestäjällä on oltava tarpeellinen määrä kunnaneläinlääkäriä virkoja sekä muita tarvittavia resursseja. Eläinlääkäripalveluja tarjoavan kunnaneläinlääkäriä virkaan tulee kuulua tarpeen vaatima, ainakin ajoittainen, osallistuminen maan eläintautivalmiuteen ja kiireelliseen eläinsuojeluvalvontaan liittyviin tehtäviin.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki mahdollistaa sen, että kunnat voivat sisällyttää seura- ja harrastuseläinten hoidosta perittaviin asiakasmaksuihin aiempaa laajemmin niitä kustannuksia, joita kunnille aiheutuu eläinlääkäripalvelujen tuottamisesta. Asiakasmaksujen tulee kuitenkin olla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisia.

Eläinlääkintähuollon haasteena on koko Suomessa eläinlääkäripula. Resurssivaje tekee lakisääteisten palveluiden tuottamisen haavoittuvaksi. Lisäksi vaje lisää eläinlääkäreiden työnkuormitusta. Viransijaintien saaminen on haasteellista etenkin nopealla aikataululla ja opiskelijoiden opiskeluvuoden aikana. Riittävä vakituisten virkojen määrä ja ulkopuolisten viikonloppupäivystäjien saaminen on

tärkeä apu ympärivuorokautisten palveluiden turvaamisessa ja vähentää vakituisten eläinlääkäreiden työsidonnaisuutta ja -kuormitusta. Eläinlääkintähuollon osalta on erityisen tärkeä huolehtia veto- ja pitovoimasta, koska eläinlääkäreiden rekrytointi on haasteellista ja kiireelliset lakisääteiset palvelut on tuotettava 24/7.

Vuoden 2026 alusta alkaen Kangasniemen kunta liitetään Mikkelin seudun eläinlääkäripäivystykseen. Tämä tarkoittaa päivystysalueen maantieteellisen koon kasvua, mutta takaa tasapuoliset päivystyspalvelut koko Mikkelin seudun ympäristöpalveluiden toimialueella. Tähän asti Kangasniemi on kuulunut osaksi Keski-Suomen maakunnallista eläinlääkäripäivystystä, jossa kunnaneläinlääkärit ovat hoitaneet suurelaimet ja ostopalveluna Jyväskylän kilpailuttamana on järjestetty pieneläinpäivystys yksityisellä pieneläinklinikalla.

Mikkelin seudun eläinlääkäripäivystyksen haasteena on sen haavoittuvuus ja päivystäjien työsidonnaisuus ja työn kuormittavuus. Tämän vuoksi olisi tavoiteltavaa, että päivystysringissä olisi ainakin kymmenen eläinlääkärinä ja kullekin päivystäjälle tulisi keskimäärin vain joka neljänestä viikonloppupäivystyksestä puolet. Nykyisillä virkaresursseilla tämä ei onnistu, minkä vuoksi vajetta on välttämätöntä paikata ulkopuolisilla päivystäjillä. Tämä Mikkelin eläinlääkäripäivystykseen sitoutuneiden eläinlääkäreiden määrä auttaa löytämään sijaisen myös päivystävän eläinlääkärin sairastuessa tai muuten estyessä päivystystyöhön. Etenkin kiireellisenä aikana, lähinnä kesälomakaudella, olisi hyvä, jos kaksi eläinlääkärinä päivystäisi yhtäaikaista etenkä viikonloppuina. Tämä on ehdottoman välttämätöntä eläinlääkärin uransa aloittelevien eläinlääkäriopiskelijoiden päivystäessä.

Vastaanottoavustajat

Tällä hetkellä vain Mikkelin ja Mäntyharjun vastaanotolla on avustaja, Kangasniemellä ei ole. Viranhaltijoiden ja kuntien asukkaiden tasapuolisen kohtelun vuoksi on perusteltua. Päivystysalueen yhdistyessä eläinlääkäreiden vastuut yhdenmukaistuvat ja tämän vuoksi on perusteltua, että myös Kangasniemen vastaanotolle saataisiin osa-aikainen vastaanottoavustaja, kuten Mikkelin ja Mäntyharjun vastaanotoille.

Vastaanottoavustajat sujuvoittavat eläinlääkärin työtä, kun vastaanottoavustaja auttaa ajanvarauspuheluissa sekä tekee avustavia töitä, kuten välinehuoltoa, tavaroiden järjestelyä sekä vastaanoton puhdistamista potilaiden välillä. Vastaanottoavustaja parantaa myös eläinlääkärin työturvallisuutta ja potilasturvallisuutta, kun toimenpiteissä voi virka-aika olla avustaja. Vastaanottoavustaja helpottaa myös kaupungineläinlääkäreiden viransijaisten saantia, koska nykyään yhteisvastaanotoilla on eri puolella Suomea lisääntyvässä määrin vastaanottoavustajia. Avustajamahdollisuus on yksi merkittävä eläinlääkärin virkojen veto- ja pitovoimatekijä.

Tällä hetkellä toimistosuhteilla ei ole sijaista, eikä ruuhka-apulaista, mikä lisää koko yksikön haavoittuvuutta. Kangasniemen vastaanottoavustajaa valittaessa voisi myös määritellä, että hän toimisi myös toimistosuhteiden sijaisena ja ruuhka-apulaisena.

Uusi eläinlääkintähuoltolaki tuo vastaanottoavustajille lisää raportointivelvoitteita, joka lisää myös toimistosuhteiden työtä.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojeluyksikkö vastaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluvien lakisääteisten lupa-, ilmoitus-, valvonta- ja ohjaustehtävien hoitamisesta neljän kunnan alueella. Resurssien puitteissa tehdään kohdennettua, erillisiin vuosittain vaihtuviin selvitysalueisiin perustuvaa valvontaa mm. haja-asutusalueiden jätevesiasetuksen, vesihuoltolain ja jätelain valvomiseksi. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväkenttään kuuluu tehtäviä lähes kaikilta ympäristönsuojelun osa-alueilta (mm. ilmansuojelu, vesiensuojelu, jätelaki, vesilaki, ilmasto- ja energia-asiat, luonnonsuojelu ja luonnon monimuotoisuus, pohjavesien suojeleminen, ympäristönsuojelulainsäädännön eri osa-alueet).

Viranhaltijat toimivat ympäristönsuojelun viranomaistehtävien lisäksi myös asiantuntijoina mm. vesiensuojelu-, luonnon monimuotoisuus, ilmanlaatu- ja ilmastoasioissa. Asiantuntijaroolia on pyritty vahvistamaan osallistumalla ja hankkimalla ulkopuolista hankerahoitusta sellaisiin hankkeisiin, joilla on mahdollista kartuttaa ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväkentän vaatimaa asiantuntijuutta. Hankerahoituksen hakeminen, hankkeisiin osallistuminen ja hankkeiden hallinnointi vaatii osaamista ja resursseja. Vuodelle 2026 ei ole suunniteltu ulkopuolisella rahoituksella toteutettavia ympäristönsuojelun hankkeita.

Kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/1986) mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tulee huolehtia sen hoidettaviksi laissa tai sen nojalla säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä ja sen lisäksi 1) ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä, 2) ympäristön tilan seurannasta sekä siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista, 3) osallistua kunnassa tarvittavan ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämiseen, 4) antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista muille viranomaisille, 5) huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valituksesta ja koulutuksesta kunnassa, ja 6) edistää kunnan yhteistyötä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ympäristönsuojelussa.

Kuntalaiset ovat aiempaa valvutuneempia ympäristö- ja ilmastoasioissa, joten neuvontaa ja tiedotusta tulee painottaa entistä enemmän. Kuntalaisille tulee myös tarjota luontoa, ympäristöä ja ilmastoa koskevaa tietoa. Lisäksi lainsäädännön muutokset edellyttävät neuvontaa ja ohjausta mm. lupa- ja ilmoitusasioissa. Ympäristönsuojeluyksikkö seuraa virkistyskäytön kannalta tärkeiden vesistöjen vedenlaatua toimialueellaan resurssien sallimissa puitteissa. Lisäksi tehdään ilmanlaadun seurantaa yhteistyössä Savonlinnan kaupungin kanssa. Ympäristö- ja ilmastoasiat koskevat koko kaupunkioirganisaatiota, mutta ympäristönsuojelun henkilöstöllä on tärkeä rooli Mikkelin ilmasto-ohjelman ja kaupunkistrategiaan kirjattujen ympäristön ja ilmastonsuojeluun liittyvien tavoitteiden edistämisessä ja seurannassa, ja ympäristöön ja ilmastoon liittyvistä asioista tiedottamisessa.

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkeli

Huomioidaan Mikkelin hiilineutraalisuustavoite kestävässä rakentamis-, maankäyttö-, liikenne- ja energiaratkaisuissa.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Seurataan Mikkelin (ja muiden Mikkelin seudun ympäristöpalvelujen jäsenkuntien) ilmasto-ohjelmien tavoitteiden toteutumista, osallistutaan kuntien maankäyttö-, liikenne- ja energiahankkeiden ja investointien suunnitteluun ja annetaan lausuntoja.	Kunnat seuraavat ilmasto-ohjelmien tavoitteita ja mittareita vuosittain ja arvioivat hiilineutraalisuustavoitteen toteutumista, Ympäristöpalvelut on aktiivisesti mukana edistämässä kuntien hiilineutraalisuustavoitteen saavuttamista hankkeiden valmistelussa ja maankäytön suunnittelussa. Vastuu: Ympäristönsuojelu	Kuntien ilmasto-ohjelmien mittarien seurantatietojen kirjaaminen Ympäristöpalveluiden ylläpitämään seurantataulukon vuosittain, ja hiilineutraalisuustavoitteiden arviointi Suomen Ympäristökeskuksen ylläpitämän hiilineutraalisuomi.fi-sivuston työkalujen avulla. Seurantatulokset raportoidaan vuosittain lautakunnalle.

Taataan puhdas vesi ja lähiruoka sekä luonnon monimuotoisuus ja perinnebiotooppien säilymistä edistetään.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Lausunnot, hankkeisiin ja työryhmiin osallistuminen, viranomaistyö ja rekisterien ja paikkatietojärjestelmien kehittäminen valvontatyön tueksi. Lisätään kuntien viranhaltijoiden ja muiden toimijoiden tietoisuutta luonnon monimuotoisuuden huomioimisesta maankäytön suunnittelussa.	Tiedot arvokkaista luontokohteista ja uhanalaisista lajeista ovat helposti kaikkien maankäytön suunnitteluun osallistuvien työntekijöiden käytettävissä. Annetaan lausunnot kaikista merkittävistä kaavahankkeista ja edistetään luonnon monimuotoisuuden suojelua maankäytön suunnittelussa. Vastuu: Ympäristönsuojelu	Ympäristön ja luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät tiedot on koottu kaupungin yhteiseen paikkatietojärjestelmään. Kaavalausuntojen lukumäärä
Ympäristöterveydenhuollon lakisääteisenä tehtävänä toteutetaan elintarvike-, juoma- ja uimavesivalvontaa sekä opastetaan toimijoita.	Elintarvike-, juoma- ja uimavesivalvontaa tehdään vuosittain päivitettävän valvontasuunnitelman mukaisesti. Vastuu: Ympäristöterveydenhuolto	Valvontasuunnitelman toteutuminen vuosittain.

Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli

Parannetaan yrittäjämynönteisyyttä sujuvilla yrityspalveluilla sekä joustavilla maankäytön ratkaisuilla.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Sujuvat lupapalvelut, ennakoivat neuvottelut ja yritysten neuvonta.	Valmistellaan luvat ja muut päätökset sujuvasti ja laadukkaasti, ja annetaan yrityksille ennakoivasti selkeää tietoa lupien ja ilmoitusten tarpeesta sekä niiden edellytyksistä. Vastuu: Ympäristönsuojelu	Ympäristö- ja maa-aineslupapäätösten valmisteluun käytetty aika keskimäärin (tavoiteaika max 3 kk), toteutunut yritysten neuvonta ja ennakoivat neuvottelut lupatarpeesta ja luvan ehdoista.

Panostetaan osaavan työvoiman saamiseen ja osaajien houkutteluun.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Pito- ja vetovoiman parantaminen kunnallisiin eläinlääkärin virkoihin ja sijaisuuksiin valtakunnallisesta eläinlääkäripulasta huolimatta uuden eläinlääkintähuoltolain mukaisesti	Eläinlääkintähuollon resurssit saadaan turvattua 24/7 valtakunnallisesta eläinlääkäripulasta huolimatta uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti. Vastuu: Eläinlääkintähuolto	Resurssitilanne Työtyytyväisyyskyselyt

Vahvistetaan yritysten, oppilaitosten ja korkeakoulutoimijoiden välistä ja niiden kanssa tehtävää yhteistyötä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Yhteistyö Miksein, XAMK:n ja yliopistojen kanssa.	Osallistutaan tarvittaessa ja resurssien salimissa puitteissa yritystoiminnan kehittämiseen, opetukseen ja tutkimushankkeisiin tuomalla mukaan Ympäristöpalveluiden tietotaitoa. Vastuu: Ympäristöpalvelut	Hankkeisiin ja projektitöiden ohjaamiseen osallistuminen

Tuetaan opiskelijoiden alueelle ja alueen yrityksiin kiinnittymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tarjotaan alan opiskelijoille kesätyö- ja harjoittelupaikkoja sekä mahdollisuutta opinnäytetyöhön.	Tarjotaan monipuolisia työ- ja harjoittelupaikkoja sekä opinnäytetyömahdollisuuksia alan opiskelijoille. Vastuu: Ympäristöpalvelut	Harjoittelu- ja kesätyökuukausia/vuosi Opinnäytetöiden määrä

Mahdollistavat elinympäristöt ja hyvinvointia edistävä toiminta ja palvelut

Kehitetään kestävästi monimuotoista, virikkeellistä luonto- ja lähiympäristöä ja hyödynnetään niiden sekä maaseutualueiden hyvinvointivaikutukset.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Ympäristöpalvelut tukee maankäytön suunnittelua siten, että luonnon monimuotoisuus, maisemalliset arvokkaat alueet ja lähivirkistysalueet huomioidaan maankäytön suunnittelussa. Keskeisinä työkaluina ovat riittävät tietojärjestelmät arvokkaista luonto- ja maisema-alueista, toimivat lausuntokäytännöt ja työryhmiin osallistuminen.	Maankäytön suunnittelussa huomioidaan monipuolisesti luonnon monimuotoisuus, arvokkaat luontokohteet ja lähiluonnon merkitys kuntalaisten hyvinvoinnille. Kuntien työntekijöillä on riittävästi tietoa kunnan alueella olevista arvokkaista luontokohteista, uhanalaisista lajeista ja luonnon monimuotoisuuden huomioimisesta maankäytön suunnittelussa. Vastuu: Ympäristönsuojelu	Maankäyttöön liittyvien lausuntojen määrä.

Tunnistetaan ja huomioidaan alueen merkittävä vapaa-ajanasuminen ja monipaikkaisuus.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Varataan riittävät resurssit ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon palveluihin runsas vapaa-ajanasuminen huomioiden.	Tunnistetaan runsas vapaa-ajanasuminen ympäristönsuojelumääräyksissä ja lupaprosesseissa, ja neuvontatarpeessa ja muissa asiakasyhteydenotoissa. Vastuu: Ympäristöpalvelut	Asiakaspalaute
Otetaan huomioon vapaa-ajanasukkaat eläinlääkäriresursseja määriteltäessä.	Eläinlääkäriresurssit ovat riittävät lakisääteisten tehtävien hoitamiseen myös yleisinä loma-aikoina, jolloin harraste-eläinten määrä kasvaa merkittävästi toimialueella. Vastuu: Terveysvalvonnan johtaja ja vastaava eläinlääkäri	Asiakaspalaute

TUNNUSLUVUT

		TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Terveysvalvonnan suunnitelmalliset tarkastukset	kpl	416	700	580	580	580	580
Suunnitelmallinen näytteenotto	kpl	*	*	260	260	260	260
Muut terveystarkastusten asiakassuoritteet	kpl	*	*	1 000	1 000	1 000	1 000
Eläinlääkintähuollon virka- ja sairasmatkat	kpl	1 575	1 900	1 600	1 600	1 600	1 600
Hoidetut pieneläimet	kpl	7 552	6 000	6 500	6 500	6 500	6 500
Lupavelvollisten kohteiden tarkastukset	kpl	88	100	100	100	100	100
Ympäristönsuojelun kirjallinen asiakassuorite (päätökset, lausunnot, kehotukset)	kpl	2 010	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000

* tunnusluku otettu ensimmäisen kerran vasta vuoden 2026 talousarviossa

TALOUS

TP 2024	TA 2025	Ltk esitys 2026	TA 2026
---------	---------	--------------------	------------

Toimintatuotot	1 218 724	1 175 100	1 185 100	1 185 100
Toimintamenot	-2 378 982	-2 576 000	-2 618 300	-2 618 300
Toimintakate (netto)	-1 160 258	-1 400 900	-1 433 200	-1 433 200

8.7 Sivistyslautakunta

Lautakunta vastaa varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestämisestä ja tuottamisesta. Lautakunta luo edellytyksiä ja toteuttaa laadukasta varhaiskasvatusta, esiopetusta ja perusopetusta lapsille ja nuorille. Lukiokoulutuksen tarkoituksena on tukea opiskelijoiden kasvamista hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja aktiivisiksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa opiskelijoille työelämän, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisia tietoja, taitoja ja valmiuksia. Lukiokoulutus antaa opiskelijalle valmiudet aloittaa korkeakoulututkintoon johtavat opinnot yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa. Lautakunta tukee lasten, nuorten ja aikuisten edellytyksiä elinikäiseen oppimiseen ja itsensä kehittämiseen sekä henkiin että fyysiseen hyvinvointiin.

Palvelusuunnitelma

Lautakunnan palvelut ovat pääasiassa lähipalveluja. Toiminnassa pyritään turvaamaan laadukkaat, tasavertaiset ja pedagogisesti toimivat sekä kohtuullisesti saavutettavissa olevat kasvatus- ja opetuspalvelut sekä terveelliset ja turvalliset oppimisympäristöt. Lautakunnan alaisen toiminnan merkitystä ja vaikuttavuutta asukkaiden hyvinvointiin, sen synnyttämiseen, ylläpitämiseen ja kehittämiseen, tullaan korostamaan.

Uusia yhteistyörakenteita ja monitoimijaisia toimintamalleja kehitetään mm. Etelä-Savon hyvinvointialueen, kolmannen sektorin, oppilaitosten ja kaupungin omien toimijoiden yhteistyöllä. Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen on yksi kehittämistoiminnan keskeisistä painopisteistä. Tavoitteena on rakentaa ja turvata yhdessä hyvinvointialueen ja muiden sidosryhmien kanssa lasten, nuorten ja perheiden kasvun ja oppimisen tuen palvelut hyvän elämän turvaamiseksi.

Palvelusuunnitelmassa tulee huomioida ja ennakoida kaupungin syntyvyydessä ja väestömäärässä tapahtuvat muutokset. Syntyvyyden pieneneminen vaikuttaa jo tällä hetkellä palveluverkon rakenteeseen ja toimintaa varten tarvittavien toimittajien määrään ja sijoittumiseen kaupungin alueella.

Mikkelissä on käynnistetty kaksikielisen (suomi-englanti) varhaiskasvatus- ja koulupolun valmistelu. Elokuussa 2026 on tarkoitus käynnistää kaksikielinen opetus 1.-4. luokille, mikäli kiinnostusta on riittävästi. Tavoitteena on, että kaksikielinen koulupolku on valmiina kattaen koko perusopetuksen 2031. Varhaiskasvatuksessa on tarkoitus käynnistää kielirikasteinen toiminta.

Mikkelin varhaiskasvatuksessa on 21 kunnallista päiväkotia ja yksi ryhmäperhepäiväkotia. Tämän lisäksi kotona työskentelee kaksi perhepäivähoitajaa. Varhaiskasvatuspalvelut järjestävät avointa varhaiskasvatustoimintaa ja perheiden Koppa kohtaamispaikkatoimintaa Porrassalmenkadulla. Esiopetusta järjestetään sekä päiväkotien että koulujen yhteydessä 14 toimipisteessä. Itäisen alueen

päiväkotiverkosta ei ole vielä tehty päätöstä. Hankerahoitusta on saatu digikehittämiseen. Tasa-arvoavustus jatkuu edelleen. Täydennyskoulutus painottuu pedagogiikan johtamiseen, tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen, tiimin johtamiseen, esi- ja alkuopetuksen kehittämiseen sekä leikkipedagogiikan osaamisen kehittämiseen.

Mikkelissä on tällä hetkellä 14 peruskoulua, joista kuusi on yhtenäiskouluja, joissa opetusta järjestetään luokille 1-9. Itäisen alueen kouluratkaisusta ei ole vielä tehty päätöstä. Perusopetuksen oppimisen tuen lainsäädäntö on uudistunut 1.8.2025 alkaen. Lisäksi valtakunnalliseen tuntijakoon on tullut 1.8.2025 alkaen yhteensä kolme vuosiviikkotuntia lisää äidinkielen ja matematiikan opetuksen luokille 1-6. Perusopetusta kehitetään aktiivisesti valtakunnallisten hankerahoitusten tuella sekä osana arjen työtä. Kehittämisessä painopisteinä ovat mm. opetussuunnitelmaan ja strategiaan liittyvät asiat, kuten oppimisen tuki, turvallisuus, yhteisöllinen opiskeluhoito, koulunuorisotyö, kouluun kiinnittyminen ja monialainen yhteistyö, liikkumisen edistäminen ja move-prosessin kehittäminen, kerho- ja harrastustoiminta sekä kansainvälisyys. Täydennyskoulutuksessa painotetaan lisäksi mm. turvallisuus-, tunne- ja vuorovaikutuskasvatusta sekä kodin ja koulun välistä vuorovaikutusta. Lisäksi valtion erityisavustuksia haetaan lisähenkilöstön palkkaamiseksi oppilaiden erilaisiin oppimisen tuen tarpeisiin ja ryhmäkokojen pienentämiseksi.

Mikkelissä toimii yksi nuorten lukiokoulutusta antava yksikkö Mikkelin lukio, joka tarjoaa alueensa nuorille valtakunnallisesti tarkasteltuna laadukasta, monipuolista ja laaja-alaista opetusta. Mikkelin lukiossa on lähiopetuksena tarjolla laaja opintojaksovalikoima. Lukiossa järjestetään myös kahden tutkinnon lukio-opetusta Etelä-Savon ammattiopiston ja Suomen Nuorisopiston opiskelijoille. Mikkelin lukio tekee monipuolista yhteistyötä erilaisissa verkostoissa paikallisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Lukiokoulutusta kehitetään erilaisten hankkeiden avulla mm. opiskelijoiden kansainvälisyysosaamisen vahvistamiseksi ja oppimisen tukemiseksi. Lukiokoulutukselle osoitetut säästöt muodostuvat joidenkin opetuskurssien järjestämisestä vuorovuositain ja ryhmäkokojen tarkentamisesta lukiolaisten määrän ja opintojaksovalintojen mukaisesti.

Lautakunnan toiminnassa toteutetaan hyväksyttyjen talouden tasapainotusohjelmien toimenpiteitä.

Itäisen alueen koulu- ja päiväkotiverkosta on vielä tehtävä erillinen valtuuston päätös. Hanke on kuitenkin huomioitu alustavasti investointiohjelmassa suunnitelmavuosilla 2028–2029, ja sille tehtiin 27 miljoonan euron investointivaraus vuoden 2024 tilinpäätöksessä.

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkelä

Osaavan ja hyvinvoivan henkilöstön avulla kaupungin toiminta uudistetaan kaupungin taloudellisen kantokyvyn mukaiseksi.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Jatkuva täydennyskoulutuksen tarjoaminen ja mahdollistaminen	Henkilöstön osaamisen kehittyminen/tulosaluejohtajat, esimiehet	Koulutuspäivien ja tuntien määrä OSS:ssa
Työhyvinvoinnin parantaminen.	Työhyvinvoinnista huolehtiminen. /esimiehet ja työntekijät	Pulssi-kysely, sairauspoissaolojen määrä

Ennakoidaan ja reagoidaan väestöön, elinkeinorakenteeseen, kansainvälisyyteen, digitalisaatioon ja kestäväan kehitykseen liittyviin toimintaympäristön muutoksiin.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Palveluverkko sopeutetaan lapsimäärien muutoksiin (huomioiden koulumatkojen pituudet).	Lapsimäärien lasku huomioidaan palveluverkkosuunnittelussa suunnitelmallisesti ja kestävästi. /opetusjohtaja ja varhaiskasvatusjohtaja	Euroa/ lapsi
Kaksikielisen esi- ja perusopetuksen valmistelu	Kaksikielisen (suomi-englanti) koulupolun käynnistäminen/opetusjohtaja, varhaiskasvatusjohtaja	Opetussuunnitelmat laadittu
Hyvinvoinnin ja terveyden (Hyte) edistäminen sekä eriarvoisuuden kaventaminen päätöksenteolla ja johtamisella.	Hyte-vaikutusten arviointi päätöksenteon yhteydessä/valmistelijat	Vaikutusten arviointia on tehty (lkm)/ arviointia ei ole tehty

Hyödynnetään digitaalisuuden mahdollisuudet täysimääräisenä kaupungin palvelujen kehittämisessä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Opetushallituksen tekoälysuositukset käyttöön ja huomiointi täydennyskoulutustarjonnassa	Tekoälysuositukset viety osaksi opetussuunnitelmia/tulosaluejohtajat	Opetussuunnitelmat päivitetty

Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli

Vahvistetaan yritysten, oppilaitosten ja korkeakoulutoimijoiden välistä ja niiden kanssa tehtävää yhteistyötä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tiedepolun rakentaminen ja kehittäminen varhaiskasvatuksesta lukioon (yliopistokeskus MUC)	Yhteistyö jatkuu ja monipuolistuu. Tiedekasvatus läpäisee kaikki koulutusasteet. /varhaiskasvatus, perusopetus, lukion johtoryhmän korkeakouluvastaava	Toiminnan määrä
Koulunuorisotyön kehittäminen Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamkin kanssa	Koulunuorisotyön sisällön ja laadun kehittäminen. /perusopetuksen ja nuorisopalveluiden koulunuorisotyöntekijät ja esimiehet	Koulunuorisotyön osallistuminen kehittämisverkostoon

Tuetaan opiskelijoiden alueelle ja alueen yrityksiin kiinnittymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Harjoittelupaikkojen tarjoaminen.	Koulutetun työvoiman riittävyys. Vähintään 50 opiskelijaa/vuodessa /varhaiskasvatuksen esihenkilöt	Harjoittelujen määrä

Mahdollistavat elinympäristöt ja hyvinvointia edistävä toiminta ja palvelut

Alueen hyvinvointi perustuu asukkaiden, yhteisöjen, yritysten, hyvinvointialueen ja kaupungin yhteistyölle sekä vahvaan paikallisuuteen.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Unicefin lapsiystävällinen kunta –mallin mukaiset toimenpiteet	Nykytilan kartoitus / nuorisopalvelut yhdessä tulosaluejohtajien kanssa	Kartoitus tehty.
Yhteistyömalli lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja varhaiseen tukeen	Eloisan ja yhteistyöverkostojen kanssa yhteistyön tiivistäminen/koko palvelualue	Sovittu toimintatapa käytössä

Taataan kaupunkilaisille saavutettava palvelurakenne ja –tarjonta sekä edistetään esteettömän ja turvallisen arkiympäristön rakentumista.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Itäisen alueen palveluverkon valmistelu	Alueellisesti yhdenvertainen palvelurakenne varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa/palvelualueet yhdessä	Itäisen alueen palvelu-verkkopäätös tehty/päätöstä ei ole tehty
Oppimisen tuen uudistuksen toteuttaminen esi- ja perusopetuksessa ja lukiossa	Kaikille lapsille motivoiva ja turvallinen varhaiskasvatus ja koulu myös tuen tarpeet huomioiden. /varhaiskasvatus, opetusjohtaja, esihenkilöt	Paikalliset ohjeet, prosessit ja lomakkeet laadittu ja toiminnassa

Kehitetään kestävästi monimuotoista, virikkeellistä luonto- ja lähiympäristöä ja hyödynnetään niiden sekä maaseutualueiden hyvinvointivaikutukset.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Päiväkotien ja koulujen pihojen turvallisuuden ja toiminnallisuuden suunnittelu ja parantaminen yhteistyössä asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen kanssa.	Päiväkotien ja koulujen pihat turvallisiksi, toiminnallisiksi ja tasalaatuisemmiksi yhteistyössä asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen kanssa. /tulosaluejohtajat	Määrärahat varattu ja suunnitelma tehty

Hyödynnetään toiminnassa läpileikkaavasti kulttuuri, taide, luovat keinot ja liikunta sekä alueen rikas historia ja kulttuuriperintö.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Liikunnallisen elämäntavan edistämisen muutosten valmistelu paikallisella tasolla	Liikunnallisen elämäntavan edistäminen/ tulosalueet ja yksiköt	Opetussuunnitelmat ja lukuvuosisuunnitelmat päivitetty

Yhteisöllisyys ja osallisuus

Tunnistetaan ja hyödynnetään väestön moninaisuus rikkautena, voimavarana ja elinvoiman lähteenä, osana mikkeliäisyyttä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Osallisuus- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien toteuttaminen	Jokainen lapsi ja nuori kokee kuuluvansa johonkin itselleen tärkeään ryhmään/ päiväkodit, koulut, lukio	Kokee kuuluvansa itselleen tärkeään ryhmään tai yhteisöön (kouluterveyskysely)

Mahdollistetaan vapaaehtois- ja asukasaktiivitoiminta, vertaistuki, omaehtoinen toiminta sekä kokemusasiantuntijuus yhteistyössä kolmannen ja neljännen sektorin kanssa.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Koppa-kohtaamispaikassa tarjolla vertaistukitoimintaa yhteistyöverkoston toimesta.	Vähintään 2 vertaistukiryhmää vuoden 2026 aikana/kohtaamispaikan koordinaattori ja yhteistyökumppanit	Vertaistukiryhmien määrä
Perheparlamentin käynnistämisen valmistelu	Perheparlamentin käynnistäminen/varhaiskasvatusjohtaja	Toiminta alkanut/ei alkanut

Edistetään ryhmiin ja yhteisöihin kiinnittymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tarjotaan kerho- ja harrastustoimintaa jokaisella perusopetuksen koululla	Mahdollistetaan oma juttu jokaiselle koululaiselle. /kerhotoiminnan ohjausryhmä	Kerhojen määrä/lukuvuosi Kerho jokaisella koululla, kyllä/ei

TALOUS

Sivistyksen ja hyvinvoinnin palvelualue yhteensä

	TP 2024	TA 2025	Ltk esitys 2026	TA 2026
Toimintatulot	7 120 442	7 098 100	6 511 900	6 511 900
Toimintamenot	-118 625 094	-123 119 600	-124 427 700	-124 427 700
Toimintakate (netto)	-111 504 652	-116 021 500	-117 915 800	-117 915 800

Sivistyslautakunta

	TP 2024	TA 2025	Ltk esitys 2026	TA 2026
Toimintatulot	4 253 612	3 676 300	3 348 200	3 348 200
Toimintamenot	-99 307 980	-102 523 600	-103 587 500	-103 587 500
Toimintakate (netto)	-95 054 368	-98 847 300	-100 239 300	-100 239 300

TUNNUSLUVUT

Lukiokoulutus	TP2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Varsinaisten opiskelijoiden lukumäärä	735	745	735	730	725
Aineopiskelijoiden lukumäärä	72	67	85	90	92
Opetuskurssien lukumäärä	674	695	670	665	660

Varhaiskasvatus	TP2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Kunnallinen varhaiskasvatus	1339	1262	1221	1220	1220
Kunnallinen esiopetus	326	299	296	300	300
Kunnallinen perhepäivähoito	16	10	10	10	10
Kunnallinen ryhmäperhepäivähoito	12	13	11	12	12
Yksityinen varhaiskasvatus	636	591	605	605	605
Yksityinen esiopetus	125	120	101	100	100
Lasten kotihoidontuki	320	277	240	230	220
Yksityisen perhepäivähoidon tukilapset	44	42	35	35	35

Perusopetus	TP2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Oppilasmäärä (kaikki oppilaat)	4689	4700	4566	4399	4210
Oppilaskohtaisessa tuessa olevat oppilaat	544	536	515	510	505
Opetustuntien määrä	8770	8770	8840	8860	8850
Iltapäivätoiminta					
Iltapäivätoimintaan osallistujien määrä	373	388	380	340	340

8.8 Hyvinvointilautakunta

Tavoitteena on edistää kaupunkilaisten hyvinvointia ja harrastuneisuutta, kehittää toimintaympäristöjä ja sähköisten palvelujen käyttöä sekä tehostaa kumppanuussuhteita yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Lautakunta vastaa kansalaisopiston, yleisten kulttuuripalvelujen, liikuntapalvelujen, nuorisopalvelujen, kirjastopalvelujen, museopalvelujen ja orkesteripalvelujen tuottamisesta.

Palvelusuunnitelma

Hyvinvointilautakunnan alaiset tulosalueet järjestävät asukkaiden hyvinvointia edistäviä ja syrjäytymistä ehkäiseviä palveluita. Ne tuottavat monipuolista ja laadukasta vapaan sivistystyön sekä kulttuuri- ja liikuntatarjontaa, mikä mahdollistaa kuntalaisille sekä ohjattuja että omaehtoisia palveluja. Palveluissa pyritään huomioimaan erilaiset kohderyhmät sekä kehittämään markkinointia ja käyttäjälähtöisiä palveluita. Toimintaa kehitetään yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa muun muassa monilla kehittämishankkeilla, jossa kaupunki on kumppanina mukana. Eloisan kanssa ollaan tiiviissä kehittämissyhteistyössä hyvinvointia ja terveyttä edistävien yhteistyötyömallien suunnittelussa.

Lautakunnan palvelut ovat pääasiallisesti lähipalveluita. Palveluiden tuottamisessa huomioidaan kaupunginvaltuuston päättämät talouden tasapainotusohjelmat. Avustuksilla ja monipuolisilla yhteistyösopimuksilla ylläpidetään ja kehitetään palvelutarjoomaa ja luodaan kolmannen sektorin toimijoille mahdollisuuksia kokeilla uudentyyppisten palveluiden tuottamista. Kaupungin eri toimijoiden kesken tehdään monipuolista yhteistyötä. Hyvinvointilautakunnan alaisten toimintojen merkitys on korostunut hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Lautakunnan alaiset tulosalueet vaikuttavat myönteisesti myös Mikkelin maineeseen viihtyisänä asuin- ja kulttuurikaupunkina.

Mikkelin kansalaisopiston koulutustehtävä perustuu paikallisesti ja alueellisesti muun muassa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn ja seniorikansalaisten keskimääräistä suurempaan määrään. Opisto toimii sivistystehtävänsä ohella merkittävänä hyvinvoinnin, elinvoiman ja osallisuuden lisääjänä ja edistäjänä alueella. Vammaisneuvosto, vanhusneuvosto ja alueellinen toiminta ovat tärkeitä väyliä osallisuuden turvaamiseksi sekä eri ryhmien näkökulmien huomioon ottamiseksi päätöksenteossa. Kansalaisopiston ja osallisuuden tulosalue vastaa myös kaupungin osallisuuden kehittämisestä. Yhdessä osallistuen -ryhmähanke Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun kanssa kehittää kaupunkilaisten kanssa yhteistyössä osallisuuden ja etsivän hyvinvointityön mahdollisuuksia.

Kirjastopalvelut toteuttaa kaikenikäisten asukkaiden hyvinvointia tukevaa lakisääteistä peruspalvelua. Kirjaston tehtävänä on tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin, edistää lukemista ja kirjallisuutta sekä tarjota ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja monipuoliseen lukutaitoon. Laissa säädettyihin tehtäviin kuuluu myös tilojen tarjoaminen oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan sekä yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun edistäminen. Kirjastopalveluja tarjotaan kiinteissä toimipaikoissa, hakeutuvana palveluna ja verkkopalveluina. Aukioloaikoja on laajennettu ja palveluiden saatavuutta parannettu oma-toimikäytön mahdollistavalla tekniikalla kaikissa lähikirjastoissa ja itsepalveluaukiolla pääkirjastossa. Rantakeitaaseen on sijoitettu varaustennoutoautomaatti. Kirjasto tarjoaa elämyksiä, sivistystä ja elinikäistä oppimista myös ohjatun toiminnan sekä yhteistyöverkostossa tuotettujen tapahtumien muodossa. Yksi tärkeimmistä yhteistyömuodoista on Kirjastopolku, joka on vakiintunut ohjaussuunnitelma lukutaitojen, kirjastonkäyttö- ja tv-taitojen kehittämiseen yhdessä perusopetuksen ja esiopetuksen kanssa.

Museopalvelujen keskeisiä tavoitteita ovat kulttuuriperinnön tallentaminen, säilyttäminen ja esitleminen sekä kulttuuriperinnön arvostuksen lisääminen. Lisäksi tavoitteena on tulosalueen peruspalveluiden turvaaminen museolain ja -asetuksen edellyttämällä tavalla huomioiden erityisesti lapset ja nuoret, ikääntyneet ja erityisryhmät. Mikkelin taidemuseo toimii alueellisenä vastuumuseona taidemuseotehtävän osalta Etelä-Savon alueella. Tavoitteena on kuvataiteen ja visuaalisen kulttuurin edistäminen alueella. Sodan ja rauhan keskus Muisti ja Päämajamuseo toimivat yhteistyössä asiakaspalvelun ja näyttelyiden osalta. Museoiden uusi kokoelmahallintajärjestelmä on otettu käyttöön vuoden 2023 alussa.

Yleisten kulttuuripalveluiden tehtävänä on edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta, käyttöä ja harrastamista sekä luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle. Kulttuuri ja taide ovat osaltaan rakentamassa asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, lisäämässä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä kehittämässä paikallista ja alueellista elinvoimaa. Painopisteinä

toiminnassa ovat lasten, nuorten ja ikäihmisten kulttuuripalvelut sekä erilainen tapahtumatoiminta. Hyvät ja toimivat poikkihallinnolliset yhteistyöprojektit, kuten Kulttuurikameli varhaiskasvatuksen puolelle ja Kulttuuripolku perusopetukseen sekä ikäihmisten kulttuuripalvelut hyvinvointialueen suuntaan, jatkuvat. Suurimpien tapahtumien, kuten Huli-ilikarnevaalin sekä Museoiden Yön, järjestämistä jatketaan. Mikkelin kaupunki (ja sen myötä koko Etelä-Savo) on sitoutunut mukaan Kulttuuripankki –tietopalvelun laajentumisprojektiin, jonka myötä ammattimaiset kulttuurialan toimijat sekä potentiaaliset sisältöjen tilaajat löytävät toisensa helpommin. Kulttuuripalvelut sitoutuu toteuttamaan toimintaansa valtakunnallisen kulttuuripoliittisen selonteon (vuoteen 2040) linjausten mukaisesti.

Kaupunginorkesteri tuottaa taide-elämyksiä ja osallistuu kaupungin monipuolisen kulttuuritarjonnan ylläpitämiseen. Sen tehtävänä on taidemusiikkitradition vaaliminen ja kehittäminen sekä yleisötyö kaikenikäisen kuulijakunnan parissa. Orkesteri on asukkaiden hyvinvoinnin kehittämistä mahdollistava helposti saavutettava kulttuuritoimija. Orkesteri tarjoaa osaltaan kulttuurikasvatusta Mikkelin kouluikäisille (Kulttuuripolku) sekä päiväkotikäisille (Kulttuurikameli). Orkesteri näyttäytyy merkittävänä tekijänä kaupungin mainekuvan kehittämisessä. Orkesteri tekee yhteistyötä paikallisten ja alueellisten musiikkitoimijoiden kanssa, erityisesti Saimaa Sinfonietta -orkesteriyhteistyötä Lappeenrannan kaupunginorkesterin kanssa. Orkesteri ja Mikaeli Oy tiivistävät ja tehostavat toimintonsa ja koittavat näin parantaa toimintakatetta.

Liikuntapalveluiden tehtävänä on liikuntalain mukaisesti luoda edellytyksiä asukkaiden liikunnalle järjestämällä liikuntapalveluja sekä terveyttä ja hyvinvointia edistävää liikuntaa eri kohderyhmät huomioon ottaen, tukemalla kansalaistoimintaa mukaan lukien seuratoiminta sekä rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja. Tehtävät toteutetaan yhteistyössä eri toimialojen kanssa kuntalaisia osallistamalla. Liikuntapalveluiden toiminnan painopisteitä ovat Liikkuva Mikkeli 2030 -ohjelman mukaisesti lasten ja nuorten liikunta, terveysliikunta, luontoliikunta sekä tapahtumien ja kilpailujen tukeminen.

Nuorisopalveluiden perustehtävänä on järjestää nuorille suunnattuja palveluja ja tiloja sekä tukea nuorten kansalaistoimintaa. Laadukkaan, tarkoituksenmukaisen ja paikalliset olosuhteet huomioon ottavan nuorisotyön edellytyksenä on ketterä moniammatillinen yhteistyö. Näitä rakenteita ja prosesseja vahvistetaan sekä kehitetään. Nuorisotyötä toteutetaan eri toimintaympäristöissä nuoren tarpeet ja toiveet huomioiden. Kiinteiden tilojen osalta pyritään saavutettavuuteen sekä mahdollisimman korkeaan käyttöasteeseen yhdistämällä käytössä oleviin tiloihin eri toimijoiden toteuttamia toimintoja ja palveluja. Digitaalisia toimintaympäristöjä ja -menetelmiä hyödynnetään ja kehitetään fyysisten tilojen rinnalla. Valtakunnallisen nuorisotyön- ja politiikan ohjelman (VANUPO) 2024–2027 keskeisiä teemoja ovat syrjäytymisen torjunta, nuorten hyvinvointi kouluissa ja oppilaitoksissa, mahdollisuus mieluisaan harrastukseen matalalla kynnyksellä, mielenterveyden tukeminen, osallisuus ja vaikuttamismahdollisuuksien parantaminen sekä nuorten turvallisuuden tunteen, yhdenvertaisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistuminen. Ko. teemat ovat keskeisessä asemassa toteutettavissa nuorisotyötä paikallisesti kaupungin nuorisotyön perussuunnitelma (NUPS) huomioiden.

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkeli

Ennakoidaan ja reagoidaan väestöön, elinkeinorakenteeseen, kansainvälisyyteen, digitalisaatioon ja kestäväan kehitykseen liittyviin toimintaympäristön muutoksiin.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kävijämäärien mittaaminen ja seuranta	Reagoidaan käyttömäärien muutoksiin ja muutetaan toimintaa tarpeiden mukaiseksi / tulosalueet	tehdyt toimenpiteet
Laajennetaan palvelujen kuvausten kieliversioita	Saavutettavuuden parantaminen/tulosalueet	Kaikkien tulosalueiden perustiedot ovat englanniksi

Edistetään kaupungin kehittämislustojen vaikuttavuutta ja yrittäjyyden kasvua alustoilla.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kalevankankaan kehittämislusta: palvelujen yhteismarkkinointi.	Toimintamalli on luotu ja pilotoitu. / alustan ohjausryhmä	Malli käytössä.
Luovien alojen edistäminen.	Kulttuuripankin käyttöön ottaminen alueella. / kulttuuripalvelut	Sisältöjen määrä kulttuuripankissa

Hyödynnetään digitaalisuuden mahdollisuudet täysimääräisenä kaupungin palvelujen kehittämisessä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Nuorisopalveluiden digitaaliset alustat ovat saavutettavia	Digitaalisen alustojen uudistaminen./nuorisopalvelut	Sivujen katselumäärä
Tekoälyn mahdollisuuksien hyödyntäminen ja uudet kokeilut	Resurssien tarkoituksenmukaisempi kohdentaminen./ tulosalueet	Uudet kokeilut

Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli

Panostetaan osaavan työvoiman saamiseen ja osaajien houkutteluun.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Tuoda aktiivisesti esille hyvän arjen ja vapaa-ajan mahdollisuuksia	Positiivisen mielikuvan vahvistaminen / tulosalueet	Työikäisten kaupunkiin muuttaneiden määrä

Vahvistetaan yritysten, oppilaitosten ja korkeakoulutoimijoiden välistä ja niiden kanssa tehtävää yhteistyötä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Opinnäytetöiden ja harjoitteluiden tekeminen Mikkelin kaupungille.	Toimintojen kehittäminen tutkimuksen avulla, vähintään 20 toteutunutta/v. /tulosalueet	Opinnäytetöiden ja harjoittelijoiden määrä
Vahvistetaan Taiteen perusopetuksen oppilaitosten yhteistyötä.	Lainsäädäntömuutoksiin vastaaminen. / kansalaisopisto	Yhteistoimintamallin valmistuminen

Tuetaan opiskelijoiden alueelle ja alueen yrityksiin kiinnittymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Mikkeli United- työryhmien opiskelijoille kohdennetun kyselyn tulosten hyödyntäminen	Opiskelijoiden hyvinvoinnin kehittäminen/ Mikkeli United- työryhmyöskentelyyn osallistuvat tulosalueet	Tehdyt toimenpiteet

Mahdollistavat elinympäristöt ja hyvinvointia edistävä toiminta ja palvelut

Alueen hyvinvointi perustuu asukkaiden, yhteisöjen, yritysten, hyvinvointialueen ja kaupungin yhteistyölle sekä vahvaan paikallisuuteen.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Unicefin lapsiystävällinen kunta –mallin mukaiset toimenpiteet	Nykytilan kartoitus / nuorisopalvelut	Tehty
Kulttuurihyvinvoinnin toimintamallityön käynnistäminen.	Luoda perusta poikkihallinnolliselle suunnitelmalliselle kulttuurihyvinvointityölle. / tulosalueet	Nykytilan kuvauksen valmistuminen

Taataan kaupunkilaisille saavutettava palvelurakenne ja –tarjonta sekä edistetään esteettömän ja turvallisen arkiympäristön rakentumista.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kokeillen kohti kulttuurihyvinvointia kirjastossa -hanke	Tehdään kirjaston ja muiden toimijoiden tarjontaa kulttuuripalveluita näkyviksi ja saavutettavammiksi /kirjastopalvelut	Kulttuurikuuri kirjastossa -konseptin pilotointi toteutettu
Hyvää elämää ikääntyneille -Mikkelin kaupungin ikäohjelman päivittäminen	Ohjelmassa määritellään tavoitteet ja toimenpiteet ikääntyneiden väestön hyvinvoinnin tukemiseksi. /hyvinvointikoordinaattori	Ohjelma on päivitetty ja hyväksytty
Yksiköt ottavat turvallisemman tilan periaatteet käyttöön	Kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä varhainen puuttuminen. /kaikki yksiköt	Periaatteet käytössä yksiköissä
Mielenterveystaitojen edistäminen	Järjestetään eri ryhmille koulutuksia, kuten Mielenterveyden ensiapu/eri toimijat	Koulutusten ja niihin osallistuneiden määrä

Kehitetään kestävästi monimuotoista, virikkeellistä luonto- ja lähiympäristöä ja hyödynnetään niiden sekä maaseutualueiden hyvinvointivaikutukset.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kävelyn ja pyöräilyn edistämisryhmän toimenpiteet vuosikellon mukaisesti	Luodaan edellytyksiä kävelyn ja pyöräilyn lisäämiselle eri keinoin verkostoyhteistyönä. /hyvinvointikoordinaattori /Käpy-ryhmä	Toteutuu/ei toteudu

Hyödynnetään toiminnassa läpileikkaavasti kulttuuri, taide, luovat keinot ja liikunta sekä alueen rikas historia ja kulttuuriperintö.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Luomme selkeät osallistavan budjetoinnin prosessikuvaukset.	Osallistavan budjetoinnin toimintamallit ovat selkeät ja läpinäkyvät. /tulosalueet	Toimintamalli valmistunut

Move like Mikkeli -hankkeessa koulupt-toiminnan kehittäminen.	Liikkumisen ja hyvien elintapojen edistäminen perusopetusikäisillä / liikuntapalvelut yhteistyössä perusopetuksen ja hyvinvointialueen kanssa	Move like Mikkeli -hanke toteutunut/ ei toteutunut suunnitellusti
---	---	---

Yhteisöllisyys ja osallisuus

Tunnistetaan ja hyödynnetään väestön moninaisuus rikkautena, voimavarana ja elinvoiman lähteenä, osana mikkeliäisyyttä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo-ohjelma	Asukkaiden moninaisuus huomioidaan palveluissa, toiminnassa ja päätöksenteossa. /tulosalueet	Ohjelma käytössä

Mahdollistetaan vapaaehtois- ja asukasaktiivitoiminta, vertaistuki, omaehtoinen toiminta sekä kokemusasiantuntijuus yhteistyössä kolmannen ja neljännen sektorin kanssa.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Avustus- ja kumppanuuskäytäntöjen päivittäminen	Selkeät ja toimivat avustus- ja kumppanuusperiaatteet. /tulosalueet	Käytännöt uusittu

Edistetään ryhmiin ja yhteisöihin kiinnittymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Asukkaiden osallistumista ja osallisuuden mahdollisuuksista viestitään aktiivisesti, suunnitelmallisesti ja monikanavaisesti	Hyödynnämme olemassa olevia viestintäkanavia monipuolisesti ja tehokkaasti. /tulosalueet	Osallisuuskyselyn tulosten kehittyminen

Tuetaan tapahtumakaupunki Mikkelin kehittämistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Avustuksien myöntäminen ja toimintaedellytysten mahdollistaminen tapahtumien järjestelykuluihin, monipuolisuus huomioiden	Kolmannen sektorien toimijoiden järjestämien tapahtumien tukeminen. /liikuntapalvelut, nuorisopalvelut, kulttuuripalvelut	Myönnettyjen avustusten lukumäärä/ €

TALOUS

Hyvinvointilautakunta

TP 2024	TA 2025	Ltk esitys 2026	TA 2026
---------	---------	-----------------	---------

Toimintatulot	2 866 830	3 421 800	3 163 700	3 163 700
Toimintamenot	-19 317 114	-20 596 000	-20 840 200	-20 840 200
Toimintakate (netto)	-16 450 284	-17 174 200	-17 676 500	-17 676 500

TUNNUSLUVUT

Kirjastot	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Mikkelin kirjastot yhteensä, lainat kpl	745 856	710 000	710 000	710 000	710 000	710 000
Mikkelin kirjastot yhteensä, käynnit kpl	413 283	480 000	410 000	410 000	410 000	410 000
Mikkelin kirjastot yhteensä, varattavien tilojen varauskerrat			190	200	200	200
Mikkelin kirjastot yhteensä, varattavien tilojen käyttötunnit			600	600	600	600

Kaupunginorkesteri	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Konsertit ja esitykset kpl	87	90	90	90	90	90
kuulijoiden määrä kpl	16 888	20 000	20000	20000	20000	20000
Museopalvelut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
käynnit kpl	62 828	38 500	38 500	38 500	38 500	38 500
näyttelyiden määrä kpl	9	9	9	9	10	10
tallenteiden määrä kpl	55 202	59 500	60 000	60 000	60 000	60 000
sijoitettavien teosten määrä kpl	413	400	400	400	400	400
Vapaa sivistystyö	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
opiskelijat kpl	4 055	4 000	4 020	4 020	4 020	4 020
opetustunnit kpl	16592	17 000	17 200	17 200	17 200	17 200
kurssilaisia kpl	7 982	7 000	7 050	7 050	7 050	7 050
Liikuntapalvelut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
ohjaaja-avustusta saaneiden järjestöjen määrä kpl	32	35	35	35	36	36
Uimahallien käynnit kpl	163 560	170 000	170 000	170 000	170 000	170 000
Nuorisotoiminta	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
nuorisotilat ja -toiminta käynnit kpl	33 893	34 000	34 000	34 000	34 000	34 000

8.9 Kaupunkikehityslautakunta

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue tuottaa kaupunkilaisille ja elinkeinoelämälle kustannustehokkaasti kaupungin alueella vetovoimaisen elin- ja toimintaympäristön puitteet suunnittelemalla, rakentamalla ja ylläpitämällä kiinteistöjä ja yhdyskuntateknisiä verkostoja sekä viher- ja virkistysalueita. Palvelualue tarjoaa tilaratkaisuja pääsääntöisesti kaupungin omien prosessien asiakkaille, edistää toimitilojen käytön tehokkuutta taloudellisesti sekä vastaa kiinteistöjen arvon säilymisestä. Rakennusvalvonnan- ja jäteviranomaisen tehtävät kuuluvat palvelualueen vastuuseen. Maaseututoimen toiminta-alueena on maataloushallinnon järjestäminen kuuden kunnan alueella. Lomituspalveluiden toiminta-alueena on maatalouslomituksen järjestäminen kahdenkymmenen kunnan alueella.

Asumisen ja toimintaympäristön palvelualueen tulosalueet

- kaupunkikehitys (maankäyttö- ja kaupunkirakenne sekä vuokraus- ja käyttöpalvelut)
- kaupunkiympäristö (infra- ja viheraluepalvelut, talonrakennuspalvelut)
- rakennusvalvonta
- maaseututoimi

Palvelualueen päätöksenteko:

Palvelualueen päätöksenteko kuuluu valtuuston valitsemalle Kaupunkiympäristölautakunnalle tai palvelualueen viranhaltijoille hallintosäännössä delegoidun päätösvalan puitteissa.

Mikkelin Vesiliikelaitos on sijoitettu palvelualueelle itsenäisenä liikelaitoksena. Vesiliikelaitoksella on oma valtuuston valitsema johtokunta. Johtokunnan kokouksissa on läsnä kaupunkiympäristölautakunnan edustaja.

Rakennusvalvonnan toiminta kuuluu lupa- ja valvontajaokselle (rakennusvalvontaviranomainen).

Palvelusuunnitelma

Kaupunkikehityslautakunnan alainen palvelualue vastaa toimialansa viranomaistehtävistä, omistajahallinta- ja ohjaustehtävistä sekä palvelualueen vastuuseen kuuluvien palvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta mm. hankkimalla ulkoisilta kumppaneilta tarvittavia palveluita.

Palvelualueen tavoitteena on kaupungin elinvoiman ja hyvinvoinnin edistäminen. Se tuottaa kaavoitus-, mittaus- ja kartastopalveluja sekä hankkia ja luovuttaa maata taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi kaupunkikehityslautakunnan alaisiin palveluihin kuuluvat yhdyskuntateknisten palveluiden ylläpito ja rakennuttaminen, joukko- ja koululaisliikenteen palveluiden organisointi, lentoaseman ylläpito, torien hallinnointi ja palveluiden järjestäminen sekä tilaratkaisut (rakentaminen, vuokraaminen, hankkiminen, myyminen ja purkaminen). Palvelualue vastaa rakennusvalvonta- ja jätehuoltoviranomaisen sekä pysäköintipalveluiden (sis. pysäköinnin valvonta) tuottamisesta.

Palvelualue vastaa maaseutu- ja lomituspalveluista. Maaseututoimi vastaanottaa ja käsittelee maatalousyrittäjien EU- ja kansallisten tukien hakemuksia, hallinnoi ruokaviraston rekistereitä, Kaakkois-Suomen lomituspalvelut järjestävät karjatalousyrittäjille vuosi- ja sijaisapulomitusta. Lomituspalveluyksikkö tuottaa maatalouslomitusta Enonkosken, Hirvensalmen, Joroisten, Juvan Kangasniemen, Lemin, Luumäen, Mäntyharjun, Parikkalan, Puumalan, Rantasalmen, Rautjärven, Ruokolahden, Taipalsaaren, Savitaipa-leen ja Sulkavan kunnissa, sekä Imatran, Lappeenrannan, Mikkelin, Pieksämäen ja Savonlinnan kaupungeissa.

Rakennusvalvontaviranomaisena toimii kaupunkikehityslautakunnan lupa- ja valvontajaosto.

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkeli

Osaavan ja hyvinvoivan henkilöstön avulla kaupungin toiminta uudistetaan kaupungin taloudellisen kantokyvyn mukaiseksi.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Maatalousyrittäjien vuosilomat järjestetään palveluhenkisesti	Vuosilomapäivät toteutuvat MELAn ohjeistuksen mukaisena kaikilla alueilla ja ajoittuvat palvelun saatavuuden ja tuotannon tukemiseksi tasaisesti molemmilla vuosipuoliskoilla. (Lomituspalvelut)	26 vuosilomapäivää / yrittäjä / vuosi

Huomioidaan Mikkelin hiilineutraalisuustavoite kestävässä rakentamis-, maankäyttö-, liikenne- ja energiaratkaisuissa.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Hyödynnetään uusiutuvaa energiaa ja huomioidaan hiilineutraalisuustavoite hankinnoissa.	Rakennettavat uudet uusiutuvan energian käyttökohteet kiinteistöissä ja niiden teho. (Talorakennuspalvelut) Hiilineutraalisuustavoitteen huomioiminen kuvataan tarjouspyynnössä. (Palvelualue, Hankintapalvelut)	Arvioitu vuosituotto kWh (uudet kohteet). Kilpailutusten määrä, joissa hiilineutraalisuustavoite on hankinnassa huomioitava tekijä.

Edistetään kaupungin kehittämisalustojen vaikuttavuutta ja yrittäjyyden kasvua alustoilla.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Vesiosaamisen (tutkimus, koulutus, yritystoiminta) edistäminen mm. BEM III (Blue Economy Mikkeli) hankkeella alueen elinvoiman kehittämiseksi.	Yritysten lokalisointi toimintaympäristöön ja kansainvälisen kontaktien määrä (T&K ja teollisuusalue) (Palvelualue, MikseiMikkeli) Mikkeli Water Week 2026 tapahtumaviikon järjestäminen (ml. Finnish Lakeland Forum) painottuen kansainvälisyyteen. Mikkeli Water Weekin sekä kansainvälisen konferenssin valmistelu vuodelle 2026 yhdessä oppilaitosten kanssa. (Palvelualue, MikseiMikkeli, LUT, Xamk)	Klusteriin sitoutuneiden yritysten määrä. Kansainvälisten kontaktien määrä ja maantieteellinen laajuus. Tapahtuman järjestäminen 6/2026 ja mittaaminen kansainvälisten kontaktien määrällä.
Vesiosaamisen ja Blue Economy Mikkeli-osaimiskeskuksen (BEM) kehittäminen Ekosysteemisopimuksen mukaisesti. Puhdistamoluolan TKI-ympäristön käyttö ja sitä hyödyntävä palvelutoiminta.	BEM:n palvelutoiminnan laajentaminen puhdistamon TKI-luolassa. (Palvelualue, MikseiMikkeli)	BEM:n palveluita käyttävien asiakkaiden määrä ja BEM:iin kytkeytyvien, seudulle sitoutuneiden yritysten määrä.

Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli

Parannetaan yrittäjämysteisyyttä sujuvilla yrityspalveluilla sekä joustavilla maankäytön ratkaisilla.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Yritysinvestointien mahdollistaminen.	Asemakaavaprosessien käynnistämiseen kuuluva aika. (Maankäyttö ja kaupunkirakenne)	Päiviä / ulkoisesta yrityshankkeesta käynnistetty kaavaprojekti Yritysinvestointikontaktista lainvoimaiseksi saatujen asemakaavojen määrä. Merkittävien käynnissä olevien asemakaavahankkeiden määrän kehitys (vuodet 2024, 2025 ja 2026).

Panostetaan osaavan työvoiman saamiseen ja osaajien houkutteluun.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Lomittajatyönohjaajien osaamisen tukeminen	Rekrytoidaan lomittajia (2 uutta lomittajaa/vuodessa) (lomituspäalvelut)	Uusien lomittajien määrä / vuosi

Vahvistetaan yritysten, oppilaitosten ja korkeakoulutoimijoiden välistä ja niiden kanssa tehtävää yhteistyötä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kehitetään toimintaa harjoittelujaksojen ja opinnäytetöiden kautta saatavalla tiedolla.	Vähintään 3 harjoittelijaa vuodessa. (Palvelualue) Vähintään 2 opinnäytetöitä. (Palvelualue)	Harjoittelijoiden määrä henkilöä/vuosi Valmistuneiden opinnäytetöiden määrä kpl/vuosi

Mahdollistavat elinympäristöt ja hyvinvointia edistävä toiminta ja palvelut

Alueen hyvinvointi perustuu asukkaiden, yhteisöjen, yritysten, hyvinvointialueen ja kaupungin yhteistyölle sekä vahvaan paikallisuuteen.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Osallistava budjetointi edistää kuntalaisten välittömiä vaikutusmahdollisuuksia lähiympäristössä.	Investoinnin osallisuuden äänestys toteutuu ja yksittäisiä projekteja toteutetaan. (Kaupunkiympäristö)	Toteutunut investoinnin määrä / TA varattu määrä.

Taataan kaupunkilaisille saavutettava palvelurakenne ja -tarjonta sekä edistetään esteettömän ja turvallisen arkiympäristön rakentumista.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Toteutetaan vuosittain vähintään kaksi esteettömyyteen aktiivisesti vaikuttavaa kohdetta.	Vähintään kaksi kohdetta toteutetaan. (Kaupunkiympäristö, Tilapalvelut)	kpl / vuosi
Mikkelin kaupunki tarkastelee älykkäiden ka- tuvalaistusratkaisuiden toteuttamista siten, että se edistää kaupunkilaisten turvallista liik- kumista.	Turvallisuudentunteen lisääminen (kaupunkiympäristö)	Eri vaihtoehdot kartoitettu ja niiden toteuttamismahdollisuudet käsitelty palvelualueen si- sällä. kyllä/ei

Kehitetään kaupunki- ja maaseutuymäristöjä eri asumismuotojen ja -tapojen mahdollistamiseksi.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Maankäytön suunnittelun keinoin mahdollis- tetaan uudenlaisten, leimallisesti asuin- pinta- alaltaan pienien erillispientalojen rakennus- alue.	Asuminen Mikkelissä ohjelma päivitetään vas- taamaan muuttuvaa asukaskysyntää ja muut- tuvaa väestörakenteen asumisen tarvetta.	Asumisen ohjelma on päivitetty tai ei.

Tunnistetaan ja huomioidaan alueen merkittävä vapaa-ajan asuminen ja monipaikkaisuus.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Saatetaan loppuun haja-asutusalueiden edul- lisuusvyöhyketarkastelu.	Osoitetaan koko kunnan alueella vyöhykeit- täin alueet, joilla voidaan erityisesti painottaa edullisuusperiaatteella pysyvän asumisen ra- kentamispaikkoja. (Maankäyttö ja kaupunkirakenne)	Kaupunginvaltuuston lainvoimainen päätös tai ei.

Hyödynnetään toiminnassa läpileikkaavasti kulttuuri, taide, luovat keinot ja liikunta sekä alueen rikas historia ja kulttuuriperintö.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Keskikaupungin merkittävässä maankäytön suunnittelun hankkeissa korostetaan paikalliskulttuuria, historiaa ja monimuotoisuutta.	Satamalahden ja Kenkäveronniemen alue-suunnitelmissa hyödynnetään paikalliskulttuurin ja historian elementtejä. (Maankäyttö ja kaupunkirakenne)	Huomioiminen eri alueiden hankesuunnittelussa ja kaavoissa.
Unesco Global Geopark toiminnan pysyvyyden varmistaminen (Unesco status uusiutunut v. 2024 4 vuodeksi) - Urpolassa sijaitsevan Visitor Centerin, kaupungin organisaation, partner matkailuyritysten, kaupungin alueella sijaitsevien geopark kohteiden kehittäminen osana luontomatkailua Mikkeliissä.	Tavoitellaan tunnettavuuden ja osaamisen kasvua järjestämällä avoimia tilaisuuksia asukkaille ja matkailualan toimijoille yhdessä MSM ry:n ja Saimaa Unesco Global Geopark ry:n kanssa.	Tapahtumien määrä (kpl) ja Visitor Centerin avoinna olon aikataulu (vrk).

Yhteisöllisyys ja osallisuus

Mahdollistetaan vapaaehtois- ja asukasaktiivitoiminta, vertaistuki, omaehtoinen toiminta sekä kokemusasiantuntijuus yhteistyössä kolmannen ja neljännen sektorin kanssa.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kaupunginosa- ja kylätoimikuntien talkoo-hankkeiden esim. raivausten mahdollistaminen ja paikallista toimintaa tukevien ohjelmallisten tapahtumien tukeminen.	Yhteistyöhankkeiden ja ohjelmallisten kylä/korttelitapahtumien tukeminen. (Aluejohtokuntatyö, tapahtumaluvitus)	Tapahtumien määrä

Tuetaan tapahtumakaupunki Mikkelin kehittämistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Kasvatetaan eri kokoisten tapahtumien määrää mahdollistavalla, kokeilevalla ns. matalan kynnyksen luvituksen mallilla. Hyödynnetään rohkeasti kaupungin hallinnassa olevien tilojen ja alueiden käyttöä tapahtuma- ja aluevuokrauksen keinoin. Tehdään entistä vahvempaa yhteistyötä tapahtumatoimijoiden kanssa. Kehitetään kaupungin nettisivujen tapahtuma-alueosiota.	Kaupunki- ja maaseutukulttuuria tukevien tapahtuma ja popup-tyyppisen vuokrausten määrä kasvaa. Tieto tapahtuma-alueista ja mahdollisuuksista tulee tunnetummaksi. (Vuokraus- ja käyttöpalvelut)	Lupa ja -vuokrasopimusten määrä.

Edistetään yhteisöllistä asumista.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Yhteisöllisen asumisen hengen mukaiset asuimismahdollisuudet paranevat uusien asuinalueiden suunnittelussa (esim. pinta-alaltaan pienempien OKT-tonttien osalta).	Luodaan kaupunkirakenteen sisällä ”kylämaisiää” asuinalueita, joissa asukkaiden välinen vuorovaikutus lisääntyy yhteiskäyttötilojen ja yhteisöllisen asumismuodon myötä. (Maankäyttö ja kaupunkirakenne)	Huomioiminen ideasuunnittelussa ja kaavoissa: kyllä

TALOUS

TP 2024	TA 2025	Ltk esitys 2026	TA 2026
---------	---------	-----------------	---------

Toimintatulot	50 448 734	51 345 400	47 733 700	47 733 700
Valmistus omaan käyttöön	254 116	321 000	280 000	280 000
Toimintamenot	-49 417 518	-56 556 600	-52 321 200	-52 201 200
Toimintakate (netto)	1 285 333	-4 890 200	-4 307 500	-4 187 500

Talousarvioesitys ei sisällä kaupunkikehityslautakunnan talousarviokäsittelyssä 18.9.2025 § 94 tehtyä lisäystä kutsujoukkoliikenteen suunnitteluun ja käynnistämiseen eikä joukkoliikenteen viestintään ja markkinointiin.

TUNNUSLUVUT

Kaavoitus	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
yleiskaavoituksen hyväksytyt kaavat (kpl)	1	6	6	6	6	6
asemakaavoituksen hyväksytyt kaavat (kpl)	3	7	7	7	7	7

Kaupungin omistamien rakennusten tunnusluvut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Hallinnassa oleva rakennusomaisuus 1000 m ³	1 364	1 364	1 252	1 200	1 120	1 055
Ulosvuokratut liike- ja teollisuuskiinteistöt, 1000 htm ²	60	60	36	36	36	36
Tilakustannukset €/m ²	42	42	39	44	46	47

Henkilöliikenne	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Waltti-korttilatausten lukumäärä (kpl)	108 173	100 000	180 000	180 000	180 000	180 000
Joukkoliikenteen kyytiinnousut (kpl)	1 302 499	1 150 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000

Tietojen tunnusluvut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Avustettavat yksityistiet, kpl	778	779	786	790	790	790
Perusparannetut yksityistiet, kpl	52	50	47	50	50	50
Kunnossapidetyt yksityistiekilometrit euroa/km	326	307	340	320	320	320

Puistot	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
puistojen hoito ja ylläpito (m ²)	1 099 106	1 128 223	1 075 992	1 075 992	1 075 992	1 075 992
2. hoitoluokan puistot (m ²)	352 043	381 420	380 008	380 008	380 008	380 008
3. hoitoluokan puistot (m ²)	747 063	746 803	695 984	695 984	695 984	695 984

Kunnossapito	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
rakenteelliset katualueen neliöt (m ²)	5 555 402	5 588 313	5 593 366	5 593 366	5 593 366	5 593 366
talvihoidossa olevat katuneliöt (m ²)	2 957 177	2 959 155	2 927 632	2 927 632	2 927 632	2 927 632

Rakennusvalvonta	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Myönnettyt rakentamisen luvat (kpl)	617	530	450	500	500	530

Maaseututoimen tunnusluvut	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Maatilat yhteensä, kpl	1 162	1 162	1 120	1 100	1 100	1 050
Maatalouden tuet milj. euroa/vuosi	22	8	22	22	20	20
Lomituspäivät (vuosilomat, sijaisapu, tuettu lomitus)	33 177	32 000	29 000	28 000	27 000	27 000

Liikelaitokset

- Mikkelin Vesiliikelaitos
- Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

9 Liikelaitosten sitovat tavoitteet, tunnusluvut, tuloslaskelma, rahoituslaskelma, investoinnit

9.1 Mikkelin Vesiliikelaitos

Mikkelin Vesilaitoksen talousarvioesitys vuodelle 2026 sekä toiminta- ja taloussuunnitelma 2027-29 perustuvat Mikkelin kaupungin ja Mikkelin Vesilaitoksen strategiaan tavoitteisiin. Talousarvion 2026 valmisteluaineiston mukaisesti liikelaitosten palvelutuotannon kehittämisessä on huomioitu kaupungin strategiset tavoitteet niiltä osin kuin liikelaitoksen toiminta vaikuttaa kaupunginvaltuustotalosolle vaikuttavuuden kehittämiseen. Liikelaitoksia sitovia eriä ovat liikeyliäämä ja korvaus peruspääomasta. Palvelutuotannossa lähtökohtana on tuottaa toiminnan ja riskien kannalta hallittavaa vesihuoltoa toiminta-alueella. Toiminnallisia sitovia tavoitteita esitetään 9 kappaletta. Vesilaitoksen strategian ohjauksessa ja raportoinnissa käytetään samaa strategiakorttia kuin peruskunnassa.

Vesilaitoksen tunnusluvut, sitovat tavoitteet, strategiakortti, henkilöstösuunnitelma ja yhteenvedo investointien määrästä on esitetty oheisessa talousarvioesityksessä. Talousarvioesitys esitetään kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi.

Eurooppalaisen ja Suomalaisen yhteiskunnan ennustettavuuden oleellinen heikentyminen sekä talouteen vaikuttavien parametrien ja niiden vaikutusten hintavaihteluiden suuruus ja frekvenssi ovat vaikuttaneet vuoden merkittävästi viime vuosina talousarvion ja toteutumaan. Erityisesti energian ja kemikaalien hintataso nousi. Näiden osalta tulevaisuuden näkymät ovat tasaantumassa, mutta hintataso on jäämässä korkeammaksi kuin aikaisemmin. Tällä on vaikutusta myös vuoden 2026 talousarvion.

Vesilaitoksen talousarvioraami on päätetty kaupunginhallituksen kokouksessa 9.6.2025 § 226.

Talousarvion raami on ollut valmistelun lähtökohta, jonka lisäksi Vesilaitoksen talousarvioesityksessä on huomioitu yleisen kustannustason nousu, vedenmyynnin ennustettavuuden heikkeneminen sekä energian hinta.

Talousarvioesityksessä toimintakatteeksi esitetään 5 156 500 euroa. Liikevaihdoksi talousarvion laadintavaiheessa muodostuu 14 406 300 euroa ja kuluiksi 9 264 800 euroa.

Kuluvan vuoden kesäkuun tilinpäätösennusteen perusteella Vesilaitoksen myyntituotot 2025 tulevat olemaan 14 500 000 euroa ja valmistus omaan käyttöön 18 000 euroa. Ennusteen mukaan Vesilaitoksen kuluiksi muodostuu 8 996 900 euroa. Toimintakatteeksi muodostuu 5 523 100 euroa.

Seuraavassa on esitetty Mikkelin Vesilaitoksen liikevaihto, käyttökustannukset ja toimintakate vuoden 2024 tilinpäätöksessä sekä vuoden 2025 talousarviossa ja 2026 talousarvioesityksessä.

(€)	TP 2024	TA 2025	TA esitys 2026
Toimintatuotot	14 602 443	14 039 600	14 406 300
Valm. omaan käyttöön	10 493	18 000	15 000
Toimintakulut	8 971 247	9 238 200	9 264 800
Toimintakate	5 641 689	4 819 400	5 156 500

Talousarvion 2026 perusteena on käytetty seuraavia oletuksia:

- Vedenmyynnin oletetaan hieman alenevan vuoden 2024 tasosta. Vesi- ja viemärlaitoksen tuotoiksi muodostuu 14 406 300 euroa.
- Toimintakuluiksi muodostuu 9 264 800 euroa ja toimintakatteeksi 5 156 500 euroa.
- Verkosto- ja laitosinvestointien loppusumma on 1 920 000 euroa.
- Veden ja jäteveden käyttömaksua ei ole talousarviovaiheessa korotettu. Veden ja jäteveden arvonlisäveroton yhteishinta on tällä hetkellä 5,95 euroa/m³, alv 0 %. Perusmaksujen suuruutta ja tarkennusta pyritään muuttamaan vuoden 2026 aikana, kun saadaan Mikkelin vesilaitoksen yleiset toimitusehdot päivitettyä ja taksaan sisältyviä palvelumaksuja ei pääsääntöisesti koroteta vuodelle 2026.

Mikkelin Vesilaitos on korottanut vesimaksuja vuosittain yli kymmenen vuoden ajan. Hintojen korotuksella on kompensoitu yleisen kustannustason nousua sekä veden myyntimäärän alenemisesta aiheutuva maksutulon laskua. Pidempiaikaisena talouden tavoitteena on, että toimintakate riittää kattamaan lainojen korkomenot, poistot ja peruspääomakorvauksen. Korotus mahdollistaa pääomakulujen hoitamisen sekä vesihuollon järjestämisen kannalta tärkeiden investointihankkeiden jatkumisen suunnitelmien mukaisena. Mikkelin Vesilaitos teki vuonna 2024 talousarviota paremman tuloksen, joka oli kuitenkin 1,9 miljoonaa euroa alijäämäinen. Veden hinnoittelussa on korotuspaineita myös tuleville vuosille. Tulevien vuosien suurimpana haasteena tulee olemaan vuosien mittaan kertyneen vesihuoltoverkostojen saneerausvelan hallitseminen.

Vesilaitosta sitovina taloudellisia tavoitteita tuloutetaan kaupungille korvausta peruspääomasta 500 000 euroa.

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkeli

Ennakoidaan ja reagoidaan väestöön, elinkeinorakenteeseen, kansainvälisyyteen, digitalisaatioon ja kestäväan kehitykseen liittyviin toimintaympäristön muutoksiin.

Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Saadaan yhdessä Mikkelin kaupungin BEM-hankkeen kanssa vesialan koulutusta Mikkeliin	Vesialan koulutus toteutuu XAMK ja LUT:n toimesta (vesilaitoksen johtaja / BEM-hanke)	Koulutus jatkuu Mikkeliissä

Huomioidaan Mikkelin hiilineutraalisuustavoite kestävässä rakentamis-, maankäyttö-, liikenne- ja energiaratkaisuissa.

Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Vesilaitos teettää hiilijalanjäljen selvityksen	Hiilijalanjäljen selvitys tehty (vesilaitoksen johtaja)	Selvitys tehty/käynnistetty

Taataan puhdas vesi ja lähiruoka sekä luonnon monimuotoisuus ja perinnebiotooppien säilymistä edistetään.

Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Vesistöjen vedenlaadusta huolehtiminen	Viemärlaitostointa lupamääräysten mukaista (vesihuoltopäällikkö)	Viemäriverkoston ylivuotoja enintään 5/vuosi.
Vesihuollon toimintavarmuuden turvaaminen	Vedenjakelussa ei toimintakatkoksia	Runkovesijohtojen lukumäärä enintään 10 kpl/vuosi
Pohjavesiriskien vähentäminen	Jätevesiverkostojen saneeraus (verkostopäällikkö)	100 m/vuosi

Edistetään kaupungin kehittämisalustojen vaikuttavuutta ja yrittäjyyden kasvua alustoilla.

Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
EcoSairilan teollisuusvesiprosessi	Yhteistyö ASTO:n kanssa teollisuusvesiprosessin käynnistämiseksi	Toteutusvaihe käynnistyy
Vesiosaamiskeskuksen toiminnan tukeminen	T&K ympäristö käyttö mahdollistettu operointisopimuksen mukaisesti	Vesiosaamiskeskuksen toiminnassa ei häiriöitä

Hyödynnetään digitaalisuuden mahdollisuudet täysimääräisenä kaupungin palvelujen kehittämisessä.

Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Toteutetaan vesilaitoksen digipolku ja kyberturvallisuus selvityksen toimenpiteitä	Toteuttaa digipolku ja kyberturvallisuus selvityksen toimenpiteitä (vesilaitoksen johtaja)	Min. 1 toimenpide

Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli

Vahvistetaan yritysten, oppilaitosten ja korkeakoulutoimijoiden välistä ja niiden kanssa tehtävää yhteistyötä.

Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Vesihuoltolaitos on mukana tarjoamalla työharjoittelua / lopputöitä opiskelijoille	Työharjoittelupaikkojen tarjoaminen (vesilaitoksen johtaja)	1-2 harjoittelupaikkaa

TUNNUSLUVUT

Tunnusluku	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028
Veden myynti, 1000 m3	2490	2268	2 128	2160	2150
Jäteveden laskutus, 1000 m3	2424	2118	2 023	2020	2000
Vesi- ja jätevesitaksa yht. €/m3	5,51	5,95	5,95	6,07	6,19

SITOVAT TAVOITTEET

Sitova tavoite	Mittari
Liikelyläämä	-243 500 €
Korvaus peruspääomasta	500 000 €

TULOSLASKELMA

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Liikevaihto	14 357 107	13 982 600	14 349 300	14 636 300	14 929 000	15 227 600
Liiketoiminnan muut tuotot	245 336	57 000	57 000			
Valmistus omaan käyttöön	10 493	18 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 886 056	-3 272 500	-3 143 500	-3 237 800	-3 334 900	-3 435 000
Palvelujen ostot	-4 013 012	-3 896 800	-3 956 700	-4 075 400	-4 197 700	-4 323 600
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-1 162 733	-1 170 200	-1 209 600	-1 277 000	-1 315 300	-1 354 800
Henkilösivukulut	-223 592	-295 900	-285 700	-301 100	-310 100	-319 400
Poistot ja arvonalentumiset	-5 422 100	-5 400 100	-5 400 000	-5 400 000	-5 400 000	-5 400 000
Liiketoiminnan muut kulut	-685 854	-602 800	-669 300	-689 400	-710 100	-731 400
Liikelylijäämä (-alijäämä)	219 589	-580 700	-243 500	-329 400	-315 000	-321 600
Rahoitustuotot ja -kulut						
Muut rahoitustuotot	11 626					
Kunnalle maksetut korkokulut	-643 651	-629 500	-544 700	-560 000	-580 000	-600 000
Muille maksetut korkokulut	-1 093 566	-844 700	-696 200	-680 000	-680 000	-660 000
Korvaus peruspääomasta	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000	-500 000
Muut rahoituskulut	-7 019	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000	-15 000
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-2 013 022	-2 569 900	-1 999 400	-2 084 400	-2 090 000	-2 096 600
Satunnaiset tuotot						
Satunnaiset kulut						
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-2 013 022	-2 569 900	-1 999 400	-2 084 400	-2 090 000	-2 096 600
Poistoeron lisäys (-) / vähennys (+)	155 078	160 000	160 000	160 000	160 000	160 000
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1 857 943	-2 409 900	-1 839 400	-1 924 400	-1 930 000	-1 936 600

RAHOITUSLASKELMA

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Toiminnan rahavirta						
Liikelylijäämä (-alijäämä)	219 589	-580 700	-243 500	-329 400	-315 000	-321 600
Poistot ja arvonalentumiset	5 422 100	5 400 100	5 400 000	5 400 000	5 400 000	5 400 000
Rahoitustuotot ja -kulut	-2 232 610	-1 989 200	-1 755 900	-1 755 000	-1 775 000	-1 775 000
Muut tulorahoituksen korjauserät	-6 613					
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-1 015 030	-1 660 000	-1 920 000	-1 180 000	-1 270 000	-1 270 000
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	6 613					
Toiminnan ja investointien rahavirta	2 394 049	1 170 200	1 480 600	2 135 600	2 040 000	2 033 400
Rahoituksen rahavirta						
Antolainauksen muutokset	-1 350					
Lainakannan muutokset	-462 335	-1 660 000	-1 660 000	-1 660 000	-1 660 000	-1 660 000
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 930 364					
Rahoituksen rahavirta	-2 394 049	-1 660 000	-1 660 000	-1 660 000	-1 660 000	-1 660 000
Rahavarojen muutos	0	-489 800	-179 400	475 600	380 000	373 400

valtuustoon nähden sitovat erät

Investoinnit

Investointimenojen kokonaismäärä on 1 920 000 euroa.

Laitosinvestointien loppusumma on 320 000 euroa. Laitosinvestoinneissa on varauduttu mm. laitosten varmuusvarastojen hankintoihin, prosessi- automaatiojärjestelmän päivitykseen sekä paineenkorotusasemien ja jätevesipumppaamojen saneeraukseen.

Verkostoinvestointien loppusumma on 1 600 000 euroa. Verkostolaajennukset kohdennetaan kaupungin kanssa tehtäviin yhteishankkeisiin. Edellisuoden taloussuunnitelman lukuihin muutoksena on 500 000 € varaus Veturitallin kaavamuutoksen aiheuttaman runkoviemärin siirtoon. Vesilaitoksen verkostojen saneerauksiin ja kaluston hankintaan kohdennetaan 300 000 €.

Investointeihin varattu määräraha on sitova ja sen ylittämien edellyttää kaupunginvaltuuston hyväksymisen.

VESILAITOS tuhansina euroina	TA 2026		TS2027		TS2028		TS2029		Investoinnit yhteensä vuosina 2026-29
	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
VESILIIKELAITOS									
Vesilaitokset ja jätevesipuhdistamot	-290		-240		-270		-270		-1070
Anttolan siirtolinja, yleissuunnitelma	-30								-30
Verkostot	-1600		-940		-1000		-1000		-4540
MENOT	-1920		-1180		-1270		-1270		-5640
NETTOINVESTOINTI	-1920		-1180		-1270		-1270		-5640
VESILAITOS / INVESTOINNIT YHTEENSÄ									
TULOT		0		0		0		0	0
MENOT	-1920		-1180		-1270		-1270		-5640
NETTOINVESTOINTI	-1920		-1180		-1270		-1270		-5640

9.2 Mikkelin kaupungin liikelaitos Otavia

Kunnallisena liikelaitoksena toimiva Otavia tarjoaa internaatti- ja verkko-oppimiseen liittyviä palveluita vapaan sivistystyön ja yleissivistävän koulutuksen toimijoille alueellisesti, valtakunnallisesti ja globaalisti. Liikelaitoksen tarkoituksena on tarjota koulutus- ja niihin liittyviä palveluita, joiden järjestäminen edellyttää myös yli kuntarajojen ulottuvaa toimintaa.

Palvelusuunnitelma

Strategisina tavoitteina on Otavian aseman vahvistaminen yleissivistävän verkko-oppimisen valtakunnallisena palvelun tuottajana ja kehittäjänä sekä osaltaan tukea kaupungin strategiaa nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden parantamisessa erityisesti koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten aseman osalta. Toimia elinkeinojen hyvinvoinnin näkökulmasta koulutuksellisesti työvoiman osaamisen parantamiseksi. Edistää kansalaisyhteiskunnan osallisuutta kehittämällä vapaan sivistystyön palvelujen tarjottavuutta. Kehittää uusia koulutustuotteita sekä palveluntuotantomalleja.

Alueellisesti ja valtakunnallisesti kehitetään pilotoivia internet- ja internaattipalveluja eri toimijoiden käyttöön. Yhteistyötä verkko-oppimisen kehittämisessä pyritään edelleen laajentamaan muiden koulutuksenjärjestäjien suuntaan. Tavoitteena on luoda perusteita valtakunnalliselle verkkokoulutustoiminnalle. Verkko-oppimisen vaikuttavuuden ja oppimista uudistavien mallien kehittämistä viedään eteenpäin yhteistyössä valtakunnallisesti eri toimijoiden kanssa. Opiskeluhyvinvointiin liittyvää kehittämistyötä tehdään seudullisesti ja valtakunnallisesti.

Toimenpiteet palvelutuotannon kehittämiseksi

Aktiivisesti rakennetaan yhteistyömahdollisuuksia kunta-, maakunta- ja valtakunnan tason toimijoihin, yksilöihin ja instituutioihin. Luodaan konkreettisia yhteistyömahdollisuuksia valtakunnallisesti eri alojen toimijoiden kanssa mm. uudenlaisten vapaan sivistystyön koulutuspalvelujen tuottamiseksi. Kartoitetaan mahdollisuuksia uudenlaisten palvelutuotantomallien luomiseksi mm. selvittämällä yritystoimintaan pohjautuvia vaihtoehtoja kunnallisen palvelutuotannon rinnalle.

STRATEGIAKORTIT

Kestävästi kehittyvä ja älykkäästi uudistuva Mikkeli

Ennakoidaan ja reagoidaan väestöön, elinkeinorakenteeseen, kansainvälisyyteen, digitalisaatioon ja kestäväan kehitykseen liittyviin toimintaympäristön muutoksiin.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Aikuisten maahanmuuttajien perustaitojen kehittäminen. Tuetaan edellytyksiä suomalaiseseen yhteiskuntaan sopeutumiseen. Tuetaan edellytykset aikuisten maahanmuuttajien perusopetuksen tutkinnon suorittamiseen ja jatko-opintovalmiuksiin.	Tuottaa jatko-opintokelpoisia henkilöitä ja parantaa työelämävalmiuksia. (Seutukampus)	Koulutuksen suorittaneiden määrä 30.

Huomioidaan Mikkelin hiilineutraalisuustavoite kestävässä rakentamis-, maankäyttö-, liikenne- ja energiaratkaisuissa.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
OKKA-Säätiön kestäväan kehityksen sertifikaatin kehittämissuunnitelman 2025 – 2027 toimenpiteiden vahvistaminen.	Kestäväan kehityksen edistäminen koko organisaatiossa. (Keke-ryhmä)	Toteutui/ ei toteutunut.

Hyödynnetään digitaalisuuden mahdollisuudet täysimääräisenä kaupungin palvelujen kehittämisessä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Nettilukion tarjonnan hyödyntäminen osana kaupungin tarjoamaa lähiopetuksena toteutettua perusopetusta ja lukiokoulutusta.	Kaupungin lähiopetuksena toteutettavien koulutusten opiskelijoille tarjotaan mahdollisuutta yksilöllisiin koulutuspolkuihin Muikun kautta tuotetuilla palveluilla. (Nettikoulutus)	Kolme Mikkelin toisen asteen oppilaitosta hyödyntää palvelua. Perusopetus hyödyntää palvelua.
Jatketaan Opinvoimala.fi-verkkopalvelun ylläpitämistä ja kehittämistä, jolloin tunnustetaan ennaltaehkäisevästi oppimisen ja opiskeluyhyvinvoinnin esteitä sekä vahvistetaan näihin liittyvää osaamista.	Mahdollistetaan opiskelukykyn (oppimisen haasteet, hyvinvointi, opiskelutaidot) liittyvien ongelmien varhainen tunnistaminen, ennaltaehkäisevä työ anonyymien verkkopalvelun avulla sekä lisätään opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamista tässä työssä. Opinvoimalan käyttö vakiintuu valtakunnallisesti. (Nettikoulutus)	Sivustolla vierailevien aktiivisten käyttäjien määrä 35 000 käyttäjää.

Osaamisen ja yrittäjyyden Mikkeli

Edistetään alueen yrittäjyyttä, työllisyyttä, olemassa olevien työpaikkojen säilyttämistä sekä uusien työpaikkojen syntymistä.		
Toimenpide ja toiminnan kuvaus	Tavoite ja vastuu	Mittari
Luontokuvaushankkeen tavoitteena on tehdä yhteistyötä mää- ja metsätilojen omistajien kanssa kohteiden vuokraamisesta ja palvelujen hankinnasta.	Tukea ja kehittää Luontokuvauskeskushankkeen avulla alueellista yrittäjyyttä uusien palvelujen tuottamiseksi. (Vapaan sivistystyön tiimi/Hallinto)	Yhteistyökumppaneiden lukumäärä 11 yritystä.

Kehitetään maahanmuuttajien työelämä-, digi- ja tekoälyvalmiuksia yhdessä työllisyysalueiden ja kuntien, muiden oppilaitosten sekä järjestöjen kesken (edellyttäen 2025 haetun hankerahoituksen saamista).	Päätavoite: uusien toimintamallien kehittäminen, yhteistyö eri toimijoiden välillä sekä maahanmuuttajien osaamisen parantaminen. Sivutavoitteet: yhteistyön kehittäminen, työvoimatarpeiden ennakointi ja teknologian (chatbottien ja kielimallien) hyödyntäminen työntekijöiden työn tehostamisessa.	Yhteistyö seitsemän (7) eri työllisyysalueen kanssa on käynnistynyt.
--	---	--

SITOVAT TAVOITTEET

Sitova tavoite	Mittari
Liikeliijäämä	390 000 euroa

TUNNUSLUVUT

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028	TS2029
Lukion opiskelijamäärä	944,9	930	930	930	930	930
Peruskoulun opiskelijamäärä	320	310	310	310	310	310
Vapaan sivistystyön opiskelijaviikot	1453,60	1460	1460	1460	1460	1460

INVESTOINNIT

OTAVIA 1000 euroa	TA2026 menot tulot	TS2027 menot tulot	TS2028 menot tulot	TS2029 menot tulot	2026 - 2029 YHTEENSÄ
MENOT					
<i>Kalusto</i>	-25	-25	-25	-25	-100
NETTO	-25	-25	-25	-25	-100

TULOSLASKELMA

	TP 2024	TA 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Liikevaihto	605 266	574 600	720 800	750 000	750 000	750 000
Liiketoiminnan muut tuotot	539 959	690 000	340 000	400 000	400 000	400 000
Tuet ja avustukset kunnalta *	5 886 373	5 826 800	6 601 000	6 520 000	6 520 000	6 520 000
Materiaalit ja palvelut						
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-236 732	-162 100	-241 700	-242 000	-242 000	-242 000
Palvelujen ostot	-670 222	-650 100	-647 100	-650 000	-650 000	-650 000
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot	-4 371 200	-4 557 200	-4 827 300	-4 900 000	-4 900 000	-4 900 000
Henkilösivukulut	-818 936	-1 155 800	-1 145 800	-1 078 000	-1 078 000	-1 078 000
Poistot ja arvonalentumiset	-874	-8 500	-10 500	-10 500	-10 000	-10 000
Liiketoiminnan muut kulut	-436 895	-413 200	-399 400	-399 500	-400 000	-400 000
Liikelylijäämä (-alijäämä)	496 738	144 500	390 000	390 000	390 000	390 000
Rahoitustuotot ja -kulut						
Muut rahoitustuotot	861					
Muut rahoituskulut						
Kunnalle maksetut korkokulut		-142 000	-140 000	-140 000	-140 000	-140 000
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	497 600	2 500	250 000	250 000	250 000	250 000
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	497 600	2 500	250 000	250 000	250 000	250 000

Valtuustoon nähden sitovat erät

Taseen kumulatiivisen alijäämän kattaminen

Otavian taseessa on kertynyttä alijäämää 5,3 miljoonaa euroa tilinpäätöksessä 2024. Alijäämän kattaminen on liikelaitoksen taloussuunnittelun keskeinen tavoite tulevana vuosina. Talousarvio- ja -suunnitelmakaudella 2026–2029 pyritään kohti ylijäämäistä tulosta. Vaikka kumulatiivista alijäämää ei pystytä kattamaan vielä taloussuunnitelmavuosien aikana, liikelaitos sitoutuu toimenpiteisiin, joiden tavoitteena on alijäämän kattaminen pidemmällä aikavälillä.

Kattamissuunnitelma perustuu seuraaviin keskeisiin toimiin:

Toiminnan tehostaminen ja menojen hallinta: Liikelaitos jatkaa toiminnan ja prosessien kehittämistä siten, että kustannustehokkuus paranee ja pysyviä säästöjä syntyy ilman, että lakisääteiset palvelut tai opetuksen laatu vaarantuvat.

Tulojen kasvattaminen: Tavoitteena on lisätä ulkopuolista rahoitusta muun muassa valtionavustusten, hanketoiminnan ja maksullisten palveluiden avulla. Opiskelijamäärien kasvattaminen ja kuntien kanssa tehtävä yhteistyö on keskeistä.

Henkilöstöresurssien tarkastelu: Henkilöstösuunnittelulla varmistetaan, että resurssit kohdistuvat oikein ja henkilöstömenot pysyvät kestävällä tasolla.

Käyttötaloussylijäämien kerryttäminen: Talousarvioiden tavoitteenasettelussa pyritään ylijäämäisiin tulostavoitteisiin, jotta kumulatiivista alijäämää voidaan purkaa vähitellen.

Tavoitteena on kattaa alijäämä viimeistään vuonna 2046. Suunnitelmaa tarkennetaan vuosittain talousarvioprosessin yhteydessä huomioiden taloudellisen toimintaympäristön muutokset ja liikelaitoksen toimintaedellytykset.

RAHOITUSLASKELMA

	TP2024	TA2025	TA2026	TS2027	TS2028	TS2029
Toiminnan rahavirta						
Liikelyljäämä (-alijäämä)	496 738	144 500	390 000	390 000	390 000	390 000
Poistot ja arvonalentumiset	874	8 500	10 500	10 000	10 000	10 000
Rahoitustuotot ja -kulut	861	-142 000	-140 000	-140 000	-140 000	-140 000
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-31 477	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000	-25 000
Toiminnan ja investointien rahavirta	466 997	-14 000	235 500	235 000	235 000	235 000
Rahoituksen rahavirta						
Lainakannan muutokset	4 000 000					
Lyhtytaikaisten lainojen muutos	-147 068					
Muut maksuvalmiuden muutokset	-4 319 929					
Rahoituksen rahavirta	-466 997					
Rahavarojen muutos		-14 000	235 500	235 000	235 000	235 000

Tuloslaskelmaosa

- tuloslaskelman analyysi
- tuloslaskelma ja tunnusluvut
- eritelty tuloslaskelma, liikelaitokset ja taseyksikkö

10 Tuloslaskelma

Talousarvion tuloslaskelmaosassa osoitetaan, kuinka kunnan tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahitusmenoihin sekä suunnitelman mukaisiin poistoihin. Tuloslaskelmassa lasketaan yhteen talousarvion käyttötalousosan toimintatulot ja -menot. Tuloslaskelmassa toimintakate kertoo, paljonko toimintamenoista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Vuosikate ilmoittaa paljonko tulorahoituksesta jää investointien, lainanlyhennysten ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Tilikauden tulos kertoo tilikauden tulojen ja menojen erotuksen. Tämän jälkeen esitetään tuloslaskelmassa poistoeron, varaus-ten ja rahastojen muutos. Näiden jälkeen tuloslaskelma päättyy tilikauden yli- tai alijäämään, joka lisää tai vähentää kunnan omaa pääomaa.

Kirjanpitolain mukaan tilinpäätöksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Jos käyttöomaisuushyödykkeeseen liittyvät tulonodotukset muuttuvat olennaisesti, on kuntien alaskirjattava tasearvot ja varattava purkamiskulut kiinteistöistä, joista ollaan luopumassa, kiinteistö on päätetty purettavaksi tai joilla ei ole enää taloudellista tuottoarvoa. Jos kiinteistön käyttöaika on tiedossa, on kiinteistön tasearvo poistettava sen käyttöaikana; esim. jos kiinteistön käyttöaika on kolme vuotta, tulee kiinteistön jäljellä oleva tasearvo poistaa kolmen vuoden aikana. Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue määrittelee kiinteistöjen käytettävyyttä, jonka mukaisesti käytöstä poistuviin kiinteistöihin varaudutaan talousarviossa.

Tuloslaskelmaa tarkastellessa on syytä huomioida TE-uudistuksen voimaantulon vaikutus vuodesta 2025 alkaen. Uudistuksen myötä kunnille siirtynyt TE-palveluiden järjestämisvastuu konkretisoituu Mikkelin kaupungin taloudessa seudullisten työllisyyspalveluiden kustannusten ja muiden kuntien maksuosuuksista muodostuvien tulojen sisällymisenä talousarvioon. Siten tuloslaskelmassa vertailutietona näkyvät vuoden 2024 lukemat eivät ole täysin vertailukelpoisia työllisyyspalveluiden järjestämisen nettokustannusten heikentäessä kaupungin toimintakatetta vuodesta 2025 lukien. TE-palveluiden järjestämisvastuun perusteella saatavat valtionosuudet näkyvät tuloslaskelmassa vasta toimintakatteen alapuolella ja sisältyvät valtionosuuksien kokonaissummaan.

Toimintatuotot

Toimintatuotot 104,8 miljoonaa sisältävät myös sisäisten palveluiden myynnin kaupungin toimialojen välillä sekä ulkoiset ja sisäiset kiinteistöjen vuokratuotot. Sisäisten erien määrä toimintatuotoissa ja -kuluissa on noin 50,8 miljoonaa euroa, ja niiden nettosumma koko kaupungin tasolla on +/- 0 euroa. Ulkoisten toimintatuottojen määrä on siten noin 54 miljoonaa euroa.

Vuokratuottojen määrää vähentävänä tekijänä on talousarviovalmistelussa huomioitu sote-kiinteistöihin liittyvien vuokratulojen poistuminen sote-uudistukseen liittyvästä lainsäädännöstä johtuen. Talousarvion valmisteluvaiheessa sote-kiinteistöjä koskevat neuvottelut ovat vielä kesken, mutta niiden yhtiöittämisvelvoite tulee voimaan 1.1.2026 lukien. Toimintatuotot ovat talousarviossa noin 4,5 miljoonaa euroa vuoden 2025 ennustetta matalammalla tasolla, ja muutoksesta pääosa, noin 3,3 miljoonaa euroa, selittyy sote-kiinteistöjen pois jäävillä vuokratuloilla. Lisäksi budjetoitujen myyntivoittojen määrä on miljoona euroa alhaisempi kuin 2025 talousarviossa ja ennusteessa.

Toimintakulut

Kaupungin 250 miljoonan euron toimintakulut sisältävät ulkoisten kulujen lisäksi myös sisäisten palveluiden ostot kaupungin toimialojen välillä sekä sisäiset vuokratulot. Sisäisten eria sisältyy toimintakuluihin noin 50,8 miljoonaa euroa, joten ulkoisten toimintakulujen määräksi jää 199,2 miljoonaa euroa.

Toimintakulut ovat matalammat kuin alkuperäisessä vuoden 2025 talousarviossa ja 1,7 miljoonaa euroa eli vain 0,7 % vuoden 2025 ennusteen toimintakuluja suuremmat. Kun huomioidaan esimerkiksi oppimisen tuesta ja muista lisäpalveluista, työmarkkinaratkaisun mukaisista yleiskorotuksista sekä inflaatiosta aiheutuva kustannusten kasvu, on alle prosentin kasvu kaupungin kokonaiskustannuksiin erittäin maltillinen ja kuvastaa onnistunutta kustannusten kasvun hillintää. Vuoden 2024 tilinpäätöksen toimintakustannukset ovat seuraavia vuosia matalammat, sillä ne eivät vielä sisällä vuodesta 2025 alkaen kaupungin vastuulle siirtyneitä työllisyyspalveluiden kustannuksia. Tämä on huomioitava lukuja vertailtaessa.

Toimintakate

Toimintakate on toimintatuottojen ja toimintakulujen erotus, joka osoittaa, kuinka paljon käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Toimintakate on vuoden 2026 talousarviossa -144,6 miljoonaa euroa, joka on hieman kaupunginhalituksen kesäkuussa 2025 hyväksymää talousarviota paremmalla tasolla. Vuoden 2025 toimintakatteen ennustetaan päätyvän n. -138,3 miljoonaan euroon. Toimintakulujen kasvun ollessa hyvin maltillinen aiheutuu toimintakatteen heikentyminen pääasiassa toimintatuottojen laskusta, jonka suurin yksittäinen syy on sote-kiinteistöjen vuokratuottojen poistuminen kaupungin taloudesta (vaikutus n. -3,3 milj. euroa).

Rahoitustuotot ja -kulut

Kaupungin **korkotuotot** ovat pääosin konsernin sisäisiä korkotuloja, eli tytäryhtiöille myönnettyistä konsernilainoista kertyvää korkotuloa. Korkotuottoihin sisältyy myös n. 0,7 miljoonaa euroa liikelaitosten emokaupungille lainoistaan maksamia sisäisiä korkotuloja. Kaupungin **muut rahoitustuotot** koostuvat lähinnä yhtiöiden osinkotuotoista, Vesiliikelaitoksen peruspääomakorvauksesta sekä sijoitustoiminnan käynnistyttyä myös sijoitustuotoista. Sijoitusomaisuuden kasvaessa korkoa voi tuottojen nousevan markkina-arvon

realisoituminen myyntien kautta tuoda tuloslaskelman *muihin rahoitustuottoihin* tuloja. Sijoitustuottoja on budjetoitu talousarviovuodelle sekä suunnitelmavuosille, ja niiden määrä perustuu sijoittajatahoilta saatuihin maltillisiin arvioihin tulevien vuosien kehitysnäkymistä. Vuoden 2026 talousarviossa sijoitustoiminnan tuloutustavoite on määrältään 2,7 miljoonaa euroa.

Suunnitelmakauden **korkokulujen** ennustamisessa on hyödynnetty kaupungilla käytössä olevaa Kuntarahoituksen Apollo-lainasalkkuohjelmaa. Suunnitelmavuosille on ennakoitu nousua korkokulujen kokonaismäärään investointiohjelman rahoitustarpeiden vuoksi. Kestävä taloudenpito edellyttää kuitenkin seuraavien vuosien talousarviovalmisteluiden yhteydessä investointiohjelman kriittistä läpikäyntiä, jotta investoinnit eivät ylitä kaupungin talouden kantokykyä. Energiaomaisuusjärjestelystä tuloutuneilla varoilla maksettiin pois kaupungin lainoja 100 miljoonalla eurolla vuoden 2024 aikana, mikä alentaa kaupungin vuotuisia korkokustannuksia yli 2 miljoonalla eurolla. Korkokuluihin sisältyy noin 0,7 miljoonaa euroa liikelaitosten emokaupungille sisäisesti maksamia korkoja, joita vastaava sisäinen tulo sisältyy korkotuottoihin.

Muihin rahoituskuluihin sisältyvät muun muassa verotilityskorot, viivästyskorot sekä takaus- ja luottoprovisiot. Muita rahoituskuluja ovat lisäksi esimerkiksi kurssitappiot, lainasaamisten ja muiden rahoituserien erilaiset arvonalentumiset sekä muut koron lisäksi rahoituslainoista aiheutuvat kulut. Mikkelin Vesiliikelaitoksen 0,5 miljoonan euron peruspääomakorvaus näkyy tässä erässä Vesiliikelaitoksen budjettiin kirjattuna kuluna ja vastaavasti peruskaupungin osalta tulona muissa rahoitustuotoissa. Kaupungin toiselle liikelaitokselle Otavialle ei ole sovittu peruspääomakorvauksia.

Rahoitustuottojen ja -kulujen netto- eli yhteissumma vuoden 2026 talousarviossa on 4,1 miljoonaa euroa.

Vuosikate

Toimintakatteen jälkeen tuloslaskelmassa esitetään verotulot, valtionosuudet sekä rahoitustuotot ja -kulut. Verotulojen ja valtionosuuksien budjetointiperusteet on selostettu talousarviokirjan kohdassa 4.2. Näiden erien jälkeen muodostuva vuosikate on talousarviovuonna 21,1 miljoonaa euroa.

Poistot, satunnaiset erät ja tilikauden tulos

Poistojen määräksi arvioidaan nykyisen käyttöomaisuuden poistoennustelaskennan sekä investointiohjelman aktivoitavista hankkeista muodostuvaksi arvioitujen uusien poistojen perusteella 21,2 miljoonaa euroon. Vuosikate on lähes samalla tasolla kuin käyttöomaisuuden suunnitelman mukaiset poistot. Investointiohjelman mukainen nettoinvestointien määrä 21 miljoonaa euroa vastaa vuosikatetta.

Vuodelle 2026 ei ole budjetoitu satunnaisia eriä. Tilikauden tulokseksi muodostuu -137 tuhatta euroa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään kirjanpidollisena tuloksenkäsittelyeränä poistoeron muutos, joka huomioiden alimman rivin tilikauden ylijäämän määräksi muodostuu 23 tuhatta euroa. Vuoden 2026 talousarvio on siten niukasti positiivinen.

Erityishuomiot taloussuunnitelmavuosille

Vuoden 2026 talousarvio saatiin valmisteltua täpärästi ylijäämäiseksi, käytännössä nollatulokseen. Ylijäämäisen tilinpäätöksen saattaminen tulee vaatimaan huolellista taloudenpitoa kaikilta budjettivastuullisilta. Hyvin merkityksellistä talouden toteuman kannalta on työllisyystilanteen ja siten kunnallisverokertymän parantuminen vuoden 2025 ennakoidusta tasosta. Suunnitelmavuosien alustavissa menoarvioissa on huomioitu työehtosopimusten mukaisten yleiskorotusten vaikutukset palkkakustannuksiin sekä arvioitu yleinen kustannustason nousu. Vuodet 2027–2029 ovat 0,6–1,0 miljoonaa euroa ylijäämäisiä, joten käyttötalouden voidaan todeta olevan tasapainossa. Liikkumavara on kuitenkin edelleen kohtalaisen pieni.

Valtiovarainministeriön valmisteleva valtionosuusuudistus aiheuttaa suunnitelmakauden näkymässä suurta epävarmuutta. Mikkelin kannalta edullisella tavalla toteutuessaan uudistus voisi tuoda käyttötalouteen jopa useamman miljoonan kohennuksen. Toisaalta riskinä näyttäytyy vaillinaiseksi jäävä uudistus, jossa sote-uudistukseen liittyvät negatiiviset erät vähentävät jatkossakin Mikkelin ja monien muiden kaupunkien valtionosuuksia hyvin alhaiselle tasolle. Talousarvion valmisteluhetken tiedon mukaan uudistus olisi tulossa voimaan vuodesta 2027 alkaen. Suunnitelmavuosien 2027–2029 valtionosuuksien budjetoinnissa on hyödynnetty valtiovarainministeriön painelaskelmassa esitettyjä tietoja, jotka perustuvat nykyisin voimassa olevaan valtionosuusjärjestelmään.

Tuloslaskelma ja taloussuunnitelma 2026–2029

Laskelma sisältää sisäiset erät.

tuhansina euroina	TP 2024	TA 2025	Ennuste 2025*	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Toimintatuotot							
Myyntituotot	44 875	55 343	56 472	56 101	56 942	57 796	58 663
Maksutuotot	4 641	4 838	4 581	5 032	5 083	5 134	5 185
Tuet ja avustukset	10 717	9 972	10 252	9 854	9 903	9 953	10 002
Muut toimintatuotot	37 689	37 605	37 963	33 775	34 113	34 454	34 799
Toimintatuotot yhteensä	97 922	107 758	109 268	104 762	106 041	107 336	108 649
Valmistus omaan käyttöön	479	395	386	295	300	300	300
Toimintakulut							
Henkilöstökulut	-94 285	-101 840	-99 991	-102 554	-104 789	-107 745	-110 438
Palkat ja palkkiot	-76 039	-81 212	-79 713	-82 600	-84 400	-86 781	-88 950
Henkilösivukulut	-18 246	-20 628	-20 278	-19 954	-20 389	-20 964	-21 488
Palvelujen ostot	-65 040	-81 505	-79 992	-80 453	-82 062	-84 524	-86 637
Aineet , tarvikkeet ja tavarat	-15 443	-18 013	-16 702	-16 004	-16 324	-16 732	-17 151
Avustukset, josta	-14 700	-18 828	-20 060	-20 095	-20 496	-20 906	-21 325
<i>toiminta-avustus eli VOS Otavia-liikel.</i>	<i>-5 895</i>	<i>-5 683</i>	<i>-5 683</i>	<i>-6 601</i>	<i>-6 601</i>	<i>-6 601</i>	<i>-6 601</i>
Muut toimintakulut	-31 362	-30 793	-31 222	-30 555	-31 318	-32 101	-32 583
Toimintakulut yhteensä	-220 830	-250 979	-247 967	-249 660	-254 991	-262 009	-268 133
Toimintakate	-122 429	-142 826	-138 313	-144 603	-148 650	-154 372	-159 184
Verotulot	139 880	143 607	140 036	146 617	149 919	154 579	158 207
Valtionosuudet	6 529	12 835	14 222	14 950	17 101	19 389	20 208
Rahoitustuotot ja kulut							
Korkotuotot	3 697	1 757	1 656	1 586	1 600	1 600	1 600
Muut rahoitustuotot	4 563	5 539	5 683	7 295	6 800	6 800	6 800
<i>josta korvaus liikelait. peruspo:sta</i>	<i>500</i>	<i>500</i>	<i>500</i>	<i>500</i>	<i>500</i>	<i>500</i>	<i>500</i>
Korkokulut	-5 725	-3 952	-3 959	-4 172	-4 500	-5 000	-5 000
Muut rahoituskulut	-1 043	-610	-576	-610	-610	-610	-610
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	1 492	2 734	2 804	4 099	3 290	2 790	2 790
Vuosikate	25 472	16 350	18 749	21 063	21 660	22 385	22 021
Poistot ja arvonalentumiset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-21 450	-21 700	-21 700	-21 200	-21 200	-21 500	-21 500
Arvonalentumiset	-1 676						
Satunnaiset erät							
Satunnaiset tuotot	156 067						
Satunnaiset kulut							
Tilikauden tulos	158 413	-5 350	-2 951	-137	460	885	521
Poistoero lisäys/vähennys	163	160	160	160	160	160	160
Varausten lisäys/ vähennys	27 000						
Tilikauden yli-/ alijäämä	131 576	-5 190	-2 791	23	620	1 045	681

Sitovuustaso valtuustoon

* 2025 ennustetta päivitetty KV 6.10.2025 § 125 raportin valmistumisen jälkeen saadulla tuoreemmalla verotuloennusteella.

TUNNUSLUVUT

Taseen kertynyt(yli-)/ alijäämä	110 520	105 330	107 729	107 752	108 372	109 417	110 098
Ali-/ylijäät/ asukas	2 130	2 030	2 076	2 076	2 088	2 109	2 122
Toimintatuotot/ -kulut %	44 %	43 %	44 %	42 %	42 %	41 %	41 %
Vuosikate/ poistot %	119 %	75 %	86 %	99 %	102 %	104 %	102 %
Vuosikate €/ asukas*	491	315	361	406	417	431	424

*Mikkelin asukasluku 31.12.2024

51 893 (Tilastokeskuksen ennakkoluku, käytetty tilinpäätöksessä 2024)

Tuloslaskelma (liikelaitokset ja taseyksikkö eriteltynä)

Laskelma sisältää sisäiset erät.

	Koko kaupunki TA 2026	Kaupunki	Mikkelin Vesiliike- laitos	Otavia liikelaitos	Työllisyys- lautakunta (taseyksikkö)
Toimintatuotot					
Myyntituotot	56 101	30 931	14 359	707	10 104
Maksutuotot	5 032	5 032			
Tuet ja avustukset	9 854	2 625		6 941	288
Muut toimintatuotot	33 775	33 704	57	14	
Toimintatuotot yhteensä	104 762	72 292	14 416	7 662	10 392
Valmistus omaan käyttöön	295	280	15		
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-102 553	-90 900	-1 495	-5 973	-4 185
Palkat ja palkkiot	-82 600	-73 189	-1 210	-4 827	-3 374
Henkilöstösivukulut	-19 953	-17 711	-285	-1 146	-811
Palvelujen ostot	-80 453	-72 513	-3 957	-647	-3 336
Aineet , tarvikkeet ja tavarat	-16 004	-12 588	-3 144	-242	-30
Avustukset	-20 095	-17 495			-2 600
Muut toimintakulut	-30 555	-29 246	-669	-399	-241
Toimintakulut yhteensä	-249 660	-222 742	-9 265	-7 261	-10 392
Toimintakate	-144 603	-150 170	5 166	401	
Verotulot	146 617	146 617			
Valtionosuudet	14 950	14 950			
Rahoitustuotot ja kulut					
Korkotuotot	1 586	1 586			
Muut rahoitustuotot	7 295	7 295			
josta PO korv. Liikelaitokselta	500	500			
Korkokulut	-4 172	-2 791	-1 241	-140	
Muut rahoituskulut	-610	-95	-515		
Rahoitustuotot ja -kulut yht.	4 099	5 995			
Vuosikate	21 063	17 392	3 410	261	
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-21 200	-15 789	-5 400	-11	
Arvonalentumiset					
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot					
Satunnaiset kulut					
Tilikauden tulos	-137	1 603	-1 990	250	
Poistoeron lisäys/ vähennys	160		160		
Varausten lisäys/ vähennys					
Rahastojen lisäys/ vähennys					
Tilikauden yli-/ alijäämä	23	1 603	-1 830	250	

Investointi- ja rahoitusosa

- rahoituslaskelma analysoituna
- rahoituslaskelma ja tunnusluvut
- eritelty rahoituslaskelma liikelaitokset
- investoinnit perusteluineen

11 Rahoituslaskelma

Talousarvion laskelmaosan rahoituslaskelmaan kootaan käyttötalous-, tuloslaskelma- ja investointiosan tulojen ja menojen aiheuttamat rahavirrat (toiminnan ja investointien rahavirta). Lisäksi rahoitusosaan merkitään kaupungin antolainauksen, lainakannan ja oman pääoman muutokset sekä muutokset muissa maksuvalmiuden erissä (rahoituksen rahavirta). Rahoituslaskelma on rahavirtalaskelman luonteinen ja sen lopussa esitetään toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirtojen kokonaisvaikutus kunnan rahavaroihin. Rahavarojen muutos kuvaa kunnan rahoitusarvopapereiden sekä rahojen ja pankkisaamisten muutosta vuoden aikana. Siihen sisältyy myös muista maksuvalmiuden muutoksista ne, jotka eivät ole tiedossa talousarviota laadittaessa. Näitä ovat muun muassa lyhytaikaisten saamisten ja korottomien velkojen muutokset.

Talousarviovuoden 2026 rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmassa varsinaisen toiminnan tuloista ja menoista kertyvä vuosikate on noin 21,1 miljoonaa euroa. Toiminnan rahavirta yhteensä on 20,1 milj. euroa, kun vuosikatteesta on vähennetty tavoitteeksi asetetut 1,0 miljoonan euron omaisuuden myyntivoitot. Investoinneista aiheutuva rahoitustarve on noin 21 miljoonaa euroa, kun investointimenoista (22,8 milj. euroa) on vähennetty niihin saatavat rahoitusosuudet (0,3 milj. euroa) ja omaisuuden myyntitulot (1,5 milj. euroa).

Lainakannan muutokset 2026

Kaupungin pitkäaikaisten lainojen lyhennysohjelmien mukaisten maksuerien määrä on vuonna 2026 yhteensä noin 19,1 miljoonaa euroa. Näiden uudelleenrahoitus ja varautuminen noin 7,7 miljoonan euron antolainauksen nettokasvuun johtavat yhdessä noin 28 miljoonan euron pitkäaikaisten lainojen nostotarpeeseen. Lainakanta kasvaa talousarvion mukaan kokonaisuutena noin 8,9 miljoonaa euroa vuoden 2025 ennusteluvusta. Käytännössä lainakannan kasvu liittyy siis konsernipankkitoimintaan, josta kaupunki saa korkotuottoa; rahoituslaskelman antolainauksen lisäykset ovat varautumista liikelaitosten ja tytäryhtiöiden konsernilainojen myöntämiseen.

Ottolainojen nettomuutoksen ollessa noin 9 miljoonaa euroa, arvioidaan kaupungin lainamäärän päätyvän vuoden 2026 tilinpäätöksessä 230,3 miljoonaan euroon (4438 eur/as.). Arvio vuoden 2025 tilinpäätöksen lainamäärästä on 221,4 miljoonaa euroa (4266 eur/as.). Vuonna 2024 tapahtuneen energiaomaisuusjärjestelyn myötä toteutettujen lainojen takaisinmaksujen jälkeen lainakanta on selvästi tilinpäätöksen 2023 tasoa matalammalla. Vuoden 2023 tilinpäätöksessä lainakanta oli 315 miljoonaa euroa (6067 eur/as.).

Lainamääräarvio lasketaan vuoden 2025 talousennusteeseen pohjautuen, joten myös syksyn 2025 talousennustetta merkittävästi huonompi tai parempi käyttötalouden toteuma, ennustettua suurempi investointien rahoitustarve loppuvuoden 2025 aikana ja/tai muut maksuvalmiuden muutoserät voivat johtaa myös vuoden 2025 lopullisen lainamäärän poikkeamiseen nyt laadittuun talousarvioon nähden. Vuoden 2025 lainamäärässä on myös oletettu, että 27.10.2025 kaupunginhallituksen käsiteltäväksi tuleva 7,7 miljoonan euron konsernilainaina myönnetään hakijalleen. Mikäli konsernilainaa hakenut tytäryhtiö saa lainan edullisemmin muualta eikä nosta sitä kaupungilta, vähenee kaupungin vuoden 2025 rahoitustarve vastaavalla summalla.

Antolainauksen määrään vaikuttavat kaupungin tililuottosopimusten mukaiset lainat sekä nykyiset antolainat. Uusien antolainojen osalta kaupunginhallitus tekee aina erilliset päätökset. Antolainoissa on varauduttu 10 miljoonalla eurolla konsernilainojen myöntämiseen syksyllä 2025 konserniyhtiöille toteutetun rahoitustarvekyselyn perusteella. Kaupungin tilinpäätöksessä on lainamäärän arvioinnissa aiheellista huomioida antolainauksen määrän muutos konserniyhtiöille ja sen vaikutus kaupungin omaan lainamäärään, sillä kaupunki lähtökohtaisesti rahoittaa konsernilainojen myöntämisen nostamalla itse vastaavan suuruisen lainan rahoitusmarkkinalta. Kaupungin lainamäärän suhteen on syytä huomata, että vaikka konsernirahoitus- ja takausperiaatteiden mukainen konsernipankkitoiminta kasvattaa kaupungin omaa lainarahoitustarvetta, tavoitellaan sillä kaupunkikonsernille kokonaistaloudellisesti edullisempaa rahoitusta. Kaupunki saa lähtökohtaisesti edullisemmin rahoitusta markkinoilta kuin konserniyhtiöt, ja kaupungin edelleen rahoittaessa konserniyhtiöitä saadaan konsernitasolla säästää konsernin ulkopuolelle maksettavissa koroissa. Lisäksi kaupunki saa myöntämistään lainoista korkotuloja, jotka lainatarjouksissa määritetään aina hieman korkeammiksi kuin kaupungin omat korkokustannukset hankitusta rahoituksesta ovat.

Lainakannan muutokset suunnitelmakaudella 2027–2029

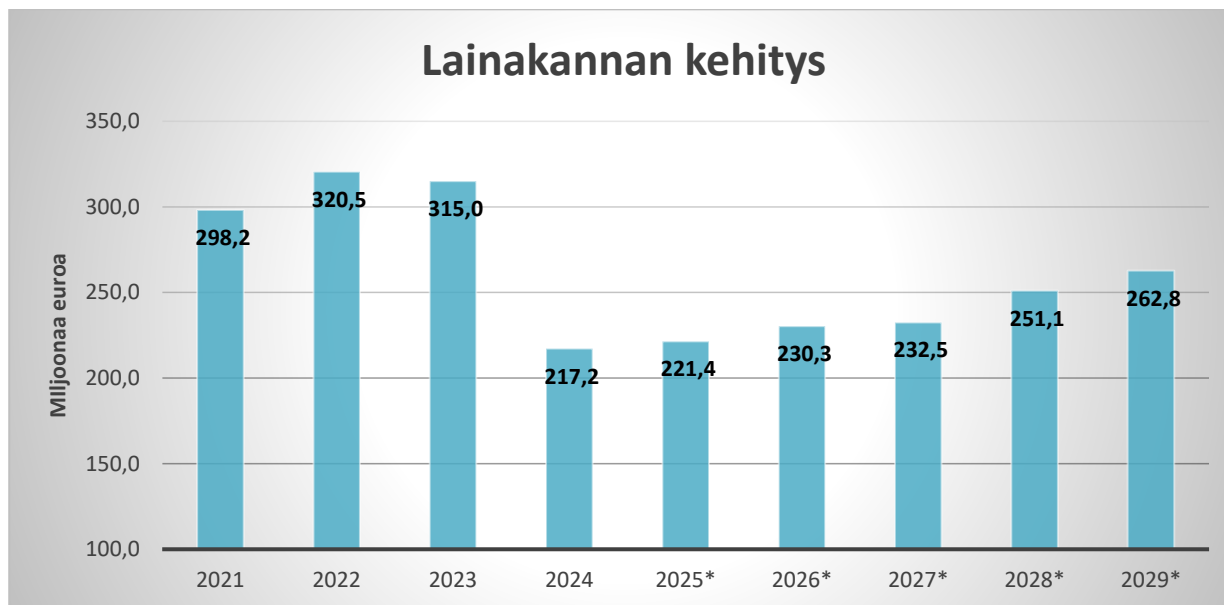
Lainamäärän kasvu jatkuu rahoituslaskelmassa taloussuunnitelmakauden ajan, vaikkakin haastavimpia vuosia maltillisempina. Etenkin vuonna 2027 kasvu on hyvin pieni, vain 2,2 miljoonaa euroa, ja alittaa myös konsernilainojen myöntämiseen alustavasti varatun 5 miljoonan euron summan. Investointien rahoittaminen tulo-rahoituksella ilman lainamäärän lisäämistä edellyttää, että vuosikate on vuotuisia nettoinvestointeja suurempi. Taloussuunnitelmavuonna 2027 kaupungin oma tulo-rahoitus riittää investointien rahoittamiseen.

Tilanne muuttuu suunnitelmavuosina 2028 ja 2029, sillä vuosikate ei riitä investointiohjelmaan sisältyvien nettoinvestointien rahoittamiseen. Näiden vuosien investointisuunnitelmaa on siis vielä priorisoitava ja karsittava, jotta investointien kokonaissumma on talouden näkökulmasta kestävällä tasolla. Nettoinvestointien määrän nostaa laskelmissa korkeaksi investointiohjelmassa suunnitelmavuosille 2028 ja 2029 kaavailut itäisen alueen päiväkotij- ja kouluverkon rakentamishankkeet. Ilman em. itäisen alueen yhteensä 27

miljoonan euron kokonaisinvestointisummaa jäisi taloussuunnitelmakauden 2026–2029 nettoinvestointien keskiarvo noin 21,2 miljoonaan euroon vuodessa; ilman ko. hankkeen poissulkemista on suunnitelmakauden 2026–2029 vuotuisten nettoinvestointien keskiarvo lähes 28 miljoonaa euroa.

Seuraavien vuosien talousarviokäsittelyiden yhteydessä on siten ehdottomasti pystyttävä priorisoimaan ja jakamaan tulevien vuosien investointitarpeita pidemmälle aikavälille niin, että nettoinvestointien määrä olisi lähempänä vuosikatteen tasoa myös vuosina 2028 ja 2029. Samalla vuosikatetta tulisi pyrkiä saamaan korkeammaksi, mikä tarkoittaa myös käyttötaloudessa tarkkaa kustannustietoutta sekä panostuksia elinvoimaa edistäviin ja verotuloja kohottaviin toimiin.

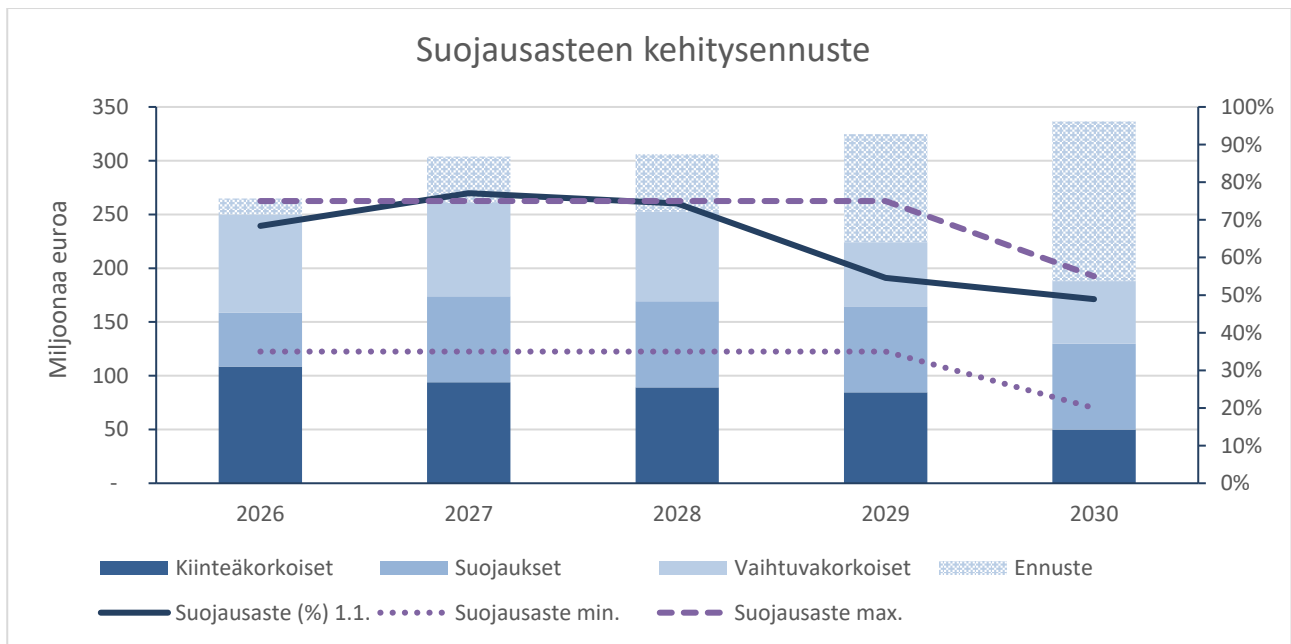
Alla oleva kaavio osoittaa lainamäärän arvioidun kehityksen suunnitelmakauden aikana. Huomioarvoista on, että mikäli vuoden 2024 ylimääräisiä lainojen takaisinmaksuja (100 milj. euroa) ei olisi tehty, olisivat lainakannan vuosittaiset nousupaineet vielä voimakkaammat. Myös vuosikate olisi heikompi korkeampien korkokustannusten vuoksi, mikä kaventaisi liikkumavaraa ja kasvattaisi lainarahoituksen tarvetta entisestään.

Lainasalkun rakenne ja suojaustaso

Suojatuilla lainoilla tarkoitetaan kiinteillä koroilla otettuja lainoja ja lainoihin tehtyjen johdannaissuojauksien määrää. Korkosuojausten tarkoituksena on vähentää kunnan korkomenojen heiluntaa ja parantaa ennustettavuutta ja siten edesauttaa budjetin laatimista ja siinä pysymistä. Korkosuojaautumisella saavutettava vakaampi korko sopii kunnalle myös siksi, että kunnan investoinnit ovat pitkäaikaisia ja korkomenojen äkillisen nousun kompensoimiseksi on olemassa niukasti keinoja. Myös korkokatto, korkolattia, korkoputki tai muu näihin rinnastettavissa oleva korko-optiosopimus ovat sallittuja suojauskeinoja. Vallitsevaan suojausasteen tasoon vaikuttaa kaupungin kulloinkin korkonäkemyksensä, markkinatilanne sekä lainamäärä ja sen ennustettu kehitys. Johdannaissopimuksia voidaan käyttää myös kiinteäkorkoisen lainan muuttamiseksi vaihtuvakorkoiseksi tai viitekoron vaihtamiseksi. Lainasalkun suojaaminen on osa kaupungin riskienhallintaa.

Suojaustasolla tarkoitetaan suojattujen lainojen osuutta kokonaislainamäärästä. Mikkelin kaupungin korkosuojauksia tulee ylläpitää jäljempänä kuvattujen periaatteiden ja tavoitetasojen mukaisesti, mutta perustellusta syystä on periaatteista mahdollista poiketa väliaikaisesti. Lainasalkun ja suojausten rakennetta on määrä ylläpitää siten, että vuotuinen suojattujen lainojen osuus lainasalkusta on suunnitelmakaudella aina vähintään 40 prosenttia, kun politiikan asettama minimitaso on 35 %. Mikkelin kaupungin lainasalkun suojaustaso on vuoden 2026 alussa noin 68 prosenttia. Vuonna 2024 toteutetun 100 miljoonan euron lainasalkun keventämisen johdosta korkosuojauksia on muokattu vuoden 2025 aikana siten, että kokonaisuus vastaa myös uudessa tilanteessa paremmin suojauspolitiikkaa ja varmistaa perustellun, maltillisen suojausasteen myös pidemmälle aikavälille siten, ettei suojausaste laske liian alhaiseksi myöskään 2030-luvulla eikä toisaalta ole myöskään ylimitoitettua korkeaa aiempina vuosina. Ylimääräiset 100 miljoonan euron lainojen poismaksut aiheuttivat suojaustason nousun hetkellisesti tarpeettoman korkeaksi, ja kesällä 2025 toteutettu suojausten uudelleenjärjestely korjasi tämän tilanteen. Seuraava kuvaaja esittää suojausasteen kehityssennusteen vuosina 2026–2030.

Korkosuojausten periaatteet

Rajoitukset korkosuojausten käyttötarkoituksen suhteen: Korkojohdannaisia voidaan käyttää vain korkoriskiltä suojautumiseen. Valtuutetuilla henkilöillä on näin ollen oikeus tehdä vain sellaisia korkosuojausjauksia, joissa maksettava maksimikorko on joko ennalta tiedossa (esim. kiinteä korko) tai maksettavan koron erotus vaihtuvaan markkinakorkoon on rajoitettu (esim. 3kk euribor + 2 %-yksikkö). Täten esimerkiksi korkojohdannaisista, jossa kunnan maksama korko voi kumuloitua rajoittamattomasti, ei voida käyttää.

Rajoitukset korkosuojausten nimellismäärän suhteen: Tietyllä kalenterivuodelle tehtyjen korkosuojausten nimellismäärä saa olla enintään 75 % lainasalkun ennustetusta koosta kyseiselle vuodelle, ellei kyse ole korkosuojausjauksille tehtävästä laajemmasta uudelleenjärjestelystä tai poikkeamiselle on muu perusteltu syy. Suojausten aikahorisontti voi olla pidempi kuin nykyisten lainojen maturiteetti, mikäli hyväksytyjen tai valmisteilla olevien taloussuunnitelmien (talousarvio) tai pidemmän tähtäimen ennusteiden perusteella on perusteltua uskoa, että nykyisten lainojen erääntyessä ne jälleenerahoitetaan uudella velalla. Samoin korkosuojausjauksia voidaan tehdä taloussuunnitelmaan jo ennakoitujen, tulevaisuudessa nostettavien lainojen korkoriskin suojaamiseksi jo ennen ko. lainan nostohetkeä.

Korkosuojausten tekemisvaltuudet: Korkosuojausjauksia voivat tehdä kaupunginjohtaja ja talousjohtaja. Talousjohtaja informoi hyvän hallintotavan mukaisesti kaupunginjohtajaa suojausten tekemisen suunnittelusta ja valmistelusta, koska kaupunginjohtaja allekirjoittaa korkosuojaussopimukset. Valtuutetuilla henkilöillä on myös oikeus purkaa tai muuten muokata tekemiään korkosuojausjauksia pitäytyen em. rajoissa.

Tavoitteellisten suojaustasojen määrittely aikaperiodille 0–40 vuotta:

1. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 0–4 vuotta (suunnitelmakaudella 2026–2029) siten, että suojattujen lainojen osuus lainasalkusta on vähintään 35 % ja enintään 75 %.
2. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 5–8 vuotta siten, että suojattujen lainojen osuus on vähintään 20 % ja enintään 55 %.
3. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 9–12 vuotta siten, että suojattujen lainojen osuus on enintään 45 %.
4. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 13–20 vuotta siten, että suojattujen lainojen osuus on enintään 35 %.
5. Lainasalkun rakennetta ylläpidetään aikaperiodilla 21–40 vuotta siten, että suojattujen lainojen osuus on enintään 30 %.

Edellä mainituista suojaustasojen vaihteluvälimäärittelyistä on mahdollista poiketa, mutta vain perustellusta syystä.

Korkosuojauspolitiikasta on yleisen tason määräyksiä myös kaupunginvaltuuston 11.12.2023 § 123 hyväksymässä Mikkelin kaupungin varainhankintapolitiikassa. Poliitiikan mukaan tavoiteltua suojausastetta tarkennetaan vuosittain talousarviossa.

Rahoituslaskelma

Tuhansina euroina	TP 2024*	TA 2025	Ennuste 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA							
Toiminnan rahavirta							
Vuosikate	25 473	16 350	18 749	21 063	21 660	22 385	22 021
Satunnaiset erät	156 067						
Tulorahoituksen korjauserät	-129 332	-2 000	-2 000	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Toiminnan rahavirta yhteensä	52 208	14 350	16 749	20 063	20 660	21 385	21 021
Investointien rahavirta							
Investointimenot	-17 666	-21 530	-21 673	-22 835	-22 005	-40 215	-33 446
Rahoitusosuudet investointimenoihin	548	997	852	295	80	170	100
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	134 714	2 025	2 025	1 525	1 525	1 525	1 525
Investointien rahavirta yhteensä	117 595	-18 508	-18 796	-21 015	-20 400	-38 520	-31 821
Toiminnan ja Investointien rahavirta	169 804	-4 158	-2 047	-952	260	-17 135	-10 800
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäykset	-8 003	-12 000	-12 000	-10 000	-5 000	-5 000	-5 000
Antolainasaamisten vähennykset	28 978	2 159	2 159	2 350	2 804	2 856	2 997
Antolainauksen muutokset yhteensä	20 975	-9 841	-9 841	-7 650	-2 196	-2 144	-2 003
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	30 000	25 000	15 000	28 000	10 500	47 000	48 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-109 964	-9 838	-9 838	-19 088	-8 338	-28 338	-36 338
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-17 851	-1 660	-1 000	0	0	0	0
Lainakannan muutokset yhteensä	-97 815	13 502	4 162	8 912	2 162	18 662	11 662
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	103						
Vaihto-omaisuuden muutokset	547						
Saamisten muutos	-2 202						
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	-6 565						
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-8 117						
Rahoituksen rahavirta	-84 957	3 661	-5 679	1 262	-34	16 518	9 659
Rahavarojen muutos	84 847	-497	-7 726	310	226	-617	-1 141

* Energiaomaisuusjärjestelystä johtuen TP2024 luvut poikkeuksellisia

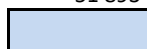
TUNNUSLUVUT	TP 2024	TA 2025	Ennuste 2025	TA 2026	TS 2027	TS 2028	TS 2029
Lainamäärä	217 228	251 842	221 390	230 302	232 464	251 126	262 788
Lainamäärä/ asukas	4 186	4 851	4 266	4 438	4 480	4 839	5 064
Investointien omahankintameno, teur	17 118	20 533	20 821	22 540	21 925	40 045	33 346
Investointien tulorahoitus %	149 %	80 %	90 %	93 %	99 %	56 %	66 %

Mikkelin asukasluku 31.12.2024

51 893

(Tilastokeskuksen ennakkoluku, käytetty tilinpäätöksessä 2024)

Valtuustoon nähden sitovat erät

Eritelty rahoituslaskelma

Tuhansina euroina	TA 2026	Kaupunki	Mikkelin Vesiliike- laitos	Liikelaitos Otavia	Työllisyys- lautakunta (taseyks.)
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	21 063	17 391	3 411	261	0
Satunnaiset erät	0				
Tulorahoituksen korjauserät	-1 000	-1 000			
Toiminnan rahavirta yhteensä	20 063	16 391	3 411	261	
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-22 835	-20 890	-1 920	-25	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	295	295			
Käyttöomaisuuden myyntitulot	1 525	1 525			
Investointien rahavirta yhteensä	-21 015	-19 070	-1 920	-25	
Toiminnan ja Investointien rahavirta	-952	-2 679	1 491	236	
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset	-10 000	-10 000			
Antolainasaamisten vähennykset	2 350	2 350			
Antolainauksen muutokset yhteensä	-7 650	-7 650			
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	28 000	28 000			
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-19 088	-17 428	-1 660		
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0				
Lainakannan muutokset yhteensä	8 912	10 572	-1 660		
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset					
Vaihto-omaisuuden muutokset					
Saamisten muutokset					
Korottomien velkojen muutokset					
Muut maksuvalmiuden muutokset yht.					
Rahoituksen rahavirta	1 262	2 922	-1 660		
Rahavarojen muutos	310	243	-169	236	

12 Talousarviovuoden 2026 ja suunnitelmavuosien 2027–2029 investoinnit

Investointiohjelmanesityksen tausta-aineistoina ovat jo aikaisemmin tehdyt monivuotiset päätökset mm. kouluista, päiväkodeista, liikenneinvestoinneista, liikuntapaikkarakentamisesta ja liikenneverkosta.

Kaupungin elinvoimaisuuden kehittämiseksi mm. strategiaan kehittämisalustoihin osoitetaan investointeja.

Taloussuunnitelmavuosille 2027–2029 esitetyt investoinnit ovat ohjeellisia, vuosittain kumulatiivisesti yli kaupungin talouden kestävä kantokyvyn ja niiden toteutus sopeutetaan vuosittain kaupungin taloudelliseen tilanteeseen talousarviokäsittelyn yhteydessä. Lisäksi erityisesti ns. horisonttihankeet nostetaan hyvissä ajoin poliittiseen keskusteluun, esimerkiksi kolme taloussuunnittelu-vuotta ennen kuin investoinnit tulisivat aktualisoitumaan.

Kaupungin poistotaso on n. 21,2 milj. euroa.

Keskeisimmät talousarvion sitovat investoinnit (vuoden 2026 osuus investoinnista):

- Kaupungin virastotalon saneerauksen jatkuminen (2,0 milj. euroa)
- Katujen saneeraus (1,8 milj. euroa)
- Hänninkentän huoltorakennuksen uudistaminen (1,5 milj. euroa)
- Keskuskeittiön Isopadan kunnostaminen (1,5 milj. euroa)
- Yritysalueiden ja uusien asuinalueiden kadut (0,8 milj. euroa)
- Viestikeskus Lokki, luolan kunnostaminen (0,5 milj. euroa)
- Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen (0,4 milj. euroa)
- Hulevesiohjelma (0,4 milj. euroa)

INVESTOINTIESITYS, TALOUSARVIO 2026 + TS2027-29

KAUPUNKI tuhansina euroina	Hank- keen suu- ruus- luokka (arvio)	Tot. ennuste 2025		TA 2026		TS2027		TS2028		TS2029		Investoin- nit yh- teensä vuosina 2026-29
		menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT												
Osallistava budjetointi, ASTO		-150		150		150		150		150		-600
KIINTEÄ OMAISUUS												
Maa- ja vesialueet												
Maa- ja vesialueiden myynti, TULOT			2000		1500		1500		1500		1500	6000
Maa- ja vesialueiden hankinta, MENOT		-300		-300		-300		-300		-300		-1200
RAKENNUKSET												
Rakennukset (kiinteistöt), TULOT			25		25		25		25		25	100
Päiväkodit												
Röllin päiväkotit (n. 100 lasta), julkisivut	-200									-200		-200
Röllin päiväkotit, peruskorjaukset	-1000					-400		-600				-1000
Lähemäen lastentalon peruskorjaus	-1500	-50						-700		-800		-1500
Naisvuoren päiväkodin pihan aurinkosuojat	-50			-50								-50
Koulut												0
Itäinen aluekoulu (KV 11/24 § 102) - kampus. Kokonaisuuteen 27 M€ inv.varaus												0
TP 2024. (koulu ja alueen päiväkotit, versio oma tase) *	-27000											0
Korvaava koulun uudisrakennus (n. 460 opp.)	-17664	-50		-50		-100		-7500		-10000		-17650
Kalustus (perusopetus)	-736									-736		-736
Korvaavat päiväkodit uudisrakennukset (n. 150 + 70 lasta)	-8300			-50		-50		-7500		-700		-8300
Kalustus (varhaiskasvatus)	-300									-300		-300
Otavan koulun peruskorjaus	-200			-100		-50		-50				-200
Otavan lähiliikuntapaikka	-400							-200		-200		-400
Kalevankankaan koulu, sisäilmakorjaukset	-2000	-250		-500		-500						-1000
Kalevankankaan koulun pihan saattoliikennejärjestely	-150			-150								-150
Rantakylän koulun tilamuutokset kansainvälistä opetusta varten	-50			-50								-50
Mikkelin Lyseon koulu (n. 460 opp.), peruskorjaus	-12500									-100		-100
Lyseon koulun pihan kunnostus	-30			-30								-30
Mikkelin lukio (n. 750 opisk.), koulun elinkaari ja toiminnallisuus	-17000											
Kalustus (lukio-opetus)										-300		-300
Katto remontin lopetus	-400	-200		-200								-200
Tuppuralan koulun pihan perusparannus	-225			-25				-200				-225

KAUPUNKI tuhansina euroina	Hank- keen suu- ruus- luokka (arvio)	Tot. ennuste 2025		TA 2026		TS2027		TS2028		TS2029		Investoin- nit yh- teensä vuosina 2026-29
		menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
Kulttuuri												
Konsertti- ja kongressitalo Mikaeli, korjaus ja peruskorjaus	-12000	-100		-100		-100		-100		-100		-400
Teatteritalo												
Toiminnalliset muutokset ja peruskorjaus	-11000									-100		-100
Kesäteatterin katsomo	-250							-250				-250
Kirjastorakennus, Mikkelin seutukirjasto												
LVIS-peruskorjaus	-3500	-50				-2500		-1000				-3500
Pääkirjaston toiminnallisuutta parantava remontti	-3500					-50				-3500		-3550
Päämajatalo												
Katon maalaus	-250			-250								-250
Viestikeskus Lokki, luolan kunnostaminen	-800			-500		-200						-700
Museotoimen tilojen suunnittelu	-50					-50						-50
Kansalaisopiston keramiikan tilojen siirtäminen	-30							-30				-30
Liikunta												
Hänninkenttä												
Hänninkentän huoltorakennus MENOT	-3230	-2500		-1500								-1500
Tekonurmen uusiminen	-600					-600						-600
Lähemäen urheilukentän huoltorakennus	-250			-250								-250
Urheilupuiston katsomorakennuksen vedenpoistot	-150			-100		-50						-150
Rantakeitaan ilmanvaihdon ja kosteiden tilojen huoltokorjaus	-1100							-1100				-1100
Rantakeitaan ison altaan vedenpuhdistus (hiekkasuodattimet)	-60			-60								-60
Julkiset rakennukset												
Kaupungin virastotalo, peruskorjaus etenee vaiheittain												
LVIS peruskorjaus		-1500		-2000		-1000						-3000
Sotakoulu, Ristiina	-1150	-70		-50								-50
Isopata, keskuskeittiö												
Lattioiden ja kylmiöiden korjaus	-1500			-1500								-1500
Kiinteän varavoimakoneen hankinta (huolto- ja toimintavarmuus)	-500			-500								-500
Kaupungintalon vesikaton kunnostus	-360			-360								-360
Kiinteistöjen muut muutos- ja peruskorjaustyöt												
Koulu- ja esiopetus		-200		-200		-200		-200				-600
Liikunta- ja nuorisopalvelut		-100		-100		-100		-100				-300
Julkiset rakennukset		-100		-110		-100		-100				-310
Rakennusten suunnittelumääräraha		-150		-150		-150		-150		-150		-600
Energiataloudelliset investoinnit, TULOT			100		50		50		50		50	200
Energiataloudelliset investoinnit, MENOT		-250		-200		-200		-200		-200		-800
Kiinteistöjen sähköautolatauspisteet		-5		-20								-20

KAUPUNKI tuhansina euroina	Hank- keen suu- ruus- luokka (arvio)	Tot. ennuste 2025		TA 2026		TS2027		TS2028		TS2029		Investoin- nit yh- teensä vuosina 2026-29
		menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
KIINTEÄT RAKENTEET												
Strateginen kehittämisalustat												
Satamalahden kehittäminen		-560		-700		-1000		-3000		-2000		-6700
Kiertoliittymä, Savilahti (viides haara)				-500		-500						-1000
Mannerheimintien liittymäjärjestelyt						-700						-700
Puhistamon liittymäalue (kiertoliittymä)								-800				-800
Varsinainen satama-alue ja kokoajakatu						-1000		-1000		-1000		-3000
Mikkelitalo (kulttuuri- ja tiedekeskus)	-30 000									-200		-200
Ecosairila		-150		-500		-150		-500		-200		-1350
Kalevankankaan alue		-100		-100		-100		-200		-200		-600
Matkailu		-300		-300		-300		-300		-300		-1200
Ruutukaavakeskustan kehittäminen		-200		-100		-100		-100		-200		-500
Liikenneverkkoratkaisut												
Valtion kanssa toteutettavat liikenneverkon yhteishankkeet	-4000			-200		-1000		-2000		-1000		-4200
Kadut												
Kadut (yritys- ja uudet asuinalueet) ***		-600		-800		-1000		-1000		-1000		-3800
Karilan vihreän siirtymän kehittämisalue (l=1000 m)								-1000				-1000
Kadut (saneeraus, liikenneturvallisuus, jne.) ***		-1800		-1800		-2000		-2000		-2000		-7800
Katujen suunnittelumääräraha				-100		-100		-100		-100		-400
Otavankatu & Sammonkatu kiertoliittymä										-700		-700
Siltojen uusiminen		-500		-500		-1000		-600		-600		-2700
Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen												
Pyöräilyn ja kävelyn edistäminen (Sammonkatu) MENOT ***		-400		-400		-400		-400		-400		-1600
Savilahden rannan yhtenäinen kevytvyäly (asemakaavan toteuttaminen)								-100				-100
Meijeripuiston rannan yhtenäinen puistoväylä (asemakaavan toteuttaminen)	-170									-200		-200
Lentoasema (sis. Valtion investointituki) TULOT			105		30		30		50		50	160
Lentoasema MENOT		-240		-100		-50		-200		-200		-550
Valot												
Katuvalojen saneeraus		-400		-300		-300		-300		-400		-1300
Liikennevalojen uusiminen				-200		-300		-300				-800
Katu- ja liikennevalokeskusten uudelleensijoittelu ja liittymät				-600		-550						-1150
Joukkoliikenteen infran kehittäminen keskusta-alueella				-50								-50
Puistot ja leikkipaikat ***		-500		-350		-300		-300		-300		-1250
Saimaan Unesco Global Geopark hanke, luontomatkailu		-50		-60		-50		-75		-75		-260

KAUPUNKI tuhansina euroina	Hank- keen suu- ruus- luokka (arvio)	Tot. ennuste 2025		TA 2026		TS2027		TS2028		TS2029		Investoin- nit yh- teensä vuosina 2026-29
		menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
Vesistöt												
Hulevesiohjelma ***		-400		-400		-400		-400		-900		-2100
Veturitallinlahti hulevesi				-100								-100
Keskusta-alueen tulvariski		-810		-350		-500		-500				-1350
Hulevesialueen rakentaminen (Urpolan lampi)								-200				-200
Tikkalan entisen kaatopaikan vesien hallinnan järjestelyt				-100								-100
Satamien kunnostus*** (sis. retkisatamat)		-75		-80		-50		-75		-100		-305
Kallioniemi, risteily- ja matkailualuslaituri, TULOT					75							75
Kallioniemi, risteily- ja matkailualuslaituri, MENOT				-150								-150
<u>Liikkuminen</u>												
Uimarantojen kunnostukset, korjausvelan poistaminen		-75		-75		-75		-75		-75		-300
Latureitin jatko ja valaistus, Ristiina	-150					-125						-125
Kalevankangas, pitkä latureitti								-100				-100
Otava, Liukkolan lenkki, sillan uusiminen ja valaistus (3 km)						-50						-50
Urheilupuiston kokonaisuus												
Viheralueiden/rinteiden uusiminen ja tukeminen				-360								-360
Jalkapallo- ja tenniskenttien pelialustojen uudistaminen TULOT									100			100
Jalkapallo- ja tenniskenttien pelialustojen uudistaminen MENOT	-500							-500				-500
Raviradan nurmikenttien kastelujärjestelmän uusiminen	-120					-120						-120
Suomenniemen tenniskenttä								-80				-80
Hiirolan kuntoradan valaisinylväiden uusiminen						-40						-40
Otavan lähiliikuntapaikka (koulun kentän pelialue, tekonurmi)	-200	-20				-200						-200
Yleisurheilukentän kunnostus, Haukivuori	-100									-100		-100
Kalevankankaan tekonurmen uusiminen										-500		-500
Urpolan tekonurmen ja lämmitysjärjestelmän uusiminen	-600							-600				-600
Kovalantien alikulkusillan suurenus	-300					-100						-100
Liikuntapaikkarakentaminen ja kunnostus **		-125		-125		-125		-125		-125		-500

KAUPUNKI tuhansina euroina	Hank- keen suu- ruus- luokka (arvio)	Tot. ennuste 2025		TA 2026		TS2027		TS2028		TS2029		Investoin- nit yh- teensä vuosina 2026-29
		menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
IRTAIN OMAISUUS												
Koneet ja kalusto												
Hallinnon palvelualue												
Ruoka- ja puhtauspalvelut												
Sivistyksen palvelualue												
Sivistyslautakunta												
Hyvinvointilautakunta												
Rantakeitaan kuntosalin välinehankinta												
Päämajakoulun pihan välineistö												
Asumisen ja toimintaympäristön palvelualue												
Kaupunkikehityslautakunta												
TKI tilan varustelu (JTF BEM-osaamiskeskus) Metsä-Sairila TULOT												
TKI tilan varustelu (JTF BEM-osaamiskeskus) Metsä-Sairila MENOT												
Varautuminen, mm. häiriötilannekeskukset												
ARVOPAPERIT JA OSUUDET												
Osakkeet ja osuudet												
Osakkeiden hankinta, Saimaa Stadiumi Oy												
Muiden osakkeiden hankinta												
Itäradan suunnitteluhankeyhtiö (valtuusto 31.8.20 § 269)												
INVESTOINNIT YHTEENSÄ												
TULOT												
MENOT												
NETTOINVESTOINTI												

LIIKELAITOKSET

tuhansina euroina	<i>Hank- keen suuruus- luokka (arvio)</i>	<u>Tot. ennuste 2025</u>		TA 2026		TS2027		TS2028		TS2029		Investoin- nit yh- teensä vuosina 2026-29
		<u>menot</u>	<u>tulot</u>	<u>menot</u>	<u>tulot</u>	<u>menot</u>	<u>tulot</u>	<u>menot</u>	<u>tulot</u>	<u>menot</u>	<u>tulot</u>	
LIIKELAITOS OTAVIA												
TULOT												
MENOT		-25		-25		-25		-25		-25		-100
NETTOINVESTOINTI		-25		-25		-25		-25		-25		-100
VESILIIKELAITOS												
Vesilaitokset ja jätevedenpuhdistamot		-530		-290		-240		-270		-270		-1070
Anttolan siirtolinja, yleissuunnitelma		-30		-30								-30
Verkostot		-1100		-1600		-940		-1000		-1000		-4540
Uudiskohteet yhdessä kadunrakennuksen kanssa				-250								
Saneerauskohteet yhteistyössä kadunrakennuksen kanssa				-550								
Oma rakentaminen vesijohdot				-150								
Oma rakentaminen viemärit				-150								
Veturitallin alueen rakentaminen				-500								
MENOT		-1660		-1920		-1180		-1270		-1270		-5640
NETTOINVESTOINTI		-1660		-1920		-1180		-1270		-1270		-5640
LIIKELAITOKSET / INVESTOINNIT YHTEENSÄ												
TULOT												
MENOT		-1685		-1945		-1205		-1295		-1295		-5740
NETTOINVESTOINTI		-1685		-1945		-1205		-1295		-1295		-5740

PERUSKAUPUNKI JA LIIKELAITOKSET YHTEENSÄ

	<i>Hankkeen suuruus- luokka (ar- vio)</i>	<u>Tot. ennuste 2025</u>		TA 2026		TS2027		TS2028		TS2029		Investoinnit yhteensä vuosina 2026-29
		<u>menot</u>	<u>tulot</u>	<u>menot</u>	<u>tulot</u>	menot	tulot	menot	tulot	menot	tulot	
<u>INVESTOINNIT YHTEENSÄ</u>												
TULOT			2370		1820		1605		1695		1625	6745
MENOT		-16868		-22835		-22005		-40215		-33446		-118501
NETTOINVESTOINTI		-14498		-21015		-20400		-38520		-31821		-111756

Poistotaso n. 21,2 milj euroa

Yksittäisen hankkeen investointimäärärahat voivat poiketa enintään 5 %, jos hanke saadaan saman talousarviovuoden aikana rahoitettua muusta hankkeesta säästyneillä vastaavaan pysyvien vastavien ryhmään kuuluvilla määrärahoilla. Jos ylitys on yli 5 %, mutta euromääräisesti ylitys on alle 20 000 euroa, voidaan ylitys kattaa edellä esitetyllä tavalla ilman erillistä lisämäärärahan esittämistä.

- * Ratkaistaan Itäisen alueen päiväkotij- ja kouluratkaisun yhteydessä. Luvut taulukossa lautakuntakäsittelyn 6/2024 mukaisina. Aikataulu siirretty kahdella vuodella.
- ** Kaupunkirakenneselvitys (kaupunginvaltuusto 18.6.2018 § 71). Ennen hankkeiden toteuttamisen aloittamista tehdään erillinen hankekohtainen päätös.
- *** Työohjelma vahvistetaan käyttötalousuunnitelmassa

Liite 1: Merkittävimpien konserniyhteisöjen konsernivastuuhenkilöt ja yhteyshenkilöt

Kaupunginjohtajan viranhaltijapäätös 6.10.2023 § 44 (päättöksen voimaantulo 1.1.2024)

KONSERNIVASTUUHENKILÖT

Konsernivastuuhenkilön tehtävänä on konserniyhtiöiden valvonta, perehtyminen vastuuyhtiöidensä asioihin sekä yhdyshenkilönä toimiminen yhtiön ja kaupungin välillä (konserniohje 9.12.2024 § 120). Konsernivastuuhenkilön tulee aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan (hallintosääntö § 27).

Tytäryhteisöt	
Etelä-Savon Energia -konserni	Kaupunginjohtaja
Kiinteistökehitys Naistinki Oy	Kaupunkikehitysjohtaja
Metsäsairila Oy (konserni)	Kaupunkikehitysjohtaja
Mikalo Oy	Kaupunkikehitysjohtaja
Mikkelin Asumisoikeus Oy	Kaupunkikehitysjohtaja
Mikkelin Oppilaitoskiinteistöt Oy	Kaupunkikehitysjohtaja
Mikkelin Jäähalli Oy	Hallintojohtaja
Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy	Kaupunginjohtaja
Etelä-Savon Koulutus Oy (konserni)	Sivistysjohtaja
Mikkelin Ravirata Oy	Hallintojohtaja
Mikkelin Matkailu Oy (ei toimintaa)	Hallintojohtaja
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	
As Oy Pirttitie III	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja*)
As Oy Tuppura	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja*)
As Oy Hirvipari	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja*)
Kiint. Oy Ristiinan Suopursu	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja*)
Kiint.Oy Kenkäveronniemi	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja*)
Kiint.Oy Mikkelin Takojankatu 1	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja*)
Mikkelin Arkistotalo Oy	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja*)
Kiint.Oy Mikkelin Tietotaitokortteli	Palvelujohtaja (Kaupunkikehitysjohtaja*)
Muut määräysvallan perusteella tytäryhtiöasemaan verrattavassa asemassa olevat yhteisöt	
Etelä-Savon kampuskiinteistöt kuntayhtymä	Kaupunkikehitysjohtaja
Kyyhkylä-säätiö	Hallintojohtaja
Haukivuoren Vanhustentalosäätiö	Palvelujohtaja (kaupunkikehitysjohtaja*)

*delegoitu

YHTEYSHENKILÖT:

Seuraaviin yhteisöihin nimetyt henkilöt toimivat yhteyshenkilönä kaupungin ja yhteisön välillä. Yhteisöt eivät ole kaupungin määräysvallassa tytäryhtiöaseman tai enemmistömääräysvallan perusteella, joten konserniohjetta sovelletaan ainoastaan tilannekohtaisesti omistajaohjauksen työvälineenä ja suhteessa kaupungin omistussuuteen tai päätösvaltaan. Yhteyshenkilön tehtävänä on seurata vastuuyhteisönsä toimintaa ja huolehtia toimivasta tiedonkulusta yhteisön ja kaupungin välillä.

Muut omistajaohjauksellisesti olennaisiksi katsotut yhteisöt	
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (konserni)	Kaupunginjohtaja
Suur-Savon Sähkö Oy	Kaupunginjohtaja
Etelä-Savon Maakuntaliitto	Kaupunginjohtaja
Mikkelin Mikaeli Oy	Hallintojohtaja
Saimaa Stadiumi Oy	Sivistysjohtaja
Sodan ja rauhan keskus Muisti Oy	Sivistysjohtaja
Sodan ja rauhan keskus Muistin tukisäätiö	Sivistysjohtaja